

Ілюстрований

КАЛЕНДАР
СИРИТСЬКОГО ДОМУ
НА РІК ЗВИЧАЙНИЙ

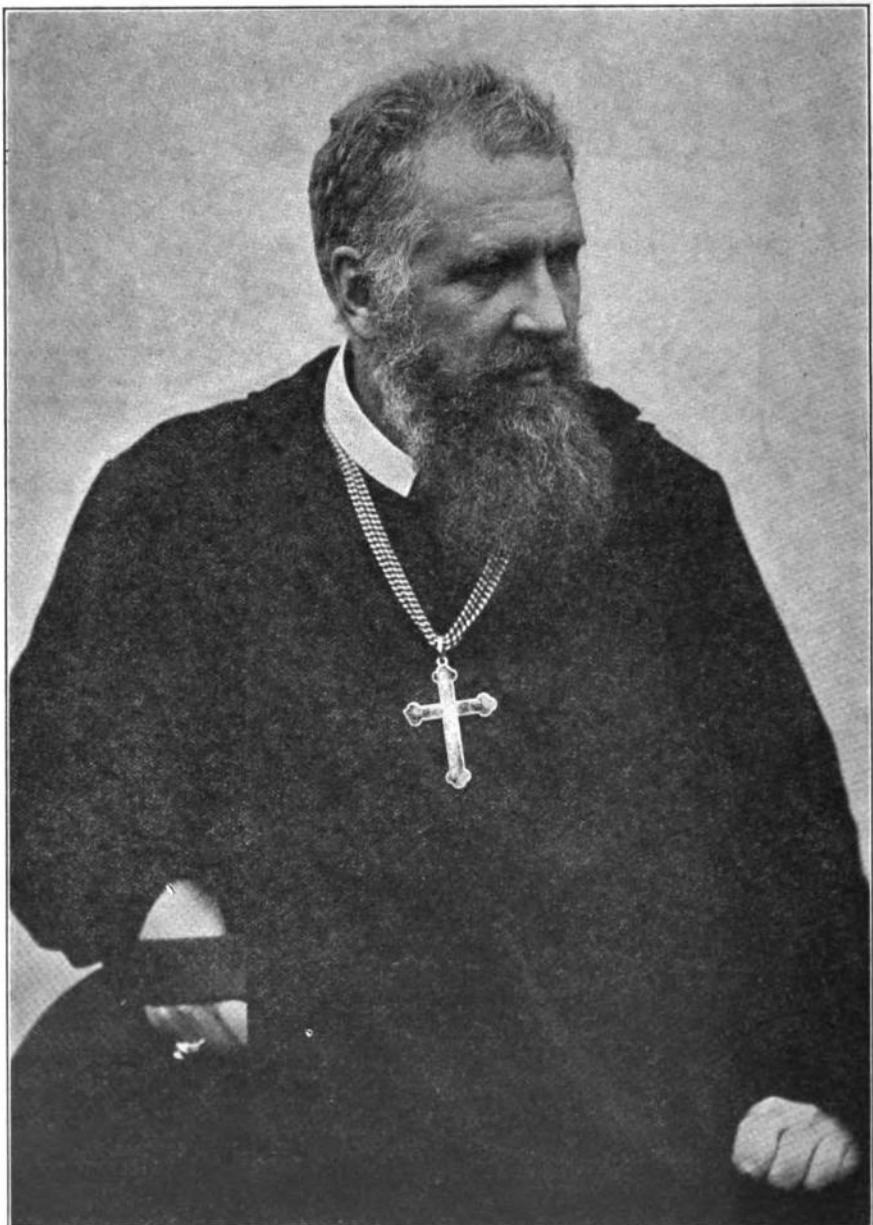
1923

СТАРАННЮМ І НАКЛАДОМ
С. С. ВАСИЛІЯНОК
У ФЛІДЕЛЬФІЇ, ПА.

ЦІНА
50 ц.

АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ
Митрополит Всеї України

ЗАПИСКИ

Треба кривди терпіти (Томи Кемпійського)

Те, що ти терпиш, воно має, як порівнати до тих, котрі стільки натерпілися;

Так ти повинен мати на тямці терпіння других, щоби ти міг тим легше зносити свої маленькі.

А коли вони не видаються такими маленькими, дивись, чи і ту не причиною твоя нетерплячка.

Та чи вони малі чи великі, старайся все зносити терпільно.

Чим лучше готовишся до терпіння, тим мудріше ділася і тим більшу масш заслугу: тай легше перенесеш усе те, коли ти духом і вправою старанно на се приготувалася.

Прегарна малого формату книжочка, написана славним на цілій світ Томою Кемпійським: **НАСЛІДУВАННЄ ХРИСТА.**

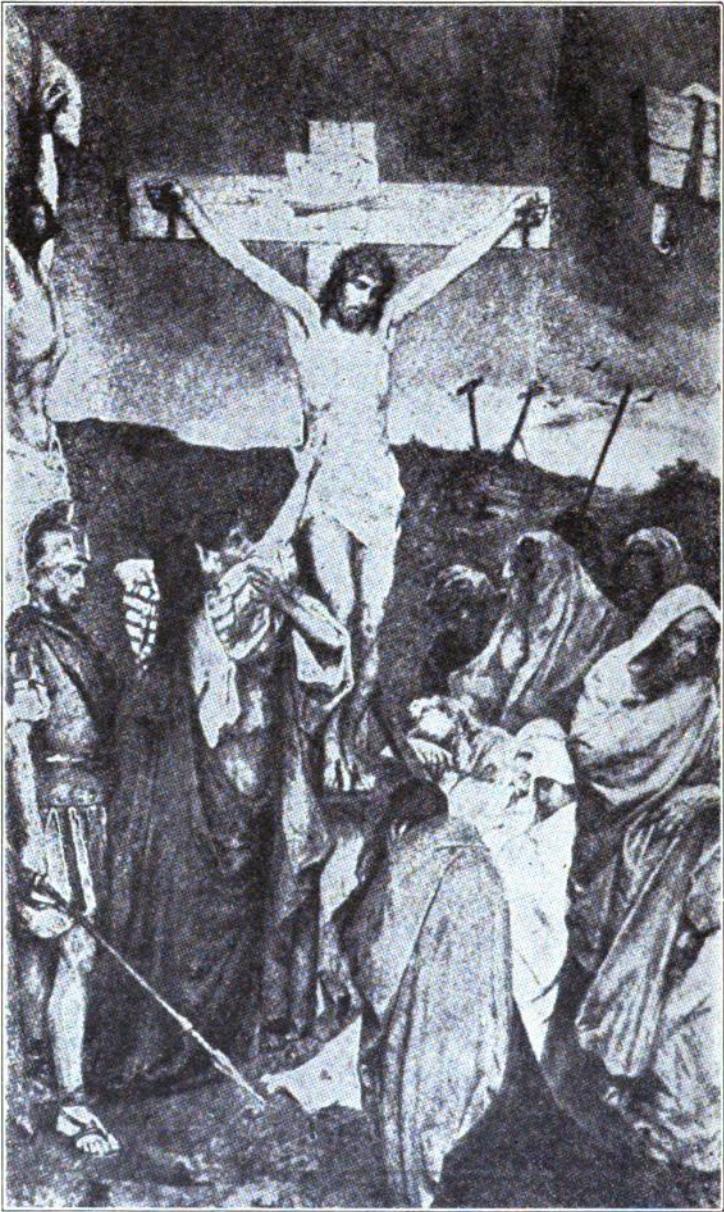
Попри Святе Письмо є вона найбільше почитною книжкою і переведена є на всі культурні мови.

Вчиться з неї як подобатися Богу. Ціна 1 дол. 25 цнт.

Набути можна: Orphanage Book Store
832 N. 7th. Str. Philadelphia, Pa.

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

На Голготі

На Голготі викопали
Три ями глибокі,
Положили поруч себе
Три хрести високі.

Вже Ісуса святе тіло
На хрест розтягають,
Вже пречисті руки, ноги
Гвіздем прибивають.

Не рубіни то червоні
З гори покотились,
А пресвята каплі крові
Річкою полились.

Застогнала, заридала
Земля свята мати:
„Люди, люди з ледом в серци,
Се-ж кровця Ягняті!”

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

На Новий Рік

Іще один старенький рік минув...
Молодший дід між давнини дідами,
Розкаже все, що бачив в світі, чує...
Шапований і щастлив і слезами...

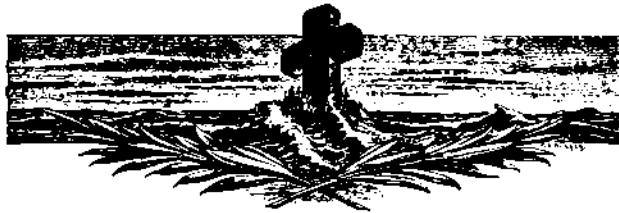
І думкою туди не долетиш, —
Куди від нас його сковала доля,
На сіки зник, не сподівайтесь більш,
Вже рік новий дала нам божа воля.

І люди знов, як водить ся давно,
Турбують ся, щоб гостя звеселити,
Радіють всі, готують мед, вино,
І цяцьками вбірають гільце діти.

Наш милій гість! Дай, Боже, добрий час!
Як ангела, тебе ми привітаєм,
З божих стран ти прилетів до нас,
На тебе ми надію покладаєм.

Зроби нам все, як сюд і до — путя!
Витяючи над нашою землею,
Пошили нам час спокійного життя
І осіни нас правдою святою!

Леонід Глібів

Ф. К. Кели

Світляний Хрест.

Вже була північ, коли Орвил, Торnton і Калован повстали з поза стола гостинниці і зійшли на долину по свої капелюхи і плащі. Гарно перевели вони всі три сей вечер. Сей обід і товариська поговоріжка мала в собі щось торжественного, бо давала народу старим товаришам відновити спомини з часів переживань в колеї і навязати дружні взаємини на будуче. Час не затер у них спомини ранньої молодості, якими жили всі три приятелі. Спомини шкільні стояли живо єще в памяті і належали вони до найкращих хвиль молодості. Нічого не було для них ціннішого як взаїмна дружба якою вони звязалися в колеї.

Ріжниця вигляді приятелів була разича на перший погляд. Торnton вже в першій молодості показував на чоловіка низького, присадкуватого, а при тім веселої вдачі. Вже в трийцяти пятім році показалися сліди лисини. Волосе його було недбало зачесане, так як і за своїх шкільних часів. Своїм поведіннем не робив він ніякого враження, і ніколи не рішався сам, але позволяв вести себе судьбі без найменшого спротиву волі. Приятелі його жаліли над його поступованням а тимбільше коли чули депо що не добре свідчило про його характер. Та вони любили його і з болем в душі мовчали, не судили його. Оба його приятелі Орвил і Каловин чекали і надіялися, що старий Торnton відміниться, але очіданіс було довге, а падія елабка.

Калован був чистокровним Айрішом. Його кучеряве чорне волосе свідчило що він був родом з Мілєзії як також і його синьо-сірі очі. Був всегда чисто виголеним і носився дуже старанно. Він був молодший від Торнтона лише два роки але виглядав далеко молодшим. Калован і Торnton були в душі сим, чим вказував їх зверхній вигляд.

Орвил був високий і стрункий. Лице його почало покриватися чорним заростом. Волосе його було досить рідке і старанно причесане. Убране вказувало на добрий смак, але не було видно слідів пересади. З лиця гарний, добре вихований, а передовсім був вічливий для кожного. Був троха визій чим Калован, але поважніший і більше розважливий. Тяжко було відгадати його вдачу; здавалося що жив світовим духом, але хто міг певно відгадати, що воно так було.

Всі три приятелі були дуже заможні. Торnton зробив маєток в протягу п'ятьох літ. Щасливо купив акції, продав і перенісся до міста. Калован дістав в спадщині маєток по своєму старім батьку, що помер перед роком. Орвил був між ними найбогатшим. Він всегда був богатим. Отець його помер місяць перед тим заки він побачив світло дня. Його мати померла по його народженню. Опікун віддав його до школи, але в вихованню дитини був так обережний, що ніколи не давав дитині грошей, лише поручив учителям залагоджувати всі потреби дитини. Во-

ни орудували дуже розумно засобами, що хлопець не відчував біди, але та-кож не давали нагоди до розвязалого життя. Се опікунство мудро зарядже-не, вийшло на добро хлопця. Він сам був щедрий і доброго серця; вже з природи ощадний, з часом зраджував скупара. Він навчився вже в моло-дості цінити вартість гроша.

— Вашого автомобіля ще нема, пане Орвил, — сказав сторож, коли вони забиралися до відходу.

— Щось мені не подобається твій розважний Михайло, — завважав Кало-ван.

Та Орвил став сейчас в обороні своєго примірного шофера.

— Я дав йому позначення піти ні-ні вечером до сповіді до Церкви Пр. Діви, — сказав. — Михайла щойно не видно. Він іде до сповіді кождої суботи вечером і пристуває до св. Причастія що неділі. Я дуже радо можу перенести сю новигоду раз на тиждень для такого чоловіка як Михайло.

— Добрий хлопака з того Ми-хайла, — завважав Торнтон. — Ка-жу щиро, що я часом бажаю собі мати хоч дрібку такої любові Бога. Тяж-кий тягар давить моє серце часом, коли погадаю, що моя душа пуста.

— Вас бажають до телефону, пане Орвил, — закликав хлопець; і майже в сім самім часі сторож повідомив його, що автомобіль чекає на нього. Орвил увійшов до телефонічної будки, та скоро вернув.

— Наше щастє, що ми їхдали хви-лину, — сказав він. — Саме тепер я говорив до Маріон. Вона чекає на мене в готелі і просить мене, щоби я відвіз її до дому. Приїхала в місто зі своим братом, щоби повітати своїх приятелів з Омага, а сей гільтай поли-шив її саму. Вона знала, що я є тепер тутки і телефонувала, в надії, що мене тутки дістане. Ми будемо переїзджа-ли поки готель і возьмемо її з собою.

Коли приятели вийшли, Михайло стояв в поготівлі при дверцях вели-кого критого автомобіля. — Прошу вибачити, що я позволив вам на себе

ждати, пане, — сказав він. — Я ослаб в церкві і не міг вийтискоріше. Лікар сказав, що се є недомагання серця, але тепер чуюся не зле.

— О, дуже мені жаль, що ти заслаб сказав ласково Орвил — але добре що ти приїхав пізно. Твоя слабість для тебе вправді не пахне добром, але вийшла нам на хосен, бо маємо відвесьти панну Фаял до хати. Колиби ти був прибув на час, ми втратили б сю наго-ду. Зверни найперше до готелю Кон-грес.

Автомобіль помчав до готелю, де Маріон нетерпільно очікувалася їх. Во-на в дійсності виглядала на випечену і вицяяну як пристало на доньку бо-гача. На лиці її мальювалося певне поденервовання, а руки її зраджували якийсь неспокій. Се завважав сейчас Орвил, коли вона війшла до автомобі-ля. Він немало занепокоївся тому, що Маріон була його нареченою. Він зінав се, що вона є повна молодечого запалу, але такі нічні ризирики жаха-ли його, тому що він щиро любив сю дівчину.

Маріон оповідала живо і з запалом, відказуючи наового брата і відвер-тала свої очі від Орвіля, о скільки се могла зробити в границях приличнос-ти і говорила до Торнтона. Орвіл не говорив до неї нічого.

Автомобіль гнав притьом, і збли-жився до моста на кінці вулиці. Марі-он перемавлялась словами з Торнтоном, а автомобіль гнав скоро. Орвіл дивився просто перед себе і завважав як Михайло зробив скорий рух рукою, другою рукою стараня звернути кер-му і силував ся потиснути гамулець, та сі всі руки здавалися бути даремни-ми і голова Михайла впала йому на груди. Розпучливо Орвіл глипнув вперед і перед його очима замиготіло червоне світло. Ланцюх тріснув мов вистріл з пістолета. Він почув голос розиуки Торнтона і вереск Маріон. В тій же самій хвилі чув, що великий тягар наде, і струя зимної води напов-няла автомобіль. Він кинувся отво-рити двері автомобіля, але натиск во-

ди на двері автомобіля робив се неможливим. Автомобіль наповнився водою і тоді двері подалися. Він вибрив і хотів ратувати Маріон, але довкола отачала його непроглядна темнота. Він старався кричати, але вода тиснулася йому в уста. Думка його працювала скоро і він міг думати лише про молитву. Здавалося йому що він засипляє. Всьо никло перед ним, а він сам попадав в дивне почуття еолодкого сну; так що не здавав собі справи з непечастя, яке його стрінуло.

ІІ

Коли Орвіл відзискав знова зір і ударений блеском світла побачив себе стоячого повного незнаного чувства. Перед ним стояли Торнтон і Маріон одно при другому. А біля них стояли Калловам і Михайло. Всі вони змінилися але Орвіл не міг зрозуміти в чим саме полягала ся зміна. Коли логлянув на Торнтона і Маріон, він зіхахнувся, бо завважав якусь страшну зміну в них, яка прибирала, щораз то страшніший вид. Михайло перейшов цілковиту переміну і поглядав на Орвіла з осміхом на лиці. Каллован сміявся також, що змушувала Орвіла відповідати також усміхом. Торнтон був захмарений, а Маріон ухопив страшний жах. Орвіл нічого з цього не розумів. Він поглянув довкола себе і побачив тисячі мушин і жінок, всі з усміхненими або похмурими лицями, так як і його товариші. Декотрі почали відходити вибираючися в якусь подорож і йшли на самоті. Деякі двигали тягари на своїх плечах і угиналися до землі. Сі котрі ще не відійшли, готовилися до дороги, а Орвіл оглядався за провідником. Але всі подорожні неначе знали куда ім іти.

Орвіл дивився, як громади розділювалися і не розумів сего поділу. Декотрі звернули на дорогу з ліва, яка вела в гору. Се була стрімка, каміниста і мозольна дорога. Орвіл міг бачити мушин і жінок як спиналися по сїй дорозі і з трудом воліклися щораз дальше. Друга дорога вела в долину, але Орвіл не міг нічого бачити в долині, то-

му, що була сповита мракою. Довго дивився він на сю дорогу, аж перед його очима зарисовалася скала, неначе ворота сїї таємної долини, на якій була напись. Орвіл відвернув своє лицце від сї скали постановляючи, що опісля підіде до гори і відчитає напись. Очунявшися він найперше постановив дещо розвідатися.

— Михайле, скажи мені, що се все означає? — запитав Орвіл і дивно йому стало, що він звернувся з сим питанням до своєго слуги.

Михайло все ще глядів з усмішкою на лиці і відповів:

— Се значить, що ми повмирали.

Орвіл здивувався, що він не чує себе перснятого жахом. — Ми мертві? Чи я добре то розумів, Михайле? Чи ти не жартуєш?

— Ні, пане. Се прийшло скоро. Наші тіла єще сповчивають в ріці, але ми є тутки.

— Де? — поспітив Орвіл.

— Я сам не знаю, пане. Знаю лише се, що ми є в Країні Смерти.

— Про се ти здається знаєш богато, Михайле — сказав Орвіл.

— Се правда — відказав Михайло; — я вмер одну хвилину скоріше від вас і тому я прийшов тутки раньше. Я вже був мертвим на сидженю, коли наш автомобіль вдарив ланцюх і прорвав його. Тутки, в сім місяці богато вчиться в одній хвилині. Але скажіть мені, будь ласка, чи ви бачите дещо на сїй горі?

Орвіл поглянув в гору і побачив ясне світло перед собою на самім шпиллю гори, що видавалося бути кінцем дороги. Коли він так дивився, світло се прибрало подобу хреста.

— Слухай Михайле, я бачу Хрест в полуниці — сказав він.

— Хай буде подяка Господу — прошептав Михайло

— Я також бачу Світляний Хрест — сказав Каллован, відзиваючися пораз перший. — Я його бачу добре, і таки зараз вибираюся до Ньюго. Не вагаймося на хвилину; і Каллован почав вибиратися в якусь дивну одіж на

дорогу.

Тоді Орвил відчув, що й його тягне якась невидима сила в сторону Світляного Хреста. Його ціле существо було наповнене бажанням дістатися до сего кінця і він також почав поспішно готовитися в дорогу.

— Пожди хвилину, пане — відізвався Михайло — чи може тамті нічого не бачати на горі?

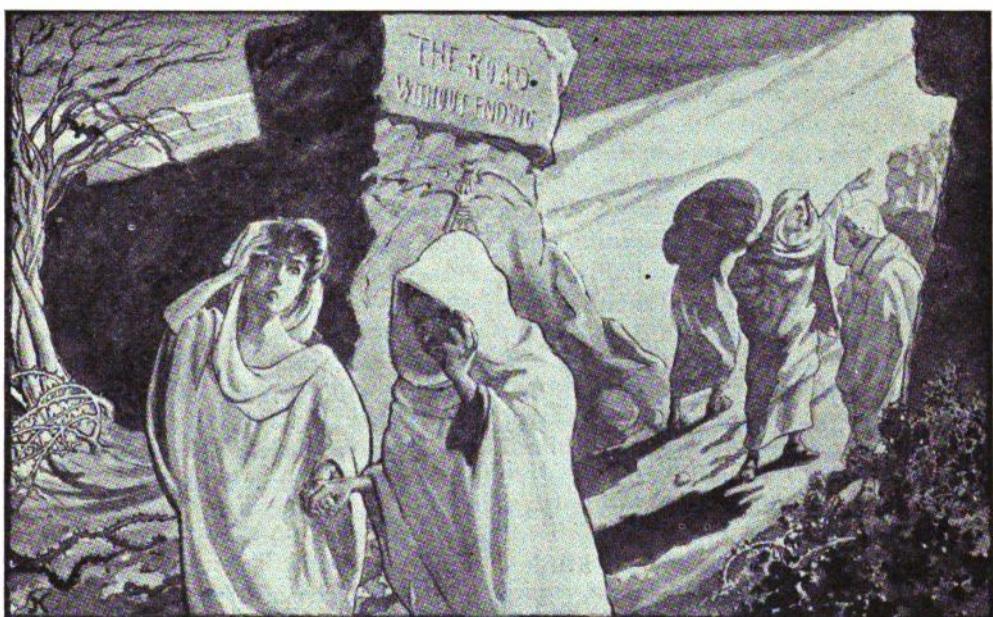
Торнтон і Маріон, понуро дивились у мраку над долиною. Вони не звертали уваги на товаришів.

руку Торнтона і сказала до Орвила:

— Я не можу іти там з тобою — не там в гору. Я мушу йти з ним там в долину. Вона відвернулася, держачи руку Торнтона. Орвил довго глядів за ними, лише дивувало його се, чому він не має ніякого жалю на вид втрачених на все приятелів.

— Слухай Михайле, ти знаєш я любив її на землі. Чому мене не ворушить се, що вона покидає мене?

— Воно нічого дивного тутки в Країні Смерти. Тутки розстаннє не

,,Вона відвернулася, держачи руку Торнтона.“

— Ходім, поспішаймо, — сказав Торнтон до дівчини і вказав рукою на дорогу в долину.

— Ні, ні, не там, — сказав Михайло. — Дивись там в гору. Бачиш там?

Обос, Маріон і Торнтон глянули в гору. — Я нічого не бачу, — сказала Маріон.

— Я бачу Хрест, але який він чорний і відражаючий — сказав Торнтон — ходи, Маріон, ходи сейчас.

Орвил з жахом закликав:

— Маріон, ти підеш зі мною.

Понурість на її лиці замінилася в страшний сум, але вона взяла за

має болю. Кожде розстаннє є таке саме як і ваше — воно не витискає сліз на лицеях тих, що бачать Хрест.

Тимчасом Торнтон і Маріон увійшли на дорогу в долину і перейшли вже на другу сторону скалистих воріт. Коли вони лише діткнули своїми стопами дорогу, глянули на себе з відразою. Нагло відскочили від себе і з завзяттям кинулися проти себе. Вони розсталися. Їх ділила широка дорога і так вони зійшли разом у мракою покриту долину.

Орвил читав напись на скалистих воротах, а вони тепер були так видні,

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

що він легко міг їх прочитати. Слов'я написані були: Дорога без кінця.

— Михайле, скажи мені, що це значить?

— Сей не може бачити Хреста тутки, хто Його не хотів бачити на землі. Він відкидає від себе того, хто відкидав Його на землі.

III

Ані Орвил, ані Калован не були зворушенні трагедією, якої вони перед хвилею були свідками. Орвила любов для Маріони була такою, якби ніколи не існувала. Також і приязнь, яку вони мали для Торнтона, не колишня в них ніякого спомину. Здавалось, що їх огорне сум але якесь непобориме почуття іншого чувства — чутства побіди для якогось Великого Приятеля, чи справи — побороло по-зірний жаль в одній хвилині. Вони оба знали, що Торнтон і Маріон відійшли з їх овіду раз на завжди і вони будуть на будуче для них так якби ніколи не існували. Вони всі три поспішно звернулися на дорогу, яка вела до Світляного Хреста. Нагло Орвил почув на своїх плечах великий тягар, але ще більший був сей, який дивігав Калована. Лише Михайло стояв, випрямувавши без ніякого тнагару на своїх плечах.

— Се буде тяжко йти з сим тягарем до Хреста, Михайле, — сказав Орвил.

— Так пане, воно буде тяжко — сказав Михайло — але ви мусите нести його. Ви його принесли тутки. Вони тягари ваших богацтв. Вони будуть для вас завадою, але ви бачили Хрест і в кінці ви переможете всі труднощі.

— То сі наші тягари, се мають бути наші богацтва? запитали Орвил і Калован разом.

— Се ваші богацтва — відказав Михайло. — Я немаю ніякого тягару, тому що я не мав богацтв. Бідним був я на землі, і вільним ся в дорозі до Хреста. Погляньте онтам. — Він вказав на чоловіка, що стояв на перехресті дороги. Тягар дусив його до землі. — Се все прийде він тутки з собою, — говорив дальше Михайло; — в жит-

тю він не дав нічого для Бога. Тепер мусить тягнути тягар до Хреста, або покинути його і іти другою дорогою. Він також бачить Хрест; але се буде тревало цілі віки, заки він занесе сей тягар до Хреста.

Чоловік покинув свій тягар і почав спинатися без нього. Але не видима рука вложила знов тягар на його плечі. Мужчини і жінки, що ішли другою дорогою налятали на нього, щоби він покинув сей тягар і пішов за ними, але він бачив Хрест, і дивлячися на нього, повзав поволи зі своїм тягарем, поволи, крок за кроком під гору.

— Колиб я був се знат, — сказав Калован.

— На жаль, ви се знали, — відказав Михайло. — Ми все се знаємо. Ми тутки не вчилися сего. Погляньте в гору перед себе. Чи бачите того чоловіка з великим тягаром! Ви перейдете мимо цього і випередите його, хоч він вже від року покинув світ.

Калован поглянув в гору і крикнув: Сеж мій отець.

— Так, се ваши отець, — сказав Михайло. — Ви ділали більше милосердних діл, чим він, а коли ви подавали милостиню, то ви робили єе для визволеного мотиву; однак він всегда бачив виразніше Хрест, чим ви. Він мав сильну віру.

— Чи є воно можливим, щоби я йому поміг, коли я дістануся на другу сторону? — запитав Калован.

— Я думаю, — відповів Михайло, що будете могли, але ви маши нагоду бути йому більше помічним в життю вашими молитвами і Службами Божими. Ви правдоподібно будете могли іти разом з ним, коли його догоните, тому, що ви оба бачите Хрест, а може вам буде дозволено дати йому поміч під гору.

Тимчасом вони дійшли до першого ступіння гори. Орвіл міг вичитати слов'я, які були написані на дорозі в гору: Дорога Болю і Надії.

— Але Хрест зменшує біль на сій дорозі, — сказав Михайло.

— Ми мусимо Вас тутки полиши-

ти, пане, звертаючися до Калована. Ви мусите довго мандрувати, щобі дійти до своєго батька, але ваш тягар є більший від тягару моого пана: опісля підете якийсь час самотою.

— Але чому я мушу бути самітним, поспітав Калован.

— На се складається богато причин, — відповів Михайло. — Ви пізнаєте все, під час вашої мандрівки. Але я можу вам децо й тепер розповісти. В житю ви любили товариства, що було часто причиною до гріха. Ідіть в самоті якийсь час через Країну Смерти до Хреста. Тим приподобаетесь Богу, якого ви часто забували і відкидали розкіш, яку ви могли осягнути через часте розважаннє з Ним. Ви не маєте нікого, хтоби за вас молився, тому, що ви полишили товаришів, які не молилися і не будуть молитися. Вони покриють квітами вашу домовину. Одинока молитва за вас буде молитва бідних, для яких ви часто були добродієм. Оден священник, по вашім похороні відправить за вас Службу Божу. Він ваш приятель, бо ви помогли йому в науках. Він не забуде за вас при похороні а також колись єще, заки дійде до кінця вашої дороги.

— Але слухай, Михайле, — сказав Калован, я богато добрих діл сповнив в життю. Чи ж воно не буде мені пораховано в заслугу?

— Так воно правда, що ви зробили богато доброго — сказав Михайло, — але всі ці добре діла були зроблені на вашу власну славу, а не на славу Божу. Лише наміри надають вартість ділам тутки в сій Країні Смерти. А тепер гляньте поза себе. Дивіться на чоловіка, якій найлучше відповість на ваше запитаннє.

Калован обернувся і побачив старого, добродушного старця, якій щойно розпочав свою мандрівку. Він глядів неспокійно на гору, так якби він у мраці розпізнавав Хрест; але його тягар був величезний. Він лежав перед ним на землі. Він не мав охоти навіть піти на дорогу під гору, бо знов, що мусить нести сей тягар.

— Я бачив того чоловіка в життю, сказав Орвил. Наше товариство дало на його честь велике приняття. Він був великим філантром — а однак, дивись, що за тягар.

— Так, він був добродієм, але я боюся, що він піде на дорогу без кінця, сказав Михайло. — Він є зненавиджений і то найбільше тими, що незнають прощення.

В товпі померших переходили люди, котрі кидали ненависний зір на старця. Вони обстутили його на всі сторони і грозили йому затисненими кулаками. — Собако, — закликав оден. — Я бачив Хрест в життю коли я був молодим. А твої діла навчили мене безвір'я і тепер я втратив оглядане сего Хреста. Я проклинаю Тебе.

— Ти заложив школу і вистарчило рік науки в сій школі, щоби я втратив моого Бога, — сказено кликав інший.

— Чого стойш і на що ждеш у підніжжя сеї гори, що веде до Хреста. ти облуднику? — кричав другий. В ім'я фальшивої науки, яку ти підпираєв своїми дарами, знищив віру тисячів. Не відважен ти ступити на Дорогу Болю і Надії хочби ти мав спинатися по ній аж до страшного суду. Ти мусиш піти з нами.

Виочи в перестраху, старець зістав потягнисний з іншими. Вони чули єще його голос у віддали і бачили як його потягнули на Дорогу без Кінця.

— Правда, я розумію тепер, — сказав сумно Калован. Він сумно поглянув на своїх приятелів а на його лиці малювалася тревога самоти, яка його ждала. Пращаайте. Чи побачимося знов?

— Ми стрінемося знов, — відкликав Михайло. ваш біль може бути великий але, йому прийде кінець. Сей хто раз ступить на сю дорогу нехай надіється, що біль його стане для нього щастем.

— Калован позістав в заді, тому, що Орвил і Михайло спиналися жвавіше чим він.

— Михайле, — закликав Орвил. —

Я маю якесь особливе щастя. Він був далеко лучшим в життю, чим я, а дивись спинатися мусить сам.

— Ні воно не так, пане, — відповів Михайло. Богато людей молиться за вас, тому, що ви любили бідних, хоронили і помагали їм. Він одержав все, що йому належиться. Ви маєте все, що вам належиться. Не забувайте, що ми йдемо до Сонця Справедливості.

І так вони пішли даліше на Дорозі Болю і Надії. Ноги Орвіла стали омлівати і покрилися краплями крові, що випливала з покалічених ран. Його руки і коліна покрилися ранами. Терпіс відалося в його тіло. Зимний дощ морозив і горяч палила його. В нім горів оден великий біль; лиши у його нутрі кликає голос: Я йду до Хреста, я йду до Хреста, і в звуках цього голосу позабував він на страждання. На хвилину прилітав спомин землі, але в нім не будила вона жажди повороту. Його грудь підносилася і здавалося, що хоче вибухнути великою любовю, яка вливала в нього вдоволення з кожного найменшого терпіння. Він навіть розкошувався сим стражданнем; але не був в силі ні пристанути, ні відпочати на хвилину, бо Світляний Хрест все й все тягнув його до себе. Непоборима жажда прийти близьче до Хреста палила його ціле ество. Очі залилися слезами любові і ціле його ество кликало: Більше страждань, о Господи більше страждань, щоби я лише міг скоріше прийти.

Михайло старався улегнити біль свого пана.

Тоді поспітався Орвіл: — Кілько віків проминуло від моєї смерті?

Ви померли тому десять хвилин, — відповів Михайло. — Десять хвиль се віки в Країні Смерти аж доки не дійдете до Хреста. А тоді віки будуть хвилинами.

IV

Вони з трудом ішли наперед, але тьма викривала Дорогу Болю і Надії. Орвіл стиснув судорожно руку Михайла, а він притягнув його ближе се-

бе. — Михайле, брате мій, — закликав він — чи можеш мені сказати, чому тутки нема ночі?

Михайло знов засміявся, що Орвіл кличе його «брatom» і сказав: — Тому, мій пане, що на Дорозі Болю і Надії нема розпуки; але там на Дорозі без Кінця царює вічна тьма.

— Чи можеш мені сказати, Михайле, мій брате, сказав Орвіл, чому очі мої терплять більше, чим все інше?

— Тому, сказав Михайло, — що ви найбільше надуживали в життю ваших очей і тому вони страждають найбільше.

— Але я провинювався також і моїми руками, — сказав Орвіл, і — дивись, всі рани на них щезли.

— Ваші руки є гарні і білі, мій пане, — сказав Михайло — і вони були легко покарані тому, що вони часто подавали милостиню і робили добре діла.

Вони прийшли на край пропasti, яка видавалася їм неможливоо перебути, але вони надіялися, бо не знали вже розпуки. Товли народу стояли перед ними над країном Пропasti і з тую поглядали на другий бік.

Декотрі з путників були перенесені на другу сторону Пропасті якими невидимими руками. Якась сила несла їх, якої вони не розуміли ні Орвіл ні Михайло. Декотрі ждали довго, інші знова були перенесені скоро.

Всі витягнули свої руки до Хреста, і легко можна було відгадати, що се вижиданне палило більше чим їх рани.

— Заправду, Михайле — сказав Орвіл — тяжче в терпіти се вижидане, чим терпіннє.

— Так, мій пане, — відповів Михайло, — але се є Пропасть Занедбаних Обовязків. Ми мусимо ждати так довго, аж доки не перенесуть нас сі обовязки, які ми сповнили. Сей, що перейде перший, буде ждав на другого на другій стороні.

— Справді, Михайле, — сказав Орвіл, — ти мусиш ждати на мене. Я маю деякі добре діла, деякі обовязки совісю сповнені.

ИСУС, ДОБРИЙ ПАСТИР.

Коли він се сказав, очі Михайла засніли ясним блеском. Орвил поглянув і побачив мале дитя з величими крилами, а гарне понад всяке поняття. Воно дивилося на Михайла з найбільшою любовлю і чутством. Його голос був неначе голос арфи і воно сказало лише одне маленьке слово:

— Батеньку!

— Берта! моя маленька Берта! — прогомонів Михайло.

Орвил зівав її. Се було перше дитя Михайла, яке померло в першій весні життя. Він пригадував собі її похорон. З милосердя для бідного Михайла і в почуттю обовзьку для свого слуги, він віддав останню прислугою йдучи до церкви і на цвинтар і покрив всі видаткі похорону. Його приятелі не могли надивуватися, що він мав тільки зглядів для свого слуги, якій був становищем далеко низший від нього.

— Батеньку! — прошептало напречуд гарне ангелятко, — я прийшла, щоби тебе перенести на другу сторону, а й твого пана також. Бог мене післав. А слухай, батеньку, там є міліони дітей, котрі перевелиби своїх родичів на другу сторону, коли вони лише позволили їм прийти на світ. Се ти, батеньку і моя матінька, які дали мені житте, хрещенс і Небо. Коли ж я жила лише хвилину, то ся хвилина була варта життя. А матенька також скоро надійде, і я жду на вас обоїх.

Тоді прегарна дитина піддvigнула їх, і диво, вони зістали перенесенні через Пропасть Занедбаних Обовязків: Михайло тому, що він зістав вірний заповіди святої сопружка, щоби сповнити закон Бога; Орвил тому, що він показав милосердє і узнаннє обовязків свого слуги.

Не знаючи чому, Орвил спостеріг що він безнастінно повторяв слова: Блаженні милостиві, бо сі помилувані будуть. Михайло почув його слова і сказав: Так, мій пане: Блаженні чисті серцем, які ті Бога узрять. Як воно вийшло для нас добре, що ми мали серце дитини, яке вставилося за на-

ми, коли ми прийшли до Пропасти Занедбаних Обовязків.

V

— Слухай Михайле, — сказав Орвил, по довшім томлячім спинанню через каміністу дорогу, сі скали є острі і зрадливі, а я упадаю під тягарем, а однак я зробив так малу дорогу.

— Я розумію, пане, — сказав Михайло, — але сі каміння суть нашими матіми провинами в життю. Так се каміння криє гору в сім місци, але ми стрінemo єще більше в часі нашої мандрівки, та кождий наступає на своє власне камінє. Рівнина вже недалеко. Саме до неї доходимо, а дорога до неї веде через се каміння.

— Про яку рівнину ти говориш, Михайле? — поспітав Орвил.

— Вона називається, — Рівниною Гріха, — сказав Михайло. Положена між нами, а горою, на якій є Хрест.

— Чи тяжко буде перейти? — запитав знова Орвил.

— Так вона тяжка для більшості людей, пане, — сказав Михайло. Ніхто не знає як тяжко, хто на ній не був; а однак хто її перешов, не памятає нічого, бо все забувається, коли доходиться до Хреста.

Вони стояли вже у кінці каміністої дороги, а на краю просторої долини яка була білою і жарила з далека. Товни народу йшли по ній далеко як можна було лише кинути оком. Вони терпіли страшно, та ніхто з них не здергався відпочати, бо всі вони звернули свої лиця до Світляного Хреста.

Михайло ступив одним кроком і в нім зайдла разяча переміна. Орвил глядів на нього, щораз більше і більше, але Михайло виглядав так, наче не бачив на собі зміни. Його лице сіяло дивною красою. Одіж сіяла світлом діамантів. А довкола його голови мерехотіло світло, яке Орвил передтим ніколи не бачив. Воно було чуднішим чим сон Раю. Здавалося Орвилови, що він чує солодкі голоси над Михайлом, які промовляли лише до Михайла.

— Михайле, брате мій, — відіз-

вався він, — що се означає, скажи мені? А голос Орвіла гомонів солодко, так, неначеб він молився. — Михайло скажи, чим ти є?

— відповів. — Сей хто служить, царствує, бо його слава є в уslugуванню. Я полищауся з вами аж до піdnіжжа Хреста. В життю ви були добрим

Поворот Блудного Сина до Своїого Вітця.

— Але Михайло усміхався лише наставником. Ви будете потребували солодко і покірно. — Я нічим не є моєї служби, аж доки ви не дійдете іншим, як лише твоїм слугою, пане, до вашого Наставника — там. Ми-

хайло вказав де яснів Хрест понад жаріючою рівниною.

Вони пішли дальше, але горяч палила його мозог і він мало що неумів, але він поборював всі противенства і йшов вперед. Пекучий пісок пражив його покровавлені ноги, але горе не було в силі здергати його. Струї слез і поту спливали по нім, але жажда Хреста давила сей біль. Йому здавалося, що горяч, яка палила його тіло виходила з Хреста, та Орвил почував якусь вдячність за се терпіннє.

— Чи ся горяч справді бе від Хреста, Михайлє? — запитав.

— Так, від Хреста, пане; — сказав Михайлло, — тому що ми є на Рівнині Гріха, а хрест є Сонцем Справедливості.

Тоді зі скоростію лисакви, Орвил почав розуміти все, так як розумів Михайлло від самого початку. Михайлло завважав на нім зміну. Заки він виповів останні слова, його лице засіяло ясним блеском.

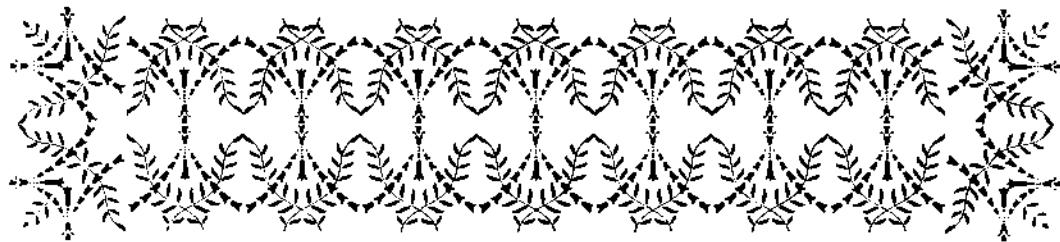
— Пане, — відізвався він, — се кіньчиться час моєї служби. Я своїми молитвами платив вам за вашу доброту для мене; але на землі ви були, богатим, а я бідним. А тутки мій пане, в ей Країні Смерти, я є богатим а ви бідним. Бог позволив мені відбутити дорогу разом з вами. Дитя, яке ви похоронили тоді, коли я не мав нічого, перенесло вас через Прощанство Занедбаних Обовязків, де ви мали перенести найбільші страждання. Ви навіть не завважали инышу Прощанство, яку стрічають майже всі ини: Прощанство Забутих Обовязків, тому що молитви, які пшли до Створителя в маленькій каплиці, яку ви побудували серед пущі, засипали сю Прощанство, заки ви дійшли до неї. Тутки на Рівнині Гріха ми розлучимося, тому, що я ніколи не образив самовільно Бога. Але ви потребували моєї помочи і Він позволив мені позістати з вами.

Се було правою. Орвил стояв прямувавши, і поглядав на Світляний Хрест, який не палив його більше. Тягар вінав з його плечий, а лице його було подібне до лиця Михайла.

— Хрест іде блище вас, пане. Дивіться на нього. Він вже близько вас. Ваша подорож кіньчиться.

Орвил бачив, як Хрест злижався поволі і поважно. Рівнина позістала далеко поза ним, а однак йому здавалося, що він перешов лише кілька стіп від неї. Голос тисяч арф не був солодший від голосу музики яка наповняла воздух. Як подих вітра від безмежного моря, так і віяло холодом на спалене горячем уста Орвила. Його грудь підносилася живо і він чув, що серце його трісло в його лоні з надміру любови. Але сей біль перервав кайдани гріха і він пізнав, що він є мертвим, мертвим для землі якби його чиста душа вийшла з брудної одіжі.

Хрест вже був близько нього. Своїми новими духовими очима завважав він, що Він має його подобу, якого очи мали лагідний і любий вид, новні солодощі. Він витягнув свої руки а на них видно було рані, які снітили блеском дорогоцінних камінів. З Його боку видніла рана з якої випливав благодійний холод, який охолоджував жар піску, яка покривалася квітами ріжнобарвними і заповняли своїми солодкими запахами довкруги. Довкола Світляного Хреста трішоталися безчислennі крила, а дитячі голоси виводили метьодії, солодкі, гармонійні понад всяке поняття людське. Все чим до тепер Орвил жив зникло перед блеском Улюбленого; все, все що було йому найдорожчим і найближчим, минулі радощі і торботи перемінилося в одну велику любов для Предвічного. Своїми руками Він пригорнув їх до себе. Кров яка випливала з рані в боці змила всій біль їх. На їх чоло почули вони Поцілуй Міра і Орвил і Михайлло прибули у вічну небесну домівку.

Д В І Н А У К И .

I. Наука недовірків.

Богато ріжких наук голосять недовірки; між ними є й добре, але є й злі, а деякотрі навіть дуже злі.

Ми всюої їх науки писати не будемо а тілько сю, яка кожного чоловіка найбільше обходить, та що є для кожного найцікавішою а то: «що є чоловік?»

Недовірком, невірою, безбожником називають наші люде такого чоловіка, що в Бога не вірить, Бога не хоче, не молиться, до Божого Дому ходить, перед крестом шапки не здіймас, та заповідей Божих не заховє..

Спітавби хто, чому ті люде Бога знати не хотуть?.. Тому, бо вони кажуть, що чоловік є звірина подібна до собаки, коня, вола а вже найбільше до малини... Чоловік — кажуть они — має подібну, як звірина, голову, очі, уші, ніс, зуби, язик, кости, ребра, серце і т. п., подібно родить ся, істеть, пє, спить, живе, росте та гине. Ріжниця між звіриною а чоловіком тільки та, — кажуть вони, — що чоловік більше розвинений...

А тому що ніяка звірина в Бога не вірить ані Бога не знає, тому і чоловік таксамо Бога знати не потребує...

Така в них головна і підставна наука.

Що ся наука, що чоловік то звірина, є неправдою і ложиною, маємо не тілько докази ріжких славних вчених людей як: Пфафф-а, Дібоа, Вірхова, Паульзена і других, що виказали безосновність її, але кождий чоловік здоровим своїм хлопеським розумом пізнає, що межи чоловіком а звіриною хочби найдосконалішою є сущина, майже безможна ріжниця.

Тому про се писати не будемо, але застановимо ся над тим, що для чоловіка з такої науки виходить?

Наколи чоловік с звіриною, говорять недовірки, то повинен жити так, як звірина. А звірина дбає тілько про іду, поживу, та про удержаннє свого роду.

Се подвійне завданнє кождої звірини: жити та розроджуватись. Так і для чоловіка найважнішим завданнєм є: жити і розроджуватися. Все друге має о стільки вартість для чоловіка-недовірка, о скілько відноситься до іди або до розроджування.

Закону Божого себто Божих заповідей недовірки не знають.

Вони не знають першої заповіди Божої: «не будеш мав інших богів кромі мене»; і для того не моляться. Не знають другої: «не возьмеш імені Божого надармо»; і для того кленуть, проклинають та кривоприсягають. Не знають третої; «памятай день святий святити» і для того до Божого Дому не ходять і т. д.

А чому так? спитає хто. Тому, бо жадна звірина, як вони кажуть, не знає, що то є Бог, не молиться, не крестить ся, до Божого Дому не ходить...

Після їх науки вільно жити кожному, як він хоче, щоби тілько не так, як Бог каже, не так, як християнин правдивий жити хоче. Після них вільно дітям родичів шанувати, але вільно і недланувати, як вони схочуть; вільно забивати, мордувати, чужоложити, крати, розбивати і т. д. Всю вільно!

А чому то всюо вільно? Також тому, що так звірята роблять, та гріху за се не мають. А чоловік звірина так

має жити як і вони...

Житте чоловіка на землі є о стільки вартісне — кажуть недовірки — о скільки чоловік молодий та здоровий. Коли постаріється, або хорий, нездужає і окалічіє, то він вже непотрібний, стається завадою, галапасом, і тому можна а навіть треба його позбутися, от пр. строїти, застрілити або в який будь інший спосіб забити, якто нині часто можна читати о недовірках.

А чому так? Знов спитає хтось. А вже не длячого іншого, як длячого самого, що чоловіка уважають за звірину. А звірина — як знаємо — є добра і потрібна, коли молода та здорова пр. кінь, віл... Коли кінь постаріє або окалічіє, тоді виводять його за село, забивають, шкіру здіймають кости або закопують, або спродають до фабрики штучних навозів, де вони мелються на муку до справлення поля.

Так хочуть недовірки і з чоловіком робити; коли старий, хорий, або каліка, то треба його стратити.

Раз чув я бесіду одного такого недовірка, котрий радив, щоби мерців місто ховати на цминтарі, кидати в котел желізний, варити, кости вибирати та посылати до фабрики штучних навозів, там молоти, щоб відтак по полю розкинути... А другий знов радив, щоби людей по смерті палити...

Таку-то науку о чоловіці голосять нинішні недовірки.

Наука та однак не є нова! Сю науку вже добре знав Каїн, той братоубійник. Він її тримався; бо вивів в поле свого брата Авеля та вбив як звірину.

Після такої науки жили люди в містах Содомі і Гоморі а життє їх було гірше від звірячого.

Такої науки держалися люди перед Христом. Вони уважали себе за звірину. Декотрі навіть уважали вола, корову, вуха, а навіть муху.. за щоється лучшого і досяконалішого як чоловіка, бо почитали їх за божків, їм кланялися, падали ниць перед ними, ба навіть своїх дітей їм жертвували, як то було майже у всіх поганських

народів.

Але пощо нам такдалеко шукати примірів, коли ми маємо такий добрий примір на самих собі?

Пригадаймо собі неволю, кріпацтво, панщину.. За що уважали наших вітців, дідів, прадідів? Чиж не за робучих волів, коней, мулів, за нерозумну звірину, що має робити, ходити в ярмі, тягнути, що можна її продати, бити і забити, що за се гріху нема, бо вона душі немає...

От і бачимо, яку то науку голосять нашому народови нинішні соціялісти, радикали, вільнодумці та інші персверниголови.

Та наука — як видимо — є така сама, яку вже давно, дуже давно, всі найгірші люде, всі найлютіші тираги голосили людям а то на те, щоб могли з людьми робити, що хотіли, в неволі тяжкій держати, в кайдани кувати, над ними данувати, іх мордувати, кров їх пити, та до краплі висисати... Бо наколи чоловік звірина, то можна його бити так як пса, запрягти до ярма як вола, різати як безрогу і т. д.

А треба єще до того додати се, що нинішні недовірки кажуть, що така наука є дуже добра та для кожного чоловіка потрібна.

Як вона добра переконаемось, коли приглянемося життю тих людей, що нині її держаться.

Якож житте нині тих недовірків? Чи не є воно гірше і то богато гірше від звірячого життя?

Ми видимо, що звірята не допускають ся самовбийства, а люде недовірки якчасто! Нераз в газеті можна вичитати о недовірках, що оден застрілився, другий повісився, третий щідрізався, а четвертий отрівся...

Ми видимо, що звірята так не нападають на себе, так немордуються а розмислом, як ті люде, що Бога знати не хочуть. Звірі кидаються тільки тоді, коли голодні і люті... А безбожні не тільки тоді, коли голодні і люті кидаються один на других, але коли ситі і богаті то стораз лютіші..

Спробуймо поплукати між всіма

(даліше за сполуч. № 2)

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT

URBANA-CHAMPAIGN

БЛ. П. СВЯТИЙ ОТЕЦЬ ВЕНЕДИКТ XV.

помер 22. січня 1922. в шістдесят осмім році життя, по сімлітній управі Вселенською Церквою.

Покійний Папа вступив на престол дня 3. вересня 1914. року, саме тоді коли розгорілася світова війна. Разом зислав Він зазиви до воюючих народів, докладав усіх зусиль, щоби не проливати людської крові і тому світ надав Йому імя: «Папа Мира».

Український народ втратив в особі пок. Папи свого великого Добродія і Захистника перед найбільшим нашим ворогом: Поляками. По вічні часи тягнити буде наш народ лист, який написав власноручно пок. Папа в котрім картається Поляків за нищеннє церков, паленінє спокійних осель, нелюдське мордованінє невинних і зневажаннє

найсвятіших почувань нашого народу.

Щоби помочи матеріально Українцям, вислав Папа до Галичини свого Делегата з засобами і грошовою підмогою, о. Івана Дженоцького, та Поляки здергали папського посла і не пустили до Галичини. Коли Поляки ограбили всі наші семинарі духовні, пок. Папа жертвував один міліон лірів на український семинар у Римі.

Першим, що визнав независимість Української Держави був Папа Венедикт і тим подав велику моральну поміч для перших творців української державності.

Тому вдячна пам'ять для покійного Папи Венедикта XV. ніколи не вмире в душах міліонів українського народа.

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

звірятами одного такого лютого звіра, як приміром сей безбожник, що хотів отроїти 40 офіцерів австрійських генерального штабу... Може з вас хто читав про се? Оден військовий, щоби скорше зістати старшим та аванзовати, 40 офіцерам, що були від нього старшими, вислав отрую в пуделку, подаючи її, як знаменитий лік на скріплені сили і здоровля... Отже для того, щоби він один міг заняти місце і височу рангу, постановив 40 невинних людей стратити, їх жінки зробити вдовицями, а їх діти сиротами.

Чи є де такий звір в якім морю, в якій пустині, в яких лісах та дебрах, щоби міг таке вчинити, як сей недовірок?

Або другий подібний до сего випадок. В місті Verdun у Франції завинув був оден військовий 150 франків. А що не хотів їх віддати, тому насипав до зупи, яка варила ся для цілої шкадрони, отруї, щоби віритель його згинув а з ним разом ціла шкадронна.

Або що сказати о сих двох майже дітах, бо ледви чотирнадцять літ малі, котрі вимордували у Франції родину цілу?! Який звір таке потрафить?

Дальше. Коли приглянемося життю звірів видимо, що звірі ані так себе взаємно не уміють обманювати ані не уміють так кривду робити, як люди недовірки одні других обманюють та кривдять. Чи може не так?

Підім до суду, загляньмо до актів; а там нереконаємося, як то всі недовірки безбожники лгуть, як обманюють, як кривдять одні других, як криво присягають...

Ми видимо, що ніяке звіря не живе коштом ані працею другого, бо кожде шукає собі іди і поживи тільки, кільки йому треба... Навіть трут в улию, що єт мід, не єсть його зовсім задармо бо носить воду... А кілько людей недовірків на світі є таких, котрі живуть тільки працею других? Кілько таких, що з них никому пожитку нема?

Однака на тім не кінець, бо чоловік недовірок, котрий каже, що чоловік є звірина, веде житте не тільки гірше

і лютійше від дикого звіра, але його житте є найнешанснійше, тому що нема на землі так нещасного соторіння, як чоловік безбожник... Пригляньмося тілько житту звірят!

Котре звіря таке невдоволене зі свого життя, тільки візнає гризоти, страху, жури? Котре так нарікає, так клене собі і другим, як чоловік безбожник?

Пташина літає, співаючи свою пісню. Риба плюще ся в воді. Дике звіря бігає вдоволене по полях і лісах. Віл, кінь, корова стоять припині до жолоба, та не слідно по них тої тяжкої жури, яку можна вичитати щоденно на лиці майже кожного безбожника.

Котре звіря так ріжні, так тяжкі, а передусім нечиисті слабости переходить, які неоден безбожник терпить? Загляньмо до шпиталів! Як там мучать ся люде! А за що? За свое плюгаве, грішне, звіряче житте — за свої похоти...

Мало! Ми скажемо ще дещо, що не буде так дуже присмне для вчених і розумних, за яких себе тримають всі недовірки.

Кожде звіря пізнає своїм інстинктом, що для него добре, а що зло. Корова спасає на пасовиску тільки тікі травки, що є для неї поживні, а є їх коло 270; а 200 інших травиць не тикає, бо вони для неї непридатні та шкідливі.

А чому неоден безбожник хоч вченій, не пізнає, що добре, а що зло?

Шіяк не хоче зрозуміти, що алькоголь се отруя. Чужоложник прелюбодій не годен зрозуміти, що инищить своє здоров'я та житте і т. д.

Загляньмо ще до хати такого безбожника, недовірка!

Хто не дбає про рідні діти і так до них каже: «Жидам продам свій ґрунт, а вам не дам»?

Недовірок-безбожник.

Хто кривоприсягає? Хто старого батька з хати викидає? Хто брата та сестру процесує? Хто кривдить і кра-

де? Хто чужоложить?
Хто других вбиває? Хто
підпалює? Хто себе вби-
ває? Хто душу свою гу-
бить?

А хтож, як не безбож-
ник-недовірок?

Все одне, чи він зве-
ся радикалом чи соція-
лістом, чи вільнодум-
цем; коли він тільки Бо-
га незнає, не молиться,
до Церкви не ходить,
коли він вже не вміє ні
добре, ні чесно жити;
він справдивим нещастям
не тільки для других
людів, але і для себе
самого...

А коли так, то чи ж
можна назвати науку
недовірків розумною, до-
брою тадля чоловіка
потрібою, коли вона
робить чоловіка і гір-
шим, лютийши м та не-
щастиливши м, як звичай-
не звіря?

Наука недовірків мо-
же бути добра та хосен-
на хиба для всіх піяків,
убійників, самовбійни-
ків, чужоложників і зло-
чинців, для таких люд-
дей, як був Каїн, як
люде в Содомі і Гоморі,
як ті всі люти тирани-
кровопийці давних ча-
сів.

Але для чесних лю-
дей вона зла, дуже зла!

Кождий чоловік чес-
ний соромився до ньої
призвати, а ще тим біль-
шено мігби після ньої
жити.

Але, що правда, навіть і дикі зві-
рі не присталиби на таку науку та
на таке життя, яке хочуть завести на
звіті недовірки.

Колиби який недовірок, котрий

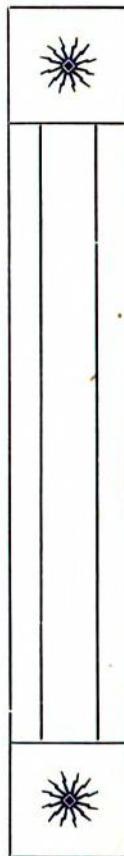
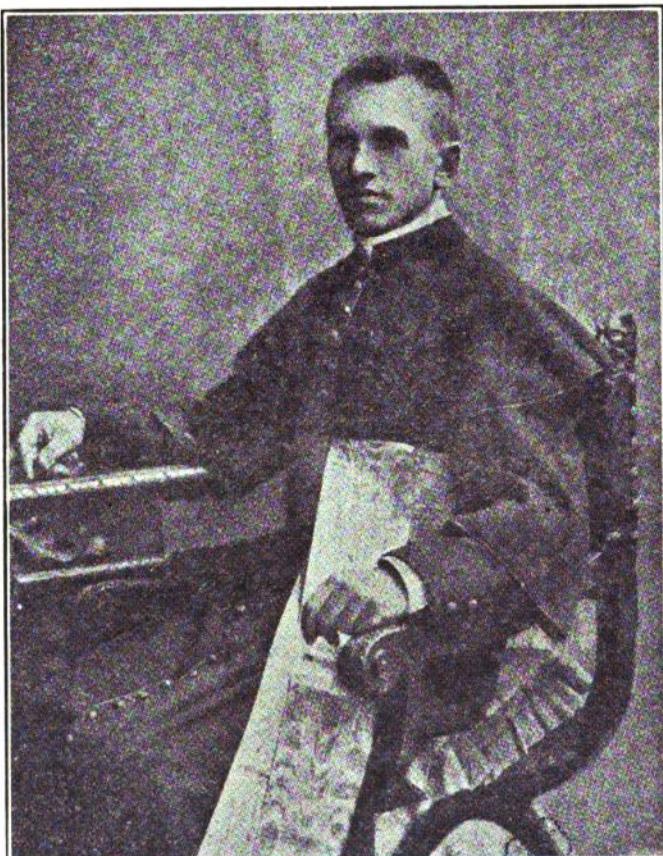
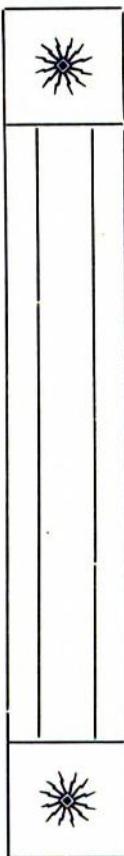
Його Святість Папа Пій XI.

каже, що чоловік є звірина, і що має
так як звірина жити, зібрав коло себе
всіх лютих гісн, львів, леопардів, та
тигрів і так до них промовив: «Слухай-
те звірі! Ми, хоч люде, також хоче-

мо бути звірами, вашими товаришами, бо ми такі самі звірі як ви, тільки більше розвинені, але в нічім не ліпші від вас. Ми всі пристаємо до вас! Сднаймося всі звірі всіх лісів!»..

Чи знаєте, що вони на се відповіли, колиб сю бесіду розуміли та вміли проговорити? Вони відповіли так:

між нами нема ні одного такого лютого звіра, щоби він Бога ображав так, як кождий з вас добровільно і з розмислом то робить. Ви гадаєте, що ми Бога не знаємо? Помиляєтесь! Ми знаємо і хвалимо його свою бесідою, якої ви не розумієте. Наше ціле життє то нічо іншого, як безнастанна хвала Божа,

Преосвящений Никита Будка, Епископ Канадійських Українців.

«Ми не годимося на те! Ми не хотимо ані бути ані зватися вашими товаришами, бо ми не хотимо так зі собою мордуватися, як ви безнастально одні других мордуете. Ми не хотимо так прелюбодіяти, як ви, бо в нас є наше визначений час...

Ми не хотимо так обманювати одні других, так рабувати і кривдити, як ви себе взаємно.

Ми не хотимо так ображати Творця світа, як то ви недовірки робите, бо

безнастанне сповнюваннє Його святої волі, Його закону»...

Чи ж не сказалиби сі нерозумні сотворіння правди?

Дивуватися треба, що недовірки не хочуть зрозуміти сего, що їх наука не тільки для чоловіка, але й для звірини є зла і шкідлива.

Давну неволю і рабство, кріпацтво та панщину всі нині називаємо прогляттєм тому, що люди уважали людей за звірину. І зовсім справедли-

во! Се було проклятє! А если так, то чому ж не назвати проклятtem науки нинішніх радикалів, соціалістів, вільнодумців та всіх інших недовірків, що також уважають чоловіка за звірину та хочуть, щоб чоловік як звірина жив?...

От — така то наука недовірків.

II. Якаж наука у Христіян?

Христіянином зве ся сей чоловік, що вірить в Христа-Бога та живе після Христового закону. А хто є Христос? Се друга Особа Божа, Син Божий, Спаситель світа.

Якаж Христова наука? Після Христової науки чоловік се не звірина нерозумна, але а) образ і подоба Божа.

«Створім чоловіка на образ і подобу нашу» каже св. Письмо. А дальше читаемо: «і утворив Бог чоловіка, взявши порох із землі і вдунув в його лице духа життя і став ся чоловік живучим соторіннем.» Так отже чоловік складається з тіла, взятого з землі і душі даної від самого Бога. Вправді чоловік тілом своїм подібний є до інших соторінь, але то, що становить його чоловіком, є душа; вона то є образом і подобою Божою, тою іскорою Божою, що підносить його понад всі твори земні і робить його чимсь безконечно досконалішим від всіх творів землі. Ніякий розумний чоловік не скаже — що він є таке саме соторінне як червак, що точить дерево,

Всесв. о. Петро Понятішин, Дієцезальний
Адміністратор.

як риба, що плаває в воді, як птах, що літає в воздухі, як віл або кінь, що стоїть припнятий в стайні, або малпа, що скоче по дереві.

Правда, що чоловік уміє зі себе зробити звірину, а навіть єще щось гіршого від звірини — як то ми видимо на безбожниках та недовірках, але, щоби із звірини зробити чоловіка, розумне соторінне, сего не вміють зробити не тільки недовірки — але ніхто в світі.

Кождий отже чоловік, після Христової науки є розумним соторіннем, є образом і подобою Божою. А завданне чоловіка на землі є — як каже св. Письмо — таке: «nehай во-лодіс морськими рибами, небесними птицями, звірята-ми і скотами...» З сего видно, що призначеннем чоловіка не є, бути звіром і жити як звір, — але бути б) паном і во-лодарем всіх звірів

всіх скотів, всіх творів. Чоловік має всьому світові приказувати та ним орудувати.

І так в дійснос-ти є, чого не запе-речить ніхто.

Миж видимо, що рільник управляє землю, сіє зерно, яке хоче, а земля мусить родити; корабельник розказує морським водам і вони мусять його нести куди він хоче; чоловік розказує хмарам, бо їх збирає або розганяє після свого бажання; розказує воздухови, бо вже нині як птах літає, розказує всім звірам, бо вже нема такого, хочби найпотійшого, щоб його не поконав або навіть не освоїв.

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Якжеж можна сказати, що чоловік а звірина се те само, коли ми видимо, що чоловік є паном і володарем звірів і має ним після закона Божого бути?

Чоловік після Христової науки є не тільки образом і подобою Божою, паном та володарем світа, але він є в) дитиною Божою.

«Отців ваших — каже Христос — не називайте на землі. Оден ваш Отець що на небі.»

Коли ученики просили Ісуса, щоби їх навчив, як мають молитися, то Ісус сказав: так моліться: «Отче наш, що є на небі»... Чому ж каже Ісус: «Отче? Чому не «Боже»?»

Всі народи, як Жиди, Турки, Будисти, коли моляться, то кажуть: «Боже!»

Жиди навіть не сміють сказати слова: «Бог» а по їх — «Егова!» чи ки першу і поєднану букву «І і а». Турки кличуть: «Аллаг»...

А ми християне кличено до Бога «Отче!» — «Отче» може кликати тільки той, що є дитиною. Не-дитина не кличе «Отче». А хто кличе «Отче наш, що є на небі», то сей уважає Бога-Творця неба і землі за свого Отця, а себе за дитину Божу.

Отже Християнин, що мовить молитву «Отче наш» є дитиною самого Бога — Отця небесного....

На іншім місці Христос научаючи людей, щоби не занадто журилися, каже так:

«Дивіть ся на лілії польні... які красні...»

Бог іх так одіває.» А звертаючися до людей зараз каже Христос так:

«А ви не журітесь — люде — знаєте, що ви потребуете.

Так отже Господь Бог є для цілого світа, всіх творів земних Богом, всемогучим, але для християнина Бог є «Отецем».

А дитиною Отця небесного є той чоловік, що вірить в Бога, любить Бога, що що дня змовить щиро і побожно молитву до Отця небесного: «Отче наш».

Християнин є ще г) братом Христа, а християнка сестрою Христа.

Коли один ученик сказав був раз до Ісуса навчаючого людей, що Мати Його і братя-кревні чекають на Него і хочуть з Ним видітися, то Ісус підніс руку до гори, вказав нею на своїх учеників і так промовив:

«Хто слухає слова Божого, творить волю Отця моого, котрий є на небі, той Мій брат, і сестра Моя і Мати моя.»

Отже братом Христа після слів самого Христа то є той християнин, той чоловік, що слухає Його і заховує Його заповідь.

А якож є Христова наука, якої вимагає Христос від тих, що хочуть звати ся Його братами?

«Давним (людям) сказано було — не убий! а я вам кажу: «не гнівайся навіть».

«Давним сказано було: не прелюбодій!... а я вас кажу: хто-би глянув з пожаданнем на невісту, вже прелюбодіяв».

«Давним сказано було: ненавіть твого ворога... а я вам кажу: любіть ворогів ваших, благословіть тих, що вам кленуть, добре творіть тим, що вас ненавидять...» і т. д.

Той є братом Христа, хто живе, як Христос каже.

Християнин є даліше сином Пречистої Діви Марії і а християнка донькою Її.

А чому? Бо Ісус на кресті висячи, назвав Пречисту Діву Марію Матерю св. Івана; а св. Івана сином Пречистої.

А св. Іван — як каже св. Письмо — приняв Пречисту «во свяси».

Тому кождий християнин той, що почитає Пречисту, що любов носить до Ней в своєму серцю, що молиться до Ней, що уважає Її за свою Матір, що приняв її — як св. Іван во свяси, до своєї душі, той є сином Матінки Божої.

А вкінці християнин є наслідником Божого Царства.

Призначеннем найвищим і най-

важнійшим для кожного християнина є небо, життя вічне.

«Отче, котрих Ти мені дав, хочу, щоби там, де я вони зі мною були, не хай видять славу мою» — св. Іван 17).

Де я буду — каже Христос — хочу щоби й ви вірні мої ученики були. Мое царство — вашим царством! Мое

робити, щобим дістав ся до Царства Божого? Заховай заповіди!

Сей буде наслідником Божого Царства, що буде заховувати закон Божий т. е. кождий правдивий християнин.

Така то наука Христова!

А чоловік після ньої є образом і подобою Божою!

Милосердіє

небо, вашим небом! Мое щастя, вашим щастем! Моя слава, вашою славою! — каже Христос до своїх вірних учеників.

А хто буде наслідником Божого Царства, се сказав виразно Ісус до ученика, котрий Його спитав: Що маю

Паном і володарем світа!
Дитиною Божою!

Братом Христовим!

Сином Пречистої Діви!

Наслідником Божого Царства!

А тепер спітаємо, котра з тих двох

наук розумніша, красша, і лучша та котрої з них держатися нам треба?

Скажіть Братя християни. Чи можна рівняти достоїнство, хочби не знали якого славного вченого єнія, князя, короля, богатого міліардера, володаря з достоїнством праведного християнина, хочби і найбіднішого?

Чи може бути на світі достоїнство таке, або бодай хоть подібне до того, яке кожному чоловікові надає Христова наука?

Чи є на світі така наука, котраби так дуже, так високо, так майже безконечно цінила чоловіка, як Христова наука?

Гляньмо ще на Розпятого на Хресті Ісуса!... Творець світа, Пан неба і землі! Мучений... в терневім вінку... прибитий... Серце прободене... Кров свята краплями спадає...

А за кого? за чоловіка!

За кого? за кожного!

А чому? Тому, що у Христа тільки вартоє кожний чоловік!

Таке достоїнство! Така ціна! Така вартість кожного чоловіка! Рани... смерть на кресті! І то не чия-будь, але самого Сина Божого!

А що чоловік вартоє у людей недовірків?

Отець і мати у своїх рідних дітей повинні щось вартувати! Не правдаж? Але де шукати такої дитини, щоби вона з любові до своїх родичів далася брати на муки? А чому? Бо ані отець, ані мати не є сего варті!

Два приятелі щирі, які такі де є, люблять ся взаємно... Але де шукати таких, щоби жити своє дали за інших? Рідко знайти. А чому? Бо не варті!

Нераз лучається, що зробимо кому щось доброго... Але яка вдяка? Жадна! А чому? Бо ми не варті!

А щож сказати о тих всіх бідних, опущених, нещасних, голодних, нагих, хорих, котрі іні одної душі в цілім світі не мають прихильної та щирої? А с іх богато, дуже богато!

Що вони вартоують? І в кого? Ми видимо, знаємо, що вони вартоують!

Нічо! У ниніших недовірків соціалістів, радикалів, вільнодумців то все звірина. Всі скоти!

Але у Христа Бога то кождий чоловік, чим нещасніший, тим цінніший, тим дорожчий, тим милійший, бо за нього Христос терпів і умер!

І так ми видимо, яка наука у недовірків, а яка у християнина...

У нас чоловік є образом і подобою Божою, а в них звіриною. У нас наука Божа — у них наука звіряча. У нас заповіди Христові, у них звірячі...

Ми бажаємо жити по божому, а вони по худобячому.

Ми боїмося гріху, навіть злії мисли стережемось, а вони не бояться мордувати, та розбивати.

Ми хочемо бути щораз лучшими, досякоальшими людьми, а вони хочуть статися що раз лютійшими звірами. Ми цілим серцем змагаємо наслідувати Христа, щоб бути Богу подібними, а вони всіх сил докладають, щоб наслідувати звірячі норови та до звірів бути подібними...

Тому кождий християнин повинен дуже а дуже свою християнську віру цінити та Богу дякувати за те, що дав йому таку красну віру. Все і всюди повинен її визнавати, все і всюди памятати о тім, що він християнин-католик.

Ідеш коло Божого Дому, вступи бодай на хвильку та віддай покліп Ісусу на Престолі!

Читаєш книжку або газету, а найдеш в ній що проти віри, замкни, кинь в огонь, бо там є ідь і отруя твоєї душі!

Коли Ти в читальні, на зборах або на вічу, почуєш яку безбожну бесіду, виступи сміло та не позволь безчестити ні себе, ні своєї віри! Не бійся, та не встидай ся! Бо коли недовірки не бояться та не встидаються признавати до того, що вони Бога не знають, або що вони звірята, то чому же ти мав боятися або встидатися до того, що ти чоловік, образ і подоба Бога?

Чому давні християнє не боялисяйти на муки і то страшні муки за свою

В Оливнім Городі

християнську віру? Бо її уважали за найбільший скарб на світі!

От приміром такий св. Варлаам — що був простим селянином, рільником, хлопом!

Його поставили перед поганським божком і казали йому, щоб вирікся своєї християнської віри, та кинув кілька зерен кадила на огонь, що горів перед божком. Він не хотів і казав: «я християнин». Потім взяли його мучити, щоб приневолити його кинути бодай одно зерно в огонь... Він не хотів і знов сказав: я християнин»...

Поклали йому в руку кадило, витягнули руку, підложили огонь, думаючи що коли огонь припече, то Варлаам мусить кадило в огонь кинути, а тоді буде знак, що він своєї віри вирікся.... Але що діється? Дивне диво! Огонь підложений під руку горить, руку смалить, вже й почорніла, вже скварчить... але Варлаам руку над огнем таки тримає поки рука в уголь перемінилась і тільки рамя лишилось і каже : «я християнин».

Так держався своєї християнської католицької віри той славний хлоп Варлаам! Волів найтяжкіші муки знести, як мав пристати до злой поганської науки та віддати честь поганським божкам.

Так кріпко ві всіх часах всі праведні християни держалися своєї католицької віри.

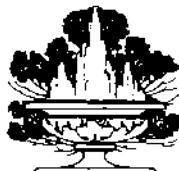
Так само і нині кождий християнин повинен над усьо цінити і любити свою християнську релігію.

Росія є така держава де в ній володіють самі соціалісти недовірки. Комісарами в соціалісти, послами також соціалісти всі уряди соціалістичні. А подивіться які то гаразди завели сі непрошені отікуни. Вже два роки як на Україні і в Росії навели вони на народ голод, холеру тиф і іншу бульшевицьку заразу. А коли народ опоминається хліба, то вони годують їх оловом. Казали що заведуть рай на землі. Справді завели, але лише, щоби заспокоїти свої кровожадні пристраси і любуватися конанням мілюнів людей. Спитаєте, як можна навести на народ тиф, холеру, голод, а опісля сих конаючих з голоду стріляти? Після науки соціалістів — можна. Бо після їх науки чоловік то звірина, а звірину прецінь можна і забити, і застрілити...

Так і вони зробили! Стріляли якби до диків, лисів або заяців...

А тепер я спитаю вас, братя! Чи добра така наука, яку голосять нинішні недовірки?

Чи можна її держатись?...

В ПРИРОДІ

Скоро буря в крила бе могучі,
з всіх усюдів гонить стадо хмар, —
скрізь лунас проповідю тучі:
Бог над світом самовладний цар!

З блискавками серед хмаролому
наступає громовий удар, —
скрізь лунас проповідю грому:
Бог над світом найсильніший цар!

Дощ проливсь і всяк у землю чорну.
І з природи наче спав тягар.
Легіт вітру шепче животворно:
сильний Бог в милосердя цар!

Каплі з дерев падуть на квіти
І блищиться в глубині їх цар.
Лине пісня пташина в блакити:
милосердя Бог — любови цар!

ЖИТТЯ І ПРАВДА

ПІЯК ДО КОРЧМАРА

Дай мені напитися! — Я тобі дам гірко запрацьовані грости! Лише дай мені напитися. Я тобі заплачу. — Я тобі віддати є готов більше чим се. Слухай! Я маю жінку, я взяв її з дому щасливої дівочої молодості і обіцяв любити, веселити і захищати її. — Я зневолив її, щоби вона зарабляла на мене, а я крав її тяжко запрацьований гріш і приніс до тебе. Дай мені напитися, а я тобі його віддам. Хочеш більше? Я видер кусник хліба з білих уст моїх винужденіліх дітічок, і я тобі се все віддам, коли ти тільки даш мені напитися! Що-ж більше? — Хочеш? Я тобі віддам мою надію на небо — тіло і душу. Я заставлю всі скарби, які вартиці є більше чим всі царства землі — бо за що віддасть чоловік душу свою? Дай же напитися. —

ПРИПОВІДКИ РІЖНИХ НАРОДІВ

Чоловік з природи є спокушуваний через діявола, але лінюх сам кусить діявола. (Іспанська).

Лучше мати чоловіка без любові, чим з заздростію. (Італійська).

Перли є часто укриті в брудних шкаралупах. (Китайська).

Чоловік без віри є подібний до коня без упряжи. (Латинська).

Дурень може зробити грости, але до видання гротеш треба мудрого чоловіка. (Англійська).

Копай керничу, заки почучши спрагу. (Китайська).

Тягар є легким на плечах другого. (Російська).

Сей богатий, хто має приятелів. (Португалська).

Сей богатий, хто не баче більше.

Digitized by Google

(Італійська).

Нема чоловіка, щоби всегда був мудрим. (Латинська).

Коли говориш о мені поза очі, буду боронитися, коли будеш мені говорити, переконаєш мене (Німецька).

Щоби мати приятеля, треба ним бути.

ГАДКИ

Очи других людей є очима, які нас руйнують. Колиби всі були сліпими з віймком нас, ми не потрібувалиби ні гарної одежди, ні гарну тату, ні гарну обстанову. (Френклін).

С дві науки, які чоловік повинен вчитися: Перша, наука говорення, друга, далеко труднійша, наука мовчання. (Сократ).

Спочинь в спокою по доконанню доброго діла, а другі нехай говорять про се, що хочуть. (Пітагорас).

Бідні сі, що не мають терпеливости. (Шекспір).

Соєсть є голосом душі, пристрасть є голосом тіла. (Русо).

Ніколи не навяззуй приязни з чоловіком, який не є ліпшим від тебе. (Конфуцій).

НАШИМ НЕЗАВИСИМИМ ПРАВОСЛАВНИМ.

Фридрих, пруський король, сказав раз гірке слово своїм співвізнявцям: Мене се дивує. Як від католиків відпаде хто і перейде на іншу віру, то все драньте, а як від нас протестантів то звичайно такій, що у католиків стає великим чоловіком.

Чи ми не досвідчили се на наших відступниках в Америці?

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARIES

URBANA-CAMPAGNA

Д З В О Н И

Вороги уступали..
Ночами горіла луна, в дні-
ну дими закривали сонце. Гу-
сті та їдкі. Чути в них спале-
ну солому, перетлілій волос-
і пришкварене мясо. Людські зойки
летіли в світ як туча, слізозі трем-
тіли, як роса.

Вороги уступали...

На приходстві в Кінашівці зами-
кали вікна, бо саджа падала на білу
постіль. Дихати не було чим. Луна
кріпшала, дими підлазили все блище
ніби змій підходив під село, щоб і його
злизати. Вже чимало злизав, та все
він ще голодний.

Отець Савишин вибігав із приход-
ства, ліз на дзвіницю і дивився. Цер-
ква стояла на горбку, так і видно було
далеко. За кожним разом вертав до
дому сумний і гірше неспокійний. Не
спав і їда йому не смакувала. Змарнів
і побілів, лиши очі набрали ще більшо-
го блеску, ніби хотіли проснерувати
занавіс невідомого.

Втікати? Ні. Цього він не зро-
бить. Де стадо, там і пастир. Остав-
ся, як наступали Москалі, остане, як
уступають. Неребув стільки, протор-
пинт і решту.

От і тепер. Вечоріс, а він стоїть на
дзвіниці і дивиться на щлях.

Довгою, сороюватою гадюкою снують-
ся коні, люди, вози, товар. На возах
накопичене велике добро. Чого тут
нема? Навіть колиски хлопецькі, на-
віть діточі забавки. А вози тікають,
як ті зі сномами перед бурею з поля.
На возах і поруч них возинки: обірвані,
покалічені, брудні, мов старці, що
вертають, з далекої прощі.

Каламутна хвиля вдарила на наш
край від сходу, відбилася від високих

Карпат і відпливає, звідки прийшла.

Отець Савишин потонув у думках...

Що тая хвиля принесла з собою і що
останеться по ній? Діти без батька,
жінки без мужів і багато могил. Пра-
ця цілих поколінь піде на марно...

Нараз кілька возів відірвалося від
щляху і скрутило в село.

Пошо?... Грабувати, палити, лю-
дий з собою забрати, як Татари.

«Руйнуйте, паліть Сіон святий,
Вавилону окаяні діти!»

З серцем, повним болю, прибіг на
приходство і замкнувся у своїй канце-
ліярії. Не робив сього ніколи. Між
ним а родиною і між його хатою, а се-
лом не було ніколи зачинених дверей.
Жінка й діти трівожно дивилися на сі
зачинені двері. Та ніхто не зваживсь
увійти.

А в селі кліскотіло. Вулиці при-
бірвали вид босвіца. Лежали на них
якісь чорні купи і червоніли калюжі.
Зпід стріх вилітали червогі когути.

Отець Савишин вийшов.

Був блідий, але вже спокійний,
вже готовий на все.

«Діла добрих обновляться, діла
злих загинуть» — твердив псалом Да-
віда.

В руках у його був хрест.

Діти і жінка підійшли; поблагослов-
ив їх і дав знак, щоб осталися в хаті.
Привікли слухати й не питалися чо-
му.

«Чужим богам не молимось, а Тебе
благаємо: поможи нам, ізбави нас вра-
жої наруги, поборов Ти першу силу,
побори і другу.» — говорив, ідучи че-
рез сад. Хрестом благословив усе
довкола.

Як прийшов під церкву, салдати
злазили з возів.

Деякі поздоровили священика, де-

як інші

JUNIVERSITY OF ILLINOIS AT

URBANA-CHAMPAIGN

які вдавали що не бачать його. Оден підійшов і приложився до хреста.

«Благословіть пан-отче!» — сказав по українськи.

«Блажений муж на лукаву не вступає раду і не стане на путь злого та з лютим не сяде» — говорив отець Савишин, вдивляючись у вояка своїми розпаленими очима.

Салдат похилив голову і хрестився.

«А ми до вас по дзвони прийшли» — відізвався другий, мабуть старший.

«По дзвони?

«Іменно по дзвони. Такий приказ. Здіймали по других селах, треба здіймити й у вас. У вас всні гарні, здорові. Скільки пудів буде в сьому черевачеві?»

Отець Савишин оторопів.

Ще вчора чув, що Москалі вивозять не лише людей, але й дзвони, та вірити не хотів. Дурив себе, що се не правда, що се одна з сих трівожних вістей, яких ходило багато.

Як можна забірати дзвони? Таж се голос і совість села, його уста і серце. Чи вмре хто, чи вінчається, чи пожар бухне, вони перші голосять. Тішаться, або плачуть, для кожної з істки мають іншій голос інші звуки. Якже на селі без дзвонів? Як мати над колискою, так дзвони над селом. Цілі покоління родяться, виростають і умірають під їх чисті звуки. Від дитини кожний привикає до них подумати не може, як було би без дзвонів. Як сумно зробилося було, коли з початком боїв, жандарми відчіпили шнури і замкнули на ключ двері від дзвіниці. Здавалося тоді, що дзвони, дивлячись на кривду людську, стратили мову, оніміли. Так мовчали вони цілу зиму. З весною знов заграли, а тепер мали-б'ї раз на все забрати?

Ні, ні, се не може статися, сеж святотацтво...

І отець Савишин твердив оден псалом за другим, мов у гарячці, перемішуючи тексти і звязуючи відорвані речения в льоїчний, відповідний до моменту ланцюх.

салдати сокирами рубали вязан-

Go gl_e

ня дзвіниці, щоб на шнурах спустити великий дзвін і два менші, бо по дряхлих сходах знести їх було неможливо.

Отець Савишин стояв під церквою блідий, з горючими зіницями і з крестом у руці. Чув, як гострі барди гри-мали об дубові бельки, аж луск від недалекого ліса відбивався. Чув, як жалібно охали хрести на цвинтарних могилах, як від церкви відбивався відгомін сеї грішної роботи, як за кожним ударом дзвони стогнали, мов просили, щоби їх не дати, бо вони не хочуть, щоб їх перетоплено на пушки. Вони хочуть своїм людям і своїй церкві служити. »Чужим богам не будемо дзвонити« - казали вони. Отець Савишин розумів їх мову та порадити не міг.

Тих трохи людей, що збіглося під церков, щож вони можуть проти ворожої насили? За ними правда, а за тимтим стала гостра і кулі. Тут треба якоїсь іншої, вищої сили...

І отець Савишин дожидав чуда. Воно повинно статися, щоб гріх не побідив благодаті.

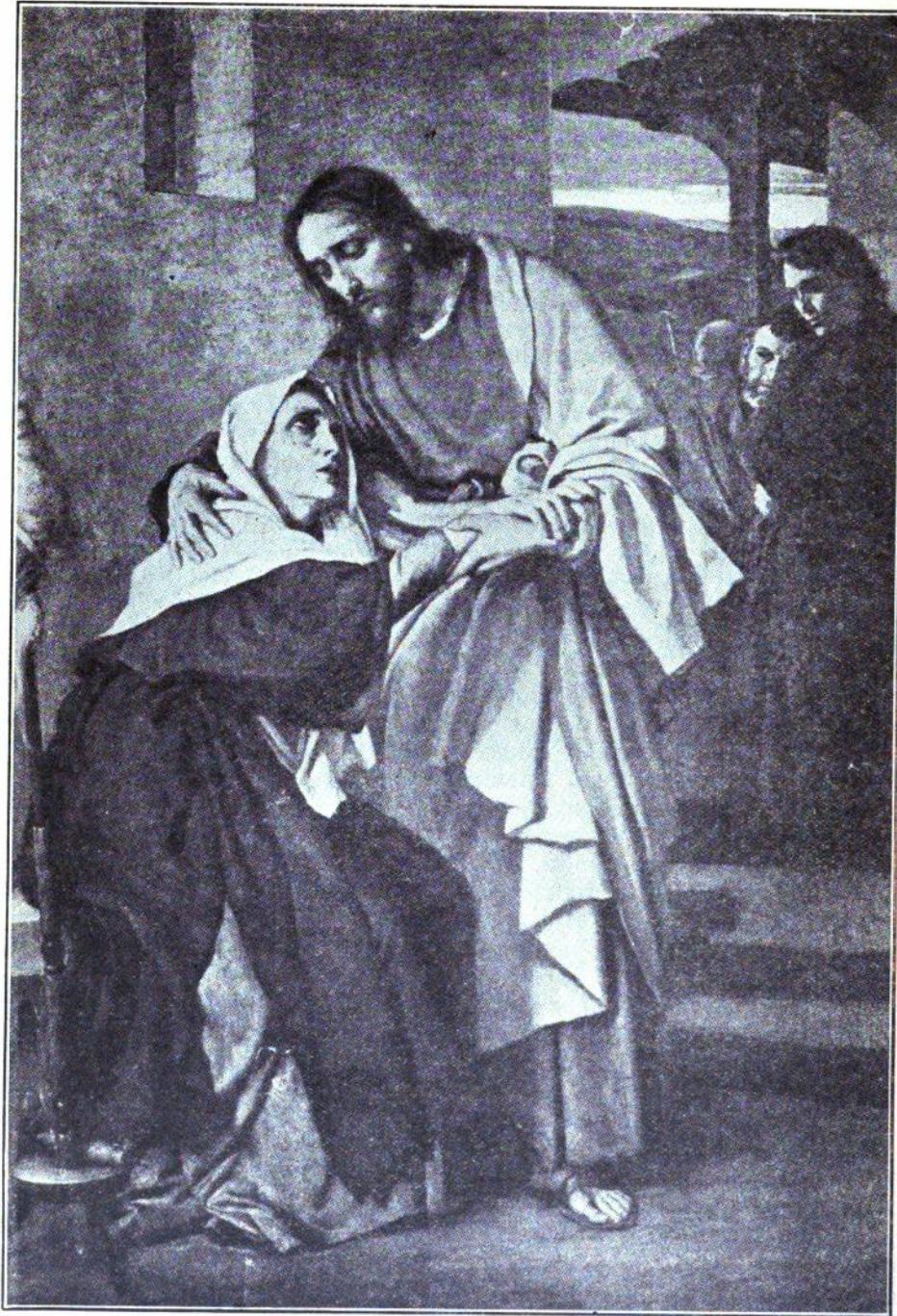
А салдати рубали. Рубали всі, крім одного. Сей, що просив благословення, лежав під церквою хрестом.

Отець Савишин глянув і мов якесь далеке снєво озарило його.

»Прозрять незрячі і повернути на шлях свій рідний, шлях свій правий, повернути з манівців, з неслави і до каміння припадуть, батьківського, і обіллють його крівавими слізами« — гомонів сам до себе.

А Москалі рубали.

Вже найменьші дзвони стояли поруч себе на возі, ніби діти, котрих відірвано від матірної груди і наготовлено, щоб вивезти в чужину й перетворити в яничар. Вже й середній, доволі великий, виважено з дубової осади, й корону його обмотано мотузям, щоби спустити в діл. І отсе добираються до найбільшого, до того, що його салдат назавв був зневажливо черевачем. Були се гордоші села. Такого дзвона навіть в монастирі не було. а в голос низький, а лагідний, не картав, а потішав людей, будив віру в побіду прав-

Ісус працює з Матерію.

ди і волі на землі; се був голос «кроткого» владики. Кілька літ збирав отець Савишин добровільні датки на сей дзвін. Кілька літ радувався мрією, як то він перший раз задзвонити. Сей дзвін дзвонив на свято знесення панянини і на Спаса, як святили прапор і тоді, як стрільців благословили. Сей дзвін мав задзвонити у велике воскресення народу, тоді як... і отцю Савишинови підступили слези до очей. Прорвалася гребля і океан жалю залив усе кругом.

А Москалі ланцами й шнурами обмотали росохи велетня, мов роги лютого бика, щоб його спустити в діл. Та за мало рук було в них то такої тяжкої роботи.

«Гей, ти, там, чого випулів очі, хапай за шнур! Підтримуйте криса дрючками, серце зніміть, то лекше буде. Так. А тепер прикотіть зпід лип колоди. Гаразд! Нумо враз!»

«Лишіть!» — залиував нараз пронизливий, неприродний голос. Всі оглянулись і побачили, як отець Савишин підняв хрест у гору. Здавалося росте, понад липи, понад церкву, до неба З очий, червоних, від сліз, били іскри, як крізь зливу громи. Біле обличчя відбивалось від чорних, дубових дверей церкви, як місяць від хмар і променіло. З уст вилітали слова, ніби громи:

«Хто доторкнеться до дзвону, той не доторкнеться більше ні-до-чого».

«Тягни, тягни!» — приказував сал-

чат, вимахуючи нагайкою.

«Хто дивитись на байдужно на його упадок, той не побачить ні жінки, ані рідних дітей!»

«Не слухайте попа, най собі кричить!» — заохочував унтер. — «А ну-мо враз, ану всі як оден; гей дубинушка да ухнем, — ух!»

«Хто не кине сеї грішної роботи, на сього мій проклін, проклін від Бога, від людей, від живих і вмерлих, від отсєї землі, — про-клін!»

Не домовив, як ті, що під грозою нагайки, взялися бути дзвін спускати, тепер, перестрашенні проклоном, відскочили й розскочилися, мов-би се не слово, а щось видиме, страшне падало на них крізь двері із церкви. Відскочили, шнури та ланци рванулися вгору і потягнули за собою тих, що тримали їх у руках, дзвін захитався, охнув і полетів у діл, розбиваючи в тріски всі ті палі, колоди, бруси, весь сей крам, що мав його з дзвіниці знести на чужий, воєнний віз. Упав і крисами зарився у землю, накриваючи того, що проводив ділу руїни.

* * *

Довго чути було з дзвіниці зойки і стони, а під церквою стояв мов задревілій священик з хрестом піднятим гору, з обличчям як ярий віск, зочима, як похоронні свічки і голосом різким, ніби не от міра сего говорив псалми, переплутуючи їх з собою, як чоловік що переплутує сліди в тямправі.

Наші люде

Наші люде доперва тоді жалують,
коли вже запізно.

Там їм добрє, де їх нема.

Беруться до того, чого не знають,
говорять о тім, на чім не розуміються.

Не вміють мовчати і слухати і обзиватися лише до річи, коли треба.

Пхають ніс не до свого діла.

Ходять там де їх бють і де їх ображают.

Встидаються свого, чим повинні.
городитися і любити з цілого серця

Лають сих, що їм добрє роблять.

Братаютися з ворогами.

Читають злі книжки без розбору.

Марнують гроши лехкодушно, а на добре ціли скупі.

Гнуться там де повинні просто стояти.

Чи се все не є причиною нашого нещастя?

Original from

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

URBANA-CAMPUS

ТАКИЙ ПРИКАЗ

трілецький трубач затрубів збірку.

Мідяні звуки злопотіли над старинними мурами Турацького Замку, як стадо голубів. Вдаряли в двері, залятали в вікна і сповіщали сотню про приказ.

На замковому подвір'ю все заметушилося.

Стрільці прожахом кинулися до своїх домівок, щоб забрати виряд. Обозники виводили коні, ладили вози.

— Збірка! Збірка! — лунали звідусіль голоси.

Справник сотні забігав у кожду кімнату та наглив до поспіху.

В кімнаті «під баштою» третій рій другої чети 5. сотні полку УСС. був майже готовий до відходу. Тільки двох стрільців, Іван Одоляник і Микола Березина, мов не чують приказу. Лежать у кутку на соломі, хорі, безпомічні. Вчера звалила їх якась хороба і не дає звестися на ноги. Товариші відходять а вони... Бог знає. Розпаленими горячкою очима дивляться на здорових товаришів і один, то другий шепче:

— Кажіть, щоб нас забрали!...

— А вжеж не лишими вас тут!... відповідають, хоч самі не знають, як з тим буде.

Саме вбіг до кімнати справник.

— Виходити! Скорше! — Покликнув строго.

Хорі благаючо дивилися на нього. Один з них ледви чутно просив.

— Пане справник! Ви відходите, а ми що зробимо?!

— Не бійтесь! — відповів — Ще не відходимо. А колиб ішли, возьмемо й вас!...

Успокоїлися...

Примкнули помучені вії і ждали...

А там на подвір'ї вже стояв командант сотні. Високий ростом, кремез-

ний, з коротким крісом на плечах. Зрослі, над чорними очима, брови робили його лице строгим і рішучим. Коло нього — трох його старшин:

Присадкуватий, грубий четар безжурно глядів перед себе. Добрий воїк, ще ліпший гуляка. Вічно веселий та дотепний. Навіть у бою грава усмішка на його повнім лиці.

Другий білявий, статній хорунжий вбраний, як на баль. Віз захопленням оглядав свої нові чоботи, і здявалося, не дуже інтересувався окруженнем.

Третій молоденький хорунжий зі синіми очима, писав поезії, вчив сотню співу, а на приказ воював. Сотня дуже любила його за добре серце і ніжну вдачу. Задуманий дивився в безкрай голубого неба.

Командант сотні переступав з ноги на ногу, та хмарився.

— Яка біда! так помало збираються; десять мінuty доходить а ще півсотні нема!! —

— Пороздягалися хлопці. Не спотівалися трівоги! — Пробував боронити молодий хорунжий.

— О! Ви, пане товаришу, поет, не всяк! Сказано було: строгое поготівля, то строгое поготівля. Тепер маєте: з вашої чети ледви чотирох стоїть.

Засоромлений хорунжий побіг сам принаглити своїх хлопців.

Забіг і під башту.

— Виходити! — кликнув рішучим голосом. — Сотня вже ціла стоять, тільки ви ще гуздряєтесь!...

Його зір упав на хорих стрільців. Місто рішучості виступило на лицє співчуття.

— Ну! Як же вам? Лекше? — запитав лагідно.

Оба стрільці похитали з боку на бік го ловами.

— Не возьмуть!? — гірко усміхнувся Микола. — А ви самі оповіда-

ли нам, що стало ся з нашими по шпиталях у Галичині!

Хорунжий спустив очі. Не мав на се відповіді.

— Піду, попрошу пана поручника, може возьме! — сказав більше до себе, як до них і вибіг з кімнати.

Не міг довше дивитися на ту страшну, хоч тиху траєдію молодих душ. Його жінка чутлива вдача дуже часто не видержувала страхіт війни.

На подвір'ю стояла вже ціла сотня в лаві. Саме справник здавав поручникови звіт зі стану сотні.

просяється... Такі добрі хлопці...

Поручник суворо стягнув брови.

— Що вам?!... Я маю такий приказ і того тримаюся. Ми не є жадний «самостійний загін»!... Зрештою не можна наражати сотні на заразу... Підійті і скажіть хлопцям нехай нічого не страхуються і чекають на підводу.

По тих словах обернувся до сотні.

А в кімнаті під баштою ждали стрільці на вислід просьби своєго четового. Непевність вжидалася в дущу, як гадина.

Чи полишать їх оттут самих?!

Софійський Собор у Київі.

(На площі перед ним зістала оголошення незалежності України.)

— Пане поручнику! Голошу слуханняно 180 людей. Двох стрільців осстало хорих.

— Знаю! — відповів поручник. —

— Березина й Одоляник... Як заїдемо на стацію, вислати по них порожній віз і відставити до шпиталю на Шевченківську вулицю! Знаєте де?...

— Знаю! —

На те несміло вмішався молоденький хорунжий.

— Пане поручнику, можеб далося їх забрати зі собою... Вони так

Чи позволять, щоб вони безпомічно ждали полону та смерті?..

Вбіг хорунжий ізвістив їм приказ.

Вже не просили, ні не вимовлялися.

Знали невмілимість воєнного приказу.

На нікого не нарікали, ні не жалувалися.

Хорунжий потішав, як міг,. А вони слухали з замкненими очима і блідими лицями.

— Будьте здорові хлопці!

....Мовчанка...

Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

До побачення!...

Три зітхання злялися в одно.

Хорунжий побіг до сотні. Там його кликала повинність.

В кімнаті тиша...

Хорі отворили очі...

Іх зір, як сполошені ластівки літав і бився об стіни темної кімнати. Приєддав на вікні і зазирав крізь крати на замкове подвір'я. Вдаряв у двері, мовби хотів розбити запору, що ділила їх від сотні. Та двері не подавалися і зір блукав безпомічно понід стелю. Відтак змучений осідав знову на віях.

На подвірі прогомоніла команда.
— Позір...! Чірки в право в бік.
Напрям за мною, ходом сотня руш!
В слід за тим почувся стукіт трох
соток ніг.

Сотня відходила....

Тупіт кроків забігав у замкові кімнати і мов сповіщав їх: «Ідуть, ідуть, ідуть!..» Залетів і під башту. Залунав по всіх кутках кімнати і мов сова крильми, злопотів зловіщо над хорими стрільцями. Кружляв, посміхався над ними, врешті вилетів крізь вікно знову на подвір'я...

Ще раз повернув ..

Та вже глухий, притишений. І привів зі собою гомін пісні:

...«Ta там і загинув.

Свою рідну Україну.

На віки покинув!...»

Звуки пісні таяли в кімнаті як сніг, розплівалися сумом...

Помало втихло все. Оловяній спокій завис над головами хорих і придавив їм груди.

— Покинули нас Іване!...

— Покинули Миколо!

І знову тихо стало. В куті зойкала муха, що запуталася в павутиння. Її жалібне квіління наводило ще більший զум на хорих. Чи-ж не подібні воїни до тої мухи!... Чи не запутались безвихідно і мають ждати на невмоляму смерть. А та смерть зближалася і йшла до них поволі, а певно... зі Заходу...

Як той павук з розколини стінної.

А муха бренить, а муха всіх сил добуває, щоб вирватися на волю. Аж ось її тоненький бренник перемінівся в радісне гудіння. Видерлась з обіймів смерти. Видерлася з сітки, яку на неї наставила ха доля.

— Іване ходім за ними! Може доженемо: Не кинуть же нас як собак.

— Коби ми тільки здужали!..

— А ну вбираймося: —

Зірвалися останками сил. Очі горіли хорим блеском і надію на власні сили.

Іван молоденький стрільчик, з веселим круглим личком виглядав більше на дівчину, як на вояка.

Микола старший від нього, зі суверим поглядом, орлиним носом і затисненими устами.

Натягали горячково на себе частину одіння. Руки тряслися і відмовляли послуху. Іван не був ще так зломаний хороброю. Він, хоч слабший тілом від Миколи, та скоршє якось зібралася.

Микола клячав на своїм сіннику. Один рукав блюзи натягнув, але в другий не міг трафити. Рараз ураз тратив рівновагу і падав ниць на землю. Та не скаржився, не нарікав, затиснув зуби, підводився з трудом і знову зачинав від початку.

Іван вже й наплечник зготовив і пояс убрає, а Микола все ще мучився зі своїм рукавом. Побачив се Іван і приступив до нього.

— Миколо! Так я Тобі поможу. Чому ж не скажеш!

Приклакнув коло нього і помог врати блюзу. Потім присунув з кута його наплечник, пояс і кріс, помог усе те забрати і нарешті оба були готові.

Та не так легко було йти ім.

Ще Іван тримався на ногах якотако. Але Микола і ветати не міг.

Ледви не ледви помог Йому Іван. Ступив крок, два і заточився, як пьяний. Іван за той час відчинив двері і наглив до поспіху.

— Скоршє Миколо. Ходи, бо не доженемо! —

— Не можу Іване! Ноги як не мої,

крок тяжко зробити! —

— Не бійся, як вийдемо на свіжий воздух, то зараз полешкає.

Взялися під руку і виволіклися на подвір'я. Тут ударило їх сонце в очі, як молотом. Вітер зашумів у вухах і голова зачала кружляти. Світ ім застелився мракою і оба як спони попадали на землю.

Перший прочуняв Іван. Де він? Що з ним? Глянув на приятеля і пригадав собі все. Кинувся до Миколи і став його шарпати. —

впав на Миколу.

Хвилю мовчали обидва. Одному й другому соромно стало.

— Видиш! — озвався Микола — З того нічо не буде! Лішче йди сам, а мене лиши... Або ні! Побіжи за сотнею: Попроси поручника, може він згодиться таки нас забрати.

Іван подумав:

— Може й так добре буде. А потім до Миколи:

Ти зістань тут й чекай на мене. Я найдалі за годину вернуся.

Похід в день проголошення незалежності України.

— Миколо вставай! Ходім, ще чути як співає наша сотня, — доженемо.

Микола піdnіс трохи голову, але вона безвільно опала назад.

— Не можу! Вибігло з його спечених уст.

— Іване! — додав по хвилі. —

— Йди ти сам! Мене лиши.

Я вже й так не довго потягну! — І спокійно дивився в очі друга. Та той рішучо покивав головою. —

— А деж би я тебе полишив самого. Або обидва піdemо або ніхто з нас! Пробуй! Я тобі поможу. Аби тільки ноги розійшлися — потім піде легше!..

Брав його за руку та пробував підвести. Але сам стратив рівновагу та

Поміг йому зайти назад у кімнату а сам поволікся до брами. Ноги тяжіли йому як камінь. Голова хиталася на вязах, а очі раз у раз заходили мрякою. Ледви перейшов браму, якої стеріг косоокий китаець. За брамою дорога спускалася в низ до турецького моста. На дорозі лежало богато камінню та утруднювало йому хід. Пустився в діл, але тільки ступив кілька кроків, зачепив ногою за камінь і впав.

Пробував устати, та тяжкий наплечник тягнув його до землі. Розпушка додавала йому сил. Надлюдською напругою підвів своє знеможене тіло, але чув, що далі йти не має сили. Притулився до похиленої верби і глядів

на шлях. А шлях, мов лінива гадина вилискувався до сонця і повзув від його ніг, через турецький міст, через браму та губився на скруті коло костела.

— Пішли!

І дві великі слізози скотилися по лиці.

Попри нього пройшов якийсь відділ.

З заду тягнулися поодинокі жовніри, як підбиті птахи.

— Куди ви йдете?! — спитав одног.

— Вперед! відказав і махнув на схід рукою. — Ми з Лянцкороні, але там була вже нині польська стежка. Незадовго й тут будуть!

І пішов далі...

Та вістка вдарила обухом по голові Івана?.

Що робити?! Що робити?! донітувалася думка. Але він не знов на се відповіді.

За годину-дві прийдуть у Камянець Поляки. Сотня пішла... Сили ні в нього ні в Миколи нема. Прийдуть і заберуть їх у полон! У той полон, за який він стільки наслухався, стільки начитався.

Жаль тиснув за серце кліщами. Він — Січовий Стрілець, що тільки боїв перебув, мав би йти тепер у соромний полон. Від 16. року життя служив Україні. Два рази ранений, раз за Австрії, другий раз у Львові, на вулиці Бема. Думав, що ще послужить рідній справі, а тут хорoba звала його а ніг і каже йому дати шию на ярмо.

Ні того не було й не буде! Мусить знайти якийсь вихід з положення. Піде тільки та порадиться з Миколою.

З такою думкою завернув назад на замок. Шідпирався крісом, як палицею і простував через подвіря до кімнати «під баштою.»

— А що Іване?! — стрінув його на ветуші Микола.

Іван кинув рукою.

— Нічого! Наши пішли. Я не дійшов і до моста. Впав! Ледви вернув назад! —

Виговорив усе одним духом і змовк.

Мовби стидався за себе. Микола теж не обзвивався. Його очі безцільно блукали по стіні.

— Пропало! — вибігло йому вкінці з уст.

І прогомоніло те «пропало» якось зловіщо, мовби хто видав засуд смерті на них.

— Пропало... — бездушино повторив Іван і скидав зі себе виряд.

Зновутиша лягла в кімнаті як камінь.

Іван положився на сіннику. Втулив голову в плащ, що був рівночасно й подушкою і завмер.

— Іване! — озвався Микола.

Тиша...

— Іване, чуєш?! —

— Що?! —

— Ну, щож ми будемо робити?! —

— Або я знаю! — байдужно відповів Іван.

Микола горячива.

— Таж не будемо чекати щоб нас забрали, як баранів! —

— Ти, як хочеш. Я не буду! — сказав, немов до себе, Іван.

— Щож порадиш?! —

— Аво! — Показав головою на кріс. — То мене виратує! — І в очах його блиснула сильна постанова.

— Як то?! — не розумів Микола.

— Пущу собі кульку! —

— А я?!

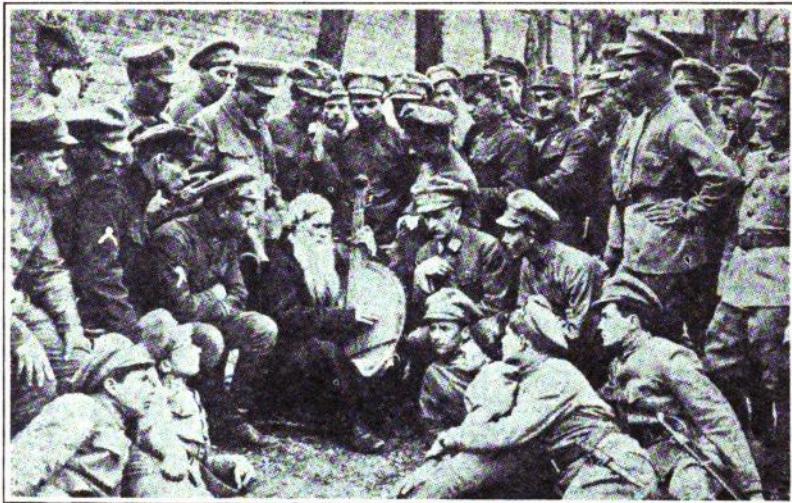
— Ти, як хочеш. Можеш чекати на них». Але я волю сам собі смерть зробити. Не буду бодай мучитися.

Микола нічо на се не відповів. Замкнув очі і тяжко дихав. Як би не віддих, то його запале жовте лице більше подобало на трупа, як на живого.

Іван тимчасом оглядав кріса. Відсунув замок, витиснув набої, відтак замок засунув назад і потягнув за язичок. Зайчик дрогнув і стрілка цокнула.

— Випалить — подумав. Зарядив назад набої, замкнув безпечник, положив кріс коло себе і ліг горілиць на сінник.

Миколу мучили видно якісь прикінчі гадки, бо зірвався і сів на своїй

Січові Стрільці слухають як кобзар співає козацькі думи.

постелі.

Іване! Чи нема вже іншого виходу?! — запитав з розпушкою в голові.

— Нема! — була рівнодушна відповідь.

— А чого ж вони нас покинули оттут, як собак? Хибаж ми не служили гідно Україні?!?

— Самі не покидали. Такий приказ був. Поручник тут нічого не винен! —

— Я поручника не виню, але чого такий приказ бригада видала?!

— Бригада також дістає прикази відказав Івані ще додав від себе:

— Мені вже все одно. Не взяли — то ні але я живий в полон не дамся!

— Ти думаєш таки наложитьти на себе руку? — спітив недовірчivo Микола.

— Або то що?!... Чи мені вже не заглядала смерть у очі. Памятаєш вулицю Бема у Львові?! Як Поляки підпалили каменицю!! Або під Бережанами на тім горбі коло ставу?

Не згинув там з рук ворога, то згину тут від власної кулі!

Микола й не дивував ся Іванови. Знав його відвагу й рішучість не від нині. Дарма хоч Іванови було щойно 18. років. Але звичайно найбільші герої трафілися між «гусятами». Сам

він, не знав, що зробить. Чув, що смерть сяк чи так прийде по нього. Нині, завтра стратить притомність. Хто йому води подасть, хто його догляне?! Прийдуть Поляки й возьмуть його без труду в полон. І буде він переходити, чи переїздити через рідне село. І повиходять люди дивитися тай скажуть: «Дивіть, а он Микола Березина злапаний»!.. Встид буде йому та їм. А Настка навіть не гляне в той бік.

Мучать думки Миколу. Не може знайти собі поради. Чув, як щось тяжке звалилося на груди і підступає до горла.

Не вдеряв. Впав лицем до сінника і тяжко заплакав.

І третмів той плач по понурій кімнаті, як жалібний бренькіт, замотаної у павутиння, мухи.

Іван лежав непорушно і, здавалося, не звертав уваги на Миколу. Хвілі за хвілями тягнули ся поволі, як лініви пси.

Сонце вже скочувалося поза замок. Протилежна стіна кімнати всміхалається ще үрізь вікно до останніх промінів.

Тихо, тихенько було довкруги.

Нечайно Іван зірвався з постелі. Здавалося йому, що чув скрипіт брами

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Наострив слух...

Справді брама заскрипіла і в подвір'я вкотився тупіт соток ніг.

Микола скопився теж.

— Поляки! — крикнув роєдразнено.

Іван ще слухав....

На подвір'ї хтось дивно крикнув.

— Так! Поляки! — сказав упевнено і кинувся до кріса.

Микола трясся, як у пропасниці.

— Івасю! Чекай! Згинемо оба!

І горячково почав ладувати свій кріс.

Іван подивився на нього з недовірям.

— Ти хочеш зі мною гинути?!

— Так! Хочу! — відповів Микола і його очі блиснули таким огнем, що Іван більше не сумнівався. Присунувся до Миколи і обняв його.

— Миколо!.. — Друже!.. Разом і погинемо... Бодай за нас ніхто злого слова не скаже! Говорив довго спокійним голосом.

Сіли оба на проти себе та взяли до рук кріси. Миколин кріс хитався в дрожачих руках.

— Положи на мое ліве коліно. Я тобі так само положу! — видавав ще Іван останній приказ.

Положили собі на колінах дуда крісів. Один другому міряв серце.

— Возьми трошки нище Іване!.. Так! Добре! Тепер числи! — додав Микола. Іван почав числити.

— Раз!... Два!... Трі...

Гукнули два вистріли і злялися в один.

Стрільці, як, пень розколений громом, повалилися в противні сторони...

Довго гомоніли порожні кімнати турецького замку. Дивувалися ста-

ренькі, бо давно не бачили в своїх мурах чогось подібного.

Та за гомоном лягла ще більша тишина на них.

На замковому подвір'ї стояла сотня в лаві під муром.

— Розхід! — грінула команда і все розкочилося.

Відмарш був відложений до завтра. Вернули назад на замок.

Молоденський хорунжий перший побіг у кімнату під баштою. За ним поспішав справник.

Оба станули в дверях, як укопані.

Перед ними на соломі лежали в калюжах крові Березина й Одоляник. В затиснених руках тримали кріси звернені проти себе...

В кімнату товпилися стрільці. Кождий з них на місці завмірав. Здавалося, що й ніхто й не дихне.

— Води!! — Крикнув справник і кількох кинулося виповнити приказ.

Сам клякнув коло постріляних, оглянув і безнадійно махнув рукою.

У дверях показався поручник...

Глянув і застиг...

Його бистрі, блискучі очі помутніли. Вії опали в низ а по лиці пройшов судорог болю.

— Хлопці мої, хлопці!.. шептав ледви чутно.

Ніколи на війні не плакав, а тепер сльози напливали до очей. Здавалося, не витримає...

Нараз його зір стрінувся зі синіліми очима хорунжого. В них вичитав немов докір для себе.

В одній хвили переміг себе. Випрямувався і рішучо сказав.

— Такий був приказ!..

О. Бабій.

ЗА ЗБРУЧ

*Шляхом, шляхом
Пде військо, повінь з берегів...
Ні пісні — слів...
За полком полк непаче хмари.
За пими примаром пожари,
За ними плач сестер, батьків —
Ворожий гів.
І досі сниться день походу...
Христовий похід у народу
Туди, на верх Голгофти гір!
І досі бачу в ніч понуру
Ген журавлиній лине ключ —
За Збруч, за Збруч...
І досі бачу вас, герой!
Палає сріблом в сяйві зір
Ріка-кордон.
Пішли, оглянулись в останнє:
Працай!
Ти, краю, нас не забувай!
Пішли. Сто тисяч було вас!
А де ви? Де ви всі в сей час?
Розсипались піском в пустині
Зеленим листям по Вкраїні,
Зогнили в тюрмах і тaborах,
А прapor кинули на горах!
Минулося. Лиш спомин сном:
Колись на схід ми сим шляхом...
Сто тисяч, ід гір і круч!
Останній неслово волі луч —
За Збруч, за Збруч!...*

Поїзд вмерлих.

Кловітесь ю, хто з вас остав в живих
А в головах їх посадіте цвіт,
...Зі смерти їх читайте заповіт:
— Все найдорожче ми дали за край
Щоби народ не чув на собі каті
— Ти в кожду хвилю так зробить знай,
Як буде треба, встань на супостат...

Перші дні січня. Ясна морозна ніч. Срібний місяць мережить розлогі стежини — лани українського Поділля. Сухий сніг міниться до місяця тисячами ріжнородних красок. На залізничім шляху Жмеринка — Вапнярка тиша. Не пройде вартівник, не пройде селянин скрипучим возом, не промчаться сани з трійкою та дзвіночками... Тільки вітер засвищє хвилями, зареве, заокрутить хуртовину — і знову тихо. Але ось чути десь туркіт... Се зі Жмеринки йде поїзд — в сторону Вапнярки. Справді тільки «Йде», — а не йде.. Поволи, важко посувавтесь вперед, сопе та викидає з себе снопи іскор — знак, що давно не бачив вугля, — опалюється дровами. Колеса свищуть — наче нарікають, що давно не смаровані.

Фі — фі — фі — загоримо — загоримо — загоримо, грозять снасти кондукторови і машиністови, — та машиність не слухає, — а кондуктор? — се поїзд без кондуктора... Певне десь «мусить бути» командант ешелону, та може спить, або захорував... Тепер служба не робиться так, як давнійше. З резигнацією прийшли ѹ ослаблення енергії, уваги, почуття обовязку... Вже нема «цеїв у службі»...

Поїзд приходить. За ним другий, третій... Се останками дров виправляє Жмеринка свої ешелони на схід, ратус, що може від ворога, який досягає вже Винниці. Денікінці вже проїхали всі, — вчора розбіглась їх решта з двірця, дві сотки втікло перед десять-

ма Шепелівцями, що вирвалися з Винниці на звіди... Правда — і Галичани щось там пошкодили своїм «союзникам»... та, впрочому — тепер нам не до політики!... Ратуємося, — спасаємося з душою. Вивозимо, що дастися. Технічні — залізничні сотні, кольони авт, харчові склади шпиталі... Консолідація пропала. Чуємо, що Макух вступив до «Лабінету» Шепеля... Ніби то правда?... Начальна Команда держиться далі Денікіна — й каже нам виїзджати — на схід... Ми слухаємо... Але чуємо знову, що десь там утворився все ж галицький «ревком», що має «передати» Армію болішевикам... Голова крутиться від здогадів, комбінацій... Краще заснути .. забути...

І проїзджають «сплячі» поїзди Галичан. До півночі проїхало чотири. І знову тиша. Здається більше не буде.

Але коло другої години по півночі чути знову свист і сопіння. То ще один ешелон. Йде поволи, «нога за ногою», як хорий, або флегматик, — сопе, колеса свищуть, як звичайно. Та що се?... Скорість поїзду все меншає, сопіння втихає, іскри з комина перестають бухати, тільки уносяться легко — безвладно по вітрі щось зашипіло, зітхнуло, вдарилі тарелі від передніх до задніх возів — поїзд станув! Серед чистого поля, серед снігів сухих як пісок пустинний, на вітрі зимному, — без захисту пінкого... Місць освітив перші вози — се «червоний хрест». Не знати нічого... Поїзд стоять мінуту, дві, десять, четверть години. Ніякого людського голосу, крику, розговору. І машини не чути. Поїзд стоять, наче зімліний на шляху подорожній, що чекає ратунку... Чорна маса серед білого красивиду, наче містичний срінке, що сам себе не відгадає...

Але ось на переді щось рушається. Мигнула якась тінь, впalo якесь прокляття, ніхто не відповів... І знову втихло. Та по хвилі зіскакує хтось з паровоза, іде скоро в сторону возів з червоними хрестами... Се машиніст. Він довго щось крутів, закручував, кляв і говорив до себе, — нарешті сплюнув огірчено і йде до когось за порадою... Стukaє крісом до одного воза, кличе, кричить, кличе, «матюкає» — нічого не помагає... ніхто не чує... віз наче завмер. Іде до другого, третього, — те саме. Нарешті побачив світло. Се в кухні, що міститься в одному з задніх вагонів — ще світить ся.

— Добродію, де командант? питав машиніст.

— Або я знаю... а нащо вам?

— Та паровіз вигас — дров треба нанести — й води нестало...

— Щож він вам — до ч.... — порадить?

— Скаже принести, — снігу скаже накидати...

— Кому?... Не бачите?... Все майже в горячці, — а хто ні, засунувся

в кут, і дідько його не витягне, не то ви з комandanтом.

Кухар обертається по сих словах до товариша, що постогнув під дверима.— Миколо, маєш ще що закурити?

Хорий дає знак головою, що тутоюн вийшов.

Кухар задумується, ніби щось пригадує. —

— Він здається курив... так... курив. Може лишив що небудь. Погляну!

Йде в кут, перевертає по дорозі кілька ідунок, зачіпає ногами сплячих товаришів та щось шукає.

— Ось се його. — С! Спасибіг! Царство тобі небесне, Олексо, що лишив мені закурити...

Виймає пачку тутоюну з наплечника, що остав по помершому — і крутить папіроску. Закурив — і звертається що йно тепер до машиніста, що стоїть досі безрадно під дверима, вимахуючи з зимна руками.

— В вагоні ч. 6. Сальонка! —

— Машиніст зрозумів — біжить до вказаного воза.

— Командант! Пане командант!

Українські інваліди вчаться ремесла.

Нарешті чує, що обзывається хтось слабим, притишеним голосом. —

— Пане доктор! Ви спіте?

— Не сплю, або що? обзывається голос десь з горішньої лавки.

Машиніст кричить з надвору.

— Пане доктор! Ми стали в числі полі! Не стало дров — ні води!

— А най вас ш..... трафить! Йдіть до дижурного!...

Знову тихо. Машиніст побіг до кухара за порадою... питати за дижурним...

— Пане доктор — я перейшов всі вагони, є всего кількох здорових стрільців, решта всі хорі. —

— А вмерлих?...

— 34 трупи, пане доктор!...

— Здорових зібрати, най ховають. А старшин до снігу... З кожного воза взяти по два поліна на паровіз!

Дижурний десь біжить. «Доктор» збирається... Се властиво поручник — медик, головного лікаря поховали ще в Барі... Машиніст іде на паровіз. В поїзді чути накликання дижурного — свиставка не вмовкає... Збірка!... Се слово чути сотки разів.

Чути якісь невиразні голоси з нутра, проклони, нарікання, лайка... Перед поїздом збирається весь здоровий персонал. Вісім стрільців, чотири санітарі, п'ять старшин... Дижурний щось говорить, показує руками, здорові тортуються. Надходить поручник — і все якось залагоджує.

— До роботи! Бо замерзнемо ось тут — і ч.... нас всіх візьме.

Здається, начеби той аргумент піділав — бо збірка розходиться а за хвилю чути розсування дверей, удари об сходи, — гомін понурих голосів.

Стрільці йдуть з лопатами, вибирають м'якше місце під гичкою, і копають.. Що хвиля перестають, тупають ногами й гріються в руки. Старшини несуть ведра, нагрібають сніг, подають машиністові на паровіз. Поручник командант носить дрова — спершу по одному полінові, оскільки по два.

— Двайцять шість — буде?...

— Ще чотирнайцять... Каже ма-

шиніст, розпалюючи машину.

Минає дві години.

— Могила викопана — доносить дижурний, заїдаючи кусень хліба.

— Виносити мерців — за порядком, від першого воза. Списати всіх на картці: Імя, прізвиско, степень... відповідає командант, несучи останніх три поліна — списати інвентар!

Санітарі виносять трупів. Стягають з умерлих чоботи, кожушки плащі. Беруть папері, гроці. Дижурний списує все. Се для здорових а се для хоріх...

В останній хвилі нагадує собі щось командант. — Післати по курата! — Один стрілець біжить. Дижурний списує далі трупів і їх інвентар. Санітарі зносять. — Скорше, скорше, — заохочує дижурний — поховасмо, то поїдемо...

— Курат захворів — доносить стрілець.

— Пропало — каже дижурний — підуть без попа.

Командант дає знак. Скидають трупи в могилу, засипують землею, снігом. Дехто зі стрільців клякає, молиться... Закопали. Несуть тонкий хрест з дощок, — закопують. Дижурний віймас картку з нотеса, пише:

«26 Галицьких стрільців, 5 старшин.»

Вічна Вам пам'ять, Товариші!»

Приклепає картку кляйстром з хліба. Готово!

Несуть річі по померших до воза команданта. Дижурний віддає список річей, — епіс померших — і гроці з паперами.

Тимчасом паровіз починає шуміти, гудіти, — заводить всякими голосами, трясеться, мов у лихорадці. Стрільці поховалися у вагони, посунулися... потихли. Проклони затихли. Дехто розмовляє з хорими. «Доктор» поговорив щось з дижурним четарем — і апатично пішов до вагону. Дижурний мимо всього силується на урядову міну, проходжучися на морозі. Поглядає кілька разів в сторону свіжої могили. Поглядає кілька разів і хреститься — а в очах

виступають сльози...

Опісля йде до паровоза; там уже бухає, пара, дим — іскри. Паровіз ожив!

— Можемо їхати! —

Вій! каке дижурний і скаче на паровіз. Поїзд протяжно свище, і пробує рушати. Не може. Колеса крутяться навколо осій та стоять на місці.. Наче держить їх якась таємна сила. Наче поховані товариши взялися руками і не пускають, просячи: Не лишайте нас, не лишайте!...

Машиніст однаке, холодний — і не склонний до мелянхолії, злізає з паровоза, сипле по шинах шутер і пісок; вискачує, пускає пару; паровіз сіпнув цілим поїздом, раз, другий — і спровока вола покотився.

Осталася самітна могила. — Вітер дує снігом і завиває сліди всякого життя на тому місці, де не давно відбулася така понура містерія. Один ріг картки відліпився від хреста — і шелестить... Наче говорить хтось молитву, шепче тайні закляття... Наче злітаються таємничі птиці — плачки на гріб молодецький... А може се материні ридання, дівочі плачі, батьківські зітхання, що прилітають сюди з над Дністра, Прута, Черемоша.

А поїзд помчався — скорше, як досі, наче позувся важкого тягару... За ним видно зарево, зарево пожежі. Се запалилися колеса, снасти. Не віддержали — і запалили! Та огня ніхто не бачить. Поїзд мчиться... заєвистав... видно — не далеко стація...

Жертви за свободу України.

Земле моя!

Земле, моя всеплодюча мати,
Сили, що в твоїй живе глибині,
Краплю, щоб в бою сильніше стояти,
Дай і мені!

Дай теплоти, що розширює груди,
Чистіть чутс і відновлює кров,
Що до людей безграницю будить,
Чисту любов!

Дай і огню, щоб ним слово палити,
Душі стрисати громову дай владу,
Правді служити, неправду палити
Вічну дай страсть!

Силу рукам дай, щоб пута ломати,
Ясність думкам — в серце кривди влучати,
Дай працювати, працювати, працювати,
В праці сконати!

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Др. Михайло Лозинський

Польська окупація Східної Галичини і міжнародне право

Західно-Українській Республіці, яка під час розпаду австро-угорської монархії утворилася на українських її землях 1. листопада, 1918. р., як самостійна держава, не судилося працювати в мірі над своєю внутрішньою будовою. Зараз в перших днях падолиста 1918. р. пішла проти неї війною Польща, хоча чи завоювати українську Галичину.

В сій війні виступила Мирова Конференція найперше як посередник, а потім як суддя.

В імені Мирової Конференції предложила т. зв. комісія Бартолемі дня 28. лютого, 1919 р. у Львові обом сторонам проект перемиря, на якого основі вони малиби понехати війну і здатися в справі означення границь між Польщею а Західно-Українською Народною Республікою на Мирову Конференцію.

Сей проект означав тимчасову границю так, що Поляки мали обсадити своїм військом значну частину галицько-української території зі Львовом і Дрогобичем, отже з історичною столицею Східної Галичини і з нафтовими богацтвами в околиці Дрогобича.

На сей проект Уряд Західно-Української Республіки не згодився і війна велася далі.

Коли війська Західно-Української Республіки проломали 14. лютого польські становища між Львовом і Перемишлем і окружили Львів із усіх сторін, так що здавалося, що вони його туй — туй здобудуть, тоді Найвища Рада Мирової Конференції на засідан-

ні 19. марта, 1919. р. ухвалила звернення до обох сторін до Поляків і Українців, з вазивом, щоби вони зараз спинили війну на основі лінії фронту, та вислали делегатів на переговори про перемиря.

В той час, як Найвища Рада видала сю ухвалу і вислала її до обох воюючих сторін, воєнне положення Поляків було вже поправлене; вони відискали залізну лінію між Львовом і Перемишлем.

Коли Українці на переговорах в Хиркові 27. марта 1919 р. предложили Полякам завішене оружжа на основі ухвали Найвищої Ради, себто, щоби кожда сторона осталася на своїх позиціях, Поляки відмовилися. Зі другого боку вони жадали, щоби Українці приняли лінію Бартолемі. На се знова Українці не згодилися. І так війна знова велася далі.

Тимчасом Найвища Рада установила в Парижі окрему комісію для польсько-українського перемиря під проводом генерала Боти, члена англійської мирової делегації. Ся комісія, вислухавши українських і польських делегатів, преложила 12. мая, 1919. р. обом сторонам проект перемиря.

Сей проект був для Українців менше кривдачий ніж проект Бартолемі, бо віддаючи Полякам Львів, оставляв Українцям Дрогобич. Тому українські делегати на засіданню комісії 13. мая, 1919 р. заявили, що годяться на сей проект. Однаке на цього не згодилися Поляки, які, діставши від Франції польську армію Галлера, зорганізова-

ну в Франції, мали надію, що зможуть завоювати цілу Галичину, отже не потребують годитися з Українцями.

Українці, згодившися на проект перемиря, який предложила комісія Мирової Конференції, числили на те, що Мирова Конференція заставить Поляків згодитися на сей проект.

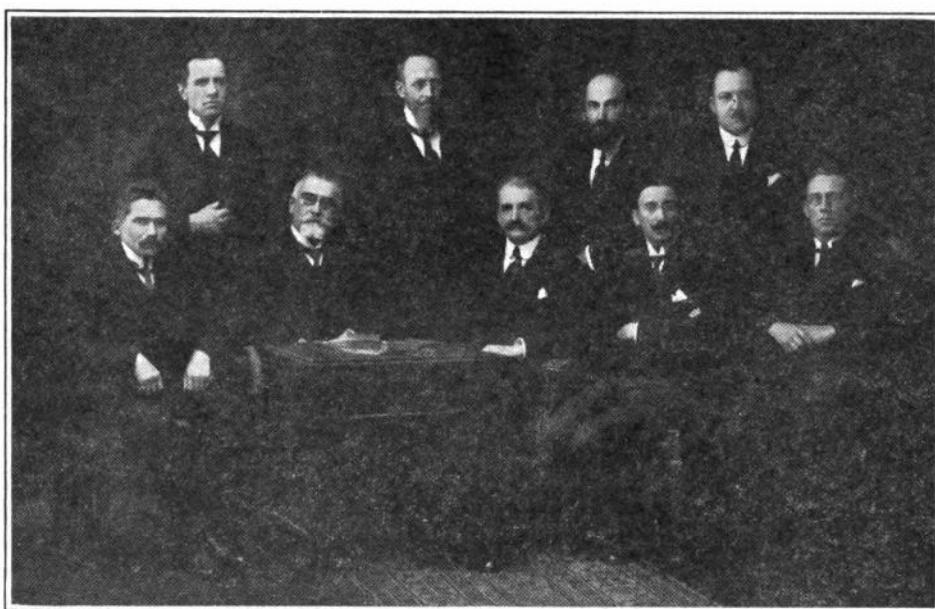
Ta сталося інакше: Коли вже Поляки завоювали цілу Галичину, тоді Найвища Рада Мирової Конференції рішенням з дня 25. червня 1919. р. уповажнила Польщу заняти Східну Галичину польськими військами.

Се рішене звучало:

«1. Польське правительство уповажняється окуповати своїми військами Східну Галичину аж по ріку Збруч.

2. Польському правительству дається уповажнення ужити деякі зі своїх військових сил включно з армією Галлера, в цілі переведення сеї окупациї.

3. Польське правительство буде уповажнене завести цивільну адміністрацію у Східній Галичині, яке заключить з головними коаліційними і усоюзними державами умову, яка мусить запоручити по змозі автономію сеї території як також політичну, релігійну і в особисту свободу населення.

ГАЛИЦЬКИЙ УРЯД.

На горі з ліва до права

1. Лев Петрушевич,
Шеф Шрезид. Канцелярії

3. Мирон Гаврисевич,
Шеф Держ. Каси

2. Олександер Серотковський,
Шеф Держ. Контролі

4. Др. Ярослав Селезінка,
Шеф Військової Канцелярії

На долині

1. Др. Роман Перфецький,
Шеф Внутр. Справ і судівн.

2. Др. Кость Левицький,
Шеф Закорд. Справ.

3. Др. Евген Петрушевич,
Президент Республіки

4. Володимир Сінгалевич,
Шеф Фінансів і Посол.

5. Др. Осип Назарук,
Шеф. Преси.

4. Отє умова в останній інстанції мусить опертися на праві самовизначення населення Східної Галичини відносно його державної принадлежності; час сего вирішення буде означений головними коаліційними і усюзуненими державами, або тим органом, який вони до сего уповажнять.

5. Проект тої умови має бути предложений польській комісії, але він буде підданий ревізії редакційного комітету.

6. Польське правительство має бути повідомлене про повизші постанови і про уповажнення до негайного ділання відповідно точкам 1 і 2.

7. Військові представництва головних коаліційних і усюзунених держав в Польщі мають бути завідомлені про повизші точки умови».

Та вже 20. листопада, 1919 р. Предложила Найвища Рада «Проект умови між головними коаліційними і усюзуненими державами і Польщею в справі Східної Галичини».

Сей проект відступає в користь Польщі від прінципів проголошених Найвищою Радою 25. червня, 1919 р. і віддає Східну Галичину під управу Польщі на 25 літ при дуже обмеженій автономії, після чого не населення Східної Галичини мало рішати про свою дальншу судьбу, тільки Союз Народів мав по 25 літах рішити, що зі Східною Галичиною має статися даліше.

Мимо таких корисних для Польщі умов, польське правительство відмовилося приняти сей проект договору, та домагалося повного влучення Східної Галичини до Польщі.

Що сей проект зустрівся як найрішучійше зпротестом правительства Західно-Українсько-Народної Республіки, розуміється само собою.

Супроти сего Найвища Рада на засіданню 22. грудня, 1919 р. ухвалила рішення справи відложить, а Східна Галичина остала даліше під польською військовою окупацією.

Коли в літі 1920 р. грозив Польщі погром зі сторони совітської Росії і

вона звернулася до держав антанти з прошальною о поміч, Найвища Рада включила в договір, підписаний з Польщею в Спа 10. липня, 1920 р. також справу Східної Галичини. А саме в другій точці договору сказано, що на конференції в Лондоні, яку плянувала скликати Найвища Рада для управильнення відносин у Східній Європі «будуть також допущені заступники Східної Галичини для представлення своєї справи на конференції». А в третій точці Польща зобовязується «приняти рішення Найвищої Ради в справі Східної Галичини».

Лондонська конференція не відбулася і справи Східної Галичини Найвища Рада не вирішила.

В ціли визволення Східної Галичини з під страшного польського гнету, звернувся Президент Галицької Національної Ради до Союза Народів в Женеві. Наслідком цього Рада Союза Народів на засіданню 23. лютого. 1921. в Парижі розглядала еправу Східної Галичини і видала отє рішення:

1. Постанови мирового договору про права національних меншин в Польщі не можуть бути примінені супроти Галичини, бо вона лежить поза границями Польщі.

2. Постанови про виконування мандатів і контролі Союза Народів над мандатарем не можуть бути примінені супроти Галичини, бо Польшу не наділено мандатом завести адміністрацію тої країни.

3. Не можна також прикладати до цього випадку приписів гаєської конференції, бо в часі коли була заключена та конференція, Польща не існувала як держава.

4. Польща являється тільки фактичним мілітарним окупантам Галичини, якої сувереном є держави антанти.

Тому Рада Союза Народів рішає предложені її домагання дотично правного становища Галичини і відносин у сім краю відступила Раді Амбасадорів.

Отсім рішенням Рада Союза Народів ствердила: **Що Польща є тільки мілітарним окупантом Східної Галичини.**

Таке є правне становище Галичини зі становиця міжнародного права.

З цього всього ясно виходить:

Польща повинна трактувати Східну Галичину як окрему територію яка не є частию польської держави.

Мешканці сеї території, без ріжніці народності і віросповідання, повинні бути трактовані як громадяни своєї території, себто громадяни Східної Галичини, окрім від громадян польської держави.

Власть польської держави повинна мати в Східній Галичині інший характер як в Польщі: в Польщі вона є суверенна, а Східній Галичині Поль-

ша є тимчасовим окупантом з уповажнення Найвищої Ради.

Закони польської держави не мають розтягатися на територію Східної Галичини.

Польське правительство має придерживатися законів, які обов'язували мешканців Східної Галичини перед польською окупацією; шанувати попередно набуті права як одиниць так народностей і віросповідань; трактувати мешканців краю без ріжніці народності, віросповідання, як рівних перед правом.

Словом, Східна Галичина повинна бути управлявана як окрема територія, якої будучість має бути вирішена після бажання населення сего краю.

Грицько Трух

СТРИЛЕЦЬКИМ ШЛЯХОМ НА УКРАЇНІ.

Колись малому ще хлопчині
Маривсь далекий, дивний край,
Де степ широкий й Дніпро глибокий,
Один родимий, справжній рай!...

Марився край синих жупанів,
Земля завзятих козаків.
Ясповельможних пан-гетьманів,
Сідоголових кобзарів.

Моя дитинча уявя
Створила собі дивний світ,
А серце рвалось і тужило
За днями слави давніх літ.

I нім ще втигла моя дума
Сумна мельодія туги,
Прийшла війна і хвиля долі
Занесла в мить мене туди.

Несеться поїзд, мчить стрілою
Через безмежній поля
У шлях далекий, шлях безкрай,
Там де Україна моя.

Усе, що було лише в мрії,
Живуча дійсність — лиши одно
Шматувє серце, давить груди:
«Се то прокліп, що вже давно

»Мучив Вкраїну, бідну ненъку,
»Через найтяжші роки-годи,
»Де плили ріки слоз і крові
»Задля привати і незгоди!...

Тож коли нині на Вкраїну
Йдуть молоді борці народу,
Молюсь Ввешильому: «О, дай нам
Єдину думку, трівку згоду!»

З моїх споминів

Давно се було. Ще тоді, як я служив у росийськім війську. А забути ее коли небудь годі.... Був осінній, темний вечір. На небі ніодної зірки. Дощ не переставав падати. Ми йшли дорогою, котра була так розіджена, що на кождім кроці нога моя або попадала у глубоку яму повну болота, або на гострий камінь, і котрий викочувався з під ноги і я знов брив поколіна... Шинель моя набрала в себе стільки води, що гнітила мене своюю вагою, мішок на стіні здавало ся був набитий цеглами і різав мої рамена... Кріс я вже не годен був тримати рукою, як слід і він ховзав по моїому плечу і бив мене то в ухо, то у потилицю... Але мені було вже все однаково... У густій темряві я міг наткнутися на чийсь штік і зостатись без ока, але нічого не міг-би зробити проти сеї небезпеки, бо не то що, як завше кажуть, на три кроки від себе не видно нічого, а палець піднести до ока і то не бачиш! Йшли мовчки, коли-не-коли почує ся то кріпка лайка московська, та грізний оклик:

«Не ашставай! Задніє надтянісь!»

І знова тихо і знова чути лиши хльопане під ногами, ногами, та шарудіння камінчиків...

Я напружуваю останні сили і в душі прохлиняв і війну і тих, хто її видумав і тих котрих Росія захотіла визволити... І я усміхнувся, подумавши се..

У голові встали недалекі картини, як наші ослобоняли бідних селян і від корови і від свині, і від усього, що тільки бачили очі. Нараз нога зачес-

пила ся об якусь деревину і я полетів у рів.

Кругом мене піднявся регіт, але мені так гарно було лежати, так хотілося хоч трохи відпочати, що я ні словом не обзвивався і дивився як побіля мене переходили і зникали в темряві понурі тіни солдатів. Ось уже й останні ряди щезли... Ще один-два а приставших прощлювали і я зостався один.

Я чув, як вода набирала ся мені до чобіт чув, як стікала з шапки на лиці попадала у рот, та не хотів поворхнутися, не хотів нарушити мою спокою, що так солодко розливався по всім моїм тілі... Закрив очі і легенько задрімав...

Хай вис холодний вітер хай дощ мочить мене, хай!... Мені так, так гарно! У голові приходить гадка: Заціє ся я мушу терпіти?.. Відганяю її проч і не хочу про вінцо думати.... Навіть спати не хочеться, а так заплющивши очі, лежав-би й лежав...

Минув якийсь час: Стало дуже зимно і руки і ноги задубіли, по спині немов щось лазить, у голові стука. Шіднимую голову і роздивляюся кругом... Дощ перестав. На небі кілька зірок виглянуло. Стало не так темно. Вилажку з рова і йду скоро, щоб загрітися... Передо мною виплили з тумана якісь чудні костці. Шідходжу більче, село! І як тільки я побачив що се дійсно село, почув я що далі йти немає сил... Мушу зайди, обігрітися, осушитися, дещо може попоїсти, добре відпочати, — а тоді вже можна і на вздовіні йти. — Так роздумавши підходжу до одної хати, де у віконечку видно світ. Коло хати обідрана стодо-

ла і якась понура криниця. —

Усе так бідно виглядає. — Але душа моя прочувала щось гарне і так весело-весело було бачити крізь вузке віконце світ... Підходжу і стукаю у двері... Мені якось страшно увійти у сю хату і я так несміливо стукаю... Усе село мов вимерло і мій стук пронісся так голосно і далеко, далеко... хаті погасили світло. Стою коло дверей і думаю собі: мов розбійника якого злякалися... І гірке почуте закралося у серце і так важко зробилося. Чую плач дитини, якийсь тихий гомін... Потім кроки і чийсь старий голос питав мене:

разом наоколо стіл, дві лави, леговиско, піч...

От і все бідне убраннє хатини.. Коло стола стояв маленький хлопчина і зпід лоба поглядав то на мене, то на мій кріс. За хвилю з сіній увійшла і старенька жінка, що то мене не хотіла у хату пустити.

Довго ми троє мовчали. Стара поралася коло припічка хлопчик дивився якось грізно на мене, а я мовчав і спочивав. тілом... Сказавби душою ѹ тілом, але то була неправда, бо душа моя якось боліла бачучи се все і наче казала мені: се ти винен... се ти...

Довго так ми мовчали. Вкінці ста-

Наші церкви в Галичині

— «Хто там стукає?...»

— Пустіть, кажу, переночувати!...

Я салдат...»

— «Ідіть, каже, де інде: У мене дитина хора, та і пляцу нема»...

«Пустіть, ради Бога!... Я вам шкоди ніякої не зроблю... Пустіть...»

На силу допросився. Відомкнули двері і я увійшов у сіни, а далі і у бідну зачаджену хату. Поставив кріс коло стіни і упав на лавку, роздивляючи

ра поставила на стіл миску з бараболями, квасне молоко, та спорий кавалок хліба. Я був дуже голодний і їв добре. Хлопчик все ще мовчки поглядав на мій кріс, а стара сіла проти мене, підперлася рукою і почала мало-помало розмову.

— «Біда тепер, скрізь біда!»

— «Та що робити? Війна!» — Озиваюся я.

— «Корову забрали, свині забра-

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT

URBANA-CHAMPAIGN

ли, стодолу розібрали»... Дочку їй ту забрали»...

— «Якто дочку забрали?» — питав.

— «А так: Прийшли, побачили і забрали... Нас тут було четверо: я, дочка моя, чоловік її та отсей хлопчик онук мій... Та от війна приключилася і забрали його батька до поля — і зоставилися ми сиротами... Спершу листи хоть деколи мали від нього, а там їй не стало чути — чи вбито його, чи до неволі попав — хто зна!...»

Стара задумалася. Каганець сумно кидав керваві відблиски на обличчя старої і на кучеряву головку дитини...

Я покинув їсти і ждав коли стара почне далі оповідати. Вона мов здогадалася, погладила головку онука і почала:

— «Коли прийшло ваше військо, люди з сіл почали тікати геть у гори, та як ішли через наше село, оповідали що ваші козаки роблять... Як вони забирають худобу, хліб, сіно, та все, що тільки можна... Ми були тим дуже налякані і не знали, що нам робити: чи утікати з ними, чи тут остатиця. А незабаром козаки прийшли і до нас у село і якраз у мою хату зайшли. Казали, щоби ми не лякали, що вони прийшли нас визволити зпід ярма... А на другий день забрали два коні і корову, тай поїхали, а мені лишили отсю писулью, (дісталася з пазухи згорнений у четверо кавалок паперу). Кажуть, старший якийсь буде від села до села їздити, та платити... Я не грамотна, але бачу, що вони дурили мене, бо до сего часу ніхто не питав чи в мене вони забрали що, а навпаки, кождий шукав, чи не зісталося ще чого у хаті, аби їй те зібрати... Та ось подивіться, коли ви грамотні!...»

З тими словами вона подала мені той цікавий документ. Читаю: «Забрали корову і бабу здорову». — I I більше нічого. Я усміхнувся. Стара зігримітила і каже:

— «Так кождий усміхається, кому я се показую.»

— «А як-же вони дочку вашу за-

брали?»

— «Казали, що треба їм такої людини котра-б їх могла провести лісом, та побачили мою Галю і забрали... Я просила, плакала, руки їм цілуvala бо серце мое не добре чуло, — а вони реготалися, мов скажені і казали що їй нічого не буде. — Та так їй досі нема її...»

Стара знов замовкла. Я встав і кілька разів перейшовся по хаті. Перед очима наче хто малював образ Галі: у сорочці по українському вишитій у намисті з дукачами...

Де вона тепер? Коні може поздихали, корову зарізали та зіли, а Галя?... Тиняється десь між чужими людьми, або з горя смерть собі заподіяла... А тут мати старсн'ка і синочок зісталися... Коли я подумав про синочка, мені дуже захтілося підійти до того хлопчика, погладити його кучеряву головку і дещо з ним побалакати... Підійшов:

— «А як тебе кличути хлопчику?» питав я тихо, щоб не злякати його.

— «Степан», відповідає він, і дивиться на мене своїми ясними, дитячими очима.

— «А ви, як називаєтесь?» — питав.

— «Олекса» — кажу я і сідаю коло него.

— «Так мій батько називався» — каже і мабуть згадав у тій хвилі свого батька, бо став рученятами терти очі.

— «А котрий рік тобі?»

— «Літом десять минуло» каже — гордо.

— «Читати вмієш?» — питав.

— «Вмію, каже, бо я до школи ходив.

— «У вашому селі є школа?»

— «Була, каже, але ваші спалили.»

— «От, — кажу йому, — по війні буде з тебе добрий козак!... Будеш у нашему війську служити.»

— «Ні, каже, я до вас не хочу. Ви не добрі.»

— «Чому кажеш, не добрі?»

— «Ви маму мою забрали, ви тата забили... ні ви вороги наші!...»

Наші церкви в Галичині.

— «Та як же я можу бути ворогом тобі, коли я з тобою одною мовою балакаю?»

Степан на хвилю задумався і вже я думав, що не знайде, що казати, але він по хвилі усміхнувся і тихо промовив:

— «Я не знаю... Але у школі чув як казали, що вовки іноді овечу шкуру беруть на себе... Може се і ви так?»... і замовкі... Мабуть злякався.

Скажу отверто, що та відповідь мені дуже гірко відгукнулася у серці. Не сподівався я від такого хлопчика такого розуму. Та я не хотів показати йому того вражіння і балакав далі:

— «Бач, Степане, се все війна робить. Колиб ваші не билися з нами того-б не було»...

— «Наші не буються, вони лише бороняться поки що, але прийде час, як і бити почнуть вас»...

— «За що вони бити вас будуть?»

— «За волю, каже, та за Україну».

— «Відкіля се ти знаєш?» питаю.

— «Чув, як учителька казала...»

— «А деж тепер ваша учителька?»

— «Нема її... Забили ваші козаки»...

— «За щож, питаю, забили вони її?»...

— «Прийшли вони до школи, та її стали з нею жартувати. Хахлущечка! кажуть... Потім знайшли у неї мапу якусь, папери, та її ще щось.... Питали куди наші пішли і чи богато їх було. — Та я докладно не знаю, бо вони щось балакали не по нашому... Бачив лише опісля, як офіцер ванш тупав ногою і кричав що забе її, коли вона чогось там не скаже. Бачив, як підійшов опісля до неї і щось на ухо казав. Бачив, як вона почервоніла і плюнула йому в лицє... А він вихопив щось з кишени, та як бахне! — аж у вухах у мене ляслуло. І звалила ся бідна учителька мовчки на землю а з грудей червона кров так тече... тече.... Аж у мене слізозі в очах стали... А козаки сіли на коні, тай поїхали далі, але захи вони відіхали, підпалили нашу школу. »А чому ж учителька не хотіла їм того розказати?. Вони її не забилиб»...

— «Вона не хотіла зрадити нашого війска... Вона Українка!»

Степан зівнув і потер кулачком свої сонні оченята...

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Стара постелила мені свіжої соломи, накрила рядном і казала покластися спати. Каганець сумно блиснув раз, другий і погас. У куті стало темно. Я розібралася по тихо і ліг на своє леговиско. Тіло мое так просило віддиху. Кругом все затекло і нилової руки і ноги і груди і спина... Доносяться, наче з далека, шепті старої: «Пречиста Мати Божа, заступи нас... Ісус, Сине Божий помилуй нас...» А разом з її голосом чути молодий, приглушений:

«Збережи, Боже, татка моого... Поможи там далеко мамці моїй.. прийми до себе учительку... пішли здоровля бабусі моїй... покарай ворогів наших і верни нам нашу Україну!... долітає до мене з його молитви... Чую, як він улігся і за хвилю по хаті понеслося рівне дитяче дихання...

Спи любий Степане! кажу я про себе і поревертаюся на другий бік... Але у голові моїй тільки ріжнородних думок крутилося, що сон біжить від моїх очей. А там в куті наче щось ворується...

Серце трівожно завміряє у грудях, а очий не можу відорвати від того кута. З темряви наче якась постать вияснюється. Боже, що се?.. Так пильно дивить ся на мене, піdnіма руку-брязкотять на шії намисто з дукачами. Сорочка вишита червоними квітками. Мабуть Галя думаю... Ні, то привиділося мені, там нема нічого... То білє припічок... Але за хвилю знова бачу, наче щось маячити перед очима...

Дівчина якась... А з грудей кров тече... А у вухо, мов хто кричить: «вона не хотіла зрадити... бо вона Українка».

Господи, що се зі мною? — думаю... А у голові знову пригадується: і верни нам нашу Україну...»

Ні, мабуть я не засну думаю я і натягаю мокру шинель на голову. — Але все таки хтось успів перекричати. Вовки беруть на себе іноді овечу шкуру... Може й ви такі»

На другий день рано я попращався з Степаном і з старою і пішов доганяти своїх.

Молитва Благодареня

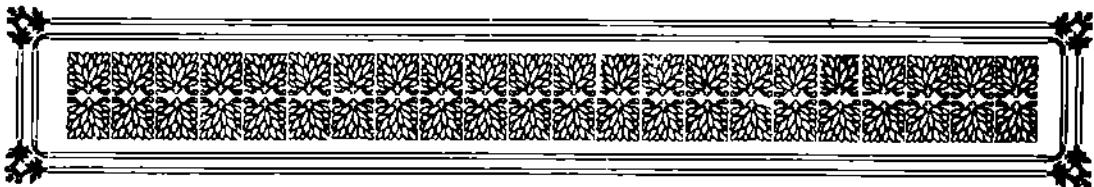
*Як славен наш Господь в Сіоні,
ледви язик сказати -б міг!
Великий на небеснім троні,
великий в земних цвітах всіх.
С'крізь, Боже, в славу Ти одітий
і блеском в день і в ніч сповитий.*

*Тебе, о Боже, Агнець мирний
собою представляє нам,
Тобі приносим спів псалтирний,
Тобі приносим філіам.
Прийми від нас подяку милу
як миловоднє кадило.*

*На нас Ти сонця світ зсилаєш,
нам ласки твориш як синам:
трепезою нас насичаєш,
кладеш в Сіоні кріость нам.
Ти, Боже, ерішних в час освітши,
С'вію, плотию наситиш.*

*Нехай, о Господи, до Тебе
зайдуть всі наші голоси
і мольби наші в час потреби
як перли раниої роси.
Тобі в серцях жертвеник ставим
і піснею Тебе прославим.*

Змосковщений Панько

Пішов паламарів Панько на війну воювати. Воював місяць, два, ба й рік — а кінця війни як не видіко, так не видіко!

І став з нього вояк, хоч куди! Кладе ворогів, як косою мете; не дай Боже їм з Паньком здібатися!

Але — як то кажуть: до часу збанок воду носить... Носив вовк досі, доки не понесли й вовка... Воював Панько, воював — аж довоювався. Недавно був ще дома на урльопі, а за пару неділь писше: «доношу вам, мої родичі, що я дякувати Богу здоров і залапаний до Росії в плин, чого і вам зичу... Адреси своєї вам ще не подаю, бо ми в дорозі, а як станем на місци, то вам напишу.»

А потім — як у воду впав. Ані чувати, ані видати. Виглядають родичі листу від нього, як того сонця за хмари, а ту ані суди Божи, не годен діждати ся! Та коби хоч не умів писати, вже би й жалю не було... А то вінк, бувало, напише, то так, що ліпше й наш адвокат з міста не потрафить; а тепер як замовк, то не дай Боже!

А ви гадаєте, що тільки паламареви і паламарисі банно за Паньком? Та де! Ціле село за ним банує і вістки виглядає, бож Панька кождий зпав, й найменша дитина у селі. Найбільше ізза того, що він дякови в церкві співати помогав. Бувало — як потягнуть оба «аллилуя», то аж вікна дзвонять, а антифона то таки ніхто так як Панько не втне, аби де шукав!

Так як у нашому селі вони оба з дяком співали, не співають нігде, ані у Відні, ані у Львові, ані в Америці. Не даром же старий дяк лагодив свою

Юстинку за нього!

Ви не чули нічого за дякову Юстинку? Таж то дівка на всю околицю! Дивую ся, що ви її не знаєте. У нас не лиш у селі, але і в місті кождий жидик Юстинку знає! Як прийде що до склепу нового, якась новомодна хустина, чи нові взори на спідниці, — то навно ніхто скоріш не купить, як дякова Юстини... Або може не має за цо? Також дякови, як попови — і з живого і з мертвого все щось каше. А дітей у дяка не богато, лише пятеро, коби здорові були, — і то самі дівки, сина не дав Біг... То була ціла журба дякова! Все журився, хто по нім медякувати... Аж ось, підрісла Юстинка, підріс й Панько, якось тес... пізналися. . Як то хлопець з дівчиною! А дяк тому рад, все таки обое з духовного стану... А голос у нього, кажу вам, такий, що рівного йому в селі нема.

Та як на біду, добрий був Панько до дівчини і до церкви, та не гірший і до війська, — а потім, видіко, й Москалеви сподобався, коли його забрав з собою...

От, така біда в селі без Панька, що страх! Кому зло, то зло, а дякови найгірше. Став йому тепер помагати Яць з дубини. Він дома, бо — бачите — трохи кривий на ногу, а такому тепер найлегче. Він таки підходив часами до Юстинки і був би не від того, дякови зитем стати, але що з того? Такий «глас» у нього, що як заричить, чисто як молодий вовк у лісі. Хоть утікай з церкви. Ані умився до Панька!

Тому то так було усім банно без Панька, усі раді-би були знати, чи

Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA CHAMPAIGN

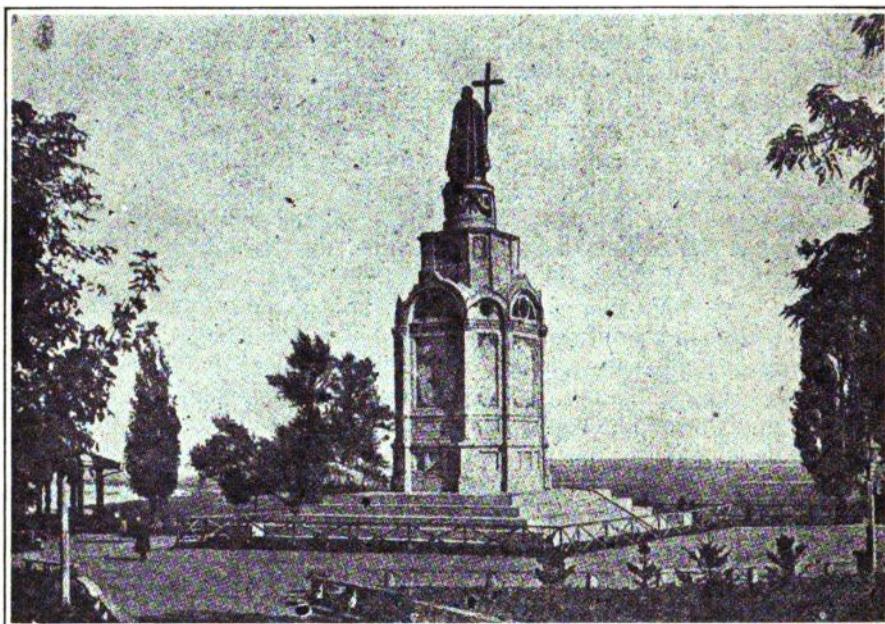
живий хотіть, та що там робить у тій неволі... Бувало, хто піде тільки на пошту чого будь, а все клопоче голову поштарці: ба, чи нема письма від Панька? А поштарка й не питає, хто то такий, лиш скоро висипле пошту на стіл, вилапує листочки з російськими печатками, переглядає скоренько одно за другим... «Нема, — каже — може завтра буде.»

дивися добре, не загуби, то яблок дістанеш!»

Як ухопив малий, як не побіжить! А кожному голосить:

— «Дивіться, я від Андрієвого Панька лист несу! Дістану яблочко!»

Прибіг до паламара. Він сидів на лаві і якраз вбував постали, аби йти на вечірню дзвонити. Як йому хлопець сказав таку новину, аж постіл

Пам'ятник св. Володимира в Київі знищений большевиками

От так ждали люди, ждали, а далі і перестали, вже й не питаютъ. Аж ту одної днини дивить ся поштарка, є письмо з Росії, а заадресовано так якось кумедно: Господину Андрею Василієвичу Мудрому, вот иллинного Пентелеймона Андреєвича Мудрого.

Оглядає пані поштарка письмо, та міркує, хтоб то міг бути? Гм.. Пентелеймон Андреєвич Мудрий... Мудрих тут богато! Але Пентелеймон... Ну, хиба се може наш Панько? А й справді! Таж то певно старого Андрія син. А бодай-же його! Вже змосковщив ся так швидко!

Як раз лучився хлопчик з тої вулиці. Закликала поштарка: «на, каже, неси лист від Панька до паламара, а

йому з руки випав. Витягнув руку по письму, отвірає коверту, й не дивиться навіть, як на верху написано, лиш-би чим скорше лист читати!

А тимчасом на сю новину походили ся сусіди. Прийшов дяк, вбігла Юстинка, ніби соли в паламара позичити, вступив у хату й старий паламарів кум Гринь. Як учув, що то письмо від Панька, то й він хотів знати, що його фін пише. Та ще цікавий був старий які там москалі у себе, чи такі як тут. Він їх знав добре, бо недавно лише що з форшпану від них утік. Хотів був їхати за курузами для села у Молдаву, але не віхав і чвертини дороги, як натрафив на москалів і мусів їм харчі возити щось за шість неділь.

— «А нуко», каже Гринь, «читайте куме в голос з кінця, най знаєм, як там Панькови.»

Взяв паламар лист і став в голос читати. На самій горі прописано: Год Уфа, 7 апріля. Здрастуйти паша і мамаша.

Прочитав тото паламар і став. Сам не розуміє, що воно значить, а стидно признатися, що власного сина письма не розбере.

І люди не розуміють. Хтось каже:

— «Ану-ко читайте ще раз. Якось дуже по вченому пише. Не розуміємо нічо»

Читає паламар ще раз. Ні! Хоть гинь, таки не розуміє, чого він хоче.

Щастє, що якраз був тоді писар у паламара. Прийшов вже щось четвертий раз по яйці за той лист, що писав до Червоного Хреста, аби Панька шукали. Він виняв очіпі, протер скло і лиш оком кинув на письмо, вже всю знає. Що вчений, то вчений!

— «Та що тут», каже, «богато вичитувати! Також пише виразно, що у отраді, ов-фе! як горячо... Аж сім разів упрів. А росте там паша, що звеся маша.. Лиш чи не зачав він там гикати, бо дивіть, не пише паша, лише па-па-ша, і не маша, але ма-ма-ша Так часом на війні бувас. Але то нічо, аби гіршого каліцтва не було, з тим можна жити...»

І віддав письмо паламареви. Він зачав далі читати:

«Письмо сіє впущено віт сина Пентелеймона. Ву первих строках поклон папаці і мамаші, от белого лица до сирої землі.»

Знов став паламар, знов міркує, що то може бути. А писар, лиш оком кинув почерез плече паламара, тай раз:

«Письмо каже, що сієся тоту пашу в саме пущене на сина Пантелеймона» (а диви, дивується дяк, вже дізвався, що святий Пателеймон мав сина, ще в саме пущене, а ми й того не знали). Писар нічо не зважає, линь далі вичитує як з книжки: «в первих сто роках тота паша росте така велика від

блого лица аж до сирої землі.»

— От то дво! дивуються люде. Коби то й нам такої паші дістати! Лиш якось дивно, що у нас то всю росте від землі до лиця — а він чомусь каже, від лица до землі... Як се може бути?

А малій Теклін Ілько, хлопчик цікавий хоч куди, мішається й собі:

— «Я знаю чому! Наш Юрко писав, що там на Сибірі таке зимно що земля на метер замерзає, то паша як буде з замерзлої землі рости? Мусить від гори зачинати!»

Засміялися люди в голос, а Текля штовхнула малого в бік:

— «Сиди тихо, Ільку, ти що таке плетеши! Читають далі: «Очень то вудивительно, что до наступящого бремени в известих вот вас нуждаюсь и тяжко их вихлоптати...»

Ну, сесе, що він очі видивив за ними, та що з бременем (тягарем) на стояки, в безвістях, — а нужда там йому така, що тяжко її вихлоптати... порозуміли люди й без писаря, але як зачав далі лин у оден: что, как, никак, никаких, какая, то вже ніхто не второпав!

Ще й на поспідку як зачне кожного прозивати, та ще якісь привети посылати, то геть люди спротивилися. Та де-ж бо? Каже на Настю Йосифову з кута: Афтанасій Восипович з кута шлю привест (ник-би не сказав, що з кута, то й не знав би ніхто хто се). А на Федеву Зоєську з лозів: Софії Фіодоровні з лозів привет, на Теклю Грицеву з дубини; Фіокла Ігорівна з дубини — також дісталася «привем.»

Навіть Стецькови Томковому, хоть то господар не Панькови пара, таки не втерпів, привет. Аби вже хоть був не чіпав таких осіб як дякова фамілія, та ще писарену Польдаю. А то ні! Ще каже нашому певиці церковному супругою й всіми рибятами які в животі с і дочери их Юстині, какую позабить пісак не мату, ще з іскрами привест післав.

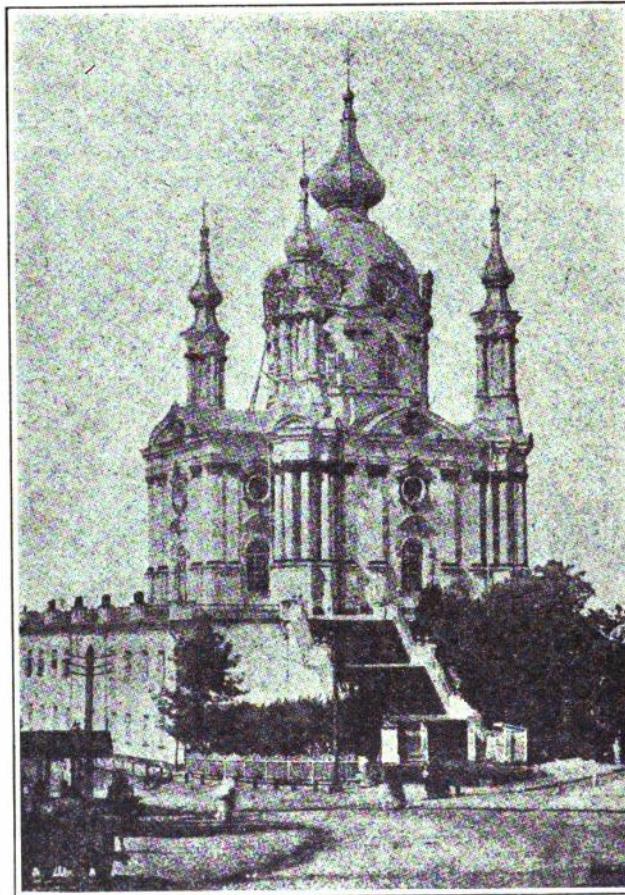
— Що-о? — Каже дяк, то за то добре серце він мені буде ще якісь Бог знає колиці риби чи рибята в животі

випоминати, та якийсь привєт, ще з іскрами, посылати, ба ще й жалує, що Юстинку забити не може? Ходи дочко до хати, більше нас ту ніхто виїде не буде!»

Пламар аж за голову взявея. «Та ждіть реєнтій! Читайте до станку, може він собі лиш так жартує?»

Пентелеймон Андреевич Мудрий.»

Як наш писар вичитав, то аж підскочив. «Що-о, каже, йому зібралося на милості, тай не має до кого, та каже прислати тенту, більшу Польдзю, ще й признається, що, цілує всіх позаочно, аж до самого свитання... а, не діждеся він того! Я йому покажу! Я йо-

Андріївська Церква в Київі

Але дяк слухати не хоче. — «Я йому каже не пара до жартів, най собі іншого шукає». Доньку за руку і пішов. Взяв писар письмо сам до рук, може паламар лиш так зле читає, а ту, як на біду, вже на самім останку прочитав ще і за більшу доньку писареву Польдзю.

«Здзелайте,» каже, «милості, пришиліть денії, буде мне большая польза і цілую всіх позаочно, до свіданя —

го за образу гонору до суду завдам. Ще як-би був Панько згадав за молодшу троха горбату Бінку, а то на, пришліть таки більшу Польдзю.

Гей, як розкричався писар чути на все село, а люди хильцем, та з хати... Бояться, бачите, аби ще за свідків писар не кликав.

Що паламар перепрашає, що паламарка аж плаче, писар свое: не дарую й не дарую!

Та і не дав перепроситися, вхопив за капелюх та за двері. Зістав лих сам паламар, з паламаркою, тай кум Гринь але й він хотіть не утік але якийсь маркотний, лих паличкою в руці крутить — видко що якби йому хто тепер попав у руки не добреши на тім вийшов! Насупив сиві брови й навіть не слухає як паламарка голосить, що через дурний розум Панька втратила таку невістку — а паламар журиться що йому робити як людий а найбільше реєнного тай писара задобрити. Що вони супротивні стали.

— «Та бо ви куме мовчите як-би води у рот набрали — не втерпів паламар, таже радьте що! На те ви якийсь наш кум а Панько ваш фін. Нічо не кажете що всі на цього так бій-за - бій?»

— «Ей я би йому ще не таке сказав, — як-би він мені тепер попав у руки! Добре-би він попамятив отсей сукатий бучок!» і старий погрозив паличкою. «То він там дістався поміж москалів то вже забув як його батькомати вчили говорити? Ей швидко би я тобі нагадав небоже що тато-мама то не жадна папаша мамаша, а діти у людий то діти, а не якісь риби чи рибята! Зараз бісь сказав по людськи: здорові були тай кланяю ся вам усім.

не зраствувашиби та привети вигадував. А дивіт, він вже по московськи людий попрошивав Фіоклами та Афтанасіями тай, ще по батьках величав Андреєвичами та Томичами. Також й я не був у них Василевий Гринько а Іригорій щей Василич — то вже мав забути як мене мама кликала? Якби я хотів тоб таки потрафив на гроші «меньвати», але не дурно москалі все та казали: з тобя старий «нікакої пользи не імаєм» се-бо ніякого хісна не маємо; бо чоловік хоть не одножуже чув то свій розум мав, не смішився. Як он той перед народом! Ви йому куме вибийте із голови тоті московські дурниці, най се кає доки далеко від нас — аби потому не було за пізно! А дивіт вертали до нас давно з війська знімчені Юрки, а тепер на ветид запольщені Іванки що си язык «панськов» мовов викручають, то ще маємо терпіти змосковщених Паньків? Найно котрий такий мудрагель показеться колись у село — ми їм ту сим хлопським параграфом швидко повітріпувемо із голови польські чи московські дурниці — і навчимо як своє шанувати!

Старий плюнув здоровово, і вийшов з хати вигрожуючи бучком, не сказав більше до паламара й слова.

Порядок життя кожного католика

1. Відмавляй свої ранні і вечірні молитви. Молитва є конечна до витревання в добрім.

2. Часто нагадуй собі, що ти маєш умерти — але не знаєш де, коли і як. Ти знаєш лише се, що коли помереш в грісі смертнім — згинеш на віки.

3. Ніколи не опускай Служби Божої в неділі і свята в яких ти повинен вислухати Служби Божої. Через слуханнє Служби Божої ми зискуємо благословенство неба. Чорна хмаря висить над родиною, яка занедбус обов'язок слухання Служби Божої.

4. Уважай, що читаєш. Читаннє є

трутиною для душі. Постараїся о добре книжки. Держи католицьку часопись в хаті.

5. Памятай, що з яким пристасиш, таким ся стаєш. Не входи в злі товариства.

6. Коли ти чуєшся нещасливим, коли поповниш гріх, не трать надії. Скорі прося прощення у Бога і при першій нагоді йди до сповіди і розічни нове життя.

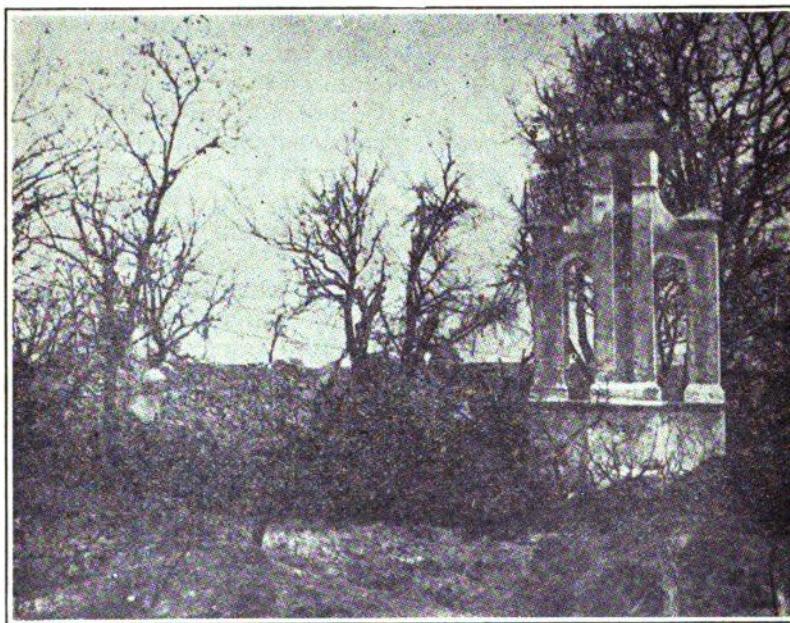
7. Ходи до сповіди і св. Причастія хоч раз на місяць. Через приниманнє св. Тайн наші душі очищаються з гріха і стаються відпорні на покуси.

Боротьба Українського Народа за Свою Державу.

Під могутніми ударами невдоволених мас народу конав російський, кривожадний царат в березні 1917. р. Свободніще відітхнули груди пригнічених, працюючих мас Росії. Розбили сильним ударом свою віковічну тюрму зачленовані і поневолені в ній нації. Повстали знову з оружем в руці за право на незалежне від нікого життя і український народ. Горячою кровлю, гейби квітом калини, вкрились українські поля. І вимазати вже їх не можна, ані затерти їх слідів перед очима прийдешніх поколінь.

їнських землях. Як відомо, частина Східної Галичини була в той час під військовою владою частину Російської Армії. У. Ц. Р. брала її також під свою увагу. Російська революція ішла під запальним кличем братерства народів. Тому всі вони старалися, щоби революції не здавлено. Українцям в Росії дуже залежало на побіді революції; українські подільські полки рішили своїм виступом про її судьбу в Петрограді.

Перші початки революції — се час взаємного довіря, де всі пяні були ра-

Еаші церкви в Галичині

З першим подихом волі, всі народи в Росії почали горячково працювати, щоби закріпити за собою право на незалежне життя. Українці вже в березні 1917. р. утворили Українську Центральну Раду, яка від того часу кермує всіми справами України. В склад У. Ц. Р. увійшли самі заслужені українські діячі, які зараз зачали працю над закріпленням волі на всіх українських землях.

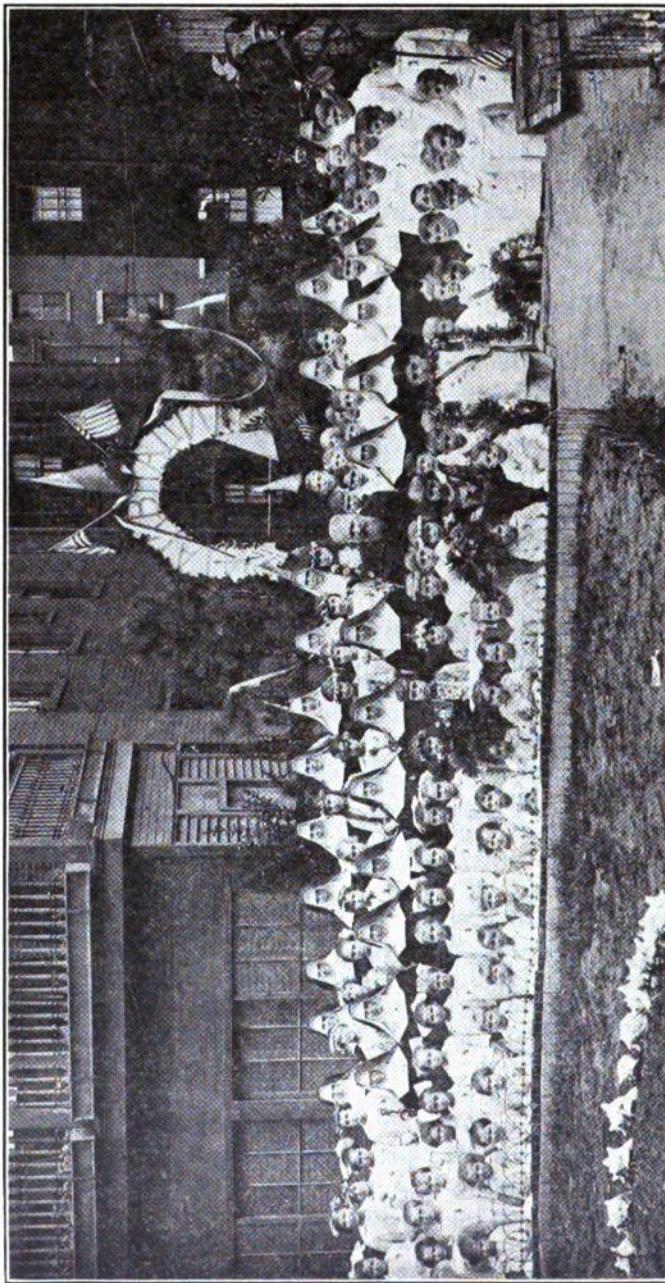
дістю, що можуть віддихати свіжим воздухом. І Українці так само, як інші народи, не думали відділятися від Росії. До будованих зовсім незалежної держави змусили їх саміж Москі, які без огляду на се, чи були соціалістами, чи ряними приклонниками царства не могли ніяк погодитися з тою думкою, щоби сам український народ посмів порядкувати на своїй землі.

А прийшло до цього сим способом. Зараз на початках своєго засновання, У. Ц. Р. як верховна влада України видала до українського народу універзал (відозву) в якім заявляє, що цілию українського народа є «творити самому» своє життя на заселених ним землях, що Україна і на ділі хоче оставати в Росії, як федеративна, автономна (самоуправна) республіка. Для переведення цього в життя, У. Ц. Р. утворила генеральний Секретарят, як свій габінет міністрів, якому доручила на місці давнішої російської влади утворити на всіх українських землях свою рідну управу. Сю управу приняв весь народ з захопленням, з безмежною радостю кинувся він допомагати своїй верховній владі в налагданню нового порядку, слухаючи у всім її розпорядків. Всі підпорядкувалися українським губернальним, повітовим і громадським комісарам. Сам народ бажав навіть більше, ніж бажала його влада. Він хотів зівсім відділитися від Росії, але його духа тодішні провідники не зрозуміли не доцінили, чи може не довіряли його силам. Бо на проголошення повної незалежності Української Держави, була відповіда війною. А сеї війни тодішні українські провідники боялися. Що побоювання У. Ц. Р., що до ворожого становища революційного російського правительства були слінні, показала недалека вже будучість. Російське правительство не хотіло признати Україні права навіть на власну краєву самоуправу. Богато делітацій вислава У. Ц. Р., щоби добитися своєго офіційного признання. І хоч після довгої боротьби се правительство мусіло признати і Українську Центральну Раду і Генеральний Секретарят, як верховну владу всеї України, то на ділі у важких справах до тих, собою признаних діл, не верталося зівсім. Але У. Ц. Р. набирала щораз більше поваги. Особливо селянство, яке бачило, що ся влада справді широко відноситься до національних почувань, відносилося до неї з повним довір'ем

сподіючись, що ся національна влада також широко заспокоїть його голод землі. Тому маси напирали на У. Ц. Р. щоби вона зовсім не звертала уваги на Російське Тимчасове Правительство, а приступила до революційного творення незалежної держави і в тій державі революційним способом вирішила пекуче земельне питання. Та ці в одній, ні в другій справі українській владі не доставало відваги.

А тимчасом в Росії зростав безлад, бо маси домагалися негайного міра і землі, а правительство хотілося ділі бороти за інтереси західного капіталу, та землі не давало. Наслідком всього вся влада в Росії дісталася в руки більшевиків, на чолі з Леніном, які сейчаз віддали землю селянам і приступили до заключення міра з Німеччиною і Австрією. З початку більшевики визнали за Україною повне право на самостійність аж до відділення, але коли тільки трохи зросли в силу, не могли переболіти втрати так великого і врожайного краю і виповіли Центральній Владі війну. Тоді Ц. Р. четвертим універзалом 22.1.1918. оголосила Українську Народну Республіку самостійною, від нікого незалежною, вільною, суверенною державою українського народу. Коли Ц. Р. так само скоро і рішучо була поставилася і до земельного питання — тоді більшевики мусіли просто заявити, що ідуть на Україну, щоби її завоювати, бо та була їхня правдива ціль. В той спосіб більшевики використали повільність Центральної Ради, яка справді хотіла віддати землю в руки народу, але хотіла се зробити законом.

Свідоміше селянство розуміло добре старання Центральної Ради, яка хотіла тим способом охоронити Україну від безпорядків, що опісля могло на ній відометитись. Воно стануло на захист рідної влади. Головною підпорою в боротьбі були Січові Стрільці, серед яких служило богато Галичан. Але велика скількість не станула під зброю.

Експеленція Митрополит серед Сестер і літні у Філадельфії

Щоби ратувати державу від чужого заливу, рішилася Ц. Р. заключити окремий мир з Німеччиною, Австрією, Булгарією і Туреччиною. Дня 9. лютого 1918. р. підписано мировий договір в Берестю Литовським, на підставі якого вище наведені держави визнали Україну самостійною державою на всіх заселених Українцями землях. Українцям в Австрії забезпечене в договорі широку територіальну самоуправу. В тім часі, коли підписано мир, Київ вже два дні находився в руках більшевиків. Вони зачали розстрілювати всіх видніших Українців, називаючи їх ворогами революції. Генеральний Секретарят мусів податися з останками армії на Житомир. Тоді звернувся він до Австрії і Німеччини о поміч. Обі виголоджені держави радо згодилися помочи, бо сподівалися від України дістати харчеві припаси. До кінця марта 1918 р. вся Україна була звільнена. Центральна Рада ладилася до переведення в життя земельної реформи. Але се не сподобалося Німцям, яких підбехтували ще й до того поміщики. Вони вважали Центральну Раду наскрізь більшевицькою владою. Під кінець квітня 1918 р. розігнали вони її, таки в часі обряд, членів правительства заарештували, а на чоло держави поставили вони Павла Скоропадського. Се сталося в Київі 30. квітня, 1918 р.

Селянство, особливо безземельне відразу поставилося ворожо до гетьманської влади. Гетьман ставув по стороні поміщиків. Не диво, що вся інтелігенція, яка співчувала з долею простолюдина відчахнулася від нього. Вона виходила з цього становища, що держава, хочби і наскрізь національна, коли вона спирається на насильстві, а не на вдоволенню найширших мас на селення, довго утриматися не може. Богато однаке думало, що вже жто при найменше і з імені український уряд і сподівалось, що коли уступить насильство в виді німецьких і російських багнетів, можна буде в своїй хаті зробити се, що хочеться. Ім можна завда-

ти, що за час гетьманської влади повстало богато українських культурних цінностей. Тимчасом по селянах поміщики мстилися люто на селянах при помочи т. зв. карательних відділів. З тої причини, коли тільки не стало Німців, — не стало й Гетьмана. Народна стихія під проводом Директорії змела його, а навіть Німців, які частинно старалися йому помогти, в одному місяці. Саме в той час, коли він проголосив федерацію з Москвою, се є дня 15 падолиста, 1918. вибуло могутне повстання, а вже 14 гудня повстанчі війська заняли Київ. В склад Директорії входили: Винниченко як голова, Петлюра, Швець, Макаренко, Андрієвський, як члени.

В тім часі, коли на Україні вибуло повстання, наступив повний розвал австро-угорської монархії. Цісар Карло I. хотів ще ратувати свос положення і видав маніфест до народів Австрії, щоби творили на своїх землях свою владу. Се розуміється на іншо йому не здалося, але поодинокі народи потворили свої сойми і свою владу. В Східній Галичині взяла в свої руки владу, як представниця подавляючої більшості населення того краю, Українська Національна Рада в дні 1. падолиста, 1918 р. В її склад увійшли всі парламентарі і соймові посли і відпоручники від всіх партій. Утворено також генеральний Секретарят. Проти цього виступила Польща. На вулицях Львова розпочалася бійка, яка перейшла відтак у формальну дев'ять місяців триваючу війну. Країце приготованим до війни Полякам мусили Українці залишити дні 21. квітня 1919. місто Львів, а обмежилися наперед облогою Львова. Протягом місяця падолиста і грудня утворився правильний боєвий фронт, який тягнувся від Сокала, через Раву Руську, довкруги Львова аж на Лемківщину. Уряд перенісся до Станіславова де скликав предпарламент, зложений крім членів Української Народної Ради ще й відпоручників з повітів. З найважніших законів, ухвалених тим предпарламен-

том є закон з 3. січня. 1919 про злуку з Великою Україною і закон про земельну реформу, якій забезпечує двірську землю для місцевого населення. Ріжні коаліційні місії приїздили, щоби довести до міра, а тимчасом засилили польську армію в воєнні припали. В маю мусіли українські війська уступити перед присланою і вивіненою французами армією Галлера. Ще раз в розочаруванні, очайдушнім

нюю. Не заваджало їм і се, що українська влада відібрала в поміщиків землю і віддавала в руки селян. Положення України в той час було дуже важке. З одного боку наступали Поляки, з другого від Одеси грозила коаліція, а з півночі большевицька влада, яка так і на силу хотіла Україну впхати в свою федерацію.

Спільно з наддніпрянською армією відкинула галицька армія большеви-

Реколекції українського духовенства давані Екц. Митрополитом 1922 р.
в Бернардевіл, Н. Дж.

бою завернула галицька армія польські полки під Чортковом, але відтак уступила на терен Великої України дні 16. і 17. липня.

На Великій Україні більшевики зайдли вже до Камянця Подільського. Коли були Німці вони не зважувалися проти них виступити. Але коли се зробив сам український народ, тоді вони знова рушили на Україну вій-

ків і здобула Київ дня 30 серпня. Того ж дня мусіли українські війська з Києва уступати перед військами царського генерала Денікіна, який в ім'я єдиної і неділімої Росії, навіть в так для нього небезпечний час, не міг спокійно дивитися на будову української держави. Знесилені постійною боротьбою українські війська зачали поволі уступати, бо не могли видер-

жати напору трох ворогів, тим більше, що армію зачав нищити страшний тиф. Коли вся майже галицька армія лежала по шпиталях, а в кожному місці постою що дня хоронила цілі сотні померших, заключила Начальна Команда У. Г. А. дня 9. листопада, 1919 військовий договір з Деніконом а відтак і політичний. Та реакційний режим і звіряча нетерпимість до всого що українське, повалили скоро і Денікіна. Український селянин маючи до вибору Денікінців і більшевиків становув по стороні більшевиків які розбили Денікіна, що втік спершу до Болгарії, а відтак до Югославії. Решта його військ пробилася до Польщі, де її арештовано. Частина наддніпрянської армії кинулася з генер. Навленком на чолі на більшевиків, а частина перейшла до Польщі, де її інтерновано. Галицька армія, якій більшевики робили надію, що підуть в похід на Польщу перейшла на їх бік. І справді здорові частини перейшли на більшевицько-польський фронт коло Жмеринки і Винниці.

Відношення більшевиків до української державності і національної ідеї особливо на Великій Україні, де вони на нікого не оглядаючися, заводили свої порядки, дратувало Галичину. На фронті рознеслася по армії вістка, що по стороні Поляків боряться українські наддніпрянські війска, що між українським наддніпрянським урядом, на якого чолі станув тоді Петлюра а між Поляками прийшло до порозу-

міння у всіх спірних справах. Нерішуче становище більшевиків в українській національній справі і вигляд, що прийде боротися проти своїх братів, все те спонукало частину галицької армії до переходу на сторону українських військ. Поляки однак ту частину розоружили і відставили до табору полонених. Такій кінець був тоді армії, котра над життя любила свій рідний край. Руководилася вона почуваннями, бо бракувало їй розумного політичного проводу, який хоронить найбільше моральну силу і до жертв охочу армію від політичних промахів. Польська армія погнала з початку більшевиків аж за Дніпро, але відтак мусіла спішно втікати аж під Варшаву, де вдалося їй при видатній помочі української наддніпрянської армії відперти наступ більшевиків. В жовтні 1920. р. заключили Поляки в Ризі договір з більшевиками, на підставі якого їм досталася Волинь, Полісся, Шідляще і Холмщина. Сей договір перечеркнув собою договір, якій заключив Петлюра з Поляками у Варшаві дня 22. квітня, 1920 р. а в якій визначив свою байдужність що до долі Східної Галичини. Українську армію, яка осталася таким способом оставлена власній долі, розбили більшевики вже в грудні 1920. р. і вона опинилася в таборі інтернованих в Польщі. Справу Східної Галичини не вирішила коаліція ще й досі. Вона визначила тільки кількома заявами, що сей край не входить в границі Польщі.

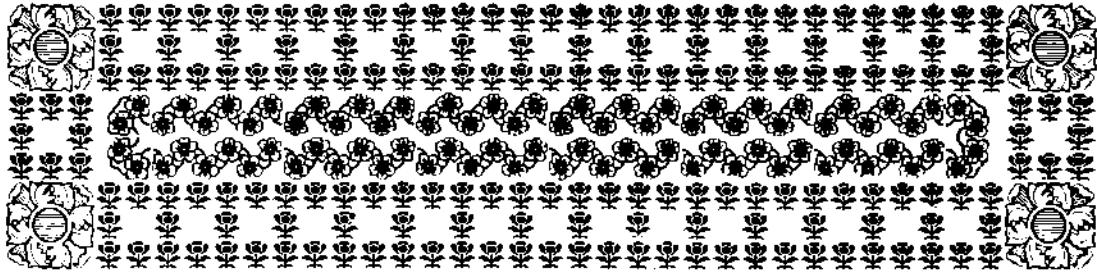
До України

Як би само велике стражданє
Моглиб тебе, Україно! відкупити, —
Булоб твое велике шануванє.
Нікому-б ти не мусіла вступити.

Як би могутчість, щастє і свобода
Відірідися по землі крові й сліз
Пролитих серця і з очей народу,
То кто-б з тобою сумірництво з'є?

О горе, мамо! Воля, слава, сила
Відкірюють ся мірою борби;
Лиш в кого праця потон скрень зросла,
На верх той вибеться з темної юрба.

Та праці той, мамо, в нас так мало!
Лежить облогом лан широкий твій.
А кілько нас всю силу спрацювало,
Щоб жити, без дики в катозі чужий.

Антон Дівич

Під Чортковом

Був гарний червневий ранок, як на нашу розстрільну на південь від Чорткова натиснули Поляки. Йшли нахабно, не ховаючися, певні, що ми мусимо дальнє відступати. Тай ми були сього певні...

Нійдійшли близько, можна вже було розріжнити старшин від стрільців, видно поодинокі скорістрили. Наці — вимучені, невиспані, зголоднілі стояли завзято на своїх місцях, щоб лише знов не йти.

Аж ось пішла розстрільною глуха вістка: Усусуси (Українські Січові Стрільці) відступили за Серет і через те Поляки зайдли нас з правого крила. — Звідкіля ся вістка взялася, не знати... Праве крило загнулося назад. Розстрільна тут то там ломиться. Поляки напирають дуще — й усе рухнуло назад. Гармата батерії поручника Мацькова, обслугувана самими однорічними, стрілець безпереривно картачами. Так там і лишається, бо підаджаючий запряг Поляки вистрілюють... Декілька стрільців попадає в полон.

Все тє ще скріпляє паніку. Лінія опускає Ягольницю та йде дорогою на Улашківці. За нею зпід кожної стріхи несеться тихий плач і розпук. Люди з острахом ховаються по хатах, заховують все дороще...

Вся маса війська спинюється під Улашківцями. Ніхто не знає, що дальнє робити. Від сторони Ягольниці надіздить командант III. бережанської бригади підполковник Вовченко (так

звали в нас по українськи підполк. Вольфа).

«Панове, се не може так бути! Наказу йти за Серет нема! Отже сейчас обсадити отсі горби!... А ні, то я сам піду обсаджувати!» Слідує коротка диспозиція: той курінь там, сей тут і т. д. Частина за частиною мляво, неохоче розходитьсь на вказані місця... Чи на довго тє? — питав себе кожний...

Другий львівський курінь, що ще досить недавно прийшов на фронт й усі накази виконував охоче, обсаджує горб на захід від села. Праве крило загинається фронтом на північ і ховається в ліску. — Командант куріння їде до команди бригади по дальні прикази а значковий (адютант) зорієнтувався, що фронт правого крила фалшивий і зачиняє переводити вирівнаннє правого крила до лівого. Через те праве крило переходить на рівне поле, зачинає розвиватися. Хлопці йдуть неохоче, поволі, наче дуже обережно.

Браз ізза плечей куріння, з горбів над Серетом заграло б «машинок» (скорострілів). На щастє ми задалеко й кулі летять нам понад голови... Чути давно знакоме: жжж... трах! Вже є і шрапнелі.

То сусідні станиславівські куріні, що скоріше перейшли ріку, взяли нас за Поляків. Висилаємо скоро стежу за ріку. Скорістрили мовкнуть, але артилерія бе просто в розстрільну. Хлопці кленуть, але стоять на місці. На щастє нема шкоди. Поволи мовкне її завстиджена артилерія.

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Настає ніч. Паде дощ. Пронизуюче зимно. Спимо на землі. Над раном приїздить задубілій вchorашній обід.

Рано наказ: «Наша VII. львівська бригада заняла Ягольницю, наступати на Чортків!»

Розіслали сотні, обшукали ліси й вийшли на північ від Ягольниці на поле. Стали в розстрільній.

Дощ. Наче хто тонісінськими мокрими водними нитками звязав небо з землею. Нитки сі пробираються через одежду, черевики, здається — дostaють і до костей.

Перед нами зза Серету, як далекий грім, ревуть гармати. Ріжними голосями гарчать, гавкають. Воздух роздирається блискавками. Се Усусуєи дають коло Чорткова з боку Полякам роботу.

Чекасмо. В животі також барабаний огонь. Вже після полудня. Ноги вянуть. Шоволи все сідає на залиту водою землю! Більше вже не промокнеш, як промок... Ідуть мляві розмови, всі ждуть чогось великого, вроčистого... Над вечером розвиваються за нами розстрільні. Розвивається сема й третя бригада.

«Вперед, вперед!»

Де ділося умученне, знехота? Всі очі засвітилися, тіла струнко випрямлені, руки судорожно стискають кріс.

Розстрільна за розстрільною, як далеко лиш оком глянути на право й ліво від гостинця. Ідуть на Чортків. За крилами розстрільної в лавах запас, вся артилерія обох бригад на гостинці, а ми як останній запас в кольоні на самім кінці.

Тихо... Шелестить жито, розрізуване розстрільними... Свище й січе дощем вітер... Над Чортковом грають гармати..

Ідуть...

Враз скажено рявнув скоростріл, другий, третій... «Німецькі» — телеграфус вухо — «ага, ческали на нас...».

Густа пальба... Одна наша батерія жене в першу розстрільну, обертася і просто на мушку вже гремить. Розстрільні йдуть без остановки. Чуєть-

ся, що йде сила.. Батерія вже на заді. Се вже жене друга, обертася й виручує першу . Мов огненний вал котиться. Град зеліза з ревом і свистом валиться на Поляків. Вони сидять в ровах, не рухаються. Густо стріляють.

Злякано, несміливо відгавкуються ворожі батерії. Наши батерії відкривають огонь всі. При сій чудовій для піхотинця музиці, наче до танцю йде підекоком розстрільна за розстрільною.

Скорше, скорше... «Гурааа!»

Ляхи втікають. «Бий, тримай, стуй. Янтек!» гукають з розстрільної. «Машиністи» підбігають далеко перед розстрільну, розкладають скоро «машинки» й косять.... Розстрільні бікати. Батерія переганяє одна одну, стріляє одна одній понад голови. Стрільна надута у найбільшу гущу втікаючих.

Запаси ледви успівають за розстрільними. Бачимо на дорозі кров, на ліво трупів. Ось на самій дорозі лежить молодий Поляк з розторощеним черепом, з якого бухає пара. Там зойкає ранений, з жита витягають полонених, волічуть на гостинець покинені скорістріли.

Ураганом жене все вперед. Ми — останній запас — мимо дуже скорого маршу не можемо дігнати ні одної з вісмох батерій...

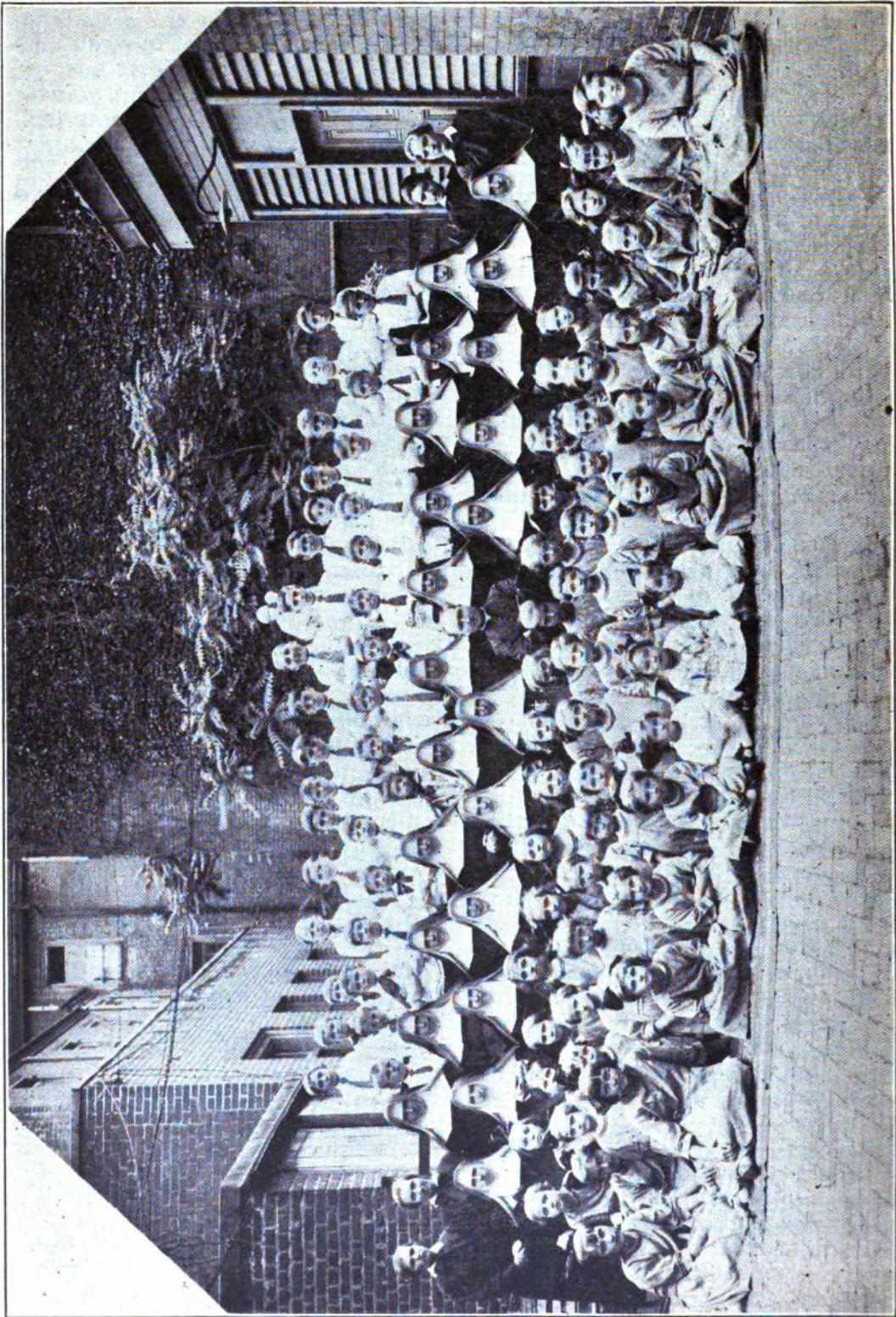
Ось і перші хати Чорткова. Поляки скріплени свіжими силами пробують здергати наступ під самим містом. Але гирла наших гармат так скажено бухають огнем, скоростріли так справно косять, розстрільні йдуть з таки-розмахом, що Полякам остается лише втеча... «Гура, гура!» по пятах Полякам... Зза Серету з Вигнанки натискають Усусуєї.

На подвір'ю першої касарні, де ми станули, перша добича: 9 гармат, скоростріли, муніція. Ось і кінь з розірваною голововою. Утікаючи, не хотів Поляк нам лишити його живим, але вложив йому в рот ручну гранату. Там скоче другий з обрубаною ногою...

Розстрільна вихром переходить місто. Йдуть зустріч чорніють великі ого-

Original Text

UNIVERSITY OF LINGUA SAT
URBANA-CHAMPAIGN

Сестри і діти з Візитатором о. Й. Чаплинським.

лошення команданта міста капітана Савіцького «до обивателі увільненого з під української інвазії Чорткова» про те, що гайдамаків прогнано й вони вже не вернуть.

Припирають Поляків до Серету. На міст паде гранат, богато топиться, гине від куль, розбігається, багацько піддається... В погоню йдуть кінні та піші стежі.

У нас втрат — всього 4 ранених.

Западає ніч. Всі голодні, змерзлі, змучені, але всюди веселі розмови і сміхи, кожний мас щось цікаве оповісти. До частин вернули ті, що вчора попали в неволю. Сі мали що оповідати.

Ось коло одного такого вчорашнього польського полоненого великий гурт цікавих. Він насунув шапку на потилицю і з сяючим лицем оповідав цілім тілом:

«Вже я видів всіляких, як утікають! І наші вміють, Богу дякувати, добре втікати. Го, го. Але такого, як сі Поляки тікають, том, присяй Богу — ще не видів. Все кинув: наплечник,

кріс, а потім ще плащ і шапку, аби лише легко му було. Адіт, який файний плащ на мині, а от німецький кріс, набійниці, пояс, наплечник... Шкода, що наши так гнали. Я видів, як Ляхи вже, вже збиралися скидати черевики... А здалиб ми сі» — кинув оком на свої подерти та повязані дротом..

Затихає поволі все. Лиш денеде чути тихий сміх. Все спить, де попало. Ходять лише мірно стійки.

Аж по півночі приходить обід. Стрільців кухарі ледви добудилися.

Врочисто сходить рано сонце. Ка-сарня ожила, загомоніла. Все стало підбадьорене, готове до дальших невигод. Гомонить, розлягається дзвінка пісня молодості.

Кінні стежі доносять, що ворога нема на десятки кільометрів довкола. Йде виміна наказів між командами, депеші. По півдні наказ виступати за Поляками.

«... На Львів, на Бережани, на Рогатин!...» тьохнуло в кожного серце, й радісно з піснею рушила кольона за кольоновою на важкі восині труди.

Жовто-сині Прапори

У повітрі вільно мають
Жовто-сині прапори,
Реуттесь в небо, сонцем сяють,
Звуть на волю крізь мури.

Крик палкій за вітром лине
Дзвін по Київу гуде:
Прокидайтесь! До Вкраїни
Ранок соняшний іде.

Бліскотять Дніпрові хвилі:
Море золотом горить.
Степ синіс... Легкокрилі
Чайки линуть у блакитъ.

Digitized by Google

Злої ночі дикі сили
Зникли в темряві пімій...
Все живіє... Встань з могили,
Встань, як Лазар, краю мій!

Ліньте в небо, орлі крила!
Землю зорюйте, плуги,
Най цвіте Вкраїна мила
Буйним цвітом павкруги!

I несе поміж пароди
Крізь розвалені мури
Гасло світа та свободи —
Жовто сині прапори.

Original form
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

о. Йосиф Чаплинський.

О Покликаню до Монастира Сестер Чина Св. Василія Великого.

Нам потреба монахинь, даються чути голоси з усіх сторін, особливо там, де хотілиби, щоби Сестри провадили їх школу. Так, се правда. Бо коли кинемо оком по цілій Америці, як вона широка й довга, бачимо, що по всіх католицьких парохіях мають люди свої школи ведені Сестрами.

Який пожиток з сеї школи, то про се можна би дуже обширно писати, але я скажу лише коротко, що діти в такій школі набирають Божого і народного духа — не пропадають ні для Бога, ні для народу. В такій школі діти виховуються морально, набирають чеснот, учатся пізнавати і любити Бога, люблять своїх родичів, шанують їх, і оказують їм вдячність. В такій школі діти ніколи не забудуть, що вони українські діти і хоч будуть працювати серед людей ріжного походження, хотяй будуть говорити по англійськи, то їх серце все буде українське, вони будуть відчувати долю і недолю свого народа, бо вони будутьуважати себе членами його.

Так роблять Айріши, Французи Німці, Мадяри, Словаки, Поляки і другі народи, що при своїх парохіях утримують школи, ведені Сестрами свого народа. В сих школах наука подається в англійській мові а по частині також і в рідній мові. По скінчення сих шкіл одні діти йдуть до праці, другі до вищих шкіл, де вчаться основніше правд життя.

Наша українська еміграція чиєслить вже поверх 25 літ, а що ми за сей час зробили на поля піклінництва? Завдяки нашим дікуючим ми удержаномо наші парохіальні школи, де діти набирають науку рідної мови і знання правд віри. Певна річ, що й се добре — лучине як нічого. І ми повинні бути вдячними нашим дікоучителям за

їх працю над українськими діточками. Але се не досить. Ми повинні стреміти до зорганізовання нашого шкільництва, яке є в інших народів.

Ніхто так не впоїть любови Бога і народа в серце дитини як учителька-монахиня. Нам отже потреба монахинь Зрозумів се дуже добре бл. п. Епископ Сотер, перший американський Владика і тому спровадив СС. Василіянки до Америки, щоби взяли сю роботу на себе.

Поверх вісім літ вже працюють СС. Василіянки в Америці, але чи много в сім ділі зробили? Ні. Чому? Бо мало покликань до Чина Сестер. — Взагалі беручи, в нашім народі мало покликань до життя монашого, коли противно в других народів дуже много. Погляньмо кілько то є ріжних чинів між католиками західного обряду. Кілько там місіонарів, які працюють серед своєго народа, а й на місіях в далеких, поганських краях. А кілько монахинь учительок в Америці, то і числа їм нема. Чому? Бо там суть покликаня.

Дивна річ, що в нас так мало покликань. Кожда дівиця в нас бачить своє щастє в світі і в супружестві, не бачучи кілько то на світі нещасть, неповодень, клопотів, знеохочень. А коли віддається, то чи кожда щаслива? Кілько то з них дістає мужів злих, неморальних, безхарактерних, нераз хорих і на умі і на тілі, безбожників; мужів, які обходяться з нею, як з невільницею, як з нещасною жертвою своїх злих прикмет, злісників, піяків, картиарів, розпусників; а кілько з них гине під тягаром материнства? А коли не гине, то кілько ріжних і тяжких операцій переходить, преріжних слабостей, получених з її супружким станом. Як часто не одна жінка мусить і сама

працювати, щоби удержати чоловіка, (бо муж нездара, або хорій,) і родину. А коли поліштися вдовою, то тоді стан її незавидний.

Неодна з сих дівчать, які вони би не були і вчені і невчені, мала покликання до чина, чула в собі голос Божий, щоби піти до чина і працювати для Бога і народу. Але вона сей голос відкидала, бо усміхався їй світ, а днесь жалує і гіркими слізами заливається, коли згадає сі хвилі. Та дарма — за пізно.

Люде на світі думають, що як хотєс вступити до монастира, до якогось Чина то так як до гробу. Вона не живе, вона нещаслива, і чекає лиши смерти. Воно так не є. Так думають і говорять лицє сі, що не розуміють, ані не знають монашого життя. Житте монаше є що правда інше як житте на світі, але скажу коротко воно є життєм ангелів, воно є дуже щасливе для всіх сих, що мають покликання. А покликання до чина се велика ласка Бога.

Вона обявляється тим, що хує в собі голос Божий і охоту вступити до монастира і піде за сим голосом, сей почусться щасливівішім на сім світі чим веі брати.

Правда такий чоловік покинув світ, але покинув також його злобу, нещірість, підступ, всякі оказії до гріха, а найшов житте спокійне і міле Госпо-

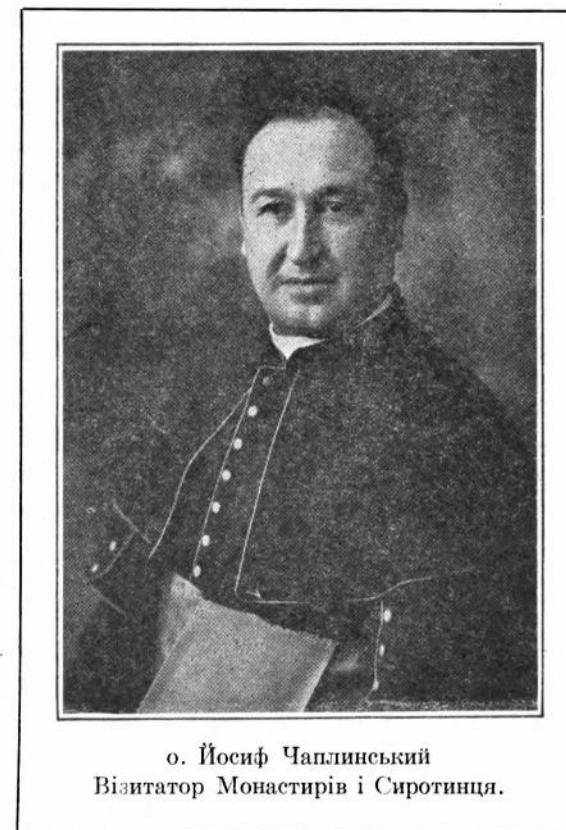
ду Богови. Покинув опіку родичів, а найшов опіку чина, покинув приятелів і родину, а найшов добрих і примірних сестер, повних любові для неї. На світі чекає їх праця, але і в монастири не дармує вона. Працює в дома, працює по шпиталах, працює в школі і находить се вдоволенне, що праця її є мила Богови і дуже пожиточною для людства. А коли змучені працею сестри зійдуться всі разом на відпочинок приписаний реґулами, о як мило, як солодко забавляються вони. Сего

щастві ніхто не пійме, ніхто не зрозуміє, лише самі монахині, бо се цілком інший світ — світ вибранців Божих. І в них є життє і то життє повне сили, але не таке життє як се розуміє світ. Життя свого теперішнього вони не промінялиби за цілий світ, який вони добровільно покинули.

І тому часто трафляється, що в великих родинах, в богатих домах ріжних народів, що діти, які почують в собі голос Божий, ласку покликання, вступають до монастира — хлопці остають місіонарами, а дівчата

сестрами чина. Тутки в Америці тяжко найти одну родину ірландську, хочби і найбогатшу, якаби не признавалася з вдоволеннем, що має сина, чи доньку, брата чи сестру, чи когось іншого з родини в чині.

Коли се пишу, жаль стискає серце, чому то в нас так тяжко о покликанні до чина? Чи в нас не потреба монахинь?

о. Йосиф Чаплинський
Візитатор Монастирів і Сиротинця.

Чи в нас монахині не мають поля до ділання? Ой та, так. Треба нам монахинь і наші монахині мають прекрасне поле до праці так в старім краю, як і тутки в Америці. Але щож. Мало наших дівиць має охоту працювати в чині. А коли яка найдеться, то відмавляють їй родичі, родина, приятелі, а часто навіть і сам душпастир. А монахинь нам потреба, бо хтож краще провадить наші сиротинці, як не Сестри? Де найрадше найдуть щире серце і опіку наші сироти, як не в наших сиротинцях? А школи аж просяться, щоби наші Сестри Василіянки навчали наші діти тутки в Америці.

Та хоч Сестри Василіянки не довго тутки, а вже провадять школи. На разі приватні парохіяльні в Філадельфії, Клівленд, і в Трентон. Ссс найбільші майже центра; де перебувають наші люди. Крім сего мають великий дім у Філадельфії, який до тепер є одиночним матернім домом, бо міститься тутки дім новіціяту для всіх Сестер Василіянок в Америці, який обняла і провадить прибувша з краю майстра. Там міститься також і Сиротинець дівчат, яким опікуються Сестри. Крім сего Сестри провадять у Філадельфії Ризницю, друкарню і книгарню. До філадельфійського дому належить і Чесінік, де Сестри провадять господарку, щоби помочи сиротам. З сего бачимо, що праця Сестер мас ріжнородне поле до ділання, але рук до праці мало.

Тому отсім звертаємося до Вас, наші дівиці українські і карпаторуські і просимо Вас перечитайте сю нашу розвідку уважно і передайте другим, і застановіться над ню і поспітайте себе: чи не маєте Ви охоти стати сестрами монахинями і працювати в нашім Чині в Америці? Много наших дівчат, не знаючи о нашім Чині, вступає до латинських монастирів. А чи ж не милійше с працювати в своєму Чині і для своєго народу? Застановіться над сим, чесні дівиці. Нашого народу число сягає до міліона, а кілько має шкіл де сестри моглиби вчити, а кілько мо-

нахинь?

Кожда чесна, добра і розумна дівчина, чи вона в обовязку, чи працює в фабриці, чи вона вчиться в школах зістане принята до нашого Чина, коли буде просити о се. Нам треба всяких, бо одна робить роботу одну, друга другу, але найбільше потреба нам таких, що вчаться в школах, бо вони самі колись будуть провадити школи, а шкіл богато, богато в Америці.

А не думайте, дівчата, що як вступите до Монастира, ти ви вже пропавши. Ні. Не відразу зробить з тебе монахиню, але первіс будеш якийсь час на пробі щоби ти пізнала себе і чи тобі подобається монашче життя, а потім тебе возьмуть на новіціят аж на півтора року, де будеш учитися духовного життя. Через цілий той час, кождої хвилі можеш виступити на світ, коли тобі се житте не сподобається, або не будеш чула в собі покликання. Ніхто тебе не буде здергувати. Отже не є се так, як кажуть на світі, що як ти вступиш до монастира, то вже пропало. Ні. Не пропала ти, і для світа не пропала, коли ти не хочеш бути сестрою-монахинею.

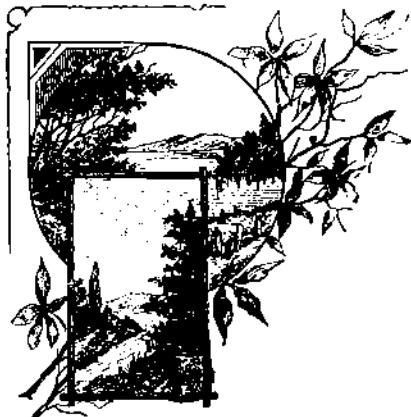
Читайте ще раз просимо, читайте дівчата американські і канадські се наше письмо, а й другим добрим дівчатам давайте читати, а коли почуете Божий голос, порадьтеся своєго сповідника, о. духовного, а о. духовний допоможе Вам в сім ділі, бож се їх обовязок. Порадьтеся і зі своїми родичами, коли їх маєте. А коли не маєте кого, або коли не маєте кого зарадитися, або й не хочете, напишіть до Монастира у Філадельфії. Напишіть широ і отверто як вмісте, по свому, по українські, а як не вмієте то по англійські, а дістанете на се відповідь і пораду.

Пишіть на адресу:
*ST. BASIL'S CONVENT,
832 N. 7th, Str., Philadelphia, Pa.*

Нераз так бувас, що неодна приїде до Філадельфії лише на пробу, от так з цікавости побачити життя духовне, а потім остане і стане найлучшою монахинею.

Original from

UNIVERSITY OF LINGUISTIC
URBANA-CHAMPAIGN

Хвала Ранам Розпятого Ісуса

*Хвала Тобі, мій Христе-Спасе,
окрасо вічної окраси,
кринице вічної обнови,
моя зініце, і любове,
відрадо, захисте, приютє
в часах скорботи, в хвилях скруті!*

*На Твої груди я дивлю ся.
Стились, нехай я притулюся
серцем до тих грудей в любові
і скину світові окови.
Дай Спасе, серцю моєму можність
на віки зберегти побожність!*

*При Твому серцю, як при грани,
най мое серце чисте стане!
Ти ясний світ в Отця на небі!
Ти сильний щит для всіх в потребі!
Яви-ж мені, мій Спасе, милість:
дай моїй кождій мислі зрілість!*

*Дай моїм грудем жар запалу, —
кождий мій чин знайде похвалу.
Ти еси мудрість незглубима
для Херувима й Серафима!
Ти овоч той, якого в Тебе
глядав Святий Іван для себе.*

*Ти скарб усії благодати!
Ти маєш все, що я-б рад мати!
Ти еси храм живого Бога!
Передімною шлях-дорога.
Візьми-ж мене до храму, Христе,
щоб я зберіг в нім серце чисте!*

ЗЕРНА ПРАВДИ

В товаристві хорони свій язик, в самоті своє серце. Наші слова вимагають обережності, а так само наші думки, які ростуть найбільше тоді коли ми є самітні.

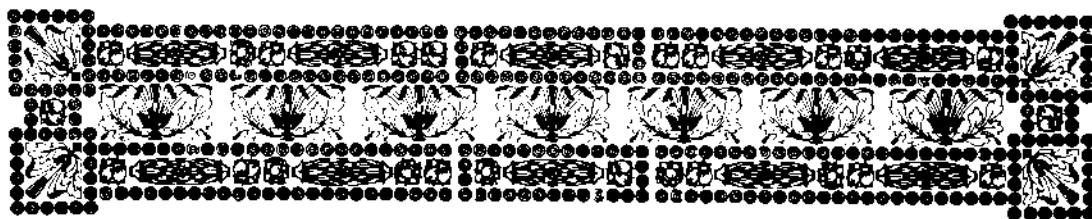
Одна добра матір с вартнійша чим сокни чителів.

Чи ти любиш життя? Коли так то не марнуй часу, бо се є матерял з якого складається життя.

Digitized by Google

Коли чоловік судить другого, не осягає ніякої цілі, звичайно блудить і легко грішить. Коли чоловік судить і думає над собою, тоді се є мудре і корисне заняття.

Чи ти хочеш бути свободним? Тоді понад усе люби Бога, люби твоєго близнього, люби справу для спільнога добра, тоді будеш мав правдиву свободу.

I. Калічак.

В дворі на постою

C

іче дрібний осінній дощик.

Ціла природа окуталася в
сіру холодну дощеву мраку.

В далі ліє маячіє, заслонений вохким туманом, з поля дишне пусткою та холодом віс. При дорозі куяють перемоклі сумні верби. Сумно та важко довкола. Лиш крякання гайвороння несеТЬся. Воно гурмою розсілося по старих придорожних линях і дивиться цікаво на болотній шлях, повний калюж та рідкого болота, що губиться між хатами, вибігаючи каламутниною смугою в поле.

Ніде ні душі не видко.

По придорожних будяках остро свище вітер, стручус каплі дощу з деревини, немилосерно термосить і мервить причілки хати.

Природа нудьгус, у мряці дощем хлипає.

З горбка в село посувается шляхом сіра маса. Що раз то виразніці стають постаті, котрі прямують до села в походовій кольоні.

Іде сотня до двора на зміну. Свіжа та бадьора, хоч до нитки перемокла. Лишила за собою лів-приорані поля, минула луки овіті в мряку, що по обох боках річки розтяглася.

Сотня вже давно згубилася між хатами, чути тільки чвакання чобіт по болоті.

Скрізь заплакані шибки вікон, дивляться цікаві жителі хати, тут і там зачервоніло намисто на білій дівочій ший.

Десь ринули до половини розчинені сінечні двері. Показалася чорно-волоса дівчина, що цікаво лискучими

очима до стрільців придивляється.

Понеслися по селу жарти, сміх та гукання; з новими стрільцями нове життя в село заблудило.

Сотня доходила до двора.

На пригорбку, між високими, старими липами й осиками забіліли стіни двора.

Скрізь алею і високу браму увійшла сотня на подвіря.

Зміна! — кричить в дворі стара залога, обетупаючи з зацікавленням новоприбувших. Зараз зявився командуючий старшина, щиро вітаючи свого друга.

«Остапе! Витай друже! Знову бачимося, як це гарно!»

Запити посыпалися на здогін в безладдю, так що відповіди діждалися було годі.

«Яке положення наше, де ворог? — питався Остап.

«Будь спокійний, він в сусіднім селі причаївся, онтам видніються його окопи! Нас не зачіпає, боїться, за се ми часто його турбували.

«Раз навіть два скоростріли та з десяток ляхів стрільці забрали.«

«Се гарно?» — ддав Остап радіочи чи.

«Але... с одно »але«... — мовив далі Вороний. «Будь обережний з молодою дочкою господарів! Не вір ніщо ляшці. Будь хитрий. Така моя рада. Стася ввічлива й ніжна в коханню, але ляшка!...»

«Мене не зловила. Я не з сих, сам знаєш!»

Сотня розташувалася на новому

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

житлі. Остапа як старшину, примістили господарі в кімнаті біля столової і запросили на спільній обід. Окрім старих сидів ще хлопчик і старша його сестра Стася.

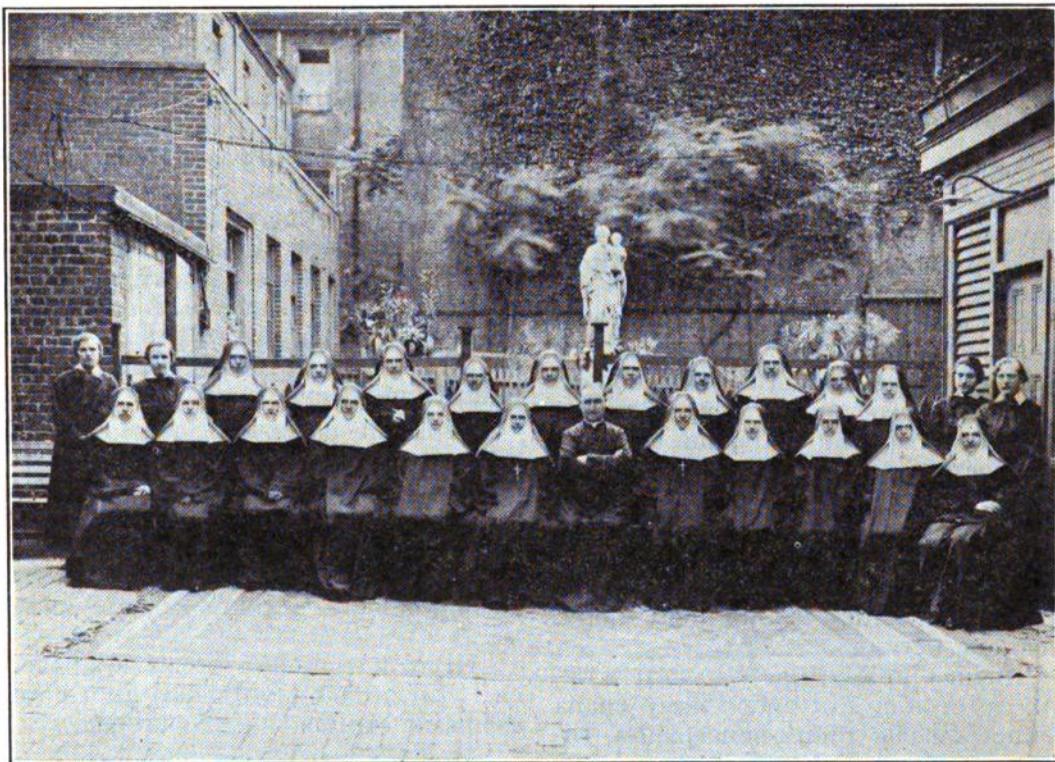
Нічого собі, красуня, шкода тільки що ляшка.

За обідом, звичайно пішла мова про нові бурливі події, про дні повні журби й неспокою — на старости літ.

Двір перемінювано у важне оборонне становище, від котрого залежало удержання лінії, на просторі кілька-найцять кільометрів.

Стрільці копали окопи, будували лисячі ями, колючим дротом обводили рови.

Стася приглядалася до всього, що робилось, дуже зацікавлена всім аж до подробиць. Тоді то Остапові мимо-

Сестри Чина св. Василія Великого у Філадельфії, Па.

Для Остапа почалось нове життя на позиції. Серед фронтових занять минали однomanітні дні, спокійно проходили темнодощеві ночі, лишаючи в Остапові душі мале хвилювання.

Дівчина щораз то більше його полонила — чаруючи слодкими звуками рояля і щирим та прихильним словом.

Нераз здавалося Остапови, що товариш не гарно посуджував сю вражливу, щиру та ніжну дівчину.

Якось призабув був трохи на дівчину, відданий новій праці.

волі насунулось на думку підозріння, а пересторога друга вже більше з думки у нього не сходила.

Але дівчина так незамітно вміла підходити й вивідати, що й він сам не зізнав, як і де з чим виговорився.

Була темна ніч.

Небо затяглося бурливими хмарами, дерева стогнали вітром, що двором по занутках крутило.

Усе дихало темнотою, лиш слабонько бліда смуга світла з Остапової кімнати продирала ся на веранду.

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Вийшов, не міг всидіти в ніч, таку бурливу, де в окрут самі стіни мовчали, пригнітаючи чомусь важко душу.

Спертій об пень липи, задивився у темноту ночі і прислухувався до музики вітру.

Ніде нічо не ворушилося, лише часом острій тріскіт кріса відзвивався вдалі.

Був безпечний в таку темну ніч, стійки зміцнив удвое, нападу не боявся, хоч така ніч була якраз до сього додідна.

Нараз завважив якусь тінь, що попід мур на вишпильках прокраляється до саду.

Свій певно не глушивби так кроки і не підкрадався -би так на пальцях — подумав. Ойтам вже сковалася за товоство грушовою, не помічаючи Остапа, що підкрався за друге дерево.

На кілька кроків вже стоїть від неї, але пізнати не може.

Подув сильніще вітер, кидаючися галузями деревини. Дерева важко зашуміли. З розгону зачепив об закутану постать, розвіваючи на боки поли одіння.

Забіліла струнка постать дівчини, тай знову закрилася.

Не вже-ж Стася? — мало не крикнув Остап. Зачим в так пізну пору, пощо тут до саду?

Дівчина прямувала усе далі в куток, де стояла так добре йому знана бесідка, омасна диким виноградом, тихо шепітливим. Тут прожив з нею гарні хвилі...

Одним скоком опинилася в середині. Остап підійшов блище. Зачув тихе шарудіння, наче-би відсувала щось з долівки.

Що робить? — з брюхим серцем думав Остап. Що-ж се знову? Виразно почув глухий звук телефону.

А, ляшка! Дає своїм знати про нову позицію. Буде напад. Сього тобі не можна дарувати. От гадюка, підла! Добре казав Вороний...

Не слухав кінця розмови, побіг без духу до сотні.

Збуджені стрільці похапцем виходили зі стайні, ховалися в пітьмі, розставляючися на знаних становищах.

Погашено світла, лиши в кімнаті Остапа ще блистало далі.

Година минула а ворог не наблизався. Може не прийде, говорили на пошепки стрільці між собою.

Тихо — ніщо не чути, лиши вітер над полями свище, немов жаліється темній ночі.

Якесь тихе шарудіння закралося з вітром зпереду. Донісся глухий брязкіт полової лопатки, що стукнула об приклад кріса. Зазвінів і багнет.

Ворог!

Із кількох соток грудей залунав крик, який грізно роздер тишину ночі.

Стрільці розпочали пекольний огонь. Заграли усі чотири Остапові скоростріли а з іх тріскотом і кров у тілі заграла.

Без упину сікли скоростріли, крісові вистріли злилися в довгий невтихаючий клекіт. І міномет бовкнув глухо.

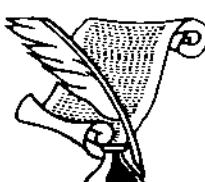
Ніхто в стрілецькі окопи не продерся. Лягли до одного перед дротяними засіками стрілецьких перегород.

Мрачний ранок відслонив таємницю неспокійної ночі. То по полі, то на дротах повислі лежали польські трупи.

Остап дав наказ підпалити двір.

Стасі вже не було. Утікла з ріднею перед карою, ще під час бою.

Двір горів. Дим клубився чорною хмарою і розходився з мракою по полі.

о. Н. Садовський

Як жити на чужині?

Слава Ісусу Христу!

Дорогі братя і Сестри! Ви вибралися на якийсь час на заробок далеко в чужину. Ви вийшли з рідної Вашої съятої землі... Опустили Васих Отців, Мамів, Братів, Сестер, приятелів і знакомих... Неодні з Вас полишили навіть свої дорогі діточки, бо не могучи їх взяти зі собою, межи родину і добрих сусідів пороздавали.

Так, Так! — Ви полишили все, що мали на світі дорогоого та пішли в чужину, бо нестатки, біда з рідної землі Вас вигнали. Ви пішли, щоби найти для себе і для своїх кусок хліба та який гріш заробити. Бо щож має робити бідний чоловік, як йому біда доскулює?

А щоби Ви знали, як маєте на чужині жити, то прочитайте собі оте письмо, що його писав той що також їздив на чужину, що придивився добре життю наших людей та списав коротко те, що напим людям, котрі їдуть на зарібок, конечно треба знати.

Письмо то не має іншої цілі, як тільки ту, щоби бути якби дороговказом в життю для наших людей на чужині. Тож прочитайте його!

Подорожуючи — переконався я, що богато наших людей не знає,

«хто ми є?»

А се сором для всіх нас... В Америці можна здібати робітника Німця Поляка, Москаля... Кождий з них знає, «хто він є»? А спитати нашого чоловіка «хто він є», то він тобі скаже, що він Італіцян — він не знає, що він Українець, не Поляк, не Москаль. Він є Українець, бо отець і мати його Українці, бо його рідна мова українська; бо вродився і виріс на українській землі, бо любить свою українську рідну країну.

Се треба кожному Українцеви зна-

ти на чужині і всюди явно визнавати, бо треба і додати, що чужинці наших людей Українців більше люблять і шанують, як інших...

Не менше від того є дуже важна річ знати кожному нашему чоловікови на чужині, що кождий з вас є

католик,

бо належите до великої родини Християн, у котрій Папа римський є отцем; кождий з Вас є католик, бо узнає Папу римського яко видимого голову Церкви; католик, бо вірити в то все, що католицька Церква участь; католик, бо любить свою католицьку Церкву; католик, бо живе чесно, побожно, по католицьки....

Отже памятай, Брате і Сестро, та не забувай, що Ти католик, і що Ти Українець.

ІІ.

Друге, о чим кождий повинен памятати, то є те,

на що він в чужину пішов?

А на щож іншого, як не на заробок? Пішов, щоби заробити який гріш, щоби зароблений гріш зложити і заощадити та до дому привести...

Тому працюй, Брате, і Ти Сестро! щади! не марнуй! І дійсно майже всі крім деяких щадять. Майже всі дівчата щадять і посилають гроші до дому своїм родичам.

І дуже красно вони роблять! Так не хай всі роблять! Той гріш, який заробите в тижни, діліть на три часті. Одну частину уживайте для себе на закупно конечно потрібних речей, чи хустини, чи черевиків, чи сорочки; але тільки те купуйте, що с конечно потрібне. Другу частину сховайте та заощадіть на пізнійше. А третю частину

Original text

UNIVERSITY OF LINO S AT
URBANA-CHAMPAIGN

пішліть до дому родичам, чи дітям чи може жінці.

Так робіть всі, а не інакше! тоді й біди не зазнаєте ніколи! Якби хто інакше робив, якби не щадив, або не посилив до дому, якби — не дай Боже — забув за своїх бідних родичів, жінку або діти, той дуже зле робив би і мав-би тяжкий гріх.

Молодіж а передовсім хлопці повинні навчитися поступової і розумної господарки, щоб повернувшись домів показати, як розумно гаудувати.

Яка би то була велика користь для нас, якби наші хлопці, що йдуть за море, навчилися як робити коло поля, а потім то всю засновувати в дома у себе!...

Передовсім нехай навчаться точності, ощадності, ладу і порядку, а найбільше розумної поступової господарки. — Адже Англієць так уміє коло землі ходити, так знає її справляти, що земля, нераз пісковата, глинявата дає йому два рази більше, як наша земля, що є 3 і 4 рази лучша. В нас оден морі видає 5 до 7 метричних сотнارів збіжа, а тут дає 11 до 12 — дварази більше. А чому? Тому, що Англієць знає і старає землю добре обробити, а ми ні...

III.

А вже кожному треба памятати що на чужині більше як дома треба чесно і по християнськи жити.

А по християнськи жити то значить: гріху стеречися та добре робити. Тому пригадаю Вам, яке повинно бути христ. життя?

а). Коли рано встанеш, не говори нічого, доки не зробиш на собі побожно знак св. креста. Але той знак св. креста робіть добре! не як будь! Раз звернув мені увагу один протестант, що наші люди так часто махають рукою... Я не знат, о чим він говорить. А додумавшися, що він говорить може о знаку св. креста, показав йому на собі, що вони роблять крест. На те він відповів, що то, що они роблять, то не крест, але щось подібного, якби

відганяли від себе мухи....

Отже бачите, протестант звернув увагу на таке непобожче крещення. Тому, коли робите знак св. креста, то робіть побожно!

Потім всі ті, що належите до Найсолод. Серця Ісусового, скажіть: « «Найсолодше Серце Ісуса мого, Тобі жертвою цілій нинішній день»... або: «Ісусе Марі, Йосифе! Вам віддаю мое серце і мою душу» — та відмовте молитви...

б). Відтак обмийтесь чисто! — Ти, Брате чи Сестро, читаючи се подумаєш собі: «адже я се знаю», — Добре, що знаєш... Але чи так робиш? Я знаю, чому се пишу... Будучи в різких місцевостях, я здібн людів брудних і хорих на очі... Я сказав рботодавцеви, що треба післати по лікаря... На се відновів він, що причиною слабости є бруд і нечистість, бо декотрі наші люди не миються, хиба десь колись і то як будь — тому нічо дивного, що хоріють на очі... Возьміть приклад такий: цілій день був при машині, що молотить збіже... Повно полови, пороху нападає в очі, а коли не вмиється добре, то тоді сей порох з дня на день цю раз більше відається в очі — і чоловік хорус.

Для того уважай, Брате і Сестро, на чистість коло себе та не роби сорому ні собі ні другим!

в). Коли сідаєш до їди або встаєш від їди, то не забудь бодай перехреститися, а як маєш час, змов «Отче наш», кождий протестант мовить коротеньку молитовку перед їдою і по їді...

г). А коли по скінчення роботи о 6. год. вечором вже повечеряєте, то перед спаннем всі, що є в одній кімнаті, клякніть і змовте всі разом спільну молитву . Один, що вміє читати, нехай голосно читає, а всі другі нехай поволи повтаряють. В кождій кімнаті нехай буде духовний провідник, а між дівчатами духован провідниця, що повинні уважати на те, щоби всі відмовляли молитви і добре на те, та по божому поводилися.

Нехай не буде так, як я видів і на

що скаржилися другі. Хоче один молитися, то другому байдуже. Він кричить, свариться і так перешкаджує другому молитися. Той зачинає кілька разів і не може скінчити, а нераз мусить утікати на подвіре, щоб помолитися...

Се гріх! А того гріху не буде, коли будуть всі молитися разом!

дий з Вас довідається, де є найближша католицька церква? Там ходіть що неділі. Та хоть не будете розуміти богослужіння, бо там відправляється по латині, то однак повинні Ви йти до церкви, бо там є Ісус в Найсвятійшій Тайні утаєний. В церквах маєте побожно заховуватися — держати руки зложені і молитися. Не вільно плювати,

Дівчата української парохіяльної школи в Перт Амбой, Н. Дж.

По молитвах всі вечером відспівайте пісню до Пречистої Діви. А хто належить до Брацтва Найсолод. Серця, нехай змовить 10 Богородице Діво і 10 Отче наш...

Так живите в будній день!

А що до неділі — то як знаєте кождий з Вас повинен піти на Службу Божу. Але тому, що тепер єще нема тут досить наших священиків, щоби могли відправляти в кождій місцевості Службу Божу — тому нехай кож-

ні що будь говорити ні розмовляти.

А де нема катол. церкви, або хто не може піти, то нехай в комнаті, де мешкає, в тім часі коли відправляється Служба Божа, клякнє, відмовить щоденну молитву, відспіває акафист або яку пісню. Дехто відмовляє 33 Отче наш, 5 Богородице Діво і Вірую на пам'ятку 33-літнього побуду Ісуса на землі.

В неділю чи в яке свято Ви повинні збиратися разом на спільне читаннє

побожних і добрих книжок. Кождий робітник повинен мати при собі дуже добру і дуже красну книжочку нашого дорогого Митрополита «Памятка для робітників».

В тій книжочці весь знайдете, що кому треба знати на чужині і її треба конечне прочитати. В кождій місцевості, де є кілька робітників, повинні запреноумирувати собі «Місіонаря», що виходить у Філлядельфії. Пішліть 75 ц. а будете мали що читати через цілий рік...

Вам вишлють, тілько не забудьте післати адреси і гроши...

А тепер приходимо до дуже важної справи, а іменно: як перевести неділю по полуничі?

Неділя в Америці то щось найстрашнішого!

В Америці в неділі і свята справляють ріжні забави... А що наші люди не вміють інакше бавитися, як при кілішку і шклянці, тому звичайно п'ять, упиваються, потім сваряться і буються та сповняють ще ріжні інші тяжкі гріхи. І так нераз пропивають і марнують весь, що через цілий тиждень заробили...

Щож на се сказати?

Я Вас, Братя і Сестри, спитаю одно. Скажіть Ви мені, по що Ви пішли в чужину? Чиж не тому, що біда Вас вигнала, бо не було кавалка хліба, що не було що дати істи дітям, що не було де заробити?

Отже Ви пішли, щоби заробити собі і своїй рідні на хліб.

Тому то Ви, щоб заробити на той хліб, тяжко працюєте.

Цілий тиждень хильцем зігнені працюєте по фабриках і по полю... Часто не один чус тяжкий біль в голові... Нераз під грудьми корч стисне... Нераз жили рук Ваших витягнені не дають Вам заснути в ночі...

А майже кождий потом обливається через цілий день. А весь для того, щоб заробити долар-гріш.

Чиж годиться, щоби той так тяжко запрацьований гріш пустити марно?

Чиж не се гріх пропивати та мар-

нувати?

Чому ж Ви на чужині забуваєте, що Ваш отець, Ваша мати не мають кавалка хліба, не мають соли, а цього тяжкого року навіть баробольки не мають?

Чому ж забуваєте про них?

Чому ж Ви забуваєте о тім, що Ви маєте до дому приїхати тай що й заробили, привезти?

Я знаю богато таких людей, що були в Америці а що любили забавлятися промарнували весь і з нічим приїхали до села. Люди-сусіди питают, що заробив?... Він нічо на те. Мати питает цікава, що заробив?... А син перед мамою признався, що нічо не привіз, бо весь пропив...

Мамі було дуже жаль тай встидно що син змарнував кілька літ за морем. Пішла до каси, позичила 40 кор. тай показувала людям, що син заробив гроші і що їй дав 40 корон а решту собі лишив... Зробила она те зі встиду, що її син такий марнотравний!

От видите, до чого довело його пиянство.

Не конець на тім! За пиянством йдуть інші гріхи, сварка, бійка, розпusta...

Зберуться хлопці і дівчата в неділю пополудни на музику — то гуляють, п'ять веселяться! А найбільше на таких забавах злій дух гуляє... Він тоді зводить всіх на зло дорогу. Найлікші вдається тоді гріх нечистоти. От як злій дух робить! Коли вже зійдуться хлопці в одній квартирі — «румі» зараз роблять складку і приносять пива, вина або якого іншого трійла. Скоро вже почне в голові шуміти, тоді хлонець починає висказувати свою любов дівчині, що осьто він дуже її любить, що з нею ожениться... що без неї жити не може...

А то весь неправда; він так говорить, щоби невинну дівчину нещасливою зробити...

Дівчина, коли вона чесна, розумна, твереза, і побожна, то зараз пізнає, куди воно йде? Але коли вже, Боже борони, випила шклянку пива або чого

иньшого, або зіла який цукорок, що йй дав — тоді она думає, що хлопець говорить правду, увірить і пристане на гріх...

Тоді вже пропала... Вона згубила свою душу, втратила свою невинність і чистоту, втратила спокій свого серця і вже не перестане проклинати себе і свою долю, не перестане плакати та слезами заливатися аж до кінця свого життя. І тому нераз неодна така нещасна дівчина зведені не вертає вже до рідного вітця, до мами — мусить зі встиду лицитися вже на чужині...

Для того, Братя і Сестри, живіте невинно! Ти дівчино! коли Тебе намовляє який зіпсуючий хлопець — я виразно скажу злій дух — до гріху, то памятай добре, що напосівся на Твою честь на твое здоровлі, та на Твое життя, на Твою душу...

Не вір йому, що він Тобі каже, що Тебе любить.. Від той його диявольської любові Ти будеш слезами заливатися ціле життя. Твій Отець і Твоя Мати борще до гробу підуть з жалю за Тобою... Твої брати і сестри Тебе виречуться, ціле село буде на Тебе пальцями показувати, а Твое дитя буде зватися від всіх людей «байструк». Ти будеш у гробі а рідна Твоя дитина буде Тебе проклинати...

Дайся скоріше закопати живцем до гробу, як пристати на гріх...

Робіть так, як то одна розумна і побожна і чесна дівчина Катарина зі села Королівки товмацького повіту зробила...

Коли такий спокусник докучав їй в ночі, она гонила раз і другий, — але то не помагало. Тоді вона взяла добрий брук, держак від сапи і поклала коло себе, а другу дівчину попросила, що би мала коло себе коновку води.. Як той опир в ночі прийшов і не давав їй спати, то одна взяла друк до рук та друком, голова не голова куди попало, а друга тимчасом водою зливалася, щоб не дуже боліло... Так зробили тільки раз і вже потому всі дівчата мали спокій...

Так всі робіть та стережіть ся на чужині злих людей!

Ви, дорогі Братя і Сестри, не думайте, що всі люди на світі с добрі...

На світі є добрі люди, але є і злі, є зіпсугі, фальшиві, облудні і грішники, є такі навіть, що Бога не бояться, що чигають на Вас, як той лис або яструб на бідне курятко, щоби його у свої кігти вхопити, покусати, пошарпати на кусники подерти...

Тож стержіться злих людей!

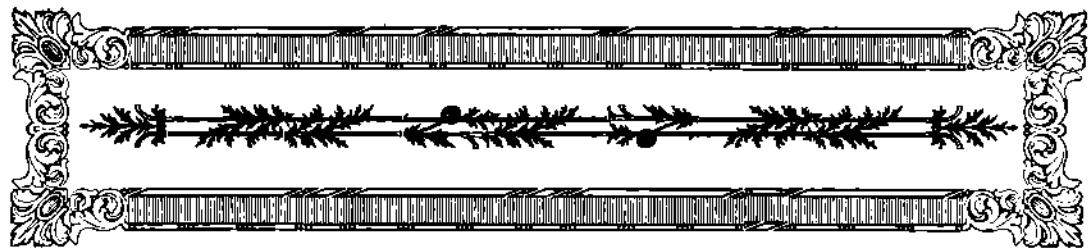
Ось то булаби коротка наука для Вас всіх, котрі є в чужині!

Перше: Не забувайте за Бога! Без Бога ані до порога! Друге: Не забувайте за свою рідну землю! за своїх родичів! Памятайте, що Ви католики! Держіться своєї віри! Памятайте, що Ви Українці!

Памятайте, що Ви пішли в чужину, щоби заробити. Працювати і щадити! Не марнуйте ані сотика! Стержіться гріху пияньства і нечистоти!

Жайте по божому та вертайте щасливо назад домів...

Іван Косак

Десятник Деревяк

Mорозна груднєва ніч, аж сло-
зи капали. Ледоватий воз-
дух стисав віддих, сушив
горло. Небо чисте і тверде
засіяне зірками, наче побліблими від
морозу; не блестіли вони як огні, лиш
іскрилися мов зірки з леду або блискучі
кришталі.

Село Добрусин спало... Іх п'ятьох
посувалося різкими кроками. Одягнен-
ні в тонкі (раніше австрійські) плащі,
чоботи позавинані соломою, ковніри
піднессні до гори, на плечах у кожного
наплечник і крі.

Попереду йшов десятник Деревяк. Років з двайцять шість, рослий, здоровий, родом з Жовківщини. Десятником вже був в австрійській армії, ранений дістався в московський полон, з якого повернув здоровий; в часі, коли був на відпустці у старих батьків, проголошено мобілізаційний приказ української влади. Тоді Деревяк того самого дня попрацяв неньку й бай-
тька та станув у ряди рідного вій-
ська.

Тепер провадив стежку.... Вийшли
за селю Добрусин, спрямували на гор-
бок, за котрим синів густий ліс. Бро-
дили глибоким сніgom, розгрівалися
ходом. Коли доходили до верха горба,
густий шіт спливав по їх лицях. Увій-
шши в ліс... «Спічнемо...» сказав де-
сятник Деревяк, «а ти, Стефане», звер-
нувся він тут до молодого стрільця,
«стань за оттим деревом з краю ліса
і дивися добре!»

Сиділи на снігу й тихесенько роз-
мовляли. «Какутъ, що Поляки знов
дістали підмогу», пропенотів Микола
Оріх, ждавший девятнайцятилітній
хлопчина з Сокалщини. Ну й що?
.. сказав на те лагідно Василь Ха-
ритон, молоденький ученик яворів-
рівської піназії, .. вони що дні від
двох місяців дістають підмогу, а ми
все таки держимося.

Так, так держимося, говорив
Іван Мандзай, старий вояк, років з
трицять вісім що недавно повернув з
італійського фронту, але як довго
будемо держатись? От, дивися, яка
в нас одежда, чобіт нема, поглянь,
а наша муніція? Нині маємо зі собою
всього по пятнайцять набойв...! Гей,
мілій брате, за Австрії купи тих на-
бойв мов смітте лежали, бувало ви-
кидав їх чоловік з наплечника, бо
важко було двигати, а в нас за кождим
набоєм жебрати приходиться...»

«Нічого, хлопці!» — grimнув де-
сятник Деревяк, — «буде й муніція, буд-
уть мундіри, будуть і чоботи... У
Поляків заберемо, у них всього подо-
статком...!»

«А тепер в дорогу, бо й зимно сиді-
ти й зоріти буде. Дорогу через ліс
знаю добре. Нераз ходив я тим лісом,
а там за лісом, хто знає, чи не стрі-
мимося з ними. Заклич Стефана,»
І тут десятник звернувся до моло-
денькового хлопця, що кудись далеко
вдивився своїми розмріяними очима.

Зимовий ранок. Так тихо — дуже

тихо. Вони стояли сховані за деревами на краю ліса й пильно розглядалися... Ніякого шелесту в лісі крім легкого шепоту снігу, що припорошував дерева і вже від двох годин обсипував галузя ледоватим мохом, клав на мертвих листях срібну опону та застелював широкі поля мягким білим саваном.

За ними густий ліс, перед ними широке біле поле — там по лівому боці видніла крізь гущавину хата побережника, а на правому темно зарисований головний гостинець до Рави Руської.

Так тихо довкруги... Десятник Деревяк наделухував.

Нараз від північної сторони гостинця почувся пеяний гомін... Вони слухали, вдивлялися через білесеньку сніжну застону...

Як далеко можна було обніяти оком, не бачили пічного крім білого, білесенького спіжного моху, а проте чуточку що гомін більшас, набликається.

Слухали і вдивлялися... Гендалеко, гостинцем від Рави Руської посувався темний гурток. Набликається повільно. Вони всі вдивлялися, силою свого зору хотіли прорізти білу-бленьку сніжну павутину. Бачать країще, темний гурток близче, вже розріжнило людські постаті, бачать іще точніше...

Се ворожа стежка. За цю висувається більший гурт, а там далеко на овіді брунатна маса. Вони зрозуміли, — воріг іде? Йде полками на їх рідну землю... Десятник Деревяк і його товариші, наче приковані до дерев, здеркували віддих... «Товариш» — шепотів Деревяк до стрільця Оріха — «лісом, дорогою, якою ми йшли, страйтесь як найскорше дістатися до наших. Сповітіть пану отаманови, що воріг більшою силою, — здається, будуть два полки або й більше — йде гостинцем від Рави Руської... Миж тут останем, щоби крапце прослідили його сили й заміри. З Богом...!»

«По приказу, пане десятнику!» — шепнув хлончина і вже мав відійти, як Деревяк приступив до цього, зняв йо-

го ладівницю і витягаючи з неї набої, говорив: «Ті набої, що їх це масти в крісі, хай вам на всякий випадок остануться, а тих десять лишіт нам, можуть бути придатні... А тепер в щасливу годину!»

Тихо мов серна щез хлончина в гущавині ліса.

* * *

Ворожа стежка дійшла вже до місця, де гостинець входить в ліс. Зупинилася... Стойть. Десятник Деревяк впялив свої бистрі очі перед себе і бачить: сіра маса стоїть на місці, бачить, як з сїї маси відділюються поодинокі гуртки, як вони сходять на боки від гостинця, як бродять снігом. Бачить Деревяк, як розвиваються розстрільні і як вони йдуть повільно в напрямі ліса, просто на цих...

«Товариші», — сказав тут відголосом Деревяк — «це ѹонайменше два полки, а хто зна, яка ще сила їх за горою. Нам-би вертатись до своїх, але тоді воріг усіє за годину вдарили па нашу бригаду! Колиб передержати його тут з годинку, то наш отаман міг би від Великих Мостів підійти з боку. Так, здеркати ворога або і наложити головою. Хто з вас лишиться зі мною?» Мовчанка. «Хто хоче вертати?...» Ніхто не зголошується. «Значить, линяється!» «Линяємося!» — сказали всі наче одним голосом. — «Один таки зараз відіде, мусить відійти», — говорив Деревяк дальше — «я переконаний, що Оріх дійде на час до отамана, але хвиля така важна, що з нас ще другий мусить йти за ним, щобизвестили отаманови, які ворожі сили та що ми ворога якийсь час здерживатимемо. Хто голоситься?» Мовчанне. «Небагато в нас часу на раду. Ви, Харитоне, підете! «Пане десятнику, забийте мене, — не піду, я з Вами линуся!» «Так ви, Мандзю, підете.» «Ні, я лишуся!» «У вас жінка і дрібні діти!» — «Ні, я остану», говорив спокійно Мандзій. «Так я приказую вам! Сейчас — руш!» «По приказу, пане десятнику!» сказав Мандзій і витягнув з ладівниці набої, які десятник зараз розділив

між тих, що лишилися. Відходячому Манджієви стиснув Деревяк руку і сказав: «Здоровіть товариство, а якби... розумієте... то зайдіть до моїх батьків...»

Перша ворожа розстрільна наближалася... «Позір, товариші! Мірник 500!» — приказував десятник — «ціляти спокійно, щадити набої, стріляти лиш на мій приказ...» А розстрільна близше і близше... Так тихо, так дуже

І знов бачать, як один з ворогів пропалився. Нові стріли — і ще двох ворогів купається в крові... Скріплена ворожа розстрільна розвинулася ширше, острілює ліс. Свистять ворожі кулі. «Мір — стріляй!» — звучить команда десятника. «Знов одного менше. А тепер, братя, позір! За мною, але тихо!» Обережно й тихо пересувались вони до хати побережника... А воріг без упину острілював ліс.

Хлопці в Сиротинці в 1922 р. в Філлядельфії, Па.

тихо в лісі... Вони здержані віддих, так і чується, як серця в грудях вдаряють... «Мір, стріляй!» — озвався Деревак. Свистнули кулі, — двох ворогів лежало в снігу. Ворожа розстрільна припала до землі, замішане, перевернуто... «Трийцять кроків в ліво, тихо, обережно» — шепотів Деревак.

Наче вивірки пересувалися зручно від дерева до дерева.

Воріг отворив огонь. «Долів — мір стріляй!» — наказував Деревяк далі.

Поспішно барикадували двері й вікна столами й лавками.

Вийшли на під, підтягнули драбину за собою, через отвори в димниках слідили за руками ворога. Перша розстрільна лежала в снігу й дальше стріляла в ліс. Другі частини підсувалися близше а далеко на гостинці стояла непорушило бруняво — сіра маса ворожого війска. — Десятник Деревак стояв навколошках при однім димнику, Сте-

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

фан при другім, а Харитон при бічнім віконці. Ворожа розстрільна підвела-ся із землі, посунулася кілька кроків вперед...

Тут стріли з хати падуть перший раз, воріг збентежений стає. Кидаеться в сніг. Хвилятишини. Лиш сніг легенький мов пух дрібненький безжурно шепотить... І знов ворожа пальба в ліс, підходять нові розстрільні, перша вже до краю ліса доходить... Ще два влучні стріли а з хати побережника і видко, як одна сотня розвинула-ся в подвійну розстрільну і прямує на хату.

Клячучи, опер Деревак цівку крі-са об раму димника, міряв зимно і спо-кійно, заповідаючи вислід стрілу.

«Отсього високого старшину оттак у серденько... Отсього грубого в само черевце...» І за кождим стрілом падав вибраний ним, а він стріляв спокійно дальше. Не дармували Стефан і Харитон, але горячилися, тому й хибляли часто. Воріг запримітив вкінці, звідки йшла ся смертельна пальба. Лавою почав наступати на хату, а з віддалі надтигала вже друга сотня.

Сальвами неслися ворожі кулі, ось-ось здавалося, що оловяний град роз-несе хату. А іх трьох час до часу від-стрілювалося. «Щадити набої, неба-гато їх у нас» — наказував притім де-сятник.

Наступаючі Ляхі, розлючені вели-кими втратами, стріляли й вили, не маючи відваги підійти до самої хати і вдертися до середини дверми й вікна-ми.

Ударі ворожих куль зірвали небав-ком частину даху — розвалений дах від-крив Харитона. Він положився на під, продер діру в даху. Сальва за сальво-ю. Одна куля поцілила Стефана в гор-ло. У великім болю перевертався він і стогнав. Десятник перебрав останніх його шість набоїв. Разом зі своїми мав їх десять, у Харитона було ще п'ять... Ворожі кулі сиплються градом, вони оба відстрілюються, чути опянілій

рев ворожої товпи... І знов сальва... Зойкнув Харитон, ворожа куля попі-лила його в ліве око так, що мозок виплив. Десятник лишився сам один Харитон не віддихав уже, а Стефан харчав тяжко. Деревак числив набої, небагато лишилося, — три. Воріг сіє кулями, підходить все блище і блище... Деревак знайшов ще два набої в уби-того Харитона.

Ще три рази вистрілив, двох воро-гів положив, — лишилися два набої. А ворожі кулі свистять, а озвірла товпа вже зовсім недалеко...

— «Що діяти?» — думав Деревак. «Зсуниутися в низ, у ліс втікати? Ні — не годиться, треба якнайдовше ворога держати!»

В тій хвилі почув крик за собою: «*Biж kabawow, biж hajdamakow!*» Час-тина ворогів зайшла боком у ліс і під-ходила з сеї сторони. Свистять ворожі кулі з усіх усюдів. Деревак післав у товпу ворогів два останні стріли...

Хмарою летять ворожі кулі — одна перейшла крізь його праву ногу. Чув, як по лиці спливала тепла ров. Сто-яв опертий об комін, вдивлений в от-вір у низ, в руках держав кріс.

Товпа Ляхів окружила хату, вже чути їх дики голоси в хаті, чути, як підеувають щось, щоб дістатися на під.

Деревак стоїть на вид спокійно. Обернув кріс, стиснув цівку своїми сильними руками, під ніс у гору — дивися в отвір у низ. Тут заманчіли голови, він розмахнувся і приклад кріса звалився на ворожі голови....

*

Десятник Деревак лежав окрівав-лений, неживий на поді. А ворожа тов-па пяна люто копала його тіло й доп-тала чобітми тіла його товаришів — Стефана й Харитона.

*

Пальба крісовоого огня, клекіт ку-леметів... Воріг з трівоги втікає...

Се отаман, діставши на час звідом-лення Оріха й Мандзія, проганяє воро-га зі святої української землі...

Українська школа в Перт Амбай, Н. Дж.

Майже всюди тепер по парохіях велике число шкільних дітей, бо до краю ніхто не виїздить, бо нема пошо, а дітвора підростає й іде до школи. Рано до години третьої вчаться діти в школах публичних, а від год. 4.30 до год. 6. в своїх українських школах. В школах наших велика тіснота, бо хочби в парохії було лише дві сотки родин, то коли з одного дому приайде лише одна дитина, а з другого дві, то

четвер і суботу рано молодші, бо годі інакше вчити. Але хоч і поділиться, то таки годі дещо навчити, бо число дітей буде сягати до сто п'яdesятки.

Коли громада в Перт-Амбай закупила галю з малим парком на власність парохії, ся трудність усталла, бо від того часу ведеться наука в нашій школі в двох салях, одна при церкві, а друга в парохіяльній галі. Хлопці вчаться в українській галі, а дівчата

Хлопці школярі в Перт Амбай, Н. Дж. По середині о. Й. Чаплинський і п. Грабар, учитель

число дітей буде досягати до трьох соток. Головне питання: де їх подіти і як їх вчити? Такий самий клопіт є по майже всіх наших парохіях. Нешчасний дякоучитель не може дати собі ради і з конечності мусить поділити діти на дні. В понеділок, середу і п'ятницю ходять діти старші, а ві второк,

в сали під церквою. Хлопців вчить п. С. Грабар, а дівчата п. Ю. Зволінська. Щоби діти віднесли більшу користь з науки, то старші діти ходять одного дня, а молодші другого. В сей спосіб легко завести і в других громадах, треба лише винайmitи другу кімнату і постарати ся о учительку, яка

кощтє танше.

На памятку такої першої школи в Перт-Амбой, яка завелася в сім році, відфотографовано дітей шкільних враз з учителями. Се буде гарною памят-

кою так для дітей, як і для родичів.

П. С. Грабар чить дітвору також на скрипцях. Дітей вправді ще не много, але вони роблять гарний поступ

Орізон С. Мердін

Сила волі і щастя

Корнелій Вандербілт бачив у пароплавстві широке поле для своєї діяльності. На превелике здивування приятелів покинув він своє корисне заняття й обняв за тисяч доларів річної плати провід першого парового судна. В тім часі держали Лівінгстон і Фултон монополь парової плавби по ньюорських водах. Вандербілт уважав сей привілей противним конституції й так довго проти нього боровся, доки його не знессено. Тодіине правительство давало великі суми на перевіз європейських вантажів.

Що став уже тоді власником парового судна, згодився перевозити сіклунки без усякої допомоги правительства й то далеко скорше, як його попередники. Пропозицію принято. Невдовзі панував уже на суднах Вандербілта оживлений товаровий і пасажирський рух. Передбачаючи великий розвиток залізниць у Сполучених Державах, віддався Вандербілт з цілою загарливістю залізничним підприємствам і та дав почин теперішній «сіти Вандербілта.»

Молодий Ніллін Армстронг пристав до великої валки, що йшла на Захід і разом із нею переїхав велику американську пустиню. Тяжка праця й заощаджений у копальннях гріш дали йому змогу стати в шість літ опісля спільноком великого збіжевого підприємства. В дев'ять літ опісля було вже в нього пів міліона доларів.

Коли Ірент видав приказ: «Вперед на Річмонд», спостеріг Армор, що вже надійшла хвиля пригідна великому замірові. Одної днини явився у свого спільника, торговця мясом Шленкістона.

«Найближчим поїздом їду до Нью-Йорку продавати солонину» — сказав Армор. «Ірентові й Шерменові досить уже сеї домашньої війни, а з кінцем її спаде ціна солонини до 12 доларів за бочку.»

Як сказав, так зробив. Почав випродувати солонину по 40 доларів за бочку. Скоро всю солонину розхоплено. Хитруни спекулянти сміялися з недосвідного (на їх гадку) торговця із Заходу й говорили, що війна нескоро ще покінчиться й ціна бочки солонини дійде ще до вартості 60 дол. Але Армор не зважав на їх балачку й робив своє. Міжтим посувався Ірент усе вперед. Город Річмонд піддався, а ціна солонини впала до 12 дол. за бочку. Армор заробив 2 міліони доларів.

Джон Д. Рокфелер узялися ділянки нафтового промислу. Освітлення Америки було дуже лихе, а потреба велика. Нафти було що правда доволі, та процес її очищування був дуже примітивний. Продукт виходив злій і небезпечний у вживанні.

Й у тім доглянув Рокфелер добру нагоду для себе. Принявши до спілки Самуїла Ендроса, воротаря складу машин, де оба працювали, заложив у

1870. році малу дестилірню. До очищування нафти примінив спосіб, котрий винайшов Ендрюс і так пустив у світ першу бочку нафти нової дестилляції. Спільнники заробляли знаменито й доставляли нафту в щораз лучшому ґатунку. Приняли невдовзі й третього спільнника Флєгера; а проте Ендрюс був з усього того невдоволеним і забажав виступити зі спілки.

«Кілько хочеш за свій уділ?» — спитав його Рокфелер.

Сей написав недбало на шматку паперу «міліон доларів». Протягом 24 годин вручив йому Рокфелер сю суму зі словами: «Міліон у всякім випадку менше, як десять міліонів.» По двацяти роках мала рафінерія, (якої вартість при заложенню не переходила й тисячку доларів), перемінилася на величезний «Standard Oil Trust.» Капітал цього підприємства творило 90 міл. доларів, а його акції дійшли до курсу 170 за 100 й мали вартість 150 міл. доларів.

Отже приклади, що доказують як добробитися майна. На щастя існує крім сих міліонерів іще цілий ряд техніків, інженерів, учених, художників і поетів, що находять так само потрібні пригідності осягнення благородніших цілей, як саме лише багатство. Багатство не є ще вершком усього, до чого нам треба стреміти, а лише орудником до вищих цілей: творення добра біжжнім і собі.

Елісавета Фрай із секти Квакрів узяла собі за місце ділтання англійські вязниці. До 1813 р. стало глотилося кількасот пів голих жінок в одній салі тюрми New Gate у Льюїсоні, дожидаючи суду. Вони не мали ні ліжок, ані постелі, а спали без ріжниці віку серед сміття на долівці. Ніхто не давав про них, а правительство давало їм лише тільки страви от, мовляв, щоби не погинули. Пані Фрай знайшла доступ до своєї тюрми, заспокоїла ревучу юрбу й заповіла, що бажає заложити школу для молодих жінок, хай отже виберуть одну з поміж себе на вчительку. Надивувавшися доволі, вибрали проступ-

ниці вчительку молоду жінку, увізну за крадіж годинника. Три місяці опісля сі «дикі бестії» (як їх прозивано) стали на диво лагідні й добре. Реформа п. Фрай ширилася чим раз більше, аж вкінці затвердило її правительство. Проминуло 80 літ і систему п. Фрай приняв увесь культурний світ.

Якось переїхав у Англії трамвай одного хлопчина: з перетятої бюочки била кров, а не було поміж людьми нікого, хто б съому зарадив, аж явився хлопець, Астле Купер, що підвязав рану хустиною й так спинив кров. Покхвали, котрі його за се діло стрінули, захотили його посвятитися медицині. Пізніше став він одним із найкращих хірургів свого часу.

Отворені очі завсіди знайдуть нараду. Отверті вуха завсіди почують зазив помогти сим, які потребують помочі. Отверті серця завсіди знайдуть таких, що серця потребує. Готові руки завсіди знайдуть благородне діло до сповнення.

Немає чоловіка, який не бачивби, що вода підноситься, коли до посудини, в якій є вода, вкинути якусь річ. Однаке ніхто перед Архімедом не дійшов до того, що вода, витиснена якимось предметом, має такий сам обєм як і се тіло. Архімед перший потвердив те і дав людям науку до означування обєму предметів без огляду на їх форму.

Не було в Європі моряка, який не був би застосовився над тим, що за океаном може бути суша. Однак щойно Колумб пустився на незнані води й одкрив новий світ.

Безліч яблук спадало на землю і нераз ударювало в голову недумаючих людей, неначе бажаючи змусити їх до думання. Але щойно Нютон перший ствердив, що яблука підпорядковані під той сам закон, який приказує планетам начеркувати свої дороги в просторі і перспинює частинки повернути в безладдя.

Близкавиця осіліплювала а грім лякає чоловіка з давен-давна, надармо змагаючись навести людську думку

на слід тої великої сили, якою є електричність. Грім наповнював людей лише страхом аж до часу, коли Френклін не доказав простим досвідом, що грім се лише простий обяв непогамованої, але підлягаючої обчисленню сили, так у природі розповсюдненої, як вода або воздух.

Людей сих уважається великими лише для того, що вони знали вихісновувати нагоди, приступні впрочім для

десятки. Де давно була одна робільня, там сьогодні рахуємо їх до сотки.

Нагода має волосся на чолі, та з заду вона лиса — говорив один римський письменник. Зловивши її з переду, так задержиш її в руках; але як вона вихопиться, то навіть сам Юпітер не задержить її.

Але чим станеться хоч би й найліпша нагода для сих, що не вміють або не хотять нею користуватись?

Оркестра української молодіжи в Перт Амбой, Н. Дж

кожного. З життєпису кожного з великих людей пливе наукa, яку два тисячі літ тому виголосив Соломон: «Бачите сього чоловіка, як він обізнаний у своєму званні — він стане перед лицем царів.» Сі слова потверджуються в життю Френкліна, який був у п'ятьох королів, а двох принимало його як гостя.

Хто вихісновує нагоду, сей сіє зерно, яке принесе буйний овоч для самого тай для других. Здібний і відважний механік чи загально образований молодець, склеповий помічник чи хлопець до посилок — усі знайдуть сьогодні більше шляхів до щастя, ніж могли їх знайти давніше. Давніше було три або чотири звання, сьогодні є їх

«Якось зустрінув я на своїй дорозі нещасливий корабель «Central America» — оповідає один моряк. Надходила ніч і море було збурене. Я подав знак питаючись, чи не потрібують помочі.»

«Потопаємо» — відповів капітан Гернзон.

«Чи не ліпше булоб висадити подорожних на беріг?» — спітив я.

«Будьте ласкаві зістати при мені до ранку.»

«Спрібую, але чи не ліпше булоб таки зараз відіслати подорожних?»

«Зістаньте, зістаньте, пропчу вас, до ранку.»

Я прібував держатись близько зі своїм кораблем. Але в ночі моретак

розвхвилювалось, що я мусів плисти дальше.

Більше вже не побачився, нещасливо-го корабля. Лише пізніше довідався, що саме в тій хвилі як капітан Гернзон сказав до мене: Зістаньте, прошу вас, при мині до завтра — пішов його кора-бель з цілою залогою на дно моря.

Капітан Гернзом тоді щойно оці-нив вартість нагоди, яка йому накида-лась, коли не міг уже з неї скористати. Кілько то осіб стратило життя лише зачерез легкодушну певність себе? Подібні до того капітана: слабі, ліни-ві і не маючі перед собою ціли, дуже часто не розуміють цілого значіння, яке має добра нагода, аж доки на своїй власній шкурі не пізнають старої прав-ди, що млинського колеса ніколи не оберне вода, яка вже відплівала.

Люде того рода завеїди спізнають-ся або занадто спішаться в усім що значнуть. Вони мають три руки — як каже Іван Б. Іу: праву, ліву й одну з заду. Ще хлопцями спізнаються завеїди до школи і зле вчаться. Так стається в них легковаження обовязків налогом, а коли прийде час, що затя-жить на них відповідальність обовяз-ку, то вони жаліють: ох, колиб ми бу-ли зробили се вчера, то сьогодня бу-ти-б панами положення — та будь хоч і як, вони стануть ними завтра. Біда лиш у тому, що все стає ім на перепоні те прокляте «би». — «Був би певно зробив те, як би не так було склалось» — говорять звичайно. Вони памята-ють дуже много пагод, коли можна бу-ло много заробити, знають як робити в будучині — лише не сьогоднія. Ду-же добре знають як будуть робити піз-ніще, або як помагати другим, але не знають як його тенір зробити. Вони завеїди є над куїлло, але в хвилі, коли ангел порушує воду, нема ніко-го, щоби вкинув їх до води. Сі люде не зуміють скористати з нагоди.

Джо Штакера, заливничого послу-гача, дуже любили всі його товариші, бо був чесний і завеїди готов давати всякі пояснення. Однаке не розумів одповідальності обовязку який лежав

на ньому. Все брав легко, а коли хто звернув йому де в чому увагу, то він завеїди всміхався і так лагідно відпо-відав, що попрікаючий думав: «Е, се я хіба перецінив небезпеку». — «Ди-кую, я роблю своє, будьте спокійні» — відповідав звичайно Джо.

Одного вечера під час заметілі спі-нівся поїзд. Джо жалувався на над-мір праці а при тім потягав собі тро-хи горівки. Невдовзі вже добре й під-хмелився. А старий кондуктор та ма-шиніст чуvalи та непокоїлися. Нагло поїзд станув серед дороги, бо тріснув толок при машині. Тою самою доро-гою о тій самій годині мав переїздити поспішний поїзд. Кондуктор пішов до посліднього воза і казав Джові виві-сити червоний знак як пересторогу. Джо всміхнувся і сказав: «Нема чого спішитись, зараз се зроблю, лише на-діну плац на себе». Але кондуктор таки з притиском одізвався знов: «Не зволікай ані мінuty, бо поспішний поїзд уже надходить». — «Дуже добре» — відповів Джо знов усміхаючись. Кондуктор відішов.

Джо однак не пішов зараз. Насам-перед надягнув на себе плащ, потягнув іще горівки, щоб не змерза. Відтак ви-тягнув ліхтарню і посвистуючи пішов її повісити.

Але не уйшов навіть десять кро-ків, як почув соління поспішного по-їзду. Підбіг наперед, та вже було за-пізно. В мент наїхала льокомотива на задержані вози — відізвались розпуч-ливі крики подсрожників помішані з си-чинням пари.

Довго шукали Джо. Щойно другої днини найдено його на якомусь гори-ці, де він збожеволій вимахував по-роюю ліхтарнею перед уявленим по-їздом і заедно кричав: «Ах щоб я був!».

Взяли його до дому, а там oddали до заведення божевільних. Годі пред-ставити собі щось сумнішого на той безнастаний крик: «Ах коли я був!» — крик чоловіка, що своїм недбалль-ством спричинив смерть стільки людей.

Багато сердечъ роздирає такий крик, а неодин дуже радо посвятив

би й життя своє, щоб лише направити свій давній проступок.

Є в життю хвилі більшої ваги, чим цілі літа — говорив Дін Альфорд. Нате не можемо нічого порадити. Вартість обсягів часу немає нічого спільногого з їх розлогістю. Похібка одної секунди відбивається нераз в цілому житті. А хто-ж годен одгадати, коли надійде та могуча хвиля, від якої все залежить?

Те, що називаємо зворотною точкою, є звичайно наслідком нашого по-переднього діяння. Догідні обставини мають вартість лише для сих, що приготовились відповідно на їх при-няття. Нагода, до якої ми непригото-вані, виставить нас лише на глум.

Найгірше є те, що постійно вичі-куємо нагоди, щоби збогатитись або осягнути славу та значіння. Хочемо стати майстрами, не будучи передтим челядниками; хочемо набути знання не вчившися; хочемо забагатіти кредитом.

Бувають нагоди до підкупства або ощуки — сих треба стерегтись як зарази. Здається тобі, вони спочивають на кріпкій основі, а однак ведуть до неслави, до злочину, до кривди суспільності а навіть до самогубства.

Пословиця каже, що «крацій лут щастя, піж хунт розуму». Але є се засновок, грача, девіз божевільного.

Молодіже! Чому так марнуеш свої дні на безділлі? Чи-ж не було вже міс-ця на землі, як ви прийшли на світ? Чи може земля стала неплідна? Чи всі становища вже заняті? Чи країна не потребує вже ніяких сил? Чи всі тайни природи вже просліджені? Чи не можна-б тих хвилин, що їх марнуємо, вжити з користю для себе або для хіс-на других? Чи боротьба о буття тепер така безглядна, що треба вже радіти з чесно здобутого заняття? Чи на те обдарено вас життям у теперішнім віці поступу, коли доєвіди минулих поколінь дають змогу до далішої праці, щоб ви жили як звірята, які живуть лише з ласки природи?

Все старе уступає місця новому. Машини зперед десяти літ треба про-дати на перетворення, а на їх місце поставити нові — ліпші. Методи на-ших батьків мусять уступити місця но-вим методам. Ті, що ціле своє життя посвячують ділам поступу та праці, гинуть — на їх місці мусять станути но-ві борці і дальше вести непереможну боротьбу за правду, добро та красу.

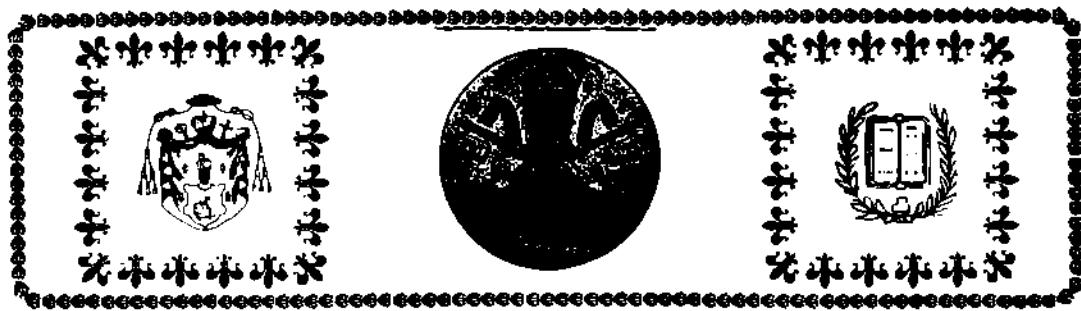
Чи ви, що вродились у тім віці, де знання й догідні обставини зустріча-ється скрізь, чи ви можете сидіти з за-ложеними руками, вичікуючи Божого змилування? Ви, яким Бог дав потріб-ну силу й талан?

Коли жидівський нарід задержав-ся був над Червоним морем і Мойсей благав у Бога помочі для народа, Гос-подь Бог відповів Йому:

«Чому простуєш до мене свій голос? Скажи синам ізраїлевим, нехай ідуть вперед!»

Світ повний праці, жде лише на-її виконання. Нераз одно ввічливе сло-во може врятувати близького або втво-рити Йому дорогу до щастя. Наш ор-ганізм є так уладжений, що витрева-ла, музика та безнастанина праця дас-нам найвище вдоволення. Безліч при-мірів заохочує нас до діла і кожда хви-лина обдаровує нас новою нагодою. Ніколи не чекай на пригідну хвилину! Створи собі її сам! Створи собі її так, як створив паствушенок Фергусон, що зі шнурком скляніх кораликів у руці обчислив віддалу поміж звізда-ми. Створи собі її так, як Юрко Сте-fenzon, що на стінах зчорнілих возів переводив крейдою математичні дока-зи. Створи так, як Наполеон, що зі сто «неможливих положень» вихо-ходив завсіди побідником. Створи так як творили собі завсіди проводирі люд-ства під час війни чи в часи мира. Створи так, як творить кождий чоловік, що хоче чогось доконати.

Найліпша навіть нагода не при-несе хісна ледарству. Але пильність перемінює навіть звичайну події на жерела щастя й успіху.

Гостина Митрополита Андрея Шептицького в Америці.

Дня 1. серпня, 1921. р. прибув до Канади на кораблю «Корсика» Митрополит Андрей Шептицький.

«Прибуatte до Канади так достойного Гостя» — писала одна канадійська англійська часопись дає Канаді спромогу повітати одну з найвизначнійших особистостей нашого часу, який має величезний вплив не тільки на релігійне життя свого народу, але так само відграє і першорядну роль в його публичнім життю...»

Яким щастем наповнилося серце кожного Українця на вість про приїзд нашого Владики, Пастиря і мученика за правду Христа і народного Героя. На лиці Його полишила слід не Його старість але трилітна московська тюрма. Та вона не була в силі вбити величи духа Його, але радше скріпила і отворила перед Його очима сповнення мрій — надії на зеднені відпавших від Христового стада наших братів на Великій Україні.

Ціль прибууття Достойного Гостя до Америки є двояка:

1. Представити перед очима цивілізованого світа бідолашний стан нашого народу, а особливо безпомічних сиріт, яких в самій Галичині число доходить до двайцяти тисяч і оскільки можливо зібрати деяку поміч грошей, а

2. З припоручення Святійшого Отця звізитувати стан нашої Церкви, особливо в Канаді, Бразилії і Аргентині і

здати докладний звіт про недостачі і потреби наших вірних в сих краях.

Хто знає якими симпатіями тішиться Митрополит в старому краю, сей не може подивуватися, що сповненне надії приїзду Дорогого Гостя ждала ціла українська суспільність в Америці на обох півкулях. Його перші слова до повіреного Йому стада, коли Він зістав станиславівським владикою, стають нам живо перед очима, бо в них начеркнув неначе програму своєї праці.

«Я з діда і прадіда Українець» — заговорив Митрополит в першім своїм посланію до вірних своєї Епархії — «церкву нашу і святий наш обряд цілим серцем полюбив і справі Божій посвятив ціле життя. А днесь перший раз відзываючися до вас тим моїм пастирським листом, хотів би я, дорогі братя, не лиш переслати вам слово найщирійшого моого привіту, але заразом і відкрити перед вами ціле мое серце і всю вітцівську любов, котру Христос вложив в мою душу... Я я би вже днесь бажав, коли би воно було можливе на сім світі, щоби між вами не було терпнія, не було біди, щоби ви всі — всі до одного, чи ви старі, чи молоді, чи учні, чи неписьменні, чи убожі, чи богатіші — щоби ви всі були і на сім світі і на віки щасливі. Яби хотів обтерте всі слези з очей тих, щоплачуть, потішити кожного, що сумує, скріпити кожного, що слабий, уздоровити кож-

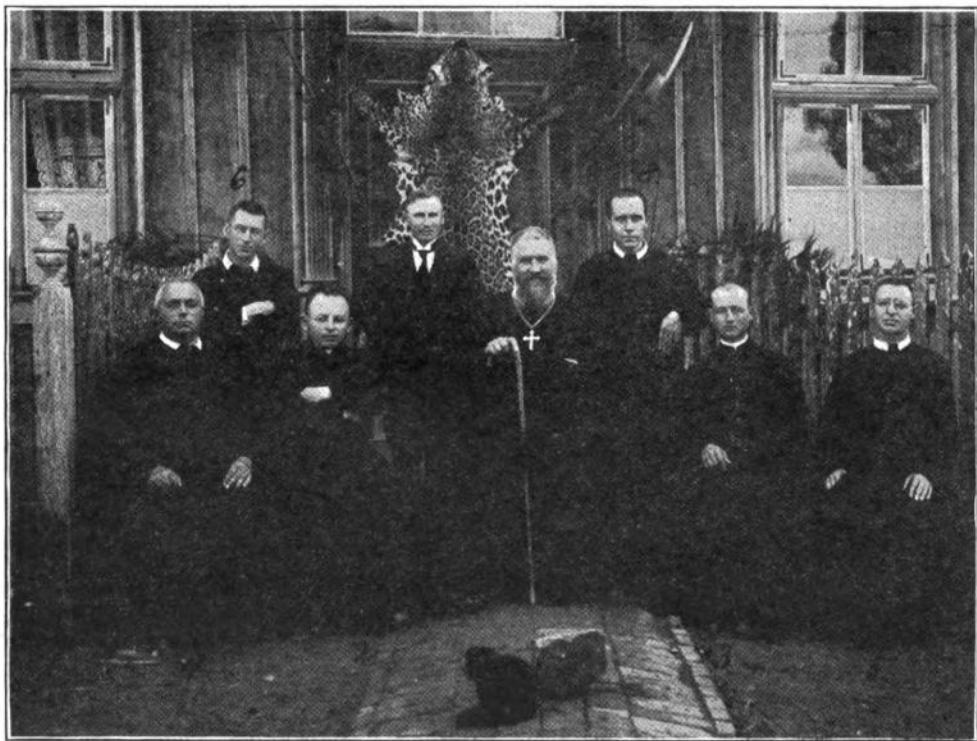
дого, що хорий, просвітити кождого, що темний, я би хотів стати всім для всіх, щоби всіх спасти... І я днесь з Апостолом повтаряю, — а Бог свідком повтаряти могу: Нехай днесъ умру, нехай і в вічності не зазнаю щастя, нехай буду відлучений від Христа, коби лише ви, братя мої по крові, були спасені... Бо так вас люблю, що радо готов я вам подати не лиш Божу науку, але і душу, життє свое, бо ви мої возлюблені.«

Яке було захопленнє появою так Достойного Гостя позволимо собі подати привітне слово нашої часописи при Його приїзді до Філадельфії:

У важну хвилю прибуваши Ти до нас, вигнанців з рідної землі.

*

Після століть страждань наша рідна Батьківщина зірвалася до бою. Тепла кровця спливає з неї струями. Здалека, з за океану, з за сімох гір і мор дивилися ми на сю нерівну боротьбу на-

Ексцепленція Митр. А Шептицький поміж священиками в Бразилії.

Мимоволі пригадуться нам сій Богом подиктовані слова, коли ми, американські Українці витали другий раз Митрополита в новій землі. »І неначе той старозавітний пророк рисується перед нашими очима велична постать Високо-преосвященого Андрея. Неначе той веліт ішов він досі вперед не оглядаючись на нінацо, — неначе той веліт піде Він і даліше в незнану будучину« — пише одна американська часопись.

шої великої Матері з переможцями.

I нераз питаемо самі себе: »Де взялася сила в тісі обездольної, оплюгованої та зелізними оковами спутаної Страдальниці?

Віра в святість її — нашої справи збудила в неї сю невичерпану енергію.

Надія, що мукам прийде конець, дає її наприродну витревалість.

Переконаннє, що її Сини і Доньки, Герої її Героїні, не спічнуть, доки не визволять її безталанну, піддержує її

захваттє.

* * *

Сотки тисяч свідомих, завзятих борців се фундамент Твоєї будучності, наша рідна Мамо!

Один з тих величнів — Героїв становув свою ногою на нашій прибраний свободіній землі.

Він — волоченіє сеї боротьби, яку підняв весь український народ проти відвічних ворогів.

Він — представник тих що терпіли і терплять за будучність, за волю, за щастя всієї України.

Він — силач, що серед зневіри кріпить падаючих.

Він — вістун недалекого визволення, яке соєтас вже українському величністі.

* * *

У важку хвилю прибувавши Ти між нас, Українців в Америці.

* * *

Ніколи ще зневіра не вичерпала наших сил так, як вичерпала тепер.

Ніколи ще межиусобиці не довели до такого розбиття народніх сил, як саме тепер.

Ніколи ще українська еміграція не отинилася так цілковито без проводу, як сьогодні.

* * *

В хвилях найбільшої небезпеки зсилає Господь пророкі до свого улюблено-го народу.

Вони огненними словами будять його совість, вказують ціль і ведуть шляхом істини.

Важко слухати пророчих слів зака-менілим грішникам і зневіреним путни-кам. Вони бунтуються і камінисом по-бивають пророка. Але ідея його неві-руща. Вона приманює одиці, гарпус-їх до поновної боротьби.

З тих одиців повстають гуртки, з гуртків поєтас суспільність.

* * *

Благословені грядій во імя Господне. Мученику наш і Герою! Витай між нами і будь нам пророком. Своїм батьківським словом зведи разом заблудших дітей України.

Віщим своїм духом вкажи їм спосіб праці для іхньої рідної Вітчини.

Запали їх до великого діла, якого вони мають довершити тепер, в перевомовій хвилині життя великого 40 міліонового народу.

I молись за них до Того, котрого все можуше Слово Ти голосиш, як Він Сам колись молився до свого Отця:

«Отче соблюди їх для великої, пра-ці, дай їм силу перебути страждання, збуди в них козацьке завзяття, зедини їх разом братерською любовлю, очисти їх серця, дай їм ласку власними очима зрити на ясне лице при Твоїй помочі освобожденої України. Амінь!»

З таким самим захопленнем витав народ так рідкого Гостя по всіх містах Канади і Сполучених Держав.

Вже на ступі до Канади в Квібеку, Монреалі, Оттаві і Торонто витали Митрополита канадські духовні, так дух, як і світські достойники, а се повітаннє перемінилося в правдиву народню демонстрацію в великим місті Вінніпегу, де мешкає окоło пятнадцять тисяч наших людей. Кульмінаційною точкою сего торжества було Богослужіннє, в якім участь взяли сам Митрополит і Вспреосв. Н. Будка, епископ канад. Українців.

По три місячнім побуті в Канаді прибув Митрополит дня 15. листоп. 1921. до Сполучених Держав, до міста Філадельфії, Па., де привітали Його представники духовенства і організацій. Неділя 20. лист. запишеться глибоко на довгі часи в памяті Українців міста Філадельфії. Великий похід в якому взяли участь все з організоване громадянство, був доказом, як високо цінить народ свого Духовного, Народного Провідника.

Таке саме торжественне приняття відбулося по всіх містах, де бував Митрополит. Особливо Нью-Йорк, Пасаїк, Шамокін, Шікаро, Норт Амбой, не згадуючи вже Філадельфію, гідно почтили достойнство Високопреосвященого Владики.

На сім місяці годиться сказати, що американська суспільність живо заін-

терисувалася Особою Митрополита, і се своє заінтересованне висказала велику пошану устами своїх представників у всіх містах, де тільки явився Митрополит.

Слід тутки зазначити, що в Канаді приняв Митрополита на спеціальний авдіенції прем'єр міністрів, а в Сполучених Державах сам Президент Гардінг, а також і міністер загораничних справ. Таку само почесті віддав Митрополитові і президент бразилійської Республіки.

В листопаді Експеденція Митрополит виїзджає до Риму в товаристві канадського єпископа П. Будки, а опісля до Львова.

В часі побуту Митрополита в Америці, Поляки розвели широку агітацію проти Ньюго, приписуючи Йому велику невдачу дипломатії польської в європейській політиці, що очевидно спричинило се, що довкола особи Митрополита згуртувалися навіть такі, що не зовсім годилися з церковною акцією Митрополита.

Золоті Слова Ексц. Митрополита до Вірних.

В чім щастє дочасне і добро народу?

На першім місци моїм обовязком є шукати душ вірних і бажати вічного спасення: бо і Христос прийшов на сей світ людей спасти, бо спасене душі се справа найважнійша, конечна. Однаке нині я не буду говорити о сім душевім спасенню, а всю і вашу увагу бажаю звернути на ті невідрядні обставини в нашім теперішнім життю, вашому здоровлю, добробутови, просвіті, і нашим спільним, народним інтересам.

Такої бесіди ви не сподівалися від мене. Чи я лікар чи я хлібороб, чи я політик, щоби питати про здоровля, про добробут, про просвіту? Ні, я не лікар, не хлібороб, ані навіть політик. А вітцеви нічо не є чуже, що дітій його обходить. Ісус казав мені вас вести дорогою спасення і дав мені серце людське і людську любов до вас, то й простіть що я нині не зачну від проповідування слова Божого, а зачну від сеї людської сторони вашого життя, і гніватися за се не буду.

Адже і Він, зачинаючи проповідувати, першим чудом в Кані Галилейстій посвятив життя родинне, перемі-

нивши воду у вино, і в тім показав свою печаливість для земської сторони людського життя. І в цілім Своїм життю научаючи при тім уздоровляв хорих, давав корм голодним і потішав терплячих. Тож не дивуйтесь, що і я, слуга Христовий, зачну свою бесіду до вас про ваше здоровля на сім світі і про ваше добро дочасне.

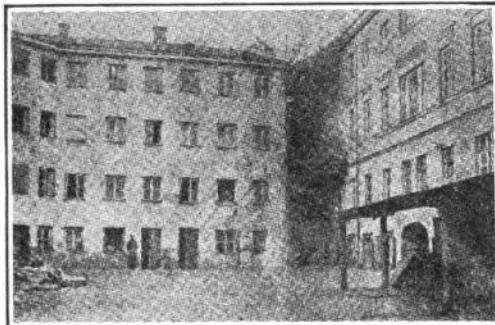
Нам треба дбати про здоровля тілесне. Нечистота і піяньство нищать здоровля.

Мене мусить обходити тілесне, фізичне здоровля твое, мій народе рідний, бо знаю, що лише раси здорові, фізично сильні можуть бути щасливі; знаю також, що здоровля і моральність так з собою є звязані, що одно від другого залежить. Недуга, хоч може бути допустом Божим, завсігди однак є перешкодою в виповненню обовязків, і хоч терпеливо знесена може бути причиною заслуги, однак о много частійше буває причиною до гріха. А з другої сторони неморальність все або дуже часто підкопує здоровля.

Нарід неморальний веде сам себе на певну загладу; нечистота і піяньство є страшним фізичним самовбий-

ством, є раком, що переходить з покоління в поколінє. Гріхи людей відбиваються часом ще в десятім поколінні безсильностю, затупленням ума і ріжними хоробрами. І якже не кликати, і то кликати так голосно, щоби мій голос зайшов до кождої хати і щоби кождий з вас його почув і порозумів:

Братя мої! Коли любите свої діти, свій народ, коли дбаєте о щастя і здоровлі — живіть морально! Не вбивайте своїх дітей, не марнуйте неморальностю основних народніх сил. Бійтесь гріха, бійтесь дочасної і вічної кари Божої, бійтесь тих страшних наслідків, які наносить неморальність на кожного з осібна, на родину, на цілий народ!

В'язниця Митр. Ір. А. Шептицького
в Курську, Росія.

Тому, Ви родичі, стережіть невинності ваших дітей як ока в голові; бороніть їх перед згіршенням!

Ви молоді всіх станів — памятайте, що від вашого морального поведіння залежить в великий частині ваша доля вже на сім світі! Цініть собі невинність і чистоту понад всі богатства цього світа. Не вдавайтесь в товариства людей, котрі могли би вас псувати.

Ви, що вступаєте в святий стан супружеський з Богом нове життя зачинаєте, а ваші супружества нехай будуть чесні і святі!

Ви, що живете в супружествах диких опамятайтесь, не давайте людям згіршення, не виставляйте себе і дітей своїх на встид у людей, а у Бога на карі!

Ви, братя мої, робітники і хлібороби, що в деяких сторонах марнуєте ще майно і здоровля на горівку, покиньте її, будьте тверезі, заводіть по ваших місцевостях братства тверезості! Памятайте, що п'янство нищить здоровля і підкопує маєток, а до того заслугує на кару Божу.

Нарід моральний, фізично сильний, здоровий і тверезий легко при усильний праці і ласці Божій здобуде собі навіть в тяжких обставинах добрій економічний біт, доробляється маєтку, стає заможним.

О дбалості о маєтку.

Люди часом думають, що наука Ісуса Христа стоїть на заваді в старанніся о маєтки. Так воно не є! Як Бог приказав першим нашим родичам працею заробляти собі на життя: «В поті лиця твоїого їсти-меш хліб свій.» (Бітія 3, 19) — так наука Ісуса Христа накладає на нас обов'язок працювати на себе самих, на діти і родину. «Кождий нехай трудиться — каже св. Апостол Павло — нехай працює своїми руками, аби мав що дати тому, котрий потребує.» А на другім місці: «Прошу вас, братя мої, сповняйте свої обов'язки та працюйте своїми руками, як я вже сказав вам.»

Поза тим наука Ісуса Христа є великою помочю до осягнення добробуту, бо освящає і скріпляє то, що після гадки всіх розумних людей є одинокою чесною дорогою до осягнення маєтку. Вона вчить праці, щадності і взаїмної помочі. І так справді ліпше працює той, для кого праця є не лише средством до осягнення уживання, але й обов'язком наложенім від Бога і не лише дочасне добро приносять але і вічну нагороду. Ліпше уміє щадним бути сей, хто свою працю уважає не за свою лише власність, але також власність дітей і будучого покоління, а по частині за власність цілої суспільності; хто знає, що з дарів Божих має колись здати строгий рахунок перед Г. Богом. І взаїмно поміч успішнійша і ліп-

ша, коли стоїть на взаємнім уstanованні свого добра, на правдивій любові близьнього, опертій на спільніх пересвідченнях віри.

Маєтку не треба висше ставити від Бога.

В стараню о богатства перед тим однім лише Христос перестерігає, щоби люде не цінили маєтку висше від Бога над совість, над щастя вічне; щоби дарів Божих самі собі не замінювали на шкоду: бо буlobi праправдивою шкодою для чоловіка, праправдивим злом, коли би через маєток один другого кривдив, коли-б для гроша запропастив свою безсмертну душу, відкуплену кровю Ісуса Христа. Так уживане добро не є для чоловіка добром, але праправдивим злом, бо «Який хосець чоловікови, хотяй би навіть і цілий світ придбав, а погубив душу свою?» (Мат. 16, 26).

І я за Христом повторяю:

Працюйте, братя мої милі, дбайте про добра туземні, цініть їх собі і приробляйте! Працюйте працею, але так, щоб доробляючися добра до-часного, вічного не стратити. Працюйте, але з ласкою і благословеністюм Божим, бо без него недалеко зайдете, і долі на сім світі не осягнете.

Самі не дамо собі ради; треба лучитися разом.

Лучіться разом, заводіть по ваших місцевостях крамниці християнські, будівляні і запомогові товариства і вся-кі інші пожиточні установи. У нас съящеників знайдете завсігди не лише пораду, але — о скілько воно буде в наших силах — також і поміч.

Памятайте, що лише тримаючися св. Христової Церкви, тримаючися з нами, зможете по Божому жити, та по Божому дороблятися маєтку. Як будемо разом триматися, то в кождім ділі будемо сильніші. А противно, коли поділимось, ослабнемо і до нічого не дійдемо.

Памятайте, що Церков Ісуса Христа є безмірною силою, бо силою Божою,

котра може нам дати поміч не тільки в справах, що відносяться до душі, але також в справах дочасних.

Памятайте і на се, що Наука, яку вам голосять Отці духовні — є словом Божим; що мусите її принимати як би з рук Божих, бо прецінь Ісус Христос сказав: «Хто вас слухає, мене слухає, а хто вас відрікається, мене відрікається.» Мусите мати до нас священиків довіря, бо ми прецінь о ваше добро дбаємо, коли в наші руки Ісус Христос віддав справу вашого спасеня, коли вас дав нам за синів. Не ходить нам о нас і нашу славу, коли ми домагаємося від вас довіря і послуху, але ходить нам ваше добро, бо знаємо, що коли нашій науці не будети вірити, не будете знати Христа; коли з наших рук благода-ти Божої не дістанете, то цілком будете її мати, бо не знайдете без свя-щеників ані слова Божого ані відпу-щення гріха, ані жадної другої Тай-ни. А без віри в науку Ісуса Христа не можна Богови подобатися, а св. Тайні є одним жерелом благодаті Божої.

Обовязки богатих.

Будьте щадними, але не скупими! Ви богаті памятайте, що добра, котрі посідасте, маєте від Бога, а Бог при-казав вам давати милостиню. Памя-тайте, що кождий дар, убогому даний, Всешишний приймає на свій рахунок: «Все, що ви зділали одному з тих братів моїх менших, мені виж се здіали.» (Ма. 25, 40). Памятайте, що на страш-нім суді Бог колись осудить тих, що у-божих братів своїх від себе відпихали, відвідали.» (Мат. 25, 41 — 43.) В го-дині смерти з цілого майна то одно- вам лишиться, що ви убогому дали.

А коли спомагаєте близьнього, па-мятайте, що він не лише вашого гро-ша потребує, але часом ще більше по-мочі чинної, поради, потіхи. Помагай-те убожшому не лише з дня на день, але як можете, так поможіть, щоби він міг із біди двигнутися та станути на своїх власних ногах. Давайте убож-

шому спосібність до зарібку — научить його покажіть йому, як би він сам міг свою долю поправити.

Для убогих.

А вам убожим, що жалуєтесь на біду, часом навіть на голод, таке скажу:

Знаю, братя мої, що тяжка і незавидна ваша доля. Колиб се було в моїй силі, забезпечив би я кожному з вас життя і обсипав достатками. Але хотій-би не знати що на сім світі зробити, годі біду цілком з него усунути, земля наша була, є і буде завсігди долиною сліз. Бог не хоче, щоби ми тут на світі так жили, як би ми мали тут вікувати, дає нам біду, терпіння, бо мусимо знати, що ми тут на вигнанні, що там в небі правдива наша вітчина. І ви, братя мої міні, ви убогі, що терпите, старайтесь, о скілько можна, сю біду, працею, онадностю, тверезостю усунути! Але при тім не забувайте, що не без допусту Божого таку маєте долю; що Бог і для вас є милосерним любящим Отцем. Скажу ще більше! Бог полюбив вас особливою любовю, коли з неба зійшов і став до вас подібним, щоби вам осолодити гірку долю. Народився в убогім вертепі, через 30 літ працею рук своїх заробляв собі на життя, пізнійше, коли працював над спасенiem людей, був так убогим, що міг о собі сказати: «Лиси мають свої нори, а птиці гнізда, а Син чоловічий не має місця, де би міг голову склонити.» (Мат. 8, 20.)

Науку свою зачав від слів: «Благенні нищі духом, бо тих є царство небесне.» (Мат. 5, 3).

Щасливими назав тих, що суть убогими, бо коли цілій закон Ісуса Христа сновяють, мають перед іншими право до неба. Бажайте собі поправи своєї долі і о ню моліться, але не сподівайтесь того, що неможливе, бо сподіваючися річей неможливих, страте те охоту до праці над тим, що можливе.

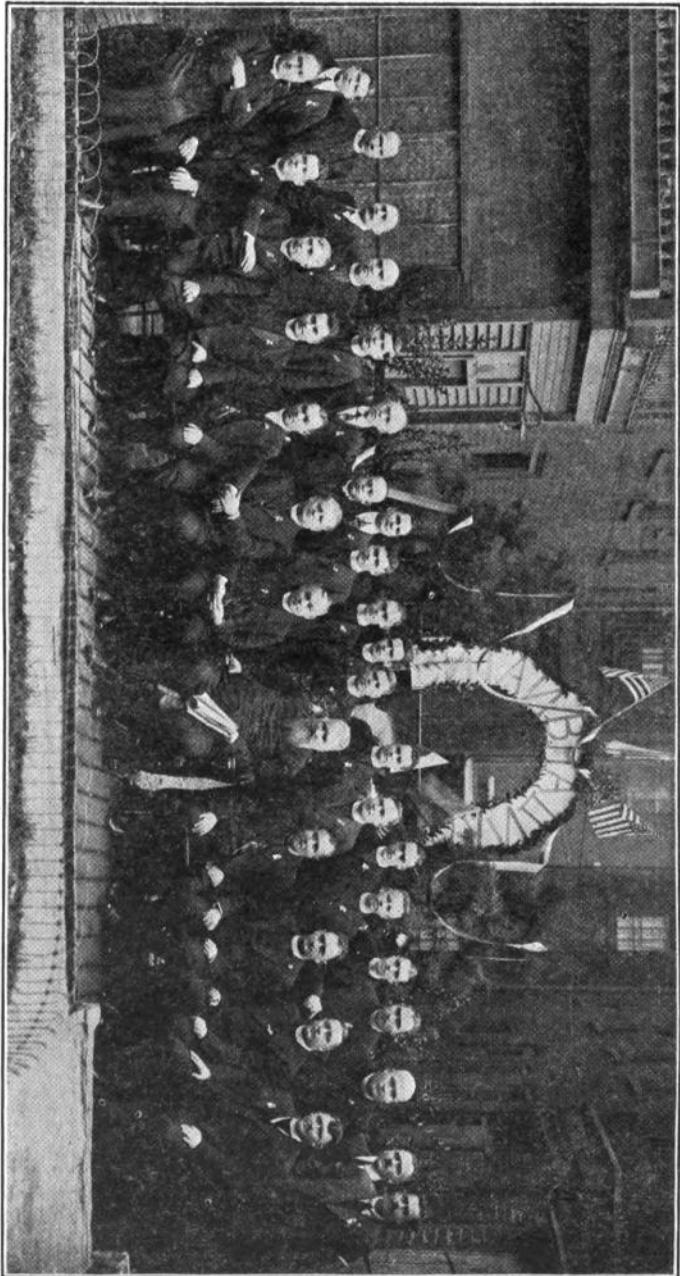
O патріотизмі.

Вкінци, мої добре братя, добром дочасним є ще все то, що народ цілий за спільне добро уважає і що заховати і примножити є обовязком патріота. В сій річи як і в інших, вороги науки Христової, а й ті, що сеї науки Божої не розуміють, або не хотять розуміти, закидали їй, що вона, себто наука Христова, затираючи ріжници поміж народами, стремить до інтернаціоналізму, що є рівнодушна на сповнення патріотичних обовязків чоловіка що добре християни не є добрими патріотами.

Так не є, мої милі братя! Христос, котрий сказав о собі, що не прийшов: «токмо погиблим овцам Ізраїлева», Христос, котрий плакав над Ерусалимом, предвиджуючи його загладу, а по нім Апостол Павло, котрий готов був життя віддати за братів своїх по крові, дійсно любив свій народ, і не лише заказували, але і вчили правдивого патріотизму. Іншим однак був патріотизм Христа як поганський. Грек і Римлянин, при любові до свого народу, мав погорду і ненависть до всого того, що не євреї: чужинець не був для него братом, не близкім, а варваром. Жиди учили: Мат. 5, 43 „Люби біжнього свого, а ворога свого май в непависті“. Але Христос попри любов до родини і вітчини, казав всіх близкіх любити: Мат. 5, 47. „Коли ви любите тих, що вас люблять, то чого ж за те сподіваетесь? Чиж і митарі так само не роблять? А коли поздоровляєте тільки своїх приятелів, то щож великого робите? Чиж і погани того самого не творять? Але я вам кажу, любіть ворогів ваших.“

Християнин має любити всіх людей але се не перешкаджає що найпершою любовю має любити свою родину і вітчину. І як любов до біжнього не противиться любові до родини так не противиться і любові вітчини. Християнин може і повинен бути патріотом, але його патріотизм не може бути ненавистю і не сміє накладати обо-

Mun roto.т. м.ж. съединяючи при нисшему у Ф.и.ад.тв.р.и; IIa.

вязків противних. То що видавалоби-
ся патріотизмом, а було ненавистю а
противілобися вірі, не є правдивим
патріотизмом.

Любіть всі своє, свого тримайтесь
і про своє дбайте, але стережімся не-
нависті бо ненависть чувство нех-
ристіянське.

Стережімся і між собою ненависти
і роздору, злишньої партійності; ску-
пляймо свої сили, бо сили розділені
є слабі. (Мат. 12, 25.) Кожде царство,
що розділилося на два ворожі тaborи,
змарнє, всяке місто а навіть дім,
де є роздвоєннє, не остоїться. А передов-
довсім памятаймо, що народ є тим силь-
нійший, чим більше опирається на нау-
ці Ісуса Христа. Для того, коли лю-
бимо свій народ, держімся св. католи-
цької Церкви. Будьмо пересвідчені,
що лишені в ній зможемо по волі Бо-

жій розвинути всі свої сили і відповіс-
ти покликанню, яке нам Придіння
Боже наказує.

Вкінци ще раз до вас, братя мої
милі, звертаюся і прошу, щоби ви
в кождій вашій праці і в кождім бажан-
нію ніколи не тратили з очей Божої на-
уки Ісуса Христа.

Чи в праці економічній, просвітній
чи народній, що лиш одна наука
Ісуса Христа приносить нам спасе-
ння і світло і силу що з Його хреста
спливає на нас через св. Тайни бла-
додать Божа з неба. Та благодать
нам до всего потрібна. Черпаймо її
проте молитвою і побожним присту-
пованням до св. Тайн!

Порозуміймо ліпше науки Божу,
а всі праці наші будуть Богу милі, а
нам хосенні.

ЗЕРНА ПРАВДИ

*Чи ти віриш в се, щоби Господь кли-
кає до себе грішника, а отісля його від-
кинув? Ні. Його слова суть вічні: Сей,
що приходить до мене, не буде відкине-
ний.*

*Справдою, що гріх є найбільше не-
людським в очах Бога. Ти не зістав сот-
ворений для гріха і самолюбства, але
для любови і послуху.*

*Коли ти не любиш когось, про сю
особу ти ніколи не повинен говорити.*

*Наші діла належать до нас, на-
слідки сих діл належать до Бога.*

*Люди родяться з двома очима а з од-
ним язиком. Чоловік повинен бачити
два рази більше, чим говорити.*

*В сім життю покута ніколи не є
запізна. Але також ніколи вона не є
за вчасна. Треба також памятати на
се, що Бог прийме пізну покути, але
може її не дати чоловікові.*

*Я бачив богато ліжок смерти, але
жадне з них не видалося мені відпо-
відне до приготування на смерть.*

*Е дві свободи — фальшива, коли чоло-
вік робить се що йому подобається,
правдива, коли чоловік робить се, що
повинен робити.*

*Наймогутіший чоловік, який коли
небудь жив на світі не може вибавити
себе від гріха. Колиб чоловік міг сам
себе спасти, Христос не потребуває
приходити на світ.*

*Чим більше маєш кломотів, тим біль-
шу маєш нагоду показати себе чолові-
ком.*

*Чоловік може бути розбитий як ко-
рабель. Совість є якором. Страшним
є се, коли чоловік втратить совість,
так як корабель утратить якорь.*

*Час посвячений на роботу ніколи не
є втраченим.*

Монастир СС. Василіянок в Клівленд, Огайо.

Українська парохія при Церкві св. Петра і Павла в Клівленд, Огайо, належить до одної з більших парохій в Америці. Ся парохія позаводила в себе ріжні інституції — а також закупила дім для СС. Василіянок, де міститься і місцевий Сиротинець. В Сиротинци перебуває шіснайцять маленьких сиріт, які виховуються під доглядом Сестер. Кромі Сиротинця ведуть Сестри і українську школу. Діточок шкільних є много і тому мають більше саль до науки. Школу ведуть дві

а часами і три сестри і дякоучитель місцевий.

Сестри Василіянки прибули до Клівленд 1. верес. 1920 р. Велика заслуга в сім є місцевого душпастира Вс. о. Ф. Тарнавського і значніших парохіян. Сестри утримуються сим, що побирають платню від парохії і з добровільних жертв.

Настоятелька є також і директоркою школи. В своїм домі мають сестри невелику, але гарну каплицю.

Сестри і сироти в Сиротинци при церкві св. Ап. Петра і Павла в Клівленн, Огайо.

Лише сей служить найкраще своїй партії, хто служить найлучше своїй вітччині.

Коли говориш про других, говори так, як би вони тебе чули.

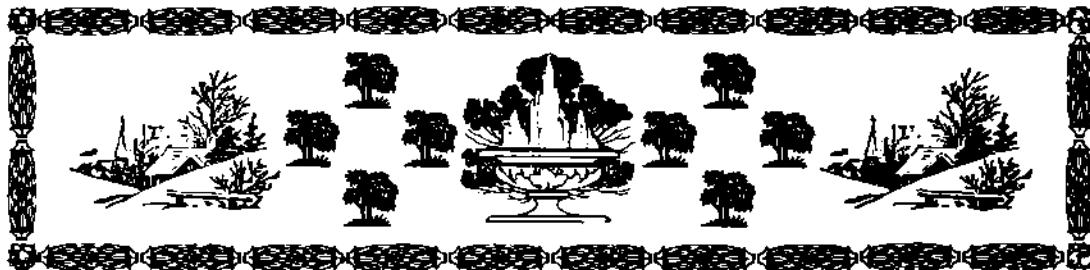
Чим більше хто дбає про се, щоби красно вратися, тим менше варта його серце і душа. Св. Августин.

Digitized by Google

Не журся тим, хто за тобою або хто проти тебе йде. Так поступай і о се тільки старайся, щоби Г. Бог був з тобою у всім, що ділася. (Кн. о насл. I. Хр.)

«Коли Бог дає мені терпінне, се знак Його безмірної любови для мене і будучої слави» Св. Тома з В.

Original from
UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Політичні ідеали в рамках держави

Кождочасний державний лад має завсіди якісь свої хиби і не може задоволити всіх людей. Коли одні закони й обовязки корисні для одної верстви, наприклад, для богатих, то інші низші верстви чують на собі весь тягар, того добра других і мусять показувати невдоволення, яке ріжно виявляється при різних устроях держав: інакше в деспотичній (самовладній), то значить такій, де панує один володар і не отидається на волю і бажання загалу, а інакше в конституційній. В конституційній державі, як пр. Бельгія є вже яка така свобода слова; всім вільно впоминати ся о своє, свої права, потверджені законом, а через парламентарних і соймових послів робити навіть зміни в законодавстві. Але всетаки держава цілком заспокоїти людей не може. Бо в державі є все «гірше» і ліпше» народи або суспільні верстви, котрі мусять боротися зі собою, бо видуть нерівність. А люди все стремлять до кращого, борються за ліпше і малюють собі його в будуччині. «Все, гадають, колись ліпше настануть часи». Кривди не люблять люди. Тому всі покривджені і ті, що ім залежить на на добрі людей, мають політичні ідеали, власні взірці доброго устрою людського. Ми розглянемо деякі ідеали політичні і будемо бачити, наскільки їх можна перевести в життє в сучасній державі.

Приглянемося їм. Що значить рівність людей і як зробити людей рівними? Це річ очевидно неможлива. Неможлива безоглядна рівність, бо нема якоїсь міри, щоби її могла визначити.

Але ж хиба люди даром не проливали за неї крові? За безглазду річ так не змагаються маси народні! Так, правда. Але треба тямити, що кожда держава любить виносити одних над другими; в державі велике значіння має «уродженце», чи хтось є шляхтичем, графом, бароном, чи хлопом і т.д. Зі способом вивищування одних над другими, однаково або й більше спосібними, розумні люди не можуть погодитися. Таке поступовання спиняє культурний поступ. Рівність перед правом повинна бути для всіх і то не лише на папері, але і в життю. Ідеал рівності вимагає, щоби одні занадто не богатіли, а другі занадто не бідніли, а в публичному життю, щоби кождий мав рівне право без огляду на се, чи він панського чи простого роду. Кождий має право користати з прав тільки, кілько його воля і спосібність. Найвище уроджений а найменше спосібний може мати найнижче становище, а найнижче уроджений а найбільше спосібний може мати найвище становище. Значить, що оба мають однакове право, але не оба потрафлять з нього однаково користати. В тім полягає справедливість що до суспільної рівності.

Щодо вільності, то треба розріжнити, яку масмо на думці: чи освободження свого народу з під влади або гнету другого народу чи свободу кождої особи. До першої стремлять всі верстви народу, а тих, що її не хочуть, звемо зрадниками. Вільність одиниці тяжче рішити; дуже опираються її консервативні партії, але признають

поступові, бо знають, що вона дає змогу розвивати всі людські спосібності. Вільні одиниці можуть лішче гуртуватися і дбати про розвиток народу. У нас такої консервативної партії ще нема.

Братерство. Коли рівність і вільність залежить від діяльності держави і суспільності, від виданих законів, то цього годі сказати про братню любов не поможуть ніякі писані закони. Вона радше самохіт' випливає з двох перших ідеалів, зі свободи і рівності.

Переглянемо ще деякі ідеали:

винні бути так видані, щоби їх дуже легко було зрозуміти, але дальшим наслідком того було би, що держава карала би все протизаконне. І знова бачимо, як важним ділом є тут просвіта.

Ідеал справедливості. Ніодин випадок не повтаряється так часто в політиці як «справедливість» і ніодин теж не є так тяжко означити. Взагалі є три роди політичної справедливості:

1) Справедливість після закона. Закон обовязує однаково для всіх людей. Ніодин судія ані урядник не по-

Вівтар в Каплиці Сиротинця в Клівленд, Огайо.

Ідеал ладу означає найкрасший лад в державі. Лад є важним услів'ям суспільного добра. Оборона перед надущитями зі сторони лихих людей, оберігання публичного добра також у великий мірі належить до держави. Темнота населення, жажда гроша темних людей ітд. се великі вороги ладу; тому кожда упорядкована держава нищить сих ворогів ладу при помочі доброї школи і просвітних товариств. Закони в упорядкованій державі по-

винен мати зглядів на особи йому близьші або милійші.

2) Той, хто видає закони, повинен запевнити одну міру справедливості для всіх і не сміє давати більших прав можним на підставі їх богатства а бідним на підставі їх бідності.

3) Горожанин зі своєї сторони має шанувати закон, має відмовлятися брати участь в корисних для нього підприємствах, котрі шкодять суспільності. Се остатнє — то дуже важ-

на річ.

В житю в тисячах випадків тяжко вповні виконати справедливість. Ка-
жуть навіть вчені люди, що чим біль-
ше хто знає про суспільні справи, з тим більшою труднотю підіймається роз-
суджувати спори між своїми товари-
шами. Наші читачі, коли чамі схочу-
туть над сим думати, знайдуть може в житю підтвердження цього. Один скаже, що Поляки з нами поступа-
ють крайно несправедливо, а другий скаже, що се цілком справедливо, бо все терпеливих гнетуть. Отже один скаже, що справедливість полягає в тім, щоби нікого не кривдити, а другий скаже, що се була би несправедливість, як би борцям і рабам давати однакове право. Справедливість то не с милосердє, але заплата. Та сама справедли-

вість, що карає за смерть, другому, що заслужив, дас повну волю.

Ви бачите, що ідеали мають те до себе, що є дуже загально означені. Яка-ж їх вартість, коли в практиці во-
ни недосліжні і треба їх звужувати? Вартість ідеалів в тім, що вони ма-
нятъ до себе людей і все більше і біль-
ше зближають їх до себе, хоч віддален-
нє все ще велике. Для широкого за-
галу мають ідеали передівсім моральну (виховуючу) вартість. І всетаки без-
винно, хоч дуже повільно, життя стає
краєші і красіші порядки мусять пово-
ли заводитися в державі. Щастє, кот-
ре в першій мірі повинно залежати від самого чоловіка, залежить також від стану вільності й устрою в держа-
ві, в якій судилося йому жити.

Як люде найперше писали книжки

Писання є дуже важним чинником для розвою людства, тому що воно пере-
ховує знання і дає змогу збирати з по-
коління на покоління все, що є найціка-
війше в світі.

Не треба думати, що перша книжка мала таку саму подобу, як нинішня. Смішним було б думати, що книжка старинна була друкована гарними че-
ренками, на гарнім, гладкім папері і оправлена в полотно, або шкіру. Пи-
сання на папері сягас около два тисяч-
чі літ перед Христом, се с около чоти-
ри тисячі літ. З поміж всіх народів, були Египтяни, що почали перші писа-
ти на папері. Вони робили папір з
ростини, яка називалася в їх мові па-

пирус. Вони вязали поодинокі арку-
ші, що відповідає нинішній книжці.

Давно перед винайденням паперу, народи писали на звичайних глиняних табличках, які мали ріжну подобу. Були вони подібні до цегли, або вал-
ця. По написанню утревалювали во-
ни письмо, через випалювання в пе-
чах, щось подібно, як нашу цеглу. Тисячі таких «книжок» нині находимо по музеях. Сего рода книжки були пи-
сані через Вавилонців і Асирійців. Дуже правдоподібним є, що вони навчи-
лися писати від предків Китайців. Як винайдено письмо і як були писані пер-
ші книжки ми не маємо ніякої певнос-
ти, лише що вчені люди стараються винесити се здогадами.

ЖМЕНЯ ЗЕМЛІ

C

кільки вже часу минуло, а я ще й досі не можу забути тих грізних зявищ кріавої боротьби кінця 1914. року, невільним свідком яких мені прийшлося бути. Варто на одну мить закрити очі, як зараз-же з третмюточкою темряви встають страшні картини руїни і жахливі образи зміняють один одного. Та із усіх їх найбільший слід заставив у моїй памяті один образ із галицького вигнання, який глибоко зворушив мое серце і з надзвичайною яскравістю відбився на тлі моєї душі...

Як зараа бачу перед собою задимлене димом пожежі вбоге галицьке село над Золотою Липою і замрячені осінною негодою пустельні поля, по яких довгою низкою тяглися на схід драбинчасті вози вигнанців...

Промоклий до мозку та кісток, стомлений майже до непримітності, я, разом з іншими, притулівся на спочивок під низкою пожовкливих верб, що стояли коло самого села і байдуже дивився на «исходь изгоев», слідом за якими їхали червонопики «дончаки», голосно співаючи своєї улюбленої пісні:

«Едет, едет белый цар
Православний государ,
Із своєї землі дальокой
Злова паража — а — ать»...

На серці було важко, мізок став наче оловянний, і тільки один шлунок давався чути, нагадуючи про одне й те саме: «Війна війною, а їсти треба.»

Ледве тримаючись на ногах, я встав і подався до крайньої хати. На ма-

ленькому подвір'ю стояв запряжений парою коней, зовсім уже виладований в дорогу віз, а коло воза поралася молода жінка. Побачивши мене, вона скрикнула і побігла до хати, я пішов слідом за нею. Вийшовши в хату, побачив душ з вісім ріжного віку людей, на лицах яких світиться переляк.

— Не виганяйте нас! — заголосила молода жінка, звертаючись до мене.

— Ми ще Богу не помолилися! — сказав молодий муштина, як видно, чоловік її.

— Ми ще землі не взяли з собою! промовив десь з кутка старий, як молоком облитий, високий дід.

— Я не москаль... — відповів я їм. — Я такий, як ви, тільки стомлений і голодний...

— Так ви не з тих, що сьогодня приходили до нас і наказували, щоб до вечора все село вибралися?...

— Ні... я не гоню вас, бо я не Москаль...

— А Москалі гонять... — зітхнув дід. — Гонять і плакать не дають...

— Повернетесь, дастъ Біг! Колись і за нас Він згадає і віддячить по правді за всі наші негоди... — став я втішати його, але він тільки головою похитав:

— Ой, не забував Він за нас ніколи, а тільки ми за Нього забули всі.. Повірили чужинецьким божкам раз, а сами на віки вічні наймитами поробилися...

Говорячи так, він підійшов до мене, взяв з моїх рук карабіна, зняв з плечей важкого мішка і поклав їх на припічку, а мене самого посадив коло столу.

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

— Чого-ж ти, доню, дивишся? Бачиш-же, сама, що чоловік голодний!
— сказав він до молодої жінки.

Жінка встала і вийшла в сіни, а через хвилину вернулася з окрайцем свіжого хліба і грудкою масла в полу-миску, і в той час, як молода жінка стала мене вгощати своїми простиими стравами, дід наклав шапку і вийшов з хати. Перекусивши трохи я вже хотів іти, як у хату ввійшов дід. В руках він тримав повну миску свіжої землі, яку мовчки поставив на стіл і перехрестився. Я не розуміючи, щоб в се могло значити, сквильовано встав із за стола.

— То для нас, пане! — кивнув старий головою до миски зі свіжою землею.

— Як то для вас? — спитався все ще нічого не розуміючи.

Дід ралтом заплакав:

— В дорогу нам...

Затих і взявши одну жменю землі, подав своюсинові.

— Бережи і шануй її, маму нашу!
— промовив дрожачим голосом.

Другу жменю землі подав зятеві, третю донці, а четверту невістці. Потім взяв у руки миску і, звертаючись до малих, сказав:

— А ви, малі, сами собі візьміть!

Діти підходили до старого, брали по жмені землі, загортали її в біленькі ганчірочки і ховали за пазуху.

— А ся жменя мені буде, — промовив у голос старий, — висипаючи на стіл решту землі.

А ся жменя мені буде, — промовив у голос старий, висипаючи на стіл решту землі.

— Для чого ви се робите?.. спитався я його, коли земля вже була розділена й захована на грудях.

Старий здивовано подивився на мене і, замість відповіди, сам запитався: — А ви хіба не маєте при собі грудки своєї землі?...

— Ні! сказав я ніякого і в той-же час відчув, як боляче здрігнулось мое серце.

Старий тихо зіхнув: — Шкода...

А се звичай добрий і не варто його забувати

Повернувшись до своєї сімії, старий сказав: Сідайте, діточки, щоб ліпша дорога була нам, а я тим часом роскажу вам про жменю галицької землі...

Сів поруч мене на лаві, подумав трохи і заговорив:

З давних давен є в нас звичай, що коли хто йде в далеку дорогу, то бере з собою жменю рідної землі. Звідки взявшся сей звичай, — не знаю гаразд, але старі люди казали, що він встановився з того часу, як загинуло Галицьке Князівство...

«Давно, дуже давно напали на Галичину Ляхи і Угри і стали нищити її. Тодішні князі змагалися з ними скільки мали зможи, але не могли перемогти їх, бо серед свого власного народу не було ладу ніякого. Город за городом здавався ворогам, кріпость за кріпостю падала до їх ніг і один тільки Галич ще не подавався. Коли тут одного разу вороги підсунули аж до самого Галича і стали його облягати. Військо і народ боронилися завзято, але ніхто не мав певності в перемозі. Один тільки чернець вірив в перемогу, але разом з тим знат, що перемоги можна досягти лише після благословенства і якогось знаку від рук великого старця, що жив у Київських горах в печері. Ото одягся він у просту свиту і подався в далеку дорогу.

«Не далеко від Галича зупинив його на дорозі якийсь лицар і довідавшись про ціль його подорожі, приєднався собі до нього.

«Після того, кожного дня прилучалися все нові люди і не пройшло тижня, як за тим черцем йшло вже богато всякого люду в дорогих жупанах та в сірих мужицьких свитах.

«Спільна дума про безсталання своєї батьківщини обєднала почування бідних і богатих і натхнула їх спільним духом віри.

«В переді всіх ішов галицький чернець у мужицький світі, зараз-же за ним ішов отой лицар, який найперший приєднався до черця і ім'я якого зна-

ли навіть усі вороги, .. далі йшли всі інші прочани...

«Всі вони були беззбройні, беззахисні і безоборонні. Единою охороною для них були темні ліси, а єдиною втіхою чистий струмочок у полі...

«Йшли вони довго дуже довго...нарешті, коли вже остоилися до останнього, опинилися перед золотоверхим Київом і впали на коліна і стали молитися, і в той час почувся звідкись наче з неба, громовий голос, який сказав їм, як саме знайти великого Старця.

«Серед темного лісу, в горах, над Дніпром була його печера. Важко стомленим було йти туди, але вони не гаючи ні одної години, пішли. Довго дряпалися по горах, блудили в нетрях лісових, але нарешті добилися до печери. Знесилені, виснажені, голодні і обірвані стали перед лицем великого Старця. Одним одне бажання як найскоріше визволити з рук ворогів свою батьківщину, заставило їх побороти всі труднощі небезпечної дороги, Виступив наперед галицький чернець і промовив:

— Отче святий! Зглянися над нами і допоможи нам визволити з ворожій неволі нашу країну!...

Великий Старець оглянув усіх своїми пронизливими очима і вирік:

— Брати мої! Бачу що привело вас сюди одно жадання і одна віра, але чи має хто при соб. хоч грудку тієї землі за яку просите ви?...

Галицький чернець виняв з за пазухи вузлика, розвязав його і сипав на долоню великого Старця жменю галицької землі.

— Оце жменя тієї землі, за яку ми просимо тебе, .. сказав чернець.

— Чи всі ви маєте з собою свою землю?.. знову спитався великий Старець пильно розглядаючи лиця стомлених прочан.

Всі стояли мовчаки, бо ніхто з них вирищаючи в дорогу, не догадався взяти собою навіть одну пучку рідної землі, Мовчаки стояв і славний лицар, бо він, змагаючись досі на своїй землі,

не думав що тільки в ній була його сила. Тоді великий Старець стиснув у своїх долонях жменю галицької землі і із неї потекла кров... Вражені подорожні впали на коліна і стали молитися. Молився з ними і великий Старець. Молився довго, а потім сказав:

— Брати мої! Благословляю вас на боротьбу, але знаку на перемогу дати не можу іншого від того, який ви вже бачили самі... Зате, що йдучи просити за свою землю, ви забули взяти її до себе, будете боротися за неї доти, аж доки з кожної жмені чорнозему не потече струмок крові, а з кожної грудки ріллі на полі не витикастиметься кістка прадіда, діда і батька... А тоді, як кождий крок галицької землі стане тілом галицького народу, настане година визволення і прийде вона несподівано, як тільки загремлять зі сходу гармати, а срібний Дніпро закраситься кровю всього українського народу...

— Що-ж нам робити?! — озвалися з рослачим прочани.

— Йдіть собі і віруйте так, як вірували досі! Але не забувайте за те, що змагаючись за волю своєї землі, завжди майте її коло серця свого.

«Вклонилися великому Старцеві прочани й вернулися в свою Галичину.

Розійшлися по всіх закутках і всем людям про те розказали. Довго ще боролися після того, але не побороли. Запанувала Польща й почалися довгі роки страшної неволі. Але в цій неволі не вмерла віра в годину визволення і кождий тулив до свого серця грудку рідної землі, все надіючись на час її воскресення...

«Отже вже й гармати зі сходу прочули: визволення проте не прийшло, бо ще на Дніпрі тихо. Але, почекайте трохи, як тільки поллється кров на Дніпрі, як зараз же прийде час визволення!.. А поки що, ми беремо з собою жменю своєї рідної землі і йдемо туди, куди нас гонить лиха доля...»

Так закінчив дід своє оповідання і, не підводячи голови, додав:

— Ось звідки наш звичай узявся!..

Вся сімія втирала слюзи. Стримуючи себе, я попрощався і швидко вийшов з хати. Під вербами вже не було нікого, «наші» пішли не чекаючи на мене, а пустельними полями безупинно тяглися вози галицьких вигнанців до яких через декілька хвилин приїхав драбинчастий віз зі знайомим мені старим дідом...

* * *

Звідки взявся редактор

(Японська Байка.)

Коли Бог створив людей, подумав собі, що було-би добре, якби кождин власною працею заробляв собі на життє.

Не зволікаючи, поручив архангелам щоби скликали всіх людей перед небесний трон.

Як тільки люди зійшлися, наказав Господь принести величезний міх, у якім було повно ріжних занять.

Зачав Господь розділювати все те поміж згромаджених. І так один став столарем, другий кравцем, третій шевцем, четвертий купцем...

Хто мав крепкий язик і був балакучий, той став адвокатом, хто відзначався відвалою, став жовніром; хто вмів швидко втікати, касієром; хто цінив понад все справедливість, судією, хто любив пити, музикою; хто любив спати, сторожем; хто любив шахрувати, купцем; хто любив богато обіцювати, послом; а хто мав червоний ніс і лисину, той став антикарем...

Так Творець розділював свої дари, поки не випорожнив цілий міх. Не забув також про тих, котрі мали покутувати за великі гріхи і зробив їх учителями і телефоністами...

Покінчивши розділ дарів хотів вже відіслати людей домів, коли з поза трону відізвався жалібний голос:

— А мені, Господе, не даш нічого? Творець застановився.

...З того часу минуло де кілько страшних літ і з волі того-ж самого Москаля, я став сам вигнанцем. Блукуючи по тихих селах, ще й досі невільної Галичини, часто згадую за жменю галицької землі в мозольній руці того діда і чуйно прислухуюся до кождого нового гарматного вибуху на моїй великій Україні і жду не діждуся часу Визволення, бо кров всього Українського народу вже давно Дніпро закриє...

Дійсно забув про чоловіка, котрий случайно чи навмисне склався за троном, щоби прислухуватися, а відтак критикувати.

— Добре — відказав Господь, — але не маю вже нічого більше. Як бачиш, міх порожній, всі заняття роздані, щож я тобі дам, небоже?

По короткій надумі звернувся однак до всіх людей і сказав:

— Як примірні Божі діти мусите зложитися для сего біднаго на занятте, інакше буде клопіт.

Довго люди не похочували, однак не думали опиратися волі свого Пана. Але кождий, як то звичайно діється, коли жертвую щось під примусом — постановив віддати найгіршу частину свого заняття.

І так адвокат віддав йому чимало крутійства, артист свою жадобу, жовнір непослух, учитель половину своєї біди, всі ученні по трохи свого заняття, поети дали йому спору частину своєї фантазії й запалу, антикар одробину своєї штуки ошукувати людей, а кравець ножиці.

— І що-ж ти, чоловіче, пічнеш з тим всім? — запитав Господь.

— Дам собі раду — відказав обдарований з іронічним усміхом — стану редактором, щоби відвдячитися моїм добродіям!...

Михайло Зазуляк

Михайло Зазуляк, співак-барітон, уродився у Львові, де і покінчив своє образовання. Вже в молодих літах почув в собі велике замілование до музики. Як студент учительського семінара вже був знаний зі своєю співом. Будучи кілька літ народним учителем, не міг посвячувати музикі бога-то часу, а що любов до музики в нім зростала, уступив з посади народньо-

зулак до Америки і осів на довший по-
бут в Нью-Йорку. Було се якраз рік
перед війною, се є в 1913. р. Аж допер-
ва тутки в Америці його мрії здійснили-
ся. По кількох літах щирої, та по-
важної праці над вишколенням сво-
го голосу та артистичним викінчен-
нем співання у одною найлучшого
учителя артистичного співу, п. Зазу-
ляк як співак звернув на себе увагу

го учителя, щоби віддатися цілкови-
то музиці. На превеликий жаль мрії
не всегда здійснюються. Вже на самім
початку науки над вишколенням голо-
су з одним найлучшим знаним оперо-
вим співаком у Варшаві, був зму-
шений покидати Галичину зі згляду
на грізні, чорні хмари, які появилися
на політичнім небі. Враз з родиною
(мамою і сестрою) виїмігував п. За-

ширшого загалу і скоро був антажо-
ваний на виступи в концертах та чу-
жих операх.

Серед Українців, Литовців і ин.
народів в Нью-Йорку, Філадельфії, Во-
тербері, Шенандо, Бінгемтон, Ельмай-
ра, Стемфорд, Бруклін, та в інших
місцевостях п. Зазуляк є добре зна-
ний.

Найповажніші грамофонові ком-

панії зуміли оцінити голос і та спів нашого артиста-співака, Запрошуючи його, щоби співав їм до фонографів. I так: Виктор, Колюмбія, Едісон, Пате Ірамафон Компанії суть безперечно в щасливім положенню, маючи в своїх каталогах українські пісні (ре-

корди) співані п. С. Зазуляком.

Тому то особливо Українці в Сполучених Державах повинні звернути увагу на артиста співака п. Зазуляка і ніякий поважніший концерт не повинен відбутися без його участі.

Лікарський порадник у важніших недугах

Біль голови

Біль голови сам про себе не є осібною недугою, а лише прикметною появою ріжніх недуг. Причини його є дуже різні.

Так знаємо, що біль голови буває при всіляких горячкових хоробах, як також з причини недуги мозку, опон мозгових, нервів, костій голови, запаління всіляких ям, носової, ушної, і недуг очів. Наріжно розріжнямо ось які білі голови:

По перше — біль з причини більшого напливу крові до голови. Біль сей є дуже частий. Він буває у людей кервистих. При тім чують хорі, якби їм товкло молотком по голові, лице червоніє, очі мутніють і хорі бачуть чорні плями перед очима (літаючі мухи). При тім буває також заворот голови і сильний т. зв. утиск, т. е. чувство повноти голови.

Лучається знов часто, що хтось хорує на біль голови якраз з причини недостатку крові в голові. Се бував найчастіше у дівчат, хорих на недокровність та у жінок, що перебули тяжкі недуги, або котрих занадто ослаблює кормлення дитини. Такі хорі жалуються на заворот в голові і шум в ушах, але не мають такого утиску і пукання в голові.

Інший знов біль є ревматичний, що походить з простуди голови, цю си-

дить на зверхніх поволоках, а не в середині голови. При тім буває голова дуже вражлива на пуканне пальцем на поволоку.

Часто знов буває так званий біль нервовий. Сей біль походить від подряжнення нервів і звичайно болить лиш одна половина голови. Сю недугу називають звичайно «мігрена».

Не менше частий є біль голови, походячий від жолудка, кишок, а сю дугу називаємо: біль голови симпатичний, т. е. співчуваючий недузі жолудка.

Рівно ж і при всяких затроєннях ріжним трійлом наступає сильний біль голови. Найчастіше затроєння буває т. зв. алкоголем, котрий міститься в наших труниках. Се звичайний біль від перепою. Можна однаке і якимсь іншим трійлом затроїтися. Буває часто, що люди затроються чадом від печі, і такі як не гинуть, то дуже терплять великий біль голови. Нераз затроються люди власним трійлом, який повинен виходити з водою. Є то біль голови при запаленню нирок, коли за мало відходить води.

При всяких недугах нервових, гістерії, неврастенії, буває також дуже прикрай біль голови. Є то недуги поважні і треба їх добре розріжнити від звичайної мігрени.

Отже бачимо, які ріжні можуть бу-

ти причини болю голови. Проте не все так легко пізнати правдиву причину, а звісно, що кожда відмінна причина вимагає відмінного способу лічення.

Коли біль голови походить від перекривлення мозгу, удар мозковий, то добре поставити на голову мішок з ледом, плявки поза уха, а навіть пустити кров з жили в руці. Борони знова Боже лічти таким способом тих хорих, яких болить голова з недостатку крові. Таким недокровним треба положитися до постелі і уложитьтися так, щоби кров до голови припливила, значиться низько головою. Крім того треба їм добре відживлятися і заживати скріпляючі ліки.

На ревматичні болі добре дати на поти, пити липовий цвіт і вигріватися на постели. Скоро біль голови походить від жолудка, то треба жолудок прочистити, зажити рициновий олій, французької гербати і притримати кілька днів дисту. На болі нервові, головно на мігрену, добре робить спокій і заживаннє певних порошків, які можна дістати в алтиці без рецепті. Найбільше знаний порошок т. з. «антіпріна.» Скоро хтось затроїться, найважнішою річию такому хорому є дати приступ свіжого воздуха, щоби міг своє тіло назад відсвіжити.

Бородавки.

Бородавки треба що дні натирати пересоленим соком з чорної редьки. Менші бородавки від того гинуть. Більші виналюються т. зв. ляйсом, або яким ідким квасом, н. ір. квасом азотовим. Дуже великі бородавки найлучше дати вирізати.

Глисти у дітей.

Глисти живуть в тонких кишках чоловіка, а відтак можуть пересуватися і до жолудка, так що часом підступають і до горла, а навіть відходять з блюватиною ротом. Часто можна також побачити як у дітей у сні відходять глисти відходовою кишкою, ротом або носом. Нераз буває їх в кишках дуже

велика сила.

Глисти є дуже частим обявом і не справляють нераз ніяких прикрустей, так що хоч вони є в кишках, то діти при тім цілком здорові.

Але часто починають вони будитися і тоді справляють болі в кишках, при чим діти суть ослаблені, відчувають печенінне в очах і свербленінне в носі, через що невпинно поршають пальцями в носі. Нераз бувають і тязьї обяви, а то: біль і заворот голови, дрощі а навіть судороги. Вправді є появі бувають частійше з інших причин і нераз недосвідні матери спихають всіляки інші тяжкі хороби на глисти, а пізніше показується, що дитина таки справді на іншу недугу хора. Хоч глисти самі про себе звичайно невинні створіння, а однак були вони вже нераз причиною смерті. Лучалося вже, що глиста влізла до гортані і задавила дитину. Часом знову перевиляє глиста до печінки і дитина дісталася жовтільницю, або боляка в печінці. Нераз знов збилися глисти в кишках так, що з того повстала поява тяжкого заткання кишок, так зване «мізерере», блюваннє калом. Деколи перегризають глисти до черевної ями і викинують ріжні запаління, що звичайно буває причиною смерті.

Найстарішим і найліпшим ліком є цитварене насіннє, але що воно має дуже прикий смак, то лікарі витягнули з нього властиву отрую на глисти, яка називається сантоніна. ЇЇ видають лікарі в порошках лише на приказ лікарський. Але можна її також дістати і без рецепті в т. зв. колачиках на глисти, які складаються з цукру і сантоніни. Діти ідуть сі колачики дуже радо, бо гадають, що се цукорки.

Лічені на глисти переводиться так. Наперед треба дати дитині на прочищення, а відтак давати через три дні рано і вечер оден або два, як до віку дитини, колачики на глисти. На четвертий день треба знов дати на прочищення. За много колачиків давати не вільно, бо при необмеженім поступовуванню може настути затроснінє, кор-

чі, занепад сили. Перше появі затріння є появі води дуже на жовто зачашеної, а дитина жалується, що видить все в жовтій красці.

Запаленне мідалків.

Скорі діти часто западають на запалення мідалків в горлі, то по кождім такім запаленню стають сі мідалки більші і склонні до нового запалення. Операція сама по собі легка і ніколи не має лихих наслідків. В легких випадках робиться полокання горла солію, квасом боровим і мензлюється мідалки йодиною.

Загага (відбивання).

Недуга ся походить від катару жовудка. Проте не треба пити трунків, не їсти ніяких острих страв ані квасів, не уживати також товщу, а скоро дуже пече, то треба заживати малу ложечку «соди» з алтики, яку треба попити водою, щоби лекше проковтнути.

Затверднення (обструкція.)

Причиною затверднення є звичайно невідповідний корм і ослаблення кишок. Хвилеве затверднення можна усунути через поданне відповідних прочищаючих ліків, як: рициновий олій, сенесові стручки, ребарбарум, малнезія і ін., однак застарілій стан вимагає перш усього зміни способу життя. Треба проте много ходити, а менше сидіти і змінити корм. Головна річ у тім, що треба обмежити мясний корм, а більше уживати корм ростинний ярини, овочі і мучні страви. Найліпше є: рано выпити натіщо склянку теплої сирватки, або пів кварти маслянки квасне молоко, відтак мід, разовий хліб, овочі, головно фіфи дактилі, особливо виноград, дальше салати, огірки і т. д. Заказано уживати: какао, чоколяду, червоне вино, риж, сафо, клик вівсяний, булки. Хорий має їсти много і часто; страх перед ідою є зовсім безпідставний, бо лише більша скількість і тяжкість корму є в ста-

ні подразнити відповідно кишки. При дуже тяжкім проволочнім затвердженію ділає дуже добре масоване живота, зглядно кишок, що можна лише робити за порадою лікарською.

Зімлінне

Зімлілу особу треба старатися сейчас привести до пам'яті, а до того конечне є, з огляду, що при зімлінню уступає кров з мозгу, поступити так, щоби кров назад підійшла до мозку. Проте не добре є підносити зімлілих головою до гори, лише положити їх так, щоби голова була низше. Скорі становиться такий випадок не в мешканю, лише приміром на цминтари, в церкві, в публичнім льокали і т. д., то найліпше є підсунути своє коліно під крижі зімлілої особи і спустити голову в низ. Відтак треба сейчас увільнити недужого від всеї утискаючої одежди. А скоро се сталося в хаті, то отворити вікно, або в літі винести на двір і кропити зимною водою по лиці і грудях. Чоло, ноги і підошви натирати оцтом і давати також нюхати оцет. Ліпше єще дати нюхати амоніак або сальміяк, як мається його під рукою. Скорі зімлілій прийде до свідомості і може вже проковтнути, то дати йому напитися чорної кави або гербати і дати зажити трийцять до сорок крапель Гофмана. Зімлілого не вільно пустити самого до дому, лише треба його занести, або підвести, обнявши за стан.

Жовтільниця

Жовтільниця є то недуга така, що тіло стає жовте як віск. Походить вона від того, що жовч, котра твориться в печінці, не може добре відплівати до жовудка, через те зістає вона в крові і закрашує свою краскою ціле тіло. Відплів жовчі може бути затриманий через затканий провід жовчевий, а заткане таке буває з ріжних причин. Найчастійше і то головно в молодих людей напухає слизна болона жовчового проводу з причини ка-

тару жолудкового. Через те не пропускає такій провід добре жовчи і твориться так звана, катаральна жовтільниця. Лічені в легких випадках таке: вистерігатися острих і квасних страв, трунків, оцту, коріння, а рано натощо карлібадська сіль, (ложечка в половину шклянки теплої води). В тяжких випадках порада лікарська конечна, бо може бути жовтільниця і з інших поважних причин.

Зубкованне дітей

Є дуже розповсюднене хибне поганяття, що многі недуги діточі, як: катар носа, горла, легких, а навіть забурення жолудкові походять від зубковання. Річ мається однак інакше. Треба знати, що зуби не перебиваються нагло, лише звільна, так, що дитина до того зовсім не приноровлюється. Проте здорові діти зубкоють звичайно без ніяких тяжких появів, а скоро при тім виступають які долегливості, то лише у дітей хорих, найчастіші на англійську хоробу. У здорових дітей являється хиба незначна вражливість і легкий біль ясен. Се пізнати по тім, що дітям точить ся багато слини з рота і що вони всяку річ, котру до рук дістануть, пхають до губи. Кашлю, розвільнення, горячки, і судорог, конвульсій, походачих від зубів зовсім нема. Скоро при зубкованню виступають такі появі, що не треба їх уважати за припадкові, через зупинання повсташі, і не занедбувати їх, лише треба їх уважати за правдиві діточі недуги і старатися вилічити їх, не чекаючи, що недуга сама мине, як лише виколяться зуби.

Катар кишок у дітей

Скоро дитина розболіє на катар кишковий, то починає бути неспокійною, марудить плаче, бо має корчі в кишках. Відтак починає блювати і має часті, вільні стільци. Відходи бувають дуже вільні, зразу вонючі, пізнійше вже ні, можуть мати примішку зелену, або навіть червену. Недуга ся лу-

чається найчастішіше у свіжо відлучених дітей, а найбільше літною порою, коли молоко живо кисне і мас в собі богато бактерій, проте з тим треба бути дуже обережним.

При ліченні треба вважати на се, щоби усмирити болі, застановити блюванне і довести стільци до порядку. Проти болів робиться теплі оклади з водою, ароматичного зілля, або попелу. Для усмирення спраги треба давати дітям до пиття найліпше гербату вистуджену, або і воду з цукром. Молоко треба стерелізувати. Крім того давати не дуже товсті зули і росоли. Старшим кашки мало затовщені. Звичайним домашнім ліком є товчена жолудь, котру подається зовсім так само як жолудь. В тяжких випадках є поміч лікарська конечна. Зважати треба, що чистота коло дитини є дуже важкою річию, проте треба змінювати пеленки, як взагалі біле дуже часто, інакше може дитина дістати випари, головно коло відходової кишки.

Кашель

Кашель є обявом катару відходових доріг. В міру того як вони є заняті, маємо легкий і тяжкий кашель. Легкий кашель може бути зовсім нешкідливий, треба лише дбати, щоби не довго проволікався, бо може з кашлю згодом наступити розширене легких. На звичайний легкий кашель уживається шлюзову гербату, ледовий цукор і алькалічні води з теплим молоком.

В разі горячки з кашлем треба часом перележати кілька днів в постели, головно під час слотних днів. Такий кашель є річию дуже підозрілою, бо може мати свою причину в поважнішій недузі легких, а іменно при запаленню легких буває такий кашель, а як найчастіші при сухотах. Проте кого довший час мучить такий кашель, а як ще з харкотиною появиться кров, треба не занедбувати справи, бо можна нераз через надбалльство дочекатися дуже тяжкого, а навіть невилічимого ста-

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА НА СОУТ ФІЛДЕЛЬФІІ, ПА.
З УРДОМ ГРОМАДІ.

ну. Найчастіше буває, що люди починають лічитися на туберкульозу легких тоді, коли вже легкі так зіпсовані, що нічого вже недається порадити. Само собою розуміється, що в так тяжкім кім стані поміч лікарська с конечною. Взагалі треба знати, що хорій на туберкульозу потребує много свіжого воздуху, а головно воздух гірський є для хорого спасенний. При тім мусить хорій вистерігатися пороху і диму, простуди і відживлятися дуже добре, передовсім молоком. Харкотине такого хорого є заразливе, проте дуже дбати, щоби хорій не плював де попаде, але мав для себе осібну сплюнечку з карболевою водою. Також повинен хорій мату для себе осібну посудину шклянку, миску і т. д. В разі випадку смерти хорого, треба предмети, з котрими він був в стичності, а навіть хату піддати дизенфекції.

Колька в боці

Скоро кого болить і коле в боці, то нехай положиться, що найменше на кілька днів до ліжка і нехай приложить там де його болить і коле, через тонкий шматок тертого хріну, або гірчиці аби добре випекло.

По аптіках є готові пластри з гірчиці ріжних назв. Кромі того треба пити гербату з так званого грудного зілля, від чого лекше відкашлюється і пріє. А скоро нема від того лічення цільковитої пільги, то можна поставити собі сухі баньки на болючий бік, а в разі дозволу лікарського також кілька піньок. Опісля кладеться довколо грудної клітки висихачі оклади.

Короста

Причиною сїї недги є маленькі звірятка, котрі навіть через не дуже сильно побільшаюче шкло можна, бачити і розріжнити в них пісок і ніжкі. Вони плодяться в людській шкірі, розлазяться і лишають за собою видні проводи. Скіра така дуже свербить хорії сильно чіхаються і розранюють через те ще більше шкіру. Недуга сама не

уступить, лише треба конче старатися вигубити сї маленькі звірятя. На се уживається ріжні масти які припиняють лікарі, або які в аптіках продають без припису лікарського. Мастиєю такою треба маститися раз; або й більше разів, як до степення недуги, а потім зняти шкіру простим милем, а в разі потреби викупатися.

Кровоток з грудей

Кровоток з грудей походить звичайно від того, що в легких пухне якась бючка. Е се поява тяжка і вказус, що легки того хорого є нездорові. Такий хорій мусить без проволоки положитися до ліжка лежати спокійно, нічого горячого, напитися студеної води з соллю і ковтати з часта кусники леду. Як перший лік можна дати зимну гербату зі скрипу. Сильніші а дуже добрі ліки можна купити лише на лікарську рецепту. Возити хорого доЛікара під час такого вибуху крові не вільно, лише треба привести лікара до себе, або аж пізніше піти до него, як кровоток устане.

Хрипка

Не вільно якийсь час співати і голоно говорити, не виходити під час слоти слоти на двір, а на дворі дихати через ніс, а не отвореними устами. Не пити нічого студеного, тоді коли чоловік зігрітій. Стеречися пороху і диму (не курити цигарів і лульки). Вдихати пару водну що вечера з додатком соли. Взяти горнець, що містить за дві кварти води, загріти воду аж до кипячки відставити і всипати дві ложки солі. Гостову разом з горшком накрити плахтою або хусткою і вдихати, доки пара йде. Потім іти спати і не виходити на водух. Пити сирі яйця. Робити оклади довкола шкі з мокрого а добре викрученого ручника на ніч, а поверх обвинути сухим. А якби хрипка проволікалася, то купити в поверх обвинути сухим. А якби хрипка проволікалася, то купити в антиці селцерської води і пити ту воду з го-

рячим молоком пів на пів рази два денно по шклянці.

Чиряки (боляки)

Чиряки творяться на тілі через закаженне дрібними соторіннями (т. з. бактеріями) які входять до підскірних проводів, там розмножуються і викликують ропінне, або так зване материзоване. Найчастіше дістають боляки такі люди, що не дбають про чистоту тіла, або котрі через своє заняття не можуть про себе дбати. Через нечистоту разом з брудом осідають на тілі сі бактерії і викликають боляки. Щоби сі бактерії лекше ввійшли до тіла, то скіра мусить бути трохи поранена. Тому бачимо, що боляки творяться там, де щось шкіру задирає, як приміром на карку, де чоловіка гризе ковнір, на ліктях, на сидженню, на колінах і т. п. Також знаємо, що люди ослаблені мають менше відпорності і дістають часто боляки по тілі.

Щоби остеречися від таких боляків, то реба зчасти купатися, зміняти білле і взагалі дбати про чистоту шкіри. Скорі вже боляк витвориться, то можна зразу пробувати, щоби він розійшовся. Прикладається проте оклади з квасної води (аптики). Скорі він не хоче розійтися, то стараемося, щоби боляк скоріше набрав і щоби нарва з нього витекла. Можна також прикладати теплі оклади з ленного тіста, каші, а дуже часто уживають цибулю. Ходить о се, щоби боляк отримав, аби він скоріше дозрів. Найліпше тримає тепло оклад з ляенної муки. Зрілій боляк можна дати собі протяти лікареви, щоби нарва з него як найскоріше витекла і чистенько його завинути. Можна почекати також аж боляк сам пропукне. Тоді треба чистими руками витиснути, прополоскати карболевою водою і рівно ж чисто завязати. Найліпше уживати до персвіздання заптичної чистої вати. Звертаємо увагу, що при великим недбалстві може наступити навіть з найменшого чирачка тяжке закажене крові.

Проте не треба собі чирака легковажити і кождий відповідно лічити.

Кровоток носа

Причина сеї недуги може бути або застарілій катар носа, або може бути в носі якась нарість, звичайнро так званий поліп. Недуг сі дадуться зівсім вилічити. На катер носовий добре переполокувати з часта ніс звичайною солію, розпущену в зимній воді, ложочка соли на пікланку води. Поліп носовий мусить бути усунений через операцію. Щоби усмирити самому кровоток, полочеться ніс розпущеним у воді алуном, а скоро то не вистарчалиби, то треба заткати ніс кусником бавовни (вати) замоченої в так звані желізні қроплі. Вату таку вже готову продають в антиці і видають без припису лікарського.

Постріл (подвиганнє)

Біль в крижах походить найчастійше від простуди, від спання на вогкій землі, раптового звороту тіла, або від заскорого піднесення тягару під силу. Називаемо сю слабість також подвиганнем. Треба мастити крижі камфоровим спіритусом, робити оклади з відвару дрібного сіна (так званого солодкого сіна з цвітом) або з вівсяної соломи. Оклади ті мають бути горячі. А коли їх прикладається, то треба конче лежати в ліжку. Дуже добре робить також суха парня (лазня) а скоро парні нема в місци, то можна собі легко самому зробити. Баняк води розігріти до кипячки і підставити його під стільчик, а єще ліпше під плетене крісло, на котре треба сісти роздягнувшись і обгорнутися широкою плахтою, якби мішком, від шії аж по землю так, аби не продувало. Щоби витворити більше пари треба докинути до баняка розжарені в печі камінє (осторожно, щоби не попечи хорого. Камінь поволи вкладати до води, щоби вода не прискала.) По такій парні положитися зараз до ліжка, добре вкритися і порядно зпітніти. Під час вірття не

пiti нічого холодного, лише теплу гербату, найлучш з липового цвіту. При тяжких болях поставити на крижі кілька сухих баньок, або малі горнята, як то на селі люди звичайно роблять. Замість баньок можна поставити шість до десять пявок.

Розвільненне

Розвільненне у людей старших може бути двоє: або остре або проволочне. Є се нічо іншого як катар кишковий. Катар такій може тревати лише кілька днів або може також протягатися тижднями, місяцями або роками. Недуга обявляється розвільненiem стільця, при тім можуть бути: ведутте, корчі і перте. Ліченіє острого катару є таке: перше всього треба положитися до постелі і давати довкола живота теплі оклади. Корм обмежити до найменшої скількості. Можна подавати лише гербату, клиїк, худікашки, яйця на мягко і т. п. Проволочний катар повстає нераз з лихого вилічення острого або витвориться по трохи сам. Тут добір корму є також найважніше. Заборонене є: ярини, овочі, бульба, легуміни, стручкові зерна (біб, фасоля, горох), коріння, цукор, кава трунки (пиво, вино, горівка, коняк) чорний хліб, товщ, товете мясо, риби, сир і т. б. Дозволено: молоко, кашки (вівсяні, ячмінні, пшенична, сафо, риж і подібні) біла булка, сухарці, яйця, худе мясо, гербата, какао, чоколієда, троха червоного вина, а головно з борівок. Довкола живота носити теплу опаску. В тяжких випадках взагалі конечна є порада лікарська.

Сопух з уст

Скорі кому чути з уст, то може бути сему дві причини. Або в жолудку творяться всілякі вонючі гази від нестравності, які відбиваються, або мусить такій чоловік мати попсовані зуби. В першім випадку не треба давати причини до витворення таких ізязів, іменно не їсти острих і товстих

страв, не пити ніяких трунків, а за лік уживати три рази денно по кождім головнім ідженню ложочку соди до зживання (Натрюм бікарбонікум) яку дається впрост до уст і попивається звичайною зимною водою. В другім случаю, скороби такій чоловік мав попсовані, порожні зуби, то в дірках тих зубів гниють всілякі останки страв бактерії, а з причини тої гнилізни виходить з уст неприємна вонь. Треба уста і зуби полокати розчином борового квасу (Ацідум борікум) ложочку на шклянку води. А скороби то не вистарчало, то треба зіпсовані зуби повитягати, о скільки вони не є так зіпсовані, то можна їх запльомбувати.

Чи пити трунки?

Надмірне уживання трунків є безперечно шкідливе для здоров'я, а недуги які повстають з надмірного уживання трунків є ось які: по перше тяжкий жолудковий катар, який є у такого хорого майже невідлічимий, а то тому, що слизна оболона, якота вистелює жолудок, неіначе спалиться і не може вернути нараз до свого первісного стану. Друга недуга є тяжка хорoba печінки (утроби). Печінка така твердне і змінює зовсім свою подобу так, що кров якота через ню має переходити, не може вже переплисти, застоюється в середині в животі і живіт проте пухне. Недугу ту називаемо також водною пухлиною. Хорі на сю недугу не видержуть і звичайно гинуть. Крім того впливають острі трунки на серце, якоте побільшується і затовщується і в кінці також не може робити своєї служби. У такого хорого пухнуть зразу ноги, а пізніше живіт і хорі гине на так звану водну пухлину. У таких хорих на серце бувають часто нездорові нирки. Але не лише серце, але і судини кровоносні (жили) хоріють від алькоголю: вони треднуть, а недугу сю на-

зиваємо звалненiem жил. Такі звалнені жили дуже часто пухають (перериваються) і з них випливає кров. Найгірше як то станеться в мозгу, що дуже часто лукається, і такий хорій тоді є ражений параліжом. Йому скривить лице, відійме властиві руці і нозі по однім боці, а звичайно відіймає мову. Нераз наступає відразу смерть. Вкінці надмірне уживання трунків може довести до правдивого божівілля;

такі люди дістають шал, мають всілякі привиди, звичайно бачать много миший і щурів, нечітого духа, чорта і т. д. Одним словом з поміж таких людей дуже много стає постійними варіятами. А найгірше те, що нераз злі наслідки переходятять і на діти таких людей. Проте повинен кождий чоловік уживати трунків дуже мірно і якраз вистерігатися таких сильних напитків, як оковита рум, арак і т. п.

Вартість читання книжки

Добра книжка є прямо хосенною або приемною розмовою з чоловіком, з котрим ти не можеш іншим способом говорити. Часто є вона корисною, бо каже тобі те, що тобі потрібно знати; деколи знова книжка є така мила, не наче би се була приемна розмова з приятелем.

В зasadі книжка містить не обговорені, але написані справи; написана вона тому, бо розходитьсь о тривалість а не лише о звичайні переданні думок.

Коли попадеш на добру книжку, мусиш наперед спитати себе: «Чи маю я намір зробити так, як зробив би австралійський копальняний робітник? Чи мій джаан і лопата є в добром станові, і чи я сам є в добром настрою? Чи мої рукави закочені по самі лікті, чи мій віddих правильний?» А коли роздумаєш над справою трошки довше, — а дуже хосенно є подумати — то за становися, чи той метал, за яким ти шукавши, — а ним є думка і розум автора — є придатний для тебе? Словеса в книжці є неначе скала, яку ти мусиш вперед розбити, заки дістанешся до металю. Джаан — се твоя власна увага, спосібність і наука. Зовсім не надійся дістатися до зрозуміння думок автора без тих приборів і без того огнища; час то ти будеш мусів уживати дуже ніж-

ного й острого долота і дуже терпеливого топлення, заки зможеш дістати хоч одне зернече металю.

Тому передівсім я кажу тобі поважно і рішучо: ти мусиш набратися на вички пильно уважати на слова, а коли впевниш себе про їх значіннє, розбери їх — склад за складом, букву за буквою. Коли би ти міг прожити сотки літ і перечитати всі книжки в Британському музею, то мимо цього ти можеш лишитися «неграмотним» і необразованим чоловіком; коли однак ти перечитаеш десять сторін доброї книжки, буква за буквою, — значить з дійсною увагою — то ти станеш дійсно — до певної міри образованим чоловіком.

Ціла ріжниця між образованим і не образованим чоловіком (о скільки розходитьесь о умову сторону) полягає якраз в сій докладності. Високообразований чоловік не мусить знати багато мов; він може не вміти говорити жадною мовою, хиба свою рідною: він може не читати богато книжок. Але якунебудь мову він знає, то знає її докладно; а якенебудь слово він вимовляє, то вимовляє його правильно.

Кілька слів добре дібраних і належно примінених зробить більше, ніж тисячі інших, висловлених однаково, одно в заступстві другого.

ІСТОРІЯ парохіяльних шкіл у Філадельфії

За пок. Владики Сотера Ортинського була в Філадельфії лише одна школа парохіяльна при Сиротинці під зарядом Сестер Василиянок; в перших початках учила Сестра по українськи лише, відтак принято одну учительку до англійського язика а коли число дітей взмоглося, принято ще другу учительку англійску. Школа мала дві класи. На удержанні тієї школи складали місцеві парохіяне малі річні датки, а решта додавали Сестри зі жертв на Сиротинець. Та до тієї школи могли учащати діти таких лише родичів, які мешкали близько Сиротинця; очевидно ані з Найстану, ані з Манаюнту, ані навіть з Фермонт не могла дітвора користати зі школи при Сиротинці. Через се поодинокі дільниці почали закладати вечірні «Рідні школи», якими завідували місцеві шкільні комітети, а науку провадив дяко-учитель і учителі аматори з поміж місцевих інтелігентів, за малою місячною платнею. Шкільні комітети накладали на родичів місячний податом від 50-75 центів і занимали ся колектуванням тих місячних датків. Між тим Заряд Сиротинця занехав цілком проваджене цілоденної школи, а всі діти з Сиротинця ходили до шкіл публичних католицьких, що тревас і до нині. Та колективане дільничними місцевими комітетами місячної «збірки» йшло дуже пиняно; многі не хотіли давати зовсім на вечірну школу, другі вимали аби Сестри ходили по дільницях на вечірну науку за цармо, деякі гор-

вали, що церков повинна удержувати всі школи по дільницях, бо люде плаять аж п'ять дол. річно, а були й такі, що хотяй ані до парохії ніколи не належали, ані на церков нічого не платили, і від всяких жертв ухилялися, але верещали на всі заставки, чому другі народи мають школи свої, а ми Українці не маємо?! Всьому винні наші съященики. Отже після їх розумовання, съященник повинен своїми грішами побудовати для філадельфійських Українців чотири школи, на чотирох сторонах міста, пяту в середині, а відтак скликати віче і сказати: Панове братя, не гнівайтеся, що я поставив вам лише деревляні школи замість муріваних, будьте ласкаві і возьміть їх під свій заряд. Школи всі хотіли, а дати місячно кводра на школу, здох песь. Але пропити, або в карти програти на один раз цілу «шлейду», так легко не одному крикунови приходило, як лисого голити. Дотягнули велебні шкільні комітети до половини року, відтак зачали скликати віча, збори, мітіни, довірочні наради, зачали сваритися, звалювати вину на Сестер, на місцевих съящеників, а вкінці вислали депутатію до катедрального пароха з просьбою, нехай возьме справу школ під свій заряд, бо комітети не дадуть ради. Парох згодився на се, щоби всі дільничні вечірні школи були під зарядом церкви, але зі своєї сторони подав слідуючі условія: кождий член церкви, чи жонатий, чи самітний, має платити річно на ве-

чірну школу одного кводра.

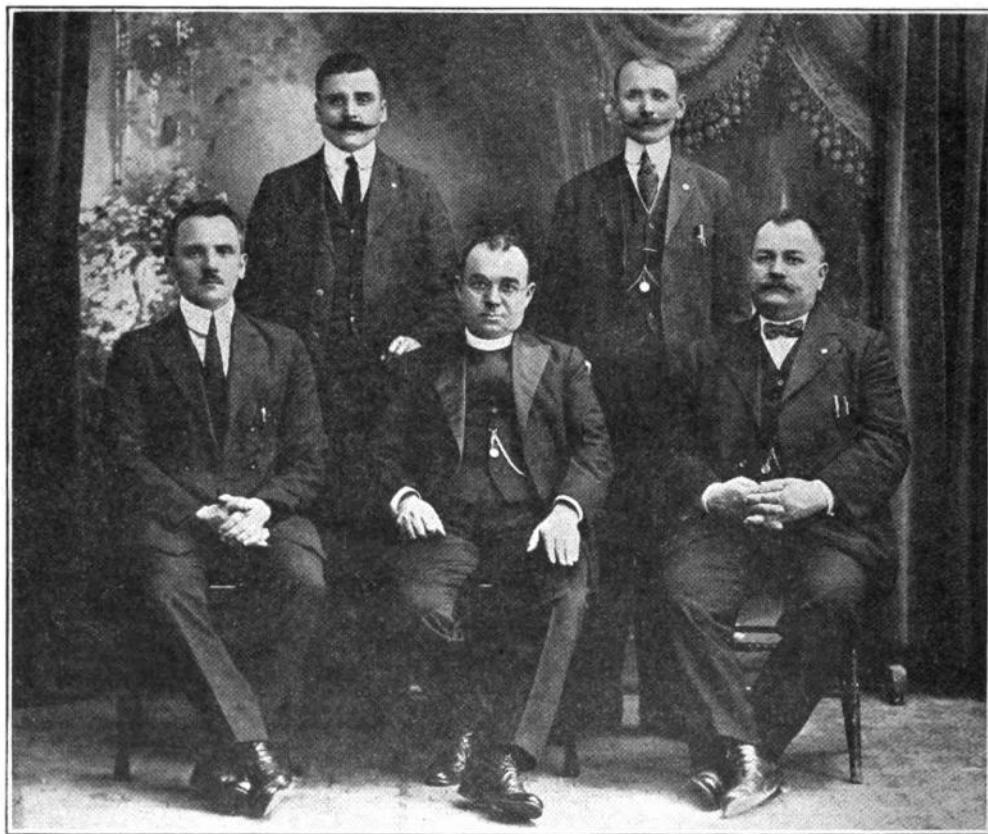
б. — Родичі, посилаючі дитину до школи, платять кромі річного кводра кожного місяця по 25 центів на учителя.

в. — Не приємнає ся до школи таких дітей, яких родичі не стоять в парохії.

г. — Нагляд над школами належить до місцевого пароха, і місцевий парох приємнає або віддаляє учителя.

Пропозицію пароха загал на вічу

радо приняв, згодив ся на умові без ніяких застережень, і на тім скінчився «шкільний файт» в Філадельфії. Чотири вечірні школи до нині ведуться під зарядом церкви а властиво пароха, і дітвора учиється через десять місяців вечерами катехизму і читати тай писати по українськи. В кождій дільниці знайдуться щирі люди, що помагають священикові при веденню «Рідної школи», і тим способом ратують дітвору від винародовлення.

Комітет української національної школи на Савт Філадельфія, Па.

Треба любити свою вітчину такою якою вона є, погана то дитина, що встидається своїх родичів тому, що вони є бідні. — Св. Ів. Золотоустий.)

В житю, як на ярмарку, уникнүти того, щоб один другому на нагньот не став. А кому настуਪить того болить.

Нащо здалась тобі твоя мудрість і вченість, коли ти не знаєш, як жити по християнськи?

Свободи не можуть дати люди людям свободу має тільки той, хто сам собі її здобув.

Кождий повинен боронити свій рідний край, не жалуючи життя,

Повстаннє нових держав

Велика війна, яка зворушила цілий світ змінила в цілості граници держав і то не лише в Європі, яка була головним тереном світової війни, але також і на всіх континентах світа: Азії, Африці, і Австралії. Одиночка лише Америка уникнула поважнішої катастрофи. Найбільше потерпіли Австро-Угорщина, Росія і Туреччина. Австро-Угорщина частинно розпалася на кілька держав, частинно землі її зістали прилучені до сумежних держав. Більша частина нових держав не має ще стаих границь і можна певно сказати, що будучі події змінять основно версайський і санжерменський мировий договор.

Республіка Німецька Австрія. Повстала вона по розбиттю Австро-Угорщини Усоюзними Державами. Належить до неї тепер кілька коронних країв: північний Тироль, Форальберг, Сальцбург, Горішна і Долішна Австрія. Чисельність вона тепер 83.000 кв. кіль. і 7,370.000 душ населення. Перед війною коли вона існувала як Австро-Угорська Монархія простір враз з нашою Галичиною виносив 675. 885 кв. кіль. з 53 міліонами населення. Коли порівнаємо теперішню Австрію з Галичиною то вона є мало що більша від Галичини.

2. Республіка Угорщина. Повстала вона через проголошене независимості від Австро-Угорщини. Давніша Угорщина обнимала всі краї так зв. «Угорської Корони» але при підписанні мирового договору мусіла вона зречися деяких країв заселених немадярським населенням: на півночі т. Угорська Русь, яка зістала прилучена до Чехословацької Республіки, півднева частина до Югославії, східна частина до Румунії. Простор Республіки Угорщини виносить 88. 700 кв. кільометрів з 7.300.000 душ населення.

3. Республіка Чехо-Словачка. Вона повстала з країв давніх Австро-Угорщини, які були заселені Чехами

і Словаками. Вона обіймає простору 127.500 кв. кільометрів з 13,980.000 населення. До неї належать краї: Чехія, Моравія, Шлеск Олавський, частина Тешинського Шлеска і північно-західна частина давної Угорщини. Крім сего до Чехословацької Республіки належить і Підкарпатська Україна, що обирає 18.000 кв. кільометрів і 720.000 душ. Точні граници між Чехословацькою Республікою а Угорською Україною ще не усталені.

4. Республіка Польща. Повстала вона зі земель відірваних від Німеччини, Росії і Австрії. Від Німеччини відірвано Познаньшину, західну Прусію і частину горішнього Шлеська. Зі земель давнішої Росії прилучено до Польщі т. зв. Конгресівку, а зі земель давньої Австро-Угорщини прилучено частину Тешинського Шлеська і західну частину Галичини з населенням корінно польським. Ціла етнографічна Польща займає простір 194.424 кв. кільометрів з 18 міліонами душ населення. Та Польща загарбала сусідні землі далеко поза свої етнографічні граници. В червні 1919 р. обсадила військами ціли Східну Галичину, а крім сего договором в Ризі дня 18. марта 1921 р. признали большевики Польщі Холмщину, Підляші, Полісє і західну частину Волині, територію яка виносить 219.000 кв. кільом. в 13 міліон. населення. Всіх земель під польською владою є тепер 414.185 кв. кільом. і близько 33 міліонів населення. Та східні граници Польщі ще не визначені. Антанта не визнала Ризького договору, отже в найближчій будучності мусить прийти на денній порядок справа східних границь Польщі, які будуть посунені далеко на захід аж до її етнографічних областей. Правне становище Галичини ще не є вирішene і Антанта зарезервувала собі право суверенності над Східною Галичиною. Ліга Народів рішила що Галичина не належить до Польщі і що

Польща лише є мілітарним окупантом цього краю і що її судьба буде вирішена в найближчому часі.

5. Королівство Румунія. З малого незначного краю прийшла в кількох роках до великої сили на сході. По великій світовій війні одержала вона цілу східну частину Угорщини: Семигород і деякі східні повіти Угорщини. Крім сего одержала вона цілу Буковину, а від Росії цілу Бесарабію. В сей спосіб набула Румунія не лише простори заселені Румунами, але також українську Буковину, Бесарабію; мадярські області в Семигороді. Тепер Румунія обирає простір 287.720 кв. кільком, і понад 15 міліонів населення. Треба не забувати, що Антанта не признала ще Румунії Буковини і Бесарабії і що сі краї будуть в будуччині прилучені до України.

6. Республіка Вільне місто Іданськ. Вона обирає простір міста Іданська і околиці і числити около чверть міліона населення.

7. Республіка Україна. Всі землі давнього царства росийського заселені Українцями утворили в часі революції Українську Народну Республіку. Границі її точно не є ще означені, але в будуччині, коли Україна заведе себе національний український уряд, тоді певно будуть визначені точно й границі. Цілий простір землі заселений українським народом виносить 739.162 кв. кіль., і числити вище сорок міліонів населення душ якій живе збитою масою в сих областях: в цілій Східній Галичині включно з Лемківщиною, в північній частині Буковини, в північній частині давнішої Угорщини, Холмщині, в губерніях давньої росийської імперії: в Волинській, Подільській, Київській, Чернігівській, Полтавській і Харківській. Крім сего Українці заєсплюють Кубань, і частину Донщини.

Під Польщею знаходиться тепер 9,500,000 українського населення, в Румунії 1,250.000 міл. населення, а в Чехословачькій Республіці 568.460 душ населення.

9. Республіка Біларусь. Вона не має ще державних границь. Ціла етнографічна частина Білої Русі виносить 207.133 кв. кільком, з 7.600.000 населення. З того 54.568 кв. кільком, з 3,134.000 душ належить під польську окупацію в наслідок ризького договору.

10. Республіка Литва. Простір її виносить 82.100 кв. кільком, з 3,533.000 душ населення, з чого ціла Віленщина зісталася признана Польщі, яка зісталася занята військами авантурника Желіловського.

11. Республіка Латвія. Вона повстала з частин давньої Росії, а саме з Курляндії, південної Лівонії і західної частини Вітебської губернії. Має вона Естонську губернію і північну Лівонію. Має вона 43.763 кв. кільком, простору і 1,165.000 душ населення.

12. Республіка Фінляндія. Обирає она т. зв. давніші фінляндські Князівство і Аландські Острови. Простір 400.000 кв. кільком, населення около 3,000,000 душ.

13. Королівство Югославія. Повстало воно через сполуку давньої Сербії, Чорногори і всіх земель давньої Австро-Угорської Монархії, яку заселявали Серби, Хорвати і Словінці. Простір цього королівства обирає тепер 256.120 кв. кільком, простору і 12.300.000 душ населення.

14. Королівство Греції. В останнім десятиліттю Греція зросла майже в троє наслідком балканських і світової війни. Границі свої посунула вона аж до Азії, але наслідком останньої побіди Турків над Греками, втратила всі свої посіlosti в Малій Азії і в Тракії. Остання світова війна визначила її простор, який виносить 183.000 кв. кільометрів і 6.200.000 населення.

15. Царгород. Творить він нейтральну полосу під управою Союзних Держав. До сей полоси належить також, Скутарі, Бруса, Едремід та острові Мілітіні.

16. Вірменія. Утворена з давньої турецької провінції Вірменії і західної частини давнього росийського Закавказія. Її границі ще не усталені і про-

стір її виносить близько 270.000 кв. кільометрів, а населення є близько 5 міліонів.

17. *Грузія*. Обіймає середущу і східну частину давнього російського Закавказія. Простір близько 227.000 кв. кільом. з 4,720.000 душ населення.

18. *Цісарство Туреччина*. З великої могутчої європейсько-азійської держави впала вона на дуже підрядне становище. По світовій війні усунено її зі всім з Европи і відобрano її всі посіlosti в Африці. Та велика побіда над Греками привернула її майже всі посіlosti в Європі. Найближчий мир має визначити нові граници Туреччини.

19. *Сирія*. Повстала вона з областей давнішої турецької держави.

Мандат над нею одержала Франція. Обнимає вона близько 200.000 кв. кільом. і має 2,200.000 населення.

20. *Палестина*. Зістала зорганізована як самостійна жidівська держава і остає під управою Англії. Простір її виносить 18.000 кв. кільом. і близько 200.000 душ населення.

21. *Мезопотамія*. Стала вона незалежною державою під англійською управою. Має 419.000 кв. кільом. простору і близько півтора міліона населення.

22. *Короліство Геджас*. обіймає давніші посіlosti турецькі на південному Арабії. Має вона 446.000 кв. кіл. і більше чим один міліон населення.

Український Національний Хор в Америці

Коли в січні 1919. р. зорганізовано Український Національний Хор ніхто з ініціаторів своєї думки не думав, що він здобуде собі вінці безсмертної слави. Горда Європа схилила свою голову перед мистцями української пісні і се признання найшло свій вислів в європейській пресі, яка не мала стів щоб висказати подив для членів Українського Хору, а особливо для діreктора Олександра Кошиця.

Здобувши Європу в осені цього року прибув Хор до «холодної» Америки. Відірвані від українських нив, Українці з ентузіазмом повітали гостей рідної пісні на чужині. Перші виступи Хору в Нью Йорку та Філадельфії діждалися незвичайно прихильної критики музичних знатоків. Немає одної поважної часописи, яка не написала би найвизших похвал для української пісні.

Історія Хору починається з народженнем свободи на Україні. По вибуху революції, Кошиць з рамени Української Центральної Ради стає

членом т. зв. Музично-Театральної Комісії, а коли за Гетьмана Скоропадського цю комісію зреорганізовано в окреме міністерство штуки під знаменитою кермою І. Дорошенка, Кошиць стає головою музичного відділу цього міністерства. Коли директорія рішила викликати «Капелю» з 80 людей, Кошиця вибрано за її провідника і в січні 1919. р. він виїхав на цю мандрівку котрої ще сьогодні не скінчив. Під його проводом «У.Р. Капеля» очарувала, не лише музичний світ Європи, але і широкі круги європейської публіки. Він поставив її на такій артистичній висоті, на якій не став доси ні один хор в Європі. Українську пісню він вивів перед широкий світ в такій чарівній одежі, що весь світ очарувався нею і поклонився геніеві української народної душі.

Українська Народна Капеля в тракті своєї мандрівки розвязалася, хор змалів до половини, перестав бути державною інституцією та переорганізувався.

нізувався в «Музичне Товариство імені Леоновича.» Але артистична його вартисть осталася та сама — національна, ще й зросла. Овіянний трофеєм побідного походу по Європі, Хор сміливо йде здобувати холодну неспівучу Америку.

Коли мова про Кошиця, як дірієнта, то мабуть європейська музика взагалі не мала більшого мистеця від него. Він вміє зачаровувати хор, засутієстювати співаків, взяти в цілості в свої руки їх душі і їх голоси та через них так само зачаровувати всю публіку.

Перший виступ Українського Хору був в Нью Йорку в Карнегі Гол. Галля була виповнена по береги. Хор засипано китицями цвітів. Се саме повторилося і в Філадельфії і в інших місцевостях.

Офіційне привітання Хору Українцями відбулося друге торжественно в Нью Йорку дня 3. жовтня.

В подорожі по Америці ми бажаємо йому такого трофею, який його стрічав і європейських столицях. Його трофеї, є нашим трофеєм — трофеїм українського народу.

Юлія Зволинська

ПРИВІТ

Високоповажаному др. Ол. Кошицю славному Дірієнтові і славній Дружині співацькій, Українському Хорові.

Тут на вільній землиці
Витасем Вас, витасем.
Висказати сю радість,
Слов досить не маєм.

Щоб Ваш голос мов грім,
Відгомоном роздався ся,
Щоби оклик подиву
Від народів озвався.

Витасем як весільнуку
Як перший спігоцьвіт,
Як теплі сонця лучі,
Як мілій, ясний цвіт.

Щоби пам'ять о Вас
Не вигасла ніколи
В гору ластівки,
В гору наші соколи.

Витасем, як витас
Невільник свободу,
Рідну старенку неньку,
Дружину молоду.

Розпускате свої крила
Ген'я, ген'я до сонця летіть,
Хай осінить Вас Божа сила
Щоб здивувати весь світ.

Сердечні любі Гості!
Кличем до Вас, витайте!!
Ви голосом чарівним,
Піснью могутню співайте.

Може здвигнете славно
Народину руїну
Сплакану нашу Неньку
Заковану Україну!

А Ти славний Батьку Кошицъ
По козацькися тримай,
Бо до слави стежжи
Вслані тернем... Памятай!

СМІХ І ЖАРТИ.

Добрий пікн

Лікар: «Як не перестанете пити горівки, то осліпнете.» — **Хорій:** «Нічого не шкодить, пане дохтор! Видіті — видів чоловік уже досить у своїм життю, а пити — пити таки не богато випив.»

Чиста правда

Суддя: «Отже пристаете на те, що ваш сусід позичив вам збанок, я ви віддали йому збитий?» — **Обжалуваний:** «Ні! Перше, він мені ніякого збанка не зичив, — друге, збанок був уже збитий, а третє, я віддав йому збанок цілий...»

Пожарана скупість

Бувас, часом уряджують на якісь добродійні цілі так званий базар. Купується деякі ріči, а відтак у якім товаристві розпродається іх дорого. Розуміється, що кожний, хто купує таку ріč, дас подвійну, почвірну, а навіть п'ятьдесят разів більшу ціну, як вона стоїть. Тим чином хоче причинитись до тої доброї цілі. А щоб таких жертволюбивих покупців як найбільше стягнути, то не продає в такім базарі хтось будь, а звичайно якася гарна, мила, знатна пані. Отже такий базар уряджено раз в Лондоні на ціль якогось шпиталю. — Продавала княгиня з К. Аж надійшов Льюнд П., великий багач, але й скупар аж гидко. Княгиня хотіла звернути його увагу на купню. Спітала: «Може подобається вам гарний записник?» — «Дякую, не потрібую ніякого.» — «А може олівець?» — «Дякую, не пишу!» — «То може коробочка цукорків падобиться?» — «Дякую, я не ласун!» Княгиня збентежилася, але всміхнувшись сказала: «Я ще просилаб вас, пане, купити кавалок мила, але боюся, що скажете: Дякую, я ніколи не милюся!» Всі в сміх, а льюнд зник, якби його не було. Княгиня же в одній годині розпродала все.

Окремий стіл.

Якийсь князь був дуже гострий. В дорозі попасав раз у якісь гостинниці. Казав дати собі їсти. Господина владила скоренько, накрила стіл і подала. А було лиго. Мухи пообстутили миску й зачали собі їсти. «А до сто

чортів, господине, накрийте стіл окремо для мух!» — Господина, не дурна, зробила, як казав князь. За хвильку входить, кланяється й каже: «Накрити — вже накрила, а тепер ваше сіятельство будуть ласкаві казати мухам сісти до стола.»

Мудре.

Плаче дитина на вулиці й чогось шукає. «А ти чого плачеш?» питає панок. — «Бо загубив десять сотиків і не можу найти.» — Пан виймив 10 сотиків і дав. Дитина таки плаче. — «А чого ж іще плачеш?» — «Бо якби я був не згубив тамтих, то мавби тепер двадцять сотиків!»

Зловився сам

Мужик, що все продавав пекареви масло, приносить йому фаску масла і говорить, що там с два кільо.

— Е, мушу я раз се масло аважити і перевонятися, чи там с два кільо.

По зваженню показалося, що там бракус чверть кіля.

— Іздо, то ви мене вже від давна ошукуете!

— Ні! пане, я у себе тягарків не маю, але брав всегда ваш двокільовий бохонець хліба і після того відважував масло.

В школі

— Кириле, чому так пізно приходиш до школи?

— Прошу пана учителя: бо татуньо билися з мамунею, а я чекав, хто в виграс.

— Чого ви Абрумку так засумувалися?

— Ні, чому я не маю сумувати? Вчера чув я, як рабін з божинці сказав: Ти є порох і назад обернешся в порох.

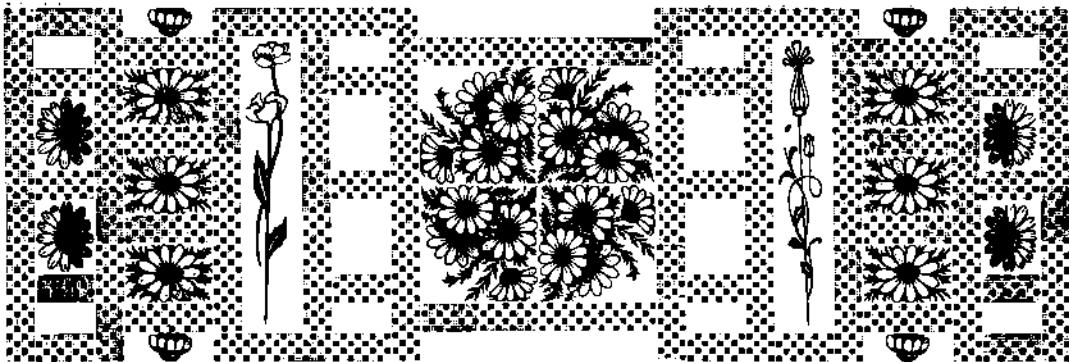
— І чого ж плакати, Абрумку?

Якби рабін сказав: ти є золото і в порох обернешся, тоді втративши ти сто процент, а так ти є порох і обернешся в порох, нічого не втратиш, нічого не заробиш.

Хлопецькі діти родяться на біду, жидівські на панство, а панські, щоби перейти на біду.

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN

Веселі повідання

Рабіна Борода

Був в Росії оден Рабін, котрий мав величезну і гарну бороду, яку всі подивляли. Бо справді була се прегарна, русява, замашиста борода, яка закривала цілі широки рабінові груди і сягала аж пояса. І він, той рабін був славний тою бородою і слава про його бороду була розійшлася широко по цілій Росії і відбилася навіть об царські палати.

Довідався цар, що десь там в полузднівій Росії є собі рабін, котрий має найбільшу і найдрашчу бороду на цілу Росію.

Забажав отже цар побачити ту славну рабінову бороду. Був дуже цікавий, бо він сам мав чималу і гарну бороду і здавалося йому, що вже крацої бороди від його ніхто не має.

Тай видав цар приказ до губернатора губернії, в якій проживав із славною бородою рабін, щоби сего рабіна сейчас спровадити до царя.

Прикааз царський святий. Скоро лише дістав його губернатор, сейчас вислав по рабіна двох жандармів. Як прийшли вони забирати рабіна, він в плач.

— Бійтесь Бога — став він заводити — на віцо ви мене берете, я нічого не винуватити... Нікого я не убив, не обрабував... Може се яка помилка?

Рабін був у великому страху. Думав він, що певно потаскають його на Сибір.

І він не переставав благати і просити, щоб оставили його в спокою.

— Помилуйте, що я кому злого зробив? — доштував він. Але жандарми не зважали на се, що настоювали строго, щоб скорше збирався в дорогу.

Видячи, що не жарт, рабін зіткнув до Бога, зібрався, попрощався з родиною і з великою журбою в товаристві жандармів поїхав до губерніального міста.

Там взяли рабіна в опіку два нові жандарми і з губернаторським письмом сіли з рабіном на желізницю і поїхали в Петроград.

По дорозі всі подивляли рабінову бороду але він не зважав на се і нічого його не тішило. Він був сеї гадки, що се певно таскають його на Сибір. Його мордувала велика журба і не хотілося йому ні спати ні їсти.

Нарешті по кількох дніх висіли в Петербурзі і приставили бородатого рабіна до царських палат.

— На що ви потребуєте жида? — запитав начальник канцелярії жандармів.

— От приставили сего жида до царської милости. — відповів оден жандарм і подав начальникові губернаторське письмо.

— Так е! — прочитавши, сказав начальник. — На щось потребують їх величество сего бородатого жида.

Жандарми вийшли, а рабін лишився; він аж третмісяці цілій зі страху.

По кількох хвилинах він осмілився і звернувся ледви чутним голосом до начальника:

— Помилуйте мене ваше сіятельство — благав він. — Яж нічого не винуватий. — Я не убив нікого, не обрабував... я собі спокійний чоловік рабін.

— Ет, ти дурак. — гримкув на него начальник. — Їх величество хотять щось погорити з тобою. Завтра стаиш перед їх величеством.

Відтак начальник звернувся до якогось чудернацько убраного в червоному кафтанові і в білих штанах лъокая, чи що воно там було, тай каже:

— А ти Груша возьми того бородатого жида і до лазні з ним. Там нехай обголять ту довгу бороду і викупують порядно, бо завтра чайже не стане перед царем а такою бородою.

І незабаром рабін опинився в лазні. Там обголили цілком його славну бороду, охаючи і завели на ніч в царські палати.

На другий день рано, цар зновуваже, що рабін з славною бородою є вже в царських палацах. Він визначив годину, коли мають його ввести до царя.

В означеній годині в салі принять зібрається

цар зі своєю родиною, щоби подивитися на ославлену рабінову бороду. Надійшла назначена година, отворилися двері і до царської салі вступив несміло згорблений у дві біді виголений рабін в товаристві двох жандармів.

— Отес той рабін, ваше величество, — замельдував один.

Цар подивився на нього і каже:

— Ні се не той!

— Той самий! — настас жандарм.

— А де-ж його борода? — питав цар.

Та вчера йому зголили, бо як же мав ставити перед ваше величество з такою величезною бородою? — пояснив оден лъокай.

— Дураки! — крикнув лютий цар і приказав виплатити рабінові сто рублів і відпустити його до хати.

Діставши гроші, рабін вже свободно, сам без жандармів вертав домів не знаючи і нерозуміючи яка се була з ним комедія. Він навіть не старався розібрати як слід сеї справи, лише радів і дякував Богови, що не опинився на Сибірі.

Чудотворний лікар

Був раз дуже, дуже вченій лікар, що багато вмів, бо вчився богато. Але в місті Н. де він осів, люди не мали до нього довірія.

Ну, бо якже мали мати до него довіріс. Стрічали його всегда з книжкою в руках і так собі говорили: Алеж сей доктор нічого не вміє, все читас, тай читас. Коли хто читас, то на се, щоби вчитися, а коли нічого не вміє, то значить нін кругом дурак.

Лікар без хоріх, то тільки, що каганець без лою. А щоби жити, то треба собі на життє заробити. А наш бідний доктор не зарабляв навіть на шклянку води.

Треба було раз з сим скінчти.

Одного дня казав він раз розголосити по цілій околії, що він так много знає, що його знання є так велике і могуче, що не лише зуміє улічити слабого — що для нього воно є лише забавкою, але і вмершого воскресити, що можна назвати правдивим чудом.

— Так, так, — залевняв — воскрешу вмершого і то такого, що в гробі лежить. А воскрешу його, коли подобається людям. На цвінтари, в присутності всіх.

Число сих, що йому вірили не було вели-

ке. Невіруючі, однак, говорили між собою:

— Що втратимо, коли виставимо його на пробу. Побачимо його при роботі; по роботі пізнається робітника. Може йому вдатися. Таж вік тільки читав. А в ниніших часах люди такі гарні річи винаходять. В кінці, коли зробить чудо, то будемо його хвалити, коли ні, виклимо.

Постановлено отже, що в слідуючу неділю, о дванадцятій годині впопудніс, на середині цвінтара, пан доктор має воскресити умершого, а навіть двох, коли того буде треба, п'ять і десять, додали довгоязики баби.

В неділю о означеній годині, цвінтар був так повний, як церков в красний день Великодня. З ударом дванадцятої годиниявляється сам доктор, вбраний на чорно. Не легко було йому перетинутися через товту на означене місце. Вкінці дістався на підвіщення коло одного хреста, склонив голову, сплюнув отер ніс і так промовив:

— Хвальне зібраннє. Обіцяв я вам воскресити умершого і додержу слова. Залевняю вас, що мені все одно, чи я покличу до життя Семена, Грицька, Івана, чи Гаврила. Чи хоче-

те, щоби я воскресив Семена? — Як ви його називали? — Ага, Семена Круцьового, той що рік тому помер з на залір?

— Перепрашаю пана доктора — відповідається Катерина, вдова по Семені — О, чесна се була душа, земля Йому пером. Я була з ним дуже щаслива, і оплакувати його буду так довго, як довго Бог мені очі заховав. Але, най його пан доктор не воскрешає, бо видите, з кінцем місяця кінчиться жалоба, а мої родичі хочуть конечно мене видати за того, ви його знаєте, довгого Кирила. На другу неділю вже будуть читати першу оповідь. Вже навіть дістала я на шлюбний подарунок новісінкі чоботи.

— А якже. Добре говорите, Катерино. — А колиб я воскресив Ганьку Романову, туто, що померла на саму Покрову.

— А найже мене Бог боронить і заступить. Закликав Роман, Ганка була моєю жінкою. Десять літ прожили ми з собою. Через десять літ було у мене пекло — ціле місто може посвідчити. Найже вона лежить там, де її положено для свого і моєго спокою. То баба з пекла родом, пане доктор, уперта, як осел, а ліпнива, а сварлива, а брудна, а обдерта. А до того руки, як діравий мішок, а що за язик, то і гадюка ліпшого не мас. І сще навіть всего не говорю, бо....

— Но, але прецінь...

— Перепрашаю ласки пана доктора, що перериваю. Баба з воза, коням лекше.... Тому що Ганка лишила мені троє дітей, но і через те, як то пан знають, мав я їх на карку, що хтось мусів їх обходити, ожевівся другий раз. Вулоби отже за много...

— Добре, добре, вже розумію вас. Ясним є, що булоби не до видержання мати дві баби в хаті. Бо то вже і одної досить, а так чоловік волося на голові немає. — Так отже воскресиши... бо в кінці мої любі треба прецінь, треба щоби я хоч одного воскресив... о вже знаю... от того чесного Петра.

— Майстра Петра, того з Волової? — питас Томко Безпалько.

— Так того.

— Мої бідні тато. Вічна Йому пам'ять. Ні не воскрешайте його паночку, бо колиб вернув і побачив який в нас безлад і капарство, то положивбіся знов в гріб. Він так нас хотів видіти в любові і згоді. А ми поділилися сим кусником батьківщини, якій нам віставив, а

кілько при тім було проклонів, а що за бійки? Най Бог боронить. І без процесу не обійтися, оден другому мало очей не видер. Є нас паноньку шестеро: чотирох братів, а дві сестри. Кождому Бог дав численну родину, кождий отже тягне на свою сторону. А що богатий з нас ніхто не є — се певне.

— Не булоби отже можливим?

— Та ні, паноньку, бо колиб ожив мусільби ми його удержувати, що зовсім слушно. А часи такі тяжкі. Знасте, паноньку, пшениця не зовсім удалася, бараболі змерали, тільки юшка...

— Добре, отже зіставмо в спокою майстра Петра. Але тому, що я не прийшов вам байки гнути, збуджу отже... но, кого хочете, щоби я вам збудив?

— Варку, паноньку, збудіть мені мою варку, — заголосила плачом якась стара баба.

— Ні, ні, пане доктор, не будіть її, — відізвався з товпи якийсь голос молодої лівчини. О якже тобі добре, що тебе Бог покликав до себе. Вона мені все перед смертю розказала. Потім ми вбрали її в білу спідницю, упілели вінець з квітів на голову... виглядала як молода. Най її буде царство небесне і добрий спочинок, бо ото її наречений иньшу полюбив.

— Бідна Варцю. Але знаєте, що то вже мене зачинає гнівати. Щоби то ряа вже з сим скінчiti, то збуджу Ошижка Підбережного, що тому з місяць як поглотнув на поминках власний язик, смакуючи смаженого оселедця.

Ні не воскрешайте його закликала Запотічна — вимахуючи руками. Він мені продав свою хатину з городом під сим услівем, що буду Йому платити до кінця на життя на його удержаннє. Через десять літ платила я Йому моєю кервавицею самими новими. Знов мусіла б я носити уплату. Тобі не було справедливо, паноньку.

— Найже буде й так. Але слухайте, Знав я когось, що вмираючи, не лишив ні жінки, ні малих сиріток, ні брата, ні сестри, але найкрайший примір всіх чеснот, бо свій маєток записав на ваш шпиталь. Хочу говорити о вашім отцю духовнім, що вас так любив, якого ви так сердечно оплакували...

— О, ні, ні, — заголосило кілька святочниць. — Ні, ні, пане доктор. — Тим більше додала Мокрина Загірка, — старша сестриця — тим більше що він був вже бідачисько старий і глухий як пень. Тож при святій спо-

віді я до нього за образи, а він мені за гарбузи. Зіставте його в хвалі Божій, землемъєва свята нехай буде йому пером. Таж маємо тепер молодого єгомосця що співає, а казання говорить то щуць пуденний, як а книжки.

— Га! щож вам на се скажу. Коли так є дійсно, то треба нам звернутися в іншу сторону. Бачу тут недалечко деревляний хрестик. Се гріб десятимісячної що ще материнськи груди ссало; напись на хрестику се говорить. Гріхом виправді булоби її воскрешати, бо вона певно щаслива, що опустила сей світ... Однак колиби конечно хотіли, щоби конечно сю дитинку поісликає до життя, то вчиню вашу волю.

— Паноньку любий — сказала з плачем якось старенька — сей маленький небіщик, се мій внук, а я його бабуня. Моя донька кормила ще його, ще зубки йно діставало, коли померло. Ой колиби ви були паноньку бачи-

ли, яке воно було красне. Бог, того нам забрав, нехай буде його воленька свята. Маємо тепер другого при грудях. Бог добре робить, що робить, а що однou рукою бере, то другою дас. Кормити другого булиби за тяжко, та ми дуже бідні...

Тоді відізвався лікар:

— На нині досить і то аж за много. Тому що не хочете, щоби я нині зділав чудо, спробую зробити іншим разом, не воскрешаючи умершого — бо самі бачите, що не даете мені... До побачення.

І зник з цвінтара.

Хтож не знає, що від сеї неділі наш доктор недоказував. Не воскрешав вправді з мертвих, але неодного виratував від смерти. Міщане мали тепер до него довірс — би говорили, що треба бути справедливим: коли тоді на цвінтати не додержав слово, то чайже не в тім його вина.

Ф р и з і е р

Було се у Львові.

До одного з готелів заїхав був учитель, а що вже смеркалося, а він чувся дуже утомленим довгою дорогою удався до своєї кімнати, розібрався і положився в ліжко, яке стояло біля дверей, які вели до сусідньої кімнати, а які очевидно були замкнені.

Положившися в ліжко, усміхнувся з вдоволення, що ось буде міг покріпитися міцним спом і випочати з тяжкою втомою.

Йому робилось так солодко, так мило, що в коротці сон огорнув його своїми таємними крилами.

Та по хвилі він зірвався. Його розбудило сильне храпіння якогось подорожного, що спав зараз за дверми, де стояло учителеве ліжко в сусідній кімнаті. Видно, що в другій кімнаті також стояло ліжко під тими самими дверями.

Послухавши на хвилю сильного храпіння якогось здоровенного подорожного, учитель положився в друге і старався заснути, але се було неможливим.

Солодкий сон пурхнув від нього далеко, немов чарівна райська птичка і заснути було неможливо.

А тамтой храпів так сильно, що аж гомін розходився по комнатах і се стало дратувати нещасного учителя.

Полежавши при такім горляно-носовім концерті з пів години, довше не міг відірвати, скочив з ліжка, засвітив свічку і задзвонив на слугу.

Увійшов готелевий слуга.

— Слухайте. — звернувся до нього учитель — хто там спить за дверима, що так сильно храпить?

— То оден капітан з провінції. Він положився вчасно, бо казав собі досвіта прислати фрізієра, хоче стричися, чи щось, — відповів слуга.

— Що се мене обходить доки він буде спати, але своїм храпіннем він розбудив мене і пані руш вже не годен заснути — говорив з докором учитель.

— Ну, що-ж ви хотіли?

— Може маєте для мене іншу кімнату.

— Ні за таку ціну нема. От може ви хочете з двома ліжками за 5 корон... — пропонував слуга, але учитель не смів навіть подумати про таку дорогу кімнату.

— На лиха мені з двома ліжками. — крикнув він розсерджений. — От підіть, та розбудіть того капітана, та скажіть нехай так не храпить.

— Сего не можна, він заплатив, то й вільно храпіти. Храпіть і ви, вам також вільно, сказав слуга і вийшов.

А учитель аж третів з поденервовання.

Та не було іншої ради і учитель з виразом болю і великого невдоволення мусів положитися до ліжка і силувався всікими способами заснути, але сон не йманя Його.

А капітан не переставав і так затягав своїми храпами, якби тягнув кількома пилами по сухому, твердому дереві, в котрому повно заражалих цвяхів.

В кінці се вивело учителя з рівноваги і він взявся на спосіб.

Встав зліжка і вийшов нишком з кімнати на коритар. Підійшов під двері капітанової кімнати і запукав сильно в двері.

Але капітан не пробудився.

Він запукав ще сильніше в друге і втрете.

Хто там пукas? — пробурмотів пробудженний капітан.

— Фрязір! — відповів учитель.

— Чи ти здурів? Я доперва заснув а він приходить і будить. Тож масш прийти о пітті рано. Марш — крикнув капітан і став пересвітатися на ліжку.

Учитель на се усміхнувся і нишком вернув до своєї кімнати. Всюди панувала тишіна, бо капітан вибитий зі сну вже не хропів.

— Ну, а тепер я собі засну, поки ти знов начнеш хропіти — шепнув до себе учитель і в коротці попав в солодкій сон.

Спав може з годину, коли, коли знов обудив його ще сильніше хропіннє капітана.

Учитель ехопивши з ліжка опять вибіг до дверей капітана і запукав сильно кілька разів.

Капітан обудився.

— Хто там знов? — крикнув.

— Фрязір! — відповів учитель.

— А грім свиснувби тебе. Чого будиш мене перед часом? Тож доперва перша година. Забираєш і більше мені цілком не приходи, бо набереш, — розкривачев сердитий капітан.

А учитель знов пішов нишком і положився спати.

Він знов міг заснути, бо капітан пробудивши перестав хропіти.

То ще не біда

В горі синіло ясне небо, з котрого усміхалося веселе, тепло сонічко, а по зеленявому безмежному пlesci моря мчав жвано великий з двома почорнілими комінами пароплав.

Та то спанie не було довге. Капітан перекинувши кілька разів з боку на бік знов заснув і захрапів так сильно, що мимо найтverдшого сну, учитель знов обудився і почав лаяти навісного капітана.

Однак капітан не робив собі нічого з лайки учителя і затягнув голосним хропіннем.

Учитель полежав якийсь час і встав:

Ну вже мій сон пропав марно, але й ти не будеш спати, — сказав до себе учитель і вибіг знова під капітанові двері, та загримав так сильно до дверей, що капітан аж вискочив з ліжка.

— Що за чорт пukas! — заверещав він цілим горлом.

— Фрязір! — крикнув учитель і скоро втік до своєї кімнати

Капітан попав в шалену лютъ.

Заскреготав зубами, залаяв і вхопив напомаки шаблю.

— Я тобі дам ти гицлю! — крикнув він і вибіг на коритар, але там вже не було нікого.

Капітан вернув до кімнати, гримнув з люстри шаблею і кинувся на ліжко. Закурав паліроску і лаяв фрязієра. А учитель лежав на своєму ліжку і дусився від сміху.

Та не минуло кілька хвиль, як знова хтось запукав до капітана.

Той скипів.

— А се що до сто дідьків! — ревнув він сердито.

— Фрязір. — відозвався під дверима фрязір, бо се справді він був.

— Ах ти сякай, такай — крикнув до него капітан — то ти будеш шуткувати з мене.

І він вибіг з шаблею на коритар, та стягнув кілька разів перестрашеного фрязіера по плечах.

Фрязір зразу хотів оправдуватися, але як пізnav, що се не жарт, дав драпака.

— Чи він здурів, чи він може так зі сну? — думан дивуючись наляканий фрязіер, затискаючи зуби з болю і не могучи вийти з діва, що се таке сталоен.

рабля, а відтак повертали назад, ударяли сильно в його могуті груди і розбивались на сотки тисяч кропелько.

Мчав корабель у далекі світи, в заморські краї, везучи на собі богато ріжніх людей, яких доля перекидала отсе через просторий океан до Америки. Були там ріжні люди. Богаті і бідні, щасливі і нуждари. Одні з них забавлялися в розкішному сальоні, другі куняли по каютах, а інші проходжувалися по покладі пароплава.

Між подорожнimi на пароплаві впадав кожому в очі середніх літ пейсатий галицький жидок, якій їхав до Америки за ліпшими «шешфтами». Проходжувався він і ледво волік ноги за собою, так дуже неудужав. А за кождим разом, як наближався до поруч, ставав якимсь жвавійшим і здавалося, що він немов розганяється, щоби перескочити через поруч і щоб шубовенути собою в воду.

І справді. Нещасний жидок за кождим зближенням до краю покладу, наміряв скочити в море, але в останній хвилі не ставало йому відваги і не здужав ні підняти ніг, ні дивигнути собою, щоб кинутися в море.

Він їхав отсе вже четвертий день в..., голоді. Жидок сідаючи на корабель мав щось трошки грошей, які лишилися йому по заплаченю корабельної карти. І першої ночі на кораблі, украв йому хтось сі гроши і він лишився без сотика. Так прийшлося йому голодувати.

Перший день голоду перейшов якось не дуже болючо, другий день був тяжший для бідного жидка. Він пив лише воду і більше нічого. Там де люде їли, то жидок утікав відті, щоби не дратувати свого апетиту. Просити у когось їсти він не мав сміlosti і вже кілька разів постановлював був випросити кусник хліба, але остаточно не міг рішитися на се і оставав дальше в голоді. А найгірше, що се був якийсь італійський корабель, на якому не їхав ні оден галицький чоловік кромі него, а то свого чоловіка, а особливо нашого селянина бувби жидок сейчас попросив їсти.

Нарешті прийшов четвертий і найстраш-

нійший день голодівки для жидка. В сей день був вже так охляв, що не міг навіть молитися, ані думати над чим небудь. Чув горячку і біль, ноги і руки дрожали йому, а під вечір почув цілковите обезсиленie.

Вже був сумерк на корабли. Корабельна реставрація була ясно освітлена, подорожні сиділи за столами і забиралися до смачної теплої вечері, коли в сей час увійшов сюди ледви живий зголоднілій жидок.

Вступивши в реставрацію, він сів за стіл і хотів крикнутиз цілої сили: «Боги!» але не здужав. Та зараз на щастє нідійшов кельнер і поспітив його, чи каже собі подати вечеру. Жидок потакнув головою і незабаром стояла перед жидком тепла, пахуча страва.

Він кинувся до неї наче зголоднілій вовк до ягнят і почав швидко з'їдати.

— Ну, але що буде, як скажуть заплатити? — журився жидок — Е, що буде то буде, колиб тільки наїстися, а тоді нехай роблять зі мною що хочуть.

Попоївши добре, побачив, що йде до нього кельнер. Жидок думаючи, що кельнер іде по заплату, вложив руку до кишенні і крикнув голосно:

— Кельнер.

Кельнер прискочив швидко до жида і заплатив чемніо:

— Чим можу служити?

— Платити за вечеру, — відповів відважно жидок, якби справді мав чим платити.

— Таж ви заплатили «шифкарту» — замітив кельнер.

— Таж так, — відповів жидок.

— Ну то вам належиться від хвілі нетупу на корабель цілий харч безоплатно: сніданіс, обід і вечера — сказав кельнер і відійшов.

— А так!? — Ай вай, якій я дурень, — крикнув жидок почувши се. Я міг їсти як пан, а — я так дуже постив. А то з мене гой! Ну-ну.

І жидок був лютий сам на себе.

— Ну, але то ще не біда, що я сам себе ошукав, а добре що не хто другий. — сказав собі на потіху жидок.

Дудьо мудрий, але ребе мудрійший

Мудрий ребе мав в шабас проповідь в божинці і між іншими сказав таке: «Хто на сім світі богатий, сеї по смерти буде бідаком — а кождий бідак буде там і в достатках і в роз-

кошах».

На другий день входить до нього бідниця, обдертий жид і поздоровивши його свої, «Шолем алехем», каже до нього:

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT

URBANA-CHAMPAIGN

— Я був вчера на твоїй проповіді і чув о богачах і бідаках; тому прийшов я до тебе зробити згоду; ти богатий, а я бідак. Позич мені п'ятьсот доларів — а на тамтім світі — віддам тобі.

Ребе зробив вид зачасного кота і не говорячи нічого, написав довжній скріпт і вичислив гроши.

Бідак вже хотів загорнути гроші, але Ребе закликав:

— Пожди, пожди хвилини я поспитаю. Що пінчеш з сими грішми?

— Ни — я куплю собі у хлопів на пні п'ятьсот кірців вівса.

— Чи можеш на сім заробити?

— П'ятьсот ринських...

— Добре, — отже будеш мати тисяч ринських; що з ними зробиш?

— Куплю собі за тисяч ринських пшениці.

— Кілько на ній заробиш?

— Зароблю других тисяч ринських.

— Отже вже маєш два тисячі ринських, — правда? Що зробиш з сими грішми?

— Куплю собі много поля і...

— А кілько зискаєш на сім поля?....

— Най тільки два тисячі зиску склаю в в кишеню.

— Свята правда. Отже вже маєш чотири тисячі золотих, правда? Як так даліше піде будеш богатим — а як умреш богачем, будеш так як я на тамтім світі бідаком і жебраком, а де мої позичені п'ятьсот ринських?

Сказавши се, подер довжній скріпт, гроші згорнув і склав, а Дудя... витрутів за двері.

Добра рада.

Діялося се Америці. На славний ярмарок до одного міста західних стейтів приїхав заможний господар і заїхав до гостинниці. Мав він при собі тисяч золотих грімі.

Щоби не носитися з таким тягarem по місті і щоби іх хто не вкрав в хаті, вручив їх властителеві гостинниці як буває се часто звичаю — але без свідків і без ніякого поквітовання. Властитель гостинниці мав добру славу у людей, як чесний чоловік і тому сей господар був спокійний о свої гроши.

Минув тиждень. Наш господар зажадав звороту грошей; кажучи до господара:

— Будьте так добрі і віддайте мені мої гроші, котрі я вам вручив сему тиждень до переховки.

— Гроші? Які гроші? — о ніяких гроших не знаю. Ви певно комусь іншому дали до переховання, а не мені.

Слово по слові прийшло між ними до сумеречки і остаточно властитель гостинниці виперся всего і гроші задержав собі.

Не було іншого способу, як удатися до адвоката о порядку. А був в сім місті славний адвокат Гедфілд.

Коли адвокат вислухав уважно цілої справи, задумався і в кінці промовив:

— Чи можете еще мати до розпорядимости тисяч доларів.

знакомого і підіть з ним до сего шубравця, властителя гостинниці і скажіть йому, що ви дійсно переконалися, що кому іншому дали гроші до переховки, та просіть його, щоби приняв до переховки других тисяч доларів.

— Добре пане адвокат. Хоч я не розумію, длячого я тому обманьщикovi маю давати знов тисяч доларів, але зроблю як кажете.

Господар зробив як йому адвокат припоручив. Властитель гостинниці не хотів зразу приняти гроші, але на просьби господаря він в кінці згодився приняти до переховання других тисяч доларів в присутності свідка.

— До чого се має довести, я не розумію, але сей адвокат знає, що робить і я є цілком спокійний.

В три дні пізніше явився господар у адвоката.

— Ага приходите в справі своїх грошей. А чи ви зробили так, як я вам наказав?

— Точно зробив.

— Добре. Тепер ідіть до него самі, без свідка і зажадайте гроші назад. Тільки не згадуйте про се нікому, ані словечка.

Господар услухав без опору. Попросив властителя о зворот сих грошей, які у нього зложив перед трема днями, а сей видав йому без намислу. Тепер пішов господар знова до адвоката і каже до него:

— От маю хоч своїх тисяч доларів, але я маю відібрати попередніх тисячу доларів.

рів, сего не розумію.

— Але я розумію — каже адвокат. Тепер ідіть зі своїм знакомим і зажадайте сих тисяч доларів, які ви зложили в його присутності.

— Скаже що мені вже віддав.

— Може бути. Але тоді стануть два зіз-

нання проти одного. Ви маєте свідків на своє зізнання, а він ні. А коли не хоче заплатити, то скажіть, що справу віддастьте в мої руки.

Господар пішов зі своїм свідком до властителя гостинниці. Кидався і лютився, але гропі звернув. Слава адвоката росла ще більше, а властитель гостинниці мусів покинути місто.

Перемудровав

Межи Берліном а Віднем ставув на одній з більших стацій поспішний потяг. Вже давано знак до від'їду, коли нараз приступила якась жінка до начальника стації і сказала:

— Ось сю калитку я нашла в потягу, возьміть її до переховання.

— Стояти, — закликав начальник до проводачного потягом, і проголосити по всіх вагонах, що хтось згубив гроші...

Сейчас даний чути веюда оклик: «згуба, згуба».

Небавом виступив з товни пасажирів оден панок і закликав:

— Ся калитка з грішми належить до мене.

— Добре — каже начальник — ходіть зі мною до канцелярії, бо мусите дати докази, що се дійно віща згуба. За сей час потяг відішов.

Коли прийшли до канцелярії, спітав начальник, змірюючи сего панка від стіп до голови:

— Як ваше імя?

— Називається Іван Гартман.

— Звідки?

— З Берліна.

— Що ви за оден?

— Купець.

— Яким способом ви згубили гроші?

— Не знаю. Правдоподібно висунулися коли я висідав. Аж тоді спостеріг я свою згубу, коли почали по пероні голосити..

— Можете сю калитку докладно описати, що в ній находититься?

— Очевидно як свою власність — могу. І став описувати, додаючи, що на верху в витиснені початкові букви його імені.

— А кілько там грошей?

— Рівно п'ятьсот марок самими золотими двайцять марківками.

— А дрібних нема нічо?

— Ні.

— Начальник став числити гроші і точ все годилося.

— Я щасливий що маю мою згубу, бо се цілій мій маєток.

Коли начальник мав вже передати йому гроші, запукав хтось до дверей. За хвилю ввійшов якийсь панок з великим заклопотаннем на лиці.

— Вибачте, пане начальнику, я довідався, що моя згуба, моя калитка з грішми находититься в вас. Ось і вона лежить на столі.

— А се знова по якому? — запитав начальник.

— Висідаючи з вагона, висунулася калитка і я спостеріг мою згубу коли стали про се голосою говорити в почекальні...

— То ви також згубили калитку?

— Згубив — ось ся, що лежить на столі.

— Ви ошибаєтесь. — закликав сей перший панок, почервоноївши на лиці — се моя калитка.

— Ваша? — а то яким чином? — ви є обманьщиком, мій пане.

— Се ви є обманьщиком. Ви чули про згубу і хочете чужу власність собі присвоїти.

І почали оба панки таки на добре зі собою сваритися.

— Гов! — каже начальник — я мушу правди сам дослідити. Сей панок зголосився перший і подав вірний опис своєї калитки і що в ній находититься. — А тепер спитаюся; як ви називаєтесь?

— Я називається Іван Гартман.

— Справді так?

— А то безличність, — пробурмотів другий панок.

— Звідки ви?

— З Берліна.

— Що ви за оден?

— Я купець.

— А скільки містить ся калитка?

— Рівно п'ятьсот марок самими золотими

Original from

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT

URBANA-CHAMPAIGN

двайцять марківками. Дрібними грішми нема там нічого. На верху суть витиснені мої початкові букви.

— О скільки я не помилляюся, то оден з вас є обманьщиком, — сказав начальник. — Тому я мушу вас обох придержати, доки справа не виясниться. А може моглиби ви виказатися якими паперами, хто ви є, а може тутки вас хто особисто знає.

— Я не маю при собі ніяких паперів, сказав сей перший.

— Я також не маю і немаю ніяких знакомих тутки...

— А то дивна справа. — сказав начальник — маю двох Гартманів, оба згубили калитки, оба знають точно, що в ній находититься... Ale припустім, що ви правдивий властителькаже начальник до сего Гартмана першого: Як мені витолкусте, що сей другий Гартман знає точно описати вашу калитку і все, що в ній находититься.

— Се цілком природно, пане начальнику. Ми їхали разом в однім купе, сиділи напроти себе і балакали. Я съому панови оповідав цілу мою історію, показував мою калитку, перечислював гроші ..

— Се все лож! — перебив Йому Гартман другий.

— Лож? — закричав, — то ви зі мною не їхали?

— Іхав, чому ні.

— Чи не оповідав я вам цілої історії?

— Не ви мені, але я вам.

— Ви обманець. Ви пристойли собі мосія; ви прецінь представилися мені як Степан Гемпель з Познаня.

— Неправда. Се ви Степан Гемпель, а не я...

І знов сталися сварити і готові були кинути на кулаки, коли начальник не станувби, поміж них.

— Я бачу-сказав начальник — що не дійду з вами кінця, я вирочім не маю часу на додавлення. Я вас обох віддаю в руки поліції.

Небавом прийшов начальник поліції і дозвідався о цілій справі. Усміхуючися вавя калитку в руки і сказав:

— Вже ми то якось дійдемо кінця. А поки що обох мушу замкнути.

І оба Гартмани — правдивий і ложний — серед проктонів і сварки пішли до іванової хати.

Інспектор поліції, Меркель, вислухавши з увагою оповідання начальника стації, сказав припровадити обох Гартманів.

— А то особливша пригода: безперечно, оден з вас є обманьщиком. Чи єще настаєте, що ви оба Гартмани?

— А так, я називаюся Іван Гартман, а не сей другий.

— Неправда, се я Іван Гартман, сей чоловік говорить неправду...

— А чи не можете виказати паперами що ви за одині, чи ніхто тутки вас не внас особисто? Оба стиснули тільки раменами.

Інспектор погляндив своїм бистрим оком то на одного, то на другого. Оба здавалися бути в одних літах двайцять вісім до трицять літ, а що до зросту і убраних не заходила та-кож між ними велика різниця.

Тепер наказав інспектор випровадити Гартмана другого і добре стерегти і сам почав допитувати Гартмана першого.

— Ви називаєтесь Іван Гартман, купець Берліна і маєте 28 літ? Чи так?

— Так є.

— Як ви прийшли в посіданнє сих грошей?

— Се моїощадності з кількох літ.

— Що думаете робити з сими грішми? Пон-що тільки грошей возите з собою?

— Я все хочу точно оповісти: Заким я пішов до Берліна, був у Відні, де пінав молоду дівчину. Ми полюбилися обое і думасмо тепер подружитися.

— Як називається ваша наречена?

— Люіза Піхель.

— Де мешкає?

— Веринг, число 11.

— Чому ви тутки висіли?

— Я хотів тутки купити якийсь дарунок для мосії нареченої, тому що в Берліні я забув її зробити. Слідуючим потягом хотів їхати до Відня.

— А тепер станьте собі на боці, переслухаю другого.

Гартман другий увійшов.

Інспектор поставив Йому ті самі питання що попередньому і сей відповідав точно так само.

— Се дивно, щось подібного мені єще не траплялось. Оден з вас рафінований обманьщик і називається Гемпель. Правдивий Гартман мусить бути дуже дурним, щоби своїому

незнакомому товарищеві подорожи оповісти всі подробиці і тайни свого життя. Поясніть мені се блище.

— Я сидів вже в вагоні, коли сей пан увійшов. Я чувся так щасливим, що бувби обнимав цілий світ і з усіми хотівши поділитися моїм щастем... Ось ажчайно наречений.

— На се перебиває другий і каже:

— То все так було, але то я був сим щасливим, що все випадляв, що обнимавши цілий світ... я що перечислював всі гроши і показував мою калитку.

— Се було дуже нерозумно, сказав інспектор.

— То правда. — закликали оба разом, але від наречного як можна вимагати бога то розуму.

Інспектор казав ще перешукати кишени обох, але се нічого не помогло, бо оба ніяких паперів не мали. Воно було дуже дивним, що було їх двох, а лише одна калитка.

Інспектор став проходжуватися по кімнаті і глибоко задумався. Вкінці промовив:

— Тутки нема іншої ради, я мушу віднестися до поліції в Берліні, зажадати ваших фотографій, а за сей час обох задержати. Се потриває кілька днів.

— О Боже, що моя наречена подумас собі... закликав Гартман перший.

— О моя бідна Люіза... заголосив Гартман другий.

— Дуже мені прикро, але інакше бути не може. Я бачу, що правдивому Гартманови робиться кривда, а однак буде покараний за свою говірливість в вагоні перед незнакомим чоловіком. А другий як обманець мусить бути також покараний. Сеж рафіноване обманятво.

Тепер взяв інспектор в руки калитку, розтворив її і став числити гроши, кидаючи золоті двайцять марківки з гори на стіл. Нараз крикнув:

— Ого! Я се що таке? Так тут є фальшиві гроши... Ось ся двайцятьмарківка добра і ся добра! а ся фальшива, ся знов добра, ся фальшива. Находку вісім фальшивих. Се всіє изъяла справа. Тутки вже не просте обманятво, але підозрінне фальшовання трошей...

— Та се не можливо, — закликав Гартман другий, коли знов Гартман перший ставнув як громом ражений, зблід і застрашився.

— Одна фальшива монета могла би заблукала — каже інспектор — але вісім, се немож-

ливо... Я потрапив на фальшивників монет...

— Чи се справді фальшиві монети? — запитав Гартман другий, блідий зі зворушення.

— Се річ цілком певна — сказав інспектор. — Саме тепер курсують в Берліні фальшиві гроши. Ось може попав я на слід... на жерело. За такий злочин є тяжка вязниця. В імені права я вас арештую. Оден з вас є невинним але заки се викажеться, міне довший час. А тепер до вязниці. Замкнути обох, але окремо.

Оба Гертмани стали як вріті.

— О моя бідна Люіза. — закликав Гартман другий і став плакати.

В тім виступив Гартман перший перед інспектором і заявив:

— Я хочу зізнати щиру правду: калитка не належить до мене. Я називаюся Гемпель, а не Гартман.

Інспектор зареготовався на ціле горло.

— Ага! А ви також Гемпель? — каже інспектор до заплаканого товариша подорожи.

— Ні я Гартман, але я вам кленуся, що нічого не знаю про фальшуваннє грошей. Сі гроши я дістав з цісарської щадниці... Правда мусить виказатися... Ой моя бідна наречена.

— Фальшовання грошей допустився Гартман, а може ви справді Гартман, та ж ви мені так свідчили?

— На Бога, ні, я Гемпель з Познані... — заговорив він з острахом.

— То ви хотіли собі присвоїти чужу власність?

— Та так, не буду перечити. Я є тепер без місця. В дорозі пізnav я пана Гартмана. Він був так щасливим і мені все розказав до чиста. Я бувби віддав гроші...

— Ну, ну, вже розуміємося... а своїх грошей ви не мали нічо?

— Моя калитка стара — з кількома сотиками кинув я її я рів, тому що надіявся ревізії...

— Тепер вже все добре --- заговорив інспектор, а звернувшись до Гартмана, каже: Ось заберіть собі свої гірко заподіяни гроши і спішіть до своєї нареченої.

— Якто? Що?... фальшовані гроши, — пробурмотів зі зворушення.

— Не бійтесь. Всі гроши добрі — засмінився інспектор — я ужив тільки хитrosti, щоби викрити правду.

— Сердечна вам дяка. — заговорив Гартман.

ман урадований.

— Щасливої вам дороги. — і подав йому

руку. — А ви панчику зістанете в нас. Дістаете даром і квартиру і харч... Марш.

Мудрий Сруль

Пізною порою в вимі прийшов до хати Натана старий перемералий жид і попросив о нічліг.

— Іди до стайні — сказав Натаан — там є тепло і там можеш відпочати доволі.

Він зробив як йому Натаан сказав і випочав так, що вже більше не встав — помер.

Ніхто не сумував і ніхто не тішився з його смерті, як то часто буває, лише Натаан мав трохи клопоту, бо в його домі помер і жидівська громада мусіла покрити кошта покорону.

Відомо, що Жиди з небіщиком роблять коротку справу: миють від стіл до голови, убирають в чисту сорочку і небіщик готов в дорогу на другий світ.

Так зроблено і тепер. Не можна було дізнатися ані імена помершого, ані з відки він прийшов. Коли його почали мити, побачили, що він на одній руці мав завязаний палець. Коли шматку з пальця знято, найшли там кавальчик паперу, на якім було по жидівськи написано: «Вмираю, — в моїй кишені є п'ять соток.» — Помимо всяких пошукувань, не знайдено в його кишені ні одного цента.

Присутні сей час почали підозрівати, що Натаан вкрав небіщикові п'ятьсот золотих.

— Де є п'ятьсот золотих? — питали воши.

Натаан присягався на ісбо і на землю, що він їх не взяв.

Тіло небіщика принесено до хати, прикрито чорним сукном і почала лася парада де по-ділося п'ятьсот золотих.

Одні хотіли сирaku віддати до суду, другі відрядикували, бо і що тутки суд поможе, коли ніхто нічого не бачив.

— Не подаваймо сего до суду — сказав старий Срулько — Я зробив суд в сей спосіб, як наш король Соломон.

Всі згодилися на се і вибрали Срулька як наймудрішого, щоби він був судію і щоби найшов спосіб, якби то гроші відібрести.

Старий Срулько надумався і здається найшов спосіб, бо приступив до Натаана і сказав:

— Слухай Натаан, ти підеш до кімнати, де лежить небіщик, возьмеш його за руку і скажеш: «На мою совість заклинаюся, що я твоїх п'ятьсот золотих не брав.»

Натаан згодився на те, тому що хотів очиститися від підозріння.

В означенім часі впроваджено Натаана з двома свідками до кімнати, де лежав чорним сукном прикритий небіщик. Оден із свідків подав Натаанові скостенілу руку небіщика і Натаан почав говорити дрожачим голосом: «На мою совість заклинаюся, що я твоїх п'ятьсот золотих не брав.»

По тих словах скрикнув Натаан перераливо, тому що рука небіщика вхопила його рукав і держала мов кліщами.

— Милости, помилування, Сово будь милостиній, — кричав Натаан. Я взяв сих п'ятьсот золотих і склав, але віддам все до цента.

— А видини драбс — сказав тепер небіщик, а влаєтико старий Сруль, що удавав небіщика, — я зінав правди дійти. Ти думав, що мене підійде брехнєю так як перший лучшій криміналкій суд.

Старі жиди кивали головами і казали, що старий Срулько є мудріший, чим всі суді криміналкій.

ЗЕРНА ПРАВДИ.

Найдовшу дорогу має зробити той, хто шукає правдивого приятеля.

Лагідність усміху означає лагідність характеру.

Щасливий хто єст паном свого серця.

Хто має відважні очі то скаже правду як і також лож.

Or jñal'got

UNIVERSITY OF ILLINOIS AT
URBANA-CHAMPAIGN